

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

DATGANIAD O'R CYFRIFON

am y flwyddyn a oedd
yn diweddu ar
31ain Mawrth 2022
Archwiliwyd

CYNNWYS

	Rhif y Dudalen
Adroddiad Naratif	2
Datganiad o'r Cyfrifoldebau o ran y Datganiad Cyfrifon	8
Adroddiad yr Archwilydd i Gyngor Sir Ceredigion	9

DATGANIADAU ARIANNOL

Dadansoddiad Gwariant a Chyllido	13
Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant	15
Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn	17
Mantolen	18
Datganiad Llif Arian	19
Nodiadau i'r Datganiad Cyfrifon	20
Datganiad Llywodraethu Blynyddol	91

ADRODDIAD NARATIF

Ynglŷn â Chyngor Sir Ceredigion

Mae Sir Ceredigion yn ardal sy'n ymestyn dros fwy nag 690 milltir sgwâr o olygfeydd ysbennydd, arfordir dramatig a chymunedau llawn bwrlwm. Yn ddaearyddol mae'r sir yn un o'r rhai mwyaf yng Nghymru gyda phoblogaeth o 71,500 yn ôl cyfrifiad 2021, wedi'i gwasgaru ar hyd a lled y sir a'r prif drefi sef Aberystwyth, Aberteifi, Llanbedr Pont Steffan, Llandysul, Aberaeron a Thregaron.

Mae Ceredigion yn darparu ar gyfer nifer o ddiwydiannau, e.e. amaethyddiaeth, twristiaeth, cwmnïau cynhyrchu bwyd, adwerthu, ymchwil gwyddonol a llawer o fusnesau cynhenid eraill sydd wedi'u lleoli ar draws y Sir. Mae addysg yn chwarae rôl fawr yng Ngheredigion gyda dwy Brifysgol, Coleg Addysg Bellach, 4 ysgol uwchradd, 3 ysgol canol a nifer o ysgolion cynradd.

Mae Cyngor Sir Ceredigion yn awdurdod unedol, a ffurfiwyd ar 1 Ebrill 1996 ac mae'n gyfrifol am ystod eang o wasanaethau a gweithgareddau. Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu system "Gabinet" o weinyddu. Bydd y Cabinet cyflawni swyddogaethau Gweithrediaeth ar ran yr Awdurdod.

Llywodraethu

Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol (ar dudalennau 91 i 156) yn amlinellu ymagwedd y Cyngor tuag at sicrhau ei fod yn cynnal system effeithiol o ran llywodraethu corfforaethol a rheolaeth fewnol. Cynhyrchir y datganiad yn dilyn adolygiad o drefniadau llywodraethu'r Cyngor ac mae'n cynnwys cynllun gweithredu i fynd i'r afael ag unrhyw faterion llywodraethu arwyddocaol a nodwyd.

Materion a risgiau sy'n effeithio ar y Cyngor

Isod nodir risgiau corfforaethol y Cyngor, sgôr y risgiau a'u statws CMG [coch (13-25), melyn (6-12), gwyrdd (0-5)] ar ddechrau a diwedd y flwyddyn:

Risgiau Corfforaethol	Dechrau'r flwyddyn	Diwedd y flwyddyn
Trefniadau Gwella a Rheoli Perfformiad Corfforaethol	9/Melyn	6/Melyn
Parhad Busnes ac Argyfyngau Sifil Posibl	10/Melyn	15/Coch
Cynllun Ariannol Tymor Canolig	15/Coch	15/Coch
Rhaglen Gydol Oed a Llesiant	15/Coch	15/Coch
Rheoli Gwybodaeth a Chydnerthedd Seiberddiogelwch	8/Melyn	8/Melyn
Cefnogi Busnesau Bwyd Lleol, Cynnal Diogelwch	16/Coch	16/Coch
Canlyniadau Brexit	16/Coch	16/Coch
Diogelu	15/Coch	15/Coch
COVID-19	25/Coch	12/Melyn
Newid Hinsawdd ac Erydu Arfordirol / Llifogydd		25/Coch
Clefyd Coed Ynn		20/Coch
Ffosffadau		20/Coch

- **Gwella Corfforaethol a Threfniadau Rheoli Perfformiad** – mae sgôr y risg wedi gostwng i adlewyrchu'r sefyllfa ddiweddaraf a'r ffaith bod cyfarfodydd chwarterol y Bwrdd Perfformiad a Chynllunio Busnes wedi aildechrau yn dilyn cyfnod yn ystod 2020/21 pan na chynhaliwyd y cyfarfodydd am fod angen ymateb i bandemig COVID-19.
- **Parhad Busnes ac Argyfyngau Sifil Posibl** – mae sgôr y risg wedi cynyddu o 10 i 15 i adlewyrchu'r risg o ran ymosodiadau meddalwedd wystlo (ransomware) ar rwydwaith y cyngor a'r effaith y byddai hyn yn ei chael ar y gallu i barhau â gwaith y cyngor a darparu gwasanaethau hanfodol.
- **Rheoli Gwybodaeth** – fe'i ehangwyd i gynnwys **Rheoli Gwybodaeth a Chydnherthedd Seiberddiogelwch** i adlewyrchu pwysigrwydd cynyddol seiberddiogelwch ymhlith y staff swyddfa sy'n gweithio gartref.
- **COVID-19** – mae sgôr y risg wedi lleihau o 25 i 20 i adlewyrchu'r sefyllfa ddiweddaraf o ran y risgiau sy'n gysylltiedig â'r pandemig yn dilyn llwyddiant y rhaglen frechu. Mae'r Cyngor yn parhau i ymwneud ag amrywiaeth o grwpiau yn fewnol ac yn allanol parthed y trefniadau ymateb ac adfer.
- **Newid Hinsawdd ac Erydu Arfordirol / Llifogydd** – risg newydd yw hon sy'n cyfuno'r risgiau blaenorol Rheoli Carbon ac Erydu Arfordirol i greu un risg gyffredinol ar newid hinsawdd. Mae'r risg newydd hon yn cynnwys goblygiadau ehangach newid hinsawdd, megis mwy o achosion o lifogydd, sychder a stormydd. Mae'r Cyngor yn cydnabod bod angen iddo arwain trwy esiampl a rhoi sylw i'r risgiau hyn. Mae camau lliniaru ar waith gan gynnwys datblygu Strategaeth Newid Hinsawdd Gorfforaethol a chynllun gweithredu yn amlinellu sut y bydd y Cyngor yn cyflawni carbon sero-net erbyn 2030. Yn wyneb yr effeithiau posibl a'r tebygolrwydd, mae'r risg hon wedi cael sgôr o 25 ar y gofrestr.
- Mae **Clefyd Coed Ynn** yn risg newydd y chwarter hwn gan adlewyrchu'r effaith fawr y gallai Clefyd Coed Ynn ei chael ar draws Ceredigion a Chymru. Amcangyfrifir bod 42,000 o goed ynn aeddfed ar hyd ffyrdd sirol yn unig, a 10,000 pellach ar Ystad Gorfforaethol y Cyngor. Mae Clefyd Coed Ynn eisoes yn gyffredin ac i'w weld ar draws y sir. Mae camau lliniaru wedi cael eu rhoi ar waith gan gynnwys cynhyrchu cynllun gweithredu, sefydlu grŵp llywio, ynghyd â chynnal arolwg o'r meysydd â blaenoriaeth uchel i nodi lleoliadau coed ynn a'u cyflwr.
- **Ffosffadau** – Mae ffosffadau yn risg newydd. Mae'n ofynnol i Gyngor Sir Ceredigion ystyried cyngor Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) sy'n argymhell cyfyngiadau cynllunio oherwydd lefelau uchel o ffosffadau yn afon Teifi. Bydd hyn yn effeithio'n sylweddol ar y sir a bydd yn atal adeiladau rhag cael eu datblygu ar draws 44.6% o Geredigion, gan effeithio ar dwf economaidd y sir.
- Nid oes unrhyw newidiadau i sgoriau risg **Cynllun Ariannol Tymor Canolig, Rhaglen Gydol Oed a Llesiant, Cefnogi Busnesau Bwyd Lleol, Canlyniadau Brexit a Diogelu**, ond adolygwyd camau lliniaru.

Strategaeth Ariannol a Dyraniad Adnoddau

Mae nifer o flynyddoedd heriol o'n blaenau ym maes llywodraeth leol gan fod cyllid cyhoeddus yn parhau i fod yn eithriadol o dynn. Mae hyn yn cael effaith uniongyrchol ar gyllidebau'r Cyngor. Felly, mae hwn yn gyfnod anodd o ran y gyllideb ac o ran darparu gwasanaethau, yn enwedig wrth i ganlyniadau pandemig COVID-19 ar gyllid cyhoeddus ddod yn gliriach.

Mae tystiolaeth o hyn eisoes o fewn y broses dendro (yn bennaf ar ochr cyfalaf) a chostau refeniw (yn benodol lle effeithir ar wasanaethau gan brisiau tanwydd ac egni, lle mae contractau yn gysylltiedig â chwyddiant). Nid yw codiadau cyflog wedi eu penderfynu eto ar gyfer 2022/23, gan fod bellach tipyn mwy o risg y bydd chwyddiant cyflogau yn fwy na lefelau a nodwyd ar hyn o bryd yn y gyllideb.

Gellir gweld strategaeth ariannol tymor canolig y Cyngor yma:

<http://www.ceredigion.gov.uk/eich-cyngor/strategaethau-cynllunio-a-pholisiau/cyllid/strategaeth-ariannol-tymor-canolig/>

Perfformiad Ariannol - Refeniw

Mae sefyllfa refeniw cyffredinol terfynol yn nodi tanwariant cyffredinol o £668k. Bydd hyn yn cynnwys manteision y gwarged o ran casglu Treth y Cyngor a Grant Refeniw ychwanegol Llywodraeth Cymru (a dderbyniwyd o ganlyniad i Setliad Ariannol a ddiwygiwyd ar gyfer 2021/22 gan Lywodraeth Cymru ym mis Mawrth 2022). Mae'r tanwariant yn is na'r hyn a ragwelwyd o ganlyniad i drosglwyddiadau i gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd fydd o gymorth wrth gyflawni blaenoriaethau corfforaethol y Cyngor. Bydd y gwarged cyffredinol yn golygu y bydd y Balansau Cyffredinol yn codi i £6.7m, sy'n cyfateb i 4.1% o Gyllideb 2022/23 (sef ychydig yn uwch na'r pwynt canol ar gyfer yr ystod targed rhwng 3% a 5%).

Caiff cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd eu hadolygu'n rheolaidd a'u hail-lunio i flaenoriaethau sy'n datblygu, ymrwymadau ac anghenion posib. Edrychwyd ar hyn ymhellach fel rhan o'r broses alldro a nodir manylion llawn y cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd yn Atodiad 1.8. Yn gyffredinol, mae cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd (gan eithrio Balansau Cyffredinol) wedi cynyddu ar ddiwedd y flwyddyn i ychydig o dan £54m (sef 32.5% o Gyllideb 2022/23).

Mae rheoli deinameg ariannol COVID-19 wedi parhau i fod yn heriol ac yn ddwys iawn o ran defnydd adnoddau. Fodd bynnag mae perfformiad 2021/22 yn parhau i ddangos serch COVID-19, fod sefyllfa ariannol cyffredinol y Cyngor yn parhau'n bositif ac yn medru gwrthsefyll y sefyllfa ac y mae mantolen y Cyngor yn parhau'n gryf, er gwaethaf y ffaith bod mwy a mwy o bethau'n codi bob amser.

Mae dadansoddiad o sefyllfa alldro refeniw rheoladwy terfynol yn wahanol i flynyddoedd blaenorol am fod Setliad Llywodraeth Leol 2021/22 wedi ail agor a'r arian ychwanegol y mae hyn yn ei ddenu y tu allan i'r Gyllideb reoladwy arferol. Felly gall y sefyllfa gyffredinol derfynol gael ei chrynhai fel a ganlyn:

	2021/22 Cyllideb ddiweddaraf £'000	2021/22 Union Wariant £'000	Tan / (Gor) wariant £'000
Arian			
Treth y Cyngor	(45,078)	(46,629)	1,551
NNDR + RSG	(109,658)	(111,093)	1,435
Cyfanswm yr Arian	(154,736)	(157,722)	2,986
Llai trosglwyddiadau i'r arian wrth gefn *	-	2,001	(2,001)
Cyfanswm yr Arian Net	(154,736)	(155,721)	985
Cyllideb Reoladwy	154,736	155,053	(317)
Sefyllfa Alldro Cyffredinol	-	(668)	668

* Mae'r trosglwyddiadau yma i'r Cronfeydd wrth Gefn yn ymwneud yn benodol â gosod i'r ochr Grant Cynnal Refeniw Llywodraeth Cymru o £1.4m a chynnydd rhannol sy'n rhan o'r cynnydd yng nghronfa wrth gefn y Cynllun Cyllid Preifat. Mae trosglwyddiadau eraill i gronfeydd wrth gefn o fewn sefyllfa'r Gyllideb Reoladwy.

Dangosir y sefyllfa derfynol gyffredinol hefyd yn y Dadansoddiad Gwariant a Chyllido ar dudalen 13.

Perfformiad Ariannol - Cyfalaf

	2021/22 £'000	2020/21 £'000
Cyllideb Gymeradwy	22,661	19,121
Cyllideb Wariadwy	22,155	17,737
Gwariant Gwirioneddol	17,522	13,814
	4,633	3,923

Cyllideb Gymeradwy – yw cyfanswm cyllideb y Rhaglen Gyfalaf a gymeradwywyd gan y Cabinet/y Cyngor sy'n cynnwys llinell ar gyfer grantiau cyffredinol nad yw'n Gyllideb Wariadwy. Dyma fecanwaith ar gyfer ychwanegu cynlluniau grant cymeradwy ychwanegol yn ystod y flwyddyn.

Cyllideb Wariadwy – yw cyfanswm y cynlluniau cymeradwy o fewn y Rhaglen Gyfalaf nad yw'n cynnwys y llinell ar gyfer grantiau cyffredinol.

Cyllid Gwariant Cyfalaf:	2021/22 £'000	2020/21 £'000
Cyllid Cyfalaf Cyffredinol	1,992	1,754
Benthyca â Chymorth	673	126
Cronfeydd Wrth Gefn Datblygu Addysg yng Ngheredigion	0	94
Derbyniadau Cyfalaf	299	0
Refeniw/Cyfraniadau Wrth Gefn - gan gynnwys Cyfalaf Corfforaethol Wrth Gefn	127	3
Arian i'w ad-dalu i LIC (Troï Tai'n Gartrefi a HILS)	142	185
Grantiau	14,289	11,652
	17,522	13,814

DATGANIADAU CYFRIFYDDU

Paratowyd y Datganiad Cyfrifon i ddarparu gywbodaeth ar sefyllfa ariannol y Cyngor i etholwyr, trethdalwyr lleol, aelodau'r cyngor ac unrhyw bartion eraill. Mae'r ddogfen yn rhoi crynodeb o sefyllfa ariannol gyffredinol ar 31 Mawrth 2022 ac yn cynnwys nifer o ddatganiadau cyfrifyddu, sy'n dangos ystod a graddfa gwasanaethau a gweithgareddau'r Cyngor, a hynny mewn termau ariannol. Mae gwahanol adrannau'r Cyngor wedi cydweithredu drwy gadw cofnodion ariannol digonol, rheoli eu cyllidebau a darparu dogfennau priodol. Paratowyd y ddogfen hon i ateb gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 (ac fel y nodwyd ymhellach yn Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014) ac mae'n adlewyrchu'n llawn gofynion Cod Ymarfer Cyfrifyddu ar gyfer Awdurdodau yn y Deyrnas Unedig 2021/22 ar gyfer datganiadau cyfrifyddu.

DATGANIADAU ARIANNOL CRAIDD

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys nifer o Ddatganiadau Cyfrifyddu ac mae'r nodiadau a ganlyn yn esbonio'u pwrpas.

Dadansoddiad o Wariant ac Ariannu

Mae'r Dadansoddiad o Wariant ac Ariannu'n dangos sut mae'r gwariant blynyddol yn cael ei ddefnyddio a'i ariannu gan Gyngorau gydag adnoddau (grantiau'r llywodraeth, treth y cyngor a threthi busnes), o'i gymharu â'r adnoddau hynny a ddefnyddir neu a enillir gan Gyngorau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Mae hefyd yn dangos sut mae'r gwariant hwn yn cael ei ddyrannu i wahanol Wasanaethau'r Cyngor, er mwyn iddyn nhw allu gwneud penderfyniadau. Mae'r incwm a'r gwariant sy'n gysylltiedig ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol yn cael eu cyflwyno'n llawnach yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant

Mae'r datganiad yn dangos cost cyfrifyddu yn ystod y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r swm sydd i'w ariannu o drethi. Mae cynghorau yn codi treth y cyngor er mwyn talu am wariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i gost cyfrifyddu. Dangosir y sefyllfa drethi yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r datganiad hwn yn dangos symudiadau yn ystod y flwyddyn parthed y gwahanol gronfeydd wrth gefn sydd gan y Cyngor, ac a ddadansoddir fel 'cronfeydd defnyddiadwy' (h.y. y rhai hynny y gellir eu defnyddio i gyllido gwariant neu ostwng treth y cyngor) a 'chronfeydd wrth gefn aneddfnyddiadwy'. Mae'r Gorged neu'r Diffyg ar y llinell Darparu Gwasanaethau yn dangos gwir gost economaidd darparu gwasanaethau'r Cyngor, dangosir mwy o fanylion yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r rhain yn wahanol i'r symiau statudol y mae'n ofynnol eu nodi ym Malans y Gronfa Gyffredinol at ddibenion y dreth gyngor. Mae'r Cynnydd/Lleihad cyn Trosglwyddiadau i'r llinell Cronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd yn dangos Balans y Gronfa Gyffredinol statudol a'r Balans Cyfrif Refeniw Tai cyn unrhyw drosglwyddiadau dewisol i'r cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd neu ohonynt a wnaethpwyd gan y Cyngor.

Y Fantolen

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth ar ddyddiad y Fantolen, yr asedau a'r ymrwymadau a gydnabyddir gan y Cyngor. Caiff asedau net y Cyngor (asedau llai ymrwymadau) eu cyfateb gan yr arian wrth gefn a gedwir gan y Cyngor. Adroddir ar gronfeydd wrth gefn mewn dau gategori. Y categori cyntaf o gronfeydd wrth gefn yw cronfeydd defnyddiadwy h.y. y cronfeydd hynny y gall y Cyngor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gynnal lefel ddarbodus o arian wrth gefn ac unrhyw gyfyngiadau statudol ar eu defnydd (er enghraifft y Gronfa Wrth Gefn Derbynebaw Cyfalaf Defnyddiadwy a ellir ond eu defnyddio i gyllido gwariant cyfalaf neu i ad-dalu dyled). Yr ail gategori o gronfeydd wrth gefn yw cronfeydd wrth gefn anefnyddiadwy, h.y. y rhai nad yw'r Cyngor yn medru eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori hwn o gronfeydd wrth gefn yn cynnwys cronfeydd sydd yn dal enillion a cholledion na wireddwyd (er enghraifft y Gronfa Wrth Gefn Ailbriso), lle byddai symiau ond ar gael er mwyn darparu gwasanaethau os gwerthir yr asedau; a bod cronfeydd wrth gefn sydd â gwahaniaeth amseru fel y dangosir yn y llinell Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn 'Addasiadau rhwng sail cyfrifyddu a sail cyllido o dan reoliadau'.

Datganiad Llif Arian

Mae'r Datganiad Llif Ariannol yn dangos y newidiadau mewn arian parod ac eitemau cyfwerth ag arian parod yn ystod y cyfnod adrodd. Mae'r datganiad yn dangos sut mae'r Cyngor yn cynhyrchu ac yn defnyddio arian ac eitemau cyfwerth ag arian parod drwy ddsbarthu llif arian fel gweithgareddau gweithredu, buddsoddi a chyllido gweithgareddau. Mae maint y llif arian net sydd yn deillio o weithgareddau gweithredol yn ddangosydd allweddol o faint o weithgareddau'r Cyngor sydd yn cael eu cyllido drwy drethi ac incwm grant neu gan y rhai sydd yn derbyn gwasanaethau a ddarparir gan y Cyngor. Mae gweithgareddau buddsoddi yn cynrychioli'r graddau y mae llif arian allan wedi eu gwneud o adnoddau a fwriedir i gyfrannu i gyflwyno gwasanaethau gan y Cyngor yn y dyfodol. Mae llif ariannol sydd yn deillio o weithgareddau ariannol yn ddefnyddiol wrth ddarogan hawliadau ar lif ariannol yn y dyfodol drwy ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyciadau) i'r Cyngor.

RHAGOR O WYBODAETH

Mae gan bawb sydd â diddordeb hawl statudol i weld y Cyfrifon, yn ystod arolygiad cyhoeddus, cyn cwblhau'r archwiliad blynyddol. Mae'r Cyngor a'i Swyddogion wedi ymrwymo i roi gwybodaeth lawn ar faterion ariannol y Cyngor. Os oes arnoch angen rhagor o wybodaeth neu esboniad ynglŷn â'r Cyfrifon, cysylltwch â:

Cyllid a Chaffael

E-bost: df.technicians@ceredigion.gov.uk

DATGANIAD O'R CYFRIFOLDEBAU O RAN Y DATGANIAD CYFRIFON

CYFRIFOLDEBAU'R CYNGOR

Mae'n ofynnol bod y Cyngor:

- yn gwneud trefniadau i weinyddu ei faterion ariannol yn briodol ac yn sicrhau bod un o'i swyddogion yn gyfrifol am weinyddu'r materion hynny. Yn y Cyngor hwn, y swyddog hwnnw yw'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael.
- yn rheoli ei faterion er mwyn sicrhau defnydd ddarvoudus, effeithlon ac effeithiol o'i adnoddau a diogelu ei asedau.
- cymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon.

Cadeirydd y Cyngor

26 Ionawr 2023

CYFRIFOLDEBAU'R SWYDDOG ARWEINIOL CORFFORAETHOL – CYLLID A CHAFFAEL

Mae'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael yn gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon y Cyngor yn unol â'r arferion priodol fel y'u nodir yn CIPFA/LASAAC *Cod Arferion ar Gyfrifyddu mewn Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig* ('y Cod').

Wrth baratoi'r Datganiad Cyfrifon hwn, mae'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael:

- wedi dewis polisiau cyfrifyddu addas a'u defnyddio mewn modd cyson;
- wedi gwneud penderfyniadau ac amcangyfrifon a oedd yn rhesymol ac yn ddarvoudus;
- wedi cydymffurfio â'r Cod Ymarfer.

Mae'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael hefyd:

- wedi cadw cofnodion cyfrifyddu priodol a chyfredol;
- wedi cymryd camau rhesymol i atal a chanfod twyll ac unrhyw afreoleidd-dra arall.

Rwyf yn ardystio bod Datganiad y Cyfrifon yn cyflwyno darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol y Cyngor ar y dyddiad cyfrifyddu a'i incwm a'i wariant dros y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2022.

Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael

26 Ionawr 2023

ADRODDIAD ARCHWILYDD ANNIBYNNOL ARCHWILYDD CYFFREDINOL CYMRU I AELODAU CYNGOR SIR CEREDIGION**Barn am y datganiadau ariannol**

Yr wyf wedi archwilio datganiadau ariannol Cyngor Sir Ceredigion ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2022 dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Cyngor Sir Ceredigion yn cynnwys y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad ar Lifoedd Arian Parod, a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisiâu cyfrifyddu arwyddocaol.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r safonau cyfrifyddu rhyngwladol fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan y Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021-22.

Yn fy marn i mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ceredigion ar 31 Mawrth 2022 ac o'i incwm a gwariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar y dyddiad hwnnw; ac
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a'r safonau cyfrifyddu rhyngwladol fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan y Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021-22.

SAIL Y FARN

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (ISAs (UK)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio Datganiadau Ariannol Endidau'r Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Caiff fy nghyfrifoldebau dan y safonau hynny eu disgrifio ymhellach yn yr adran o'm hadroddiad sy'n nodi cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol. Rwy'n annibynnol ar y Cyngor yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio yr wyf wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barn.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod defnyddio'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol i baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith yr wyf wedi'i gyflawni, nid wyf wedi adnabod unrhyw ansicrwydd perthnasol mewn perthynas â digwyddiadau neu amodau a all, yn unigol neu ar y cyd, fwrw amheuaeth sylweddol ar allu'r Cyngor i barhau i fabwysiadu'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o 12 mis o leiaf o'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddi'r datganiadau ariannol.

Caiff fy nghyfrifoldebau i a chyfrifoldebau'r swyddog cyllid cyfrifol mewn perthynas â busnes gweithredol eu disgrifio yn yr adrannau perthnasol o'r adroddiad hwn.

Gwybodaeth Arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth yn yr adroddiad blynyddol, heblaw am y datganiadau ariannol a'm hadroddiad i fel archwilydd ar y rhain. Y Swyddog Cyllid Cyfrifol sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall yn yr adroddiad blynyddol. Nid yw fy marn am y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall a, heblaw i'r graddau a nodir yn benodol fel arall yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd ar yr wybodaeth arall honno.

Fy nghyfrifoldeb i yw darllen yr wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn berthnasol anghyson â'r datganiadau ariannol neu wybodaeth a gafwyd wrth gyflawni'r archwiliad, neu'n ymddangos fel arall fel pe bai wedi cael ei chamddatgan yn berthnasol. Os wyf yn canfod anghysonderau perthnasol o'r fath neu wybodaeth berthnasol o'r fath sy'n ymddangos fel pe bai wedi cael ei chamddatgan, mae'n ofynnol i mi benderfynu a yw hyn yn achosi camddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Yn seiliedig ar y gwaith yr wyf wedi'i wneud, os wyf yn dod i'r casgliad bod yr wybodaeth arall hon wedi'i chamddatgan yn berthnasol, mae'n ofynnol i mi nodi'r ffaith honno.

Nid oes unrhyw beth gennyf i'w nodi yn hyn o beth.

ADRODDIAD AR OFYNIION ERAILL

Barn am faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a geir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Adroddiad Naratif wedi'i baratoi yn unol â'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020-21; ac
- mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi'i baratoi yn unol â'r canllawiau.

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth am y Cyngor a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn i:

- ni chadwyd cofnodion cyfrifyddu digonol, neu ni chafwyd ffurflenni sy'n ddigonol ar gyfer fy archwiliad o ganghennau nad ymwelodd fy nhîm â hwy;
- nid yw'r datganiadau ariannol yn gyson â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu; neu
- nid wyf wedi cael yr holl wybodaeth ac esboniadau y mae eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

CYFRIFOLDEBAU**Cyfrifoldebau'r swyddog cyllid cyfrifol am y datganiadau ariannol**

Fel yr esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau am y Datganiad Cyfrifon ar dudalen 8, y swyddog cyllid cyfrifol sy'n gyfrifol am baratoi'r datganiad cyfrifon, sy'n rhoi darlun cywir a theg, ac am ba bynnag reolaeth fewnol sy'n angenrheidiol ym marn y swyddog cyllid cyfrifol i allu paratoi datganiadau cyfrifon heb unrhyw gamddatganiadau perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall.

Wrth baratoi'r datganiad cyfrifon, mae'r swyddog cyllid cyfrifol yn gyfrifol am asesu gallu'r Cyngor i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n gymwys, faterion sy'n ymwneud â busnes gweithredol a defnyddio'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni thybir nad yw'n briodol.

Cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch p'un a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhai heb unrhyw gamddatganiad perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU wastad yn canfod camddatganiad perthnasol pan fo'n bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu wall ac fe'u hystyrir yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, gellid yn rhesymol ddisgwyl iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae anghysonderau, gan gynnwys twyll, yn achosion o ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau. Rwyf yn dylunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau, a nodir uchod, i ganfod camddatganiadau perthnasol mewn perthynas ag afreoleiddra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau'n cynnwys y canlynol:

- holi'r rheolwyr, pennaeth archwilio mewnol y Cyngor a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennaeth ategol mewn perthynas â pholisïau a gweithdrefnau Cyngor Sir Ceredigion sy'n ymwneud ag:
 - adnabod, gwerthuso a chydymffurfio â deddfau a rheoliadau a pha un a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfio;
 - canfod ac ymateb i'r risgiau o dwyll ac a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, tybiedig neu honedig; a hefyd
 - y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau.
- ystyried fel tîm archwilio sut a ble allai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion posibl o dwyll. Fel rhan o'r drafodaeth hon, canfûm botensial ar gyfer twyll wrth gofnodi dyddlyfrau anarferol.
- cael dealltwriaeth am y fframwaith awdurdod sydd gan Gyngor Sir Ceredigion yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoleiddiol eraill y mae Cyngor Sir Ceredigion yn gweithredu oddi mewn iddynt, gan ganolbwyntio ar y deddfau a'r

rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Cyngor Sir Ceredigion.

Yn ychwanegol at yr uchod, roedd fy ngweithdrefnau i ymateb i risgiau a ganfuwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu'r datgeliadau yn y datganiadau ariannol a phrofi yn erbyn dogfennaeth ategol i asesu cydymffurfiaeth â deddfau a rheoliadau perthnasol a drafodir uchod;
- holi'r rheolwyr, y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ac ymgynghorwyr cyfreithiol am ymglyfreithiad a hawliadau gwirioneddol a phosibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu a'r Cyngor; ac
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll trwy wrthwneud rheolaethau gan reolwyr, profi priodoldeb cofnodion dyddlyfr ac addasiadau eraill; asesu a yw'r dyfarniadau a wnaed wrth lunio amcangyfrifon cyfrifyddu'n rhoi arwydd o wyrduedd posibl; a gwerthuso'r rhesymeg fusnes dros unrhyw drafodion arwyddocaol sy'n anarferol neu y tu allan i gwrs arferol busnes.

Fe wnes i hefyd gyfleu deddfau a rheoliadau dynodedig perthnasol a risgiau posibl o dwyll i holl aelodau'r tîm archwilio ac aros yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau trwy gydol yr archwiliad.

Effeithir ar y graddau y mae fy ngweithdrefnau'n gallu canfod afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, gan yr anhawster cynhenid o ran canfod afreoleidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau Cyngor Sir Ceredigion, a natur, amseriad a hyd a lled y gweithdrefnau archwilio a gyflawnwyd.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol yn www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o'm hadroddiad archwilio.

TYSTYSGRIF CWBLHAU'R ARCHWILIAD

Ardystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Sir Ceredigion yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Adrian Crompton
Archwilydd Cyffredinol Cymru
30 Ionawr 2023

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Cyhoeddi datganiadau ariannol yn electronig

Cyfrifoldeb Cyngor Sir Ceredigion yw cynnal gwefan Cyngor Sir Ceredigion a sicrhau ei chywirdeb; nid yw'r gwaith a wneir gan archwilwyr yn cynnwys ystyried y materion hyn ac, yn unol â hynny, nid yw'r archwilwyr yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb am unrhyw newidiadau y gellid bod wedi'u gwneud i'r datganiadau ariannol ers iddynt gael eu cyflwyno ar y wefan yn gyntaf.

DADANSODDIAD GWARIANT A CHYLLIDO 2021/2022

2021/2022	Alldro £'000	Trosglwyddiadau (i)/o'r Cronfeydd a Glustnodwyd (Nodyn 1.8) £'000	Gwariant Net a godir ar y Gronfa Gyffredinol £'000	Addasiadau rhwng Sail Cyfrifyddu a Sail Cyllido (Nodyn 1.1 & 1.7) £'000	Gwariant Net yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant £'000
Ysgolion a Diwylliant	48,508	(2,486)	46,022	9,374	55,396
Porth Cymorth Cynnar	3,719	(125)	3,594	174	3,768
Cyllid a Chaffael	20,004	(1,996)	18,008	(4,972)	13,036
Gwasanaethau Democrataidd	4,016	0	4,016	732	4,748
Pobl a Threfniadaeth	2,082	0	2,082	441	2,523
Porth Cynnal	23,632	(750)	22,882	816	23,698
Porth Gofal	11,595	(524)	11,071	2,383	13,454
Polisi, Pherfformiad a Amddiffyn y Cyhoedd	2,657	0	2,657	335	2,992
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	17,474	(1,398)	16,076	5,207	21,283
Economi ac Adfywid	3,189	(59)	3,130	2,810	5,940
Cyswllt Cwsmeriaid	5,705	(75)	5,630	1,019	6,649
Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu	1,527	0	1,527	195	1,722
Grŵp Arweiniol	5,801	(4,922)	879	960	1,839
Ardollau, Premium Treth y Cyngor a Chronfeydd	7,145	(3,073)	4,072	(4,072)	0
COST NET GWASANAETHAU	157,054	(15,408)	141,646	15,402	157,048
Incwm a Gwariant Arall	(157,722)	0	(157,722)	(5,944)	(163,666)
(Gorged) neu Ddiffyg	(668)	(15,408)	(16,076)	9,458	(6,618)
Balans Agoriadol Gronfa Gyffrinedol	(6,052)	(38,533)	(44,585)		
(Gorged) neu Ddiffyg	(668)	(15,408)	(16,076)		
Balans Terfynol Gronfa Gyffrinedol	(6,720)	(53,941)	(60,661)		

DADANSODDIAD GWARIANT A CHYLLIDO 2020/2021

2020/2021	Alldro	Trosglwyddiadau (i)/o'r Cronfeydd a Glustnodwyd (Nodyn 1.8)	Gwariant Net a godir ar y Gronfa Gyffredinol	Addasiadau rhwng Sail Cyfrifyddu a Sail Cyllido (Nodyn 1.1 & 1.7)	Gwariant Net yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Ysgolion a Diwylliant	48,861	(4,962)	43,899	7,697	51,596
Porth Cymorth Cynnar	3,158	(351)	2,807	1,643	4,450
Cyllid a Chaffael	20,858	(1,664)	19,194	(6,787)	12,407
Gwasanaethau Democraidd	3,957	0	3,957	477	4,434
Pobl a Threfniadaeth	2,007	0	2,007	256	2,263
Porth Cynnal	21,950	1,301	23,251	619	23,870
Porth Gofal	10,236	(1,067)	9,169	1,627	10,796
Polisi, Pherfformiad a Amddiffyn y Cyhoedd	2,178	0	2,178	193	2,371
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	16,305	(2,663)	13,642	4,671	18,313
Economi ac Adfywid	3,276	(400)	2,876	1,687	4,563
Cyswllt Cwsmeriaid	5,445	0	5,445	789	6,234
Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu	1,476	0	1,476	130	1,606
Grŵp Arweiniol	6,938	(6,416)	522	89	611
Ardollau, Premium Treth y Cyngor a Chronfeydd	4,475	(186)	4,289	(4,289)	0
COST NET GWASANAETHAU	151,120	(16,408)	134,712	8,802	143,514
Incwm a Gwariant Arall	(151,609)	0	(151,609)	2,164	(149,445)
(Gorged) neu Ddiffyg	(489)	(16,408)	(16,897)	10,966	(5,931)
Balans Agoriadol Gronfa Gyffrinedol	(5,563)	(22,125)	(27,688)		
(Gorged) neu Ddiffyg	(489)	(16,408)	(16,897)		
Balans Terfynol Gronfa Gyffrinedol	(6,052)	(38,533)	(44,585)		

DATGANIAD CYNHWYSFAWR O INCWM A GWARIANT (IaG)

	Nodyn	2021/22		Gwar Net £'000
		Gwar Gros £'000	Incwm Gros £'000	
Ysgolion a Diwylliant		82,576	(27,180)	55,396
Porth Cymorth Cynnar		9,992	(6,224)	3,768
Cyllid a Chaffael		27,943	(14,907)	13,036
Gwasanaethau Democrataidd		5,110	(362)	4,748
Pobl a Threfniadaeth		3,657	(1,134)	2,523
Porth Cynnal		38,588	(14,890)	23,698
Porth Gofal		24,664	(11,210)	13,454
Polisi, Pherfformiad a Amddiffyn y Cyhoedd		6,291	(3,299)	2,992
Prifffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol		30,291	(9,008)	21,283
Economi ac Adfywid		9,436	(3,496)	5,940
Cyswllt Cwsmeriaid		7,435	(786)	6,649
Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu		1,782	(60)	1,722
Grŵp Arweiniol		9,875	(8,036)	1,839
COST GWASANAETHAU		257,640	(100,592)	157,048
Gwariant gweithredol arall	1.9	13,389	0	13,389
Incwm a gwariant cyllido a buddsoddi	1.10	8,830	(794)	8,036
Incwm trethi a grantiau amhenodol	1.11	0	(185,091)	(185,091)
(GORGED) NEU DDIFFYG DARPARU GWASANAETHAU		279,859	(286,477)	(6,618)
(Gorged) neu ddiffyg ar ailbrizio Asedau Sefydlog	1.28			(32,256)
Ail-fesur yr atebolrwydd (ased) o ran y buddiannau net a ddiffiniwyd	1.38			(38,833)
INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR ARALL				(71,089)
CYFANSWM INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR				(77,707)

DATGANIAD CYNHWYSFAWR O INCWM A GWARIANT (IaG)

	Nodyn	2020/21		
		Gwar	Incwm	Gwar
		Gros	Gros	Net
		£'000	£'000	£'000
Ysgolion a Diwylliant		74,084	(22,488)	51,596
Porth Cymorth Cynnar		9,753	(5,303)	4,450
Cyllid a Chaffael		28,781	(16,374)	12,407
Gwasanaethau Democrataidd		4,482	(48)	4,434
Pobl a Threfniadaeth		3,346	(1,083)	2,263
Porth Cynnal		36,508	(12,638)	23,870
Porth Gofal		20,902	(10,106)	10,796
Polisi, Pherfformiad a Amddiffyn y Cyhoedd		4,066	(1,695)	2,371
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol		26,595	(8,282)	18,313
Economi ac Adfywid		8,011	(3,448)	4,563
Cyswllt Cwsmeriaid		6,899	(665)	6,234
Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu		1,675	(69)	1,606
Grŵp Arweiniol		12,282	(11,671)	611
COST GWASANAETHAU		237,384	(93,870)	143,514
Gwariant gweithredol arall	1.9	13,338	0	13,338
Incwm a gwariant cyllido a buddsoddi	1.10	10,090	(826)	9,264
Incwm trethi a grantiau amhenodol	1.11	0	(172,047)	(172,047)
(GORGED) NEU DDIFFYG DARPARU GWASANAETHAU		260,812	(266,743)	(5,931)
(Gorged) neu ddiffyg ar ailbrizio Asedau Sefydlog	1.28			1,077
Ail-fesur yr atebolrwydd (ased) o ran y buddiannau net a ddiffiniwyd	1.38			(6,276)
INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR ARALL				(5,199)
CYFANSWM INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR				(11,130)

DATGANIAD SYMUDIAD MEWN CRONFEYDD WRTH GEFN

	Nodyn	Balans Cronfa	Cronfeydd a	CYFANSWM	Cronfeydd	Grantiau Cyfalaf	Cyfanswm	Cronfeydd	Cyfanswm
		Gyffredinol	Glustnodwyd		Derbynebion	Heb eu	Cronfeydd	Anefnyddiadwy	Cronfeydd y
		£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
2021/22									
Balans ar 31/03/21		(6,052)	(38,533)	(44,585)	(6,331)	(1,803)	(52,719)	(100,264)	(152,983)
(Gorged) neu ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau		(6,618)	0	(6,618)	0	0	(6,618)	0	(6,618)
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall		0	0	0	0	0	0	(71,089)	(71,089)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		(6,618)	0	(6,618)	0	0	(6,618)	(71,089)	(77,707)
Addasiadau rhwng sail cyfrifyddu a sail cyllido o dan y rheoliadau	1.7	(9,458)	0	(9,458)	(233)	(3,486)	(13,177)	13,177	0
(Cynnydd)/Gostyngiad cyn Trosglwyddiadau i Gronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd		(16,076)	0	(16,076)	(233)	(3,486)	(19,795)	(57,912)	(77,707)
Trosglwyddiadau i/(o) Gronfeydd wrth Gefn	1.8	15,408	(15,408)	0	0	0	0	0	0
(Cynnydd)/Gostyngiad Balans ar 31/03/22		(6,720)	(53,941)	(60,661)	(6,564)	(5,289)	(72,514)	(158,176)	(230,690)
2020/21									
Balans ar 31/03/20		(5,563)	(22,125)	(27,688)	(5,990)	(954)	(34,632)	(107,221)	(141,853)
(Gorged) neu ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau		(5,931)	0	(5,931)	0	0	(5,931)	0	(5,931)
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall		0	0	0	0	0	0	(5,199)	(5,199)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		(5,931)	0	(5,931)	0	0	(5,931)	(5,199)	(11,130)
Addasiadau rhwng sail cyfrifyddu a sail cyllido o dan y rheoliadau	1.7	(10,966)	0	(10,966)	(341)	(849)	(12,156)	12,156	0
(Cynnydd)/Gostyngiad cyn Trosglwyddiadau i Gronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd		(16,897)	0	(16,897)	(341)	(849)	(18,087)	6,957	(11,130)
Trosglwyddiadau i/(o) Gronfeydd wrth Gefn	1.8	16,408	(16,408)	0	0	0	0	0	0
(Cynnydd)/Gostyngiad Balans ar 31/03/21		(6,052)	(38,533)	(44,585)	(6,331)	(1,803)	(52,719)	(100,264)	(152,983)

MANTOLEN

	Nodyn	£'000	Ailosodwyd	
			31/03/22 £'000	31/03/21 £'000
ASEDAU				
Eiddo, Offer a Chyfarpar	1.13	277,636		245,034
Seilwaith	1.13	135,946		133,860
Eiddo ar gyfer Buddsoddi	1.14	17,368		16,912
Asedau Trefadaeth	1.15	3,522		3,220
Dyledwyr Tymor Hir	1.17	3,961		3,526
ASEDAU TYMOR HIR			438,433	402,552
Buddsoddiadau Tymor Byr	1.19	18,006		4,003
Asedau ar gyfer eu Gwerthu		720		120
Stocrestrau	1.18	1,245		1,473
Dyledwyr Tymor Byr	1.22	36,660		30,685
Arian Parod a Chyfarebol	1.23	32,498		22,695
ASEDAU PRESENNOL			89,129	58,976
CYFANSWM ASEDAU			527,562	461,528
RHWYMEDIGAETHAU				
Benthyg Tymor Byr	1.25	(7,818)		(1,084)
Credydwyr Tymor Byr	1.24	(32,115)		(22,667)
Darpariaethau Tymor Byr		(240)		(24)
Cyfrif Cyfraniadau Stocrestr	1.18	(687)		(1,066)
RHWYMEDIGAETHAU PRESENNOL			(40,860)	(24,841)
Credydwyr Tymor Hir		(808)		(817)
Benthyg Tymor Hir	1.25	(108,054)		(115,872)
Rhwymedigaethau Tymor Hir Eraill	1.26	(145,029)		(166,649)
Derbynebion Grantiau Cyfalaf Ymlaen Llaw		(2,121)		(366)
RHWYMEDIGAETHAU TYMOR HIR			(256,012)	(283,704)
CYFANSWM RHWYMEDIGAETHAU			(296,872)	(308,545)
ASEDAU NET			230,690	152,983
Cronfeydd wrth Gefn Defnyddiadwy	1.27	(72,514)		(52,719)
Cronfeydd wrth Gefn Anefnyddiadwy	1.28	(158,176)		(100,264)
CYFANSWM CRONFEYDD WRTH GEFN			(230,690)	(152,983)

Mae 2020/21 wedi'i ailosod i gynnwys asedau Seilwaith ar wahân.

DATGANIAD LLIF ARIAN

	2021/22	2020/21
Nodyn	£'000	£'000
GWEITHGAREDDAU GWEITHREDU		
Gorged/(Diffyg) net Darparu Gwasanaethau	6,618	5,931
Trafodion anariannol		
Dibrisiant a Lleihad	9,928	12,256
Grantiau Cyfalaf	(17,393)	(10,975)
Addasiadau Cronfa Bensiwn	17,587	12,715
	<u>16,740</u>	<u>19,927</u>
Addasiadau i eitemau a nodir ar wahân o ran Llif Arian		
(Enill)/Colled o werthu Asedau Sefydlog	44	23
Eitemau cronrus		
(Cynnydd)/gostyngiad mewn Stocrestrau	(150)	138
(Cynnydd)/gostyngiad mewn Dyledwyr	(2,828)	(8,864)
Cynnydd/(gostyngiad) mewn Credydwyr	8,611	558
Mewnlif/(All-lif) Arian Net o Weithgareddau	22,417	11,782
Gweithredu	1.29	
GWEITHGAREDDAU BUDDSODDI		
All-lif Arian		
Prynu asedau sefydlog	(12,718)	(9,851)
Prynu buddsoddiadau byrdymor	(14,000)	0
Taliadau arian cyfalaf arall	(919)	(536)
	<u>(27,637)</u>	<u>(10,387)</u>
Mewnlif Arian		
Gwerthu asedau sefydlog	302	254
Grantiau cyfalaf a dderbyniwyd	14,518	8,583
Enillion buddsoddiadau hirdymor	0	9
Enillion buddsoddiadau byrdymor	14	1,997
Derbyniadau arian cyfalaf eraill	1,646	1,082
	<u>16,480</u>	<u>11,925</u>
Llif Arian Net o Weithgareddau Buddsoddi	(11,157)	1,538
GWEITHGAREDDAU ARIANNU		
All-lif Arian		
Ad-dalu benthyciadau byrdymor a hirdymor	(1,083)	(6,162)
Taliadau ar gyfer gostwng rhwymedigaethau dyledus yn ymwneud a phrydlesau ariannol ac ar fantolenni contractau Mentrau Cyllid Preifat	(374)	(278)
	<u>(1,457)</u>	<u>(6,440)</u>
Mewnlif Arian		
Benthyciadau newydd a godwyd	0	80
Llif Arian Net o Weithgareddau Ariannu	(1,457)	(6,360)
CYNNYDD/(GOSTYNGIAD) MEWN ARIAN AC EITEMAU SYDD YN CYFATEB I ARIAN	9,803	6,960
Arian ac Eitemau sydd yn Cyfateb i Arian ar ddechrau'r flwyddyn	22,695	15,735
Arian ac Eitemau sydd yn Cyfateb i Arian ar ddiwedd y flwyddyn	1.23	22,695

NODIADAU I'R DATGANIAD CYFRIFON

1.1 NODYN I'R DADANSODDIAD O WARIANT AC ARIANNU

2021/22	Addasiadau at Ddibenion Cyfalaf (Nodyn A) £'000	Newid Net o ran Addasu Pensiynau (Nodyn B) £'000	Gwahaniaethau Eraill (Nodyn C) £'000	Cyfanswm Addasiadau £'000
Ysgolion a Diwylliant	5,600	3,452	322	9,374
Porth Cymorth Cynnar	(989)	1,101	62	174
Cyllid a Chaffael	86	679	(5,737)	(4,972)
Gwasanaethau Democrataidd	11	704	17	732
Pobl a Threfniadaeth	0	412	29	441
Porth Cynnal	(33)	985	(136)	816
Porth Gofal	335	1,944	104	2,383
Polisi, Pherfformiad a Amddiffyn y Cyhoedd	8	859	(532)	335
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	3,466	1,701	40	5,207
Economi ac Adfywid	1,053	979	778	2,810
Cyswllt Cwsmeriaid	87	932	0	1,019
Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu	0	190	5	195
Grŵp Arweiniol	582	340	38	960
Ardollau, Premium Treth y Cyngor a Chronfeydd	0	0	(4,072)	(4,072)
COST GWASANAETHAU	10,206	14,278	(9,082)	15,402
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	(18,043)	3,309	8,790	(5,944)
Y gwahaniaeth rhwng y gwarged neu'r diffyg yn y Gronfa Gyffredinol gyda'r Cronfeydd a Glustnodwyd â'r gwarged neu'r diffyg yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar Ddarparu Gwasanaethau	(7,837)	17,587	(292)	9,458

NODYN A – Addasiadau at Ddibenion Cyfalaf

Mae'r golofn hon yn addasu ar gyfer dibrisiant, amhariad, enillion a cholledion yn sgil ailwerthuso, enillion a cholledion gwaredu asedau, grantiau cyfalaf a gwariant cyfalaf a ariannir gyda refeniw.

NODYN B - Newid Net o ran Addasu Pensiynau

Mae'r golofn hon yn dangos yr addasiadau sy'n ofynnol i gydymffurfio â Buddiannau Gweithwyr IAS19, sef yn benodol, disodli cyfraniadau pensiwn gweithwyr a wneir gan y Cyngor fel y caniateir yn statudol gyda'r costau gwasanaeth blaenorol a'r costau gwasanaeth presennol, fel y'u cyfrifir gan yr actiwari, gyda'r llog net ar yr atebolrwydd buddiannau a ddiffiniwyd yn cael ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

NODYN C - Gwahaniaethau Eraill

Mae'r golofn hon yn cynnwys gwahaniaethau eraill rhwng symiau sydd wedi'u debydu/credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr â'r symiau sydd wedi'u talu/derbyn sydd i'w cydnabod yn statudol. Mae'r rhain yn cynnwys addasiadau i ail-alinio gwariant ac incwm yn unol â'r cod, ac addasiadau mewn perthynas â'r cronid o Absenoldebau Cronedig.

2020/21	Addasiadau at Ddibenion Cyfalaf (Nodyn A) £'000	Newid Net o ran Addasu Pensiynau (Nodyn B) £'000	Gwahaniaethau Eraill (Nodyn C) £'000	Cyfanswm Addasiadau £'000
Ysgolion a Diwylliant	5,786	2,228	(317)	7,697
Porth Cymorth Cynnar	802	739	102	1,643
Cyllid a Chaffael	143	379	(7,309)	(6,787)
Gwasanaethau Democrataidd	21	486	(30)	477
Pobl a Threfniadaeth	0	250	6	256
Porth Cynnal	4	662	(47)	619
Porth Gofal	355	1,278	(6)	1,627
Polisi, Pherfformiad a Amddiffyn y Cyhoedd	8	412	(227)	193
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	3,482	1,103	86	4,671
Economi ac Adfywid	153	648	886	1,687
Cyswllt Cwsmeriaid	137	592	60	789
Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu	0	116	14	130
Grŵp Arweiniol	27	203	(141)	89
Ardollau, Premium Treth y Cyngor a Chronfeydd	0	0	(4,289)	(4,289)
COST GWASANAETHAU	10,918	9,096	(11,212)	8,802
	(10,978)			1,784
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall		3,619	9,143	
Y gwahaniaeth rhwng y gwarged neu'r diffyg yn y Gronfa Gyffredinol gyda'r Cronfeydd a Glustnodwyd â'r gwarged neu'r diffyg yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar Ddarparu Gwasanaethau	(60)	12,715	(2,069)	10,586

1.2 POLISIÂU CYFRIFYDDU**i. Egwyddorion Cyffredinol**

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn crynhoi trafodion y Cyngor ar gyfer blwyddyn ariannol 2021/22 a'i sefyllfa ar ddiwedd blwyddyn 31^{ain} o Fawrth 2022. Mae'n ofynnol i'r Cyngor baratoi Datganiad Cyfrifon blynyddol yn ôl y Cyfrifon a Rheoliadau Archwilio (Cymru) 2014, a'r Rheoliadau hynny sydd yn gofyn i'r cyfrifon gael eu paratoi yn unol ag arferion cyfrifyddu priodol. Mae'r arferion hyn yn bennaf yn cynnwys *Cod Ymarfer Cyfrifyddu Awdurdodau Lleol y Deyrnas Unedig 2021/22*, a gefnogir gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS).

Mae'r cytundeb cyfrifyddu a fabwysiadwyd yn y Datganiad Cyfrifon yn bennaf gost hanesyddol, a gymhwyswyd drwy ailbriso categorïau penodol o asedau anghyfredol ac offerynnau ariannol.

ii. Croniadau o Incwm a Gwariant

Caiff gweithgaredd ei chyfrifyddu yn y flwyddyn y mae'n digwydd, nid pan fo taliadau ariannol yn cael eu gwneud neu eu derbyn. Yn arbennig:

- Cydnabyddir refeniw o werthu nwyddau pan fydd y Cyngor yn trosglwyddo'r risgiau a buddiannau sylweddol perchnogaeth i'r prynwr ac mae'n debygol fod buddiannau economaidd neu bosiblwydd y gwasanaeth sydd yn gysylltiedig â'r trafodion yn llifo i'r Cyngor.
- Cydnabyddir refeniw o ddarparu gwasanaethau pan gall y Cyngor fesur canran cwblhau'r trafodion yn ddibynadwy a'i bod yn debygol fod buddiannau neu wasanaeth posibl sydd yn gysylltiedig a'r weithred yn llifo i'r Cyngor.
- Cofnodir cyflenwadau fel gwariant lle defnyddir hwy – lle mae bwlch rhwng y dyddiad y derbynnir cyflenwadau a'u defnyddio, cânt eu cario fel stocrestr ar y Fantolen.
- Cofnodir treuliau yng nghyswllt gwasanaethau a dderbyniwyd (gan gynnwys gwasanaethau a ddarparwyd gan weithwyr) fel gwariant pan dderbynnir gwasanaethau yn hytrach na thaliadau.
- Mae llog a dderbynnir ar fuddsoddiadau ac sydd yn daladwy ar fenthyciadau yn cael ei gyfrifyddu fel incwm a gwariant ar sail graddfa llog effeithiol ar gyfer yr offeryn ariannol perthnasol yn hytrach na llifiadau arian sefydlog neu a benderfynwyd gan gontract.
- Lle cydnabuwyd refeniw a gwariant ond na dderbyniwyd ac na thalwyd arian parod, bydd dyledwr neu gredydwr am y swm perthnasol yn cael ei gofnodi yn y Fantolen. Lle nad yw dyledion yn cael eu setlo, mae balans y dyledwyr yn cael eu cynnwys a chodir tâl ar refeniw ar gyfer yr incwm na fydd efallai yn cael ei gasglu.

Yr unig eithriad i hyn yw rhai taliadau cyson lle codir nifer y taliadau bob blwyddyn yn erbyn y cyfrifon refeniw. Mae'r polisi hwn yn cael ei gymhwyso yn gyson bob blwyddyn ac nid yw'n cael effaith sylweddol ar Gyfrifon y flwyddyn.

iii. Arian ac eitemau Cyfwerth ag Arian

Cynrychiolir arian gan arian mewn llaw ac adneuon gan sefydliadau ariannol sydd yn ad-daladwy heb gosb ar rybudd o nid mwy na 24 awr. Eitemau cyfwerth ag arian yw buddsoddiadau sydd yn aeddfedu o fewn tri mis neu lai o ddyddiad eu cael ac y medrir eu newid yn hawdd i symiau y gwyddys amdanynt o arian gyda risg ansylweddol o newid mewn gwerth. Dangosir arian ac eitemau cyfwerth ag arian yn net o orddrafftiau banc.

iv. Eitemau Eithriedig

Pan fo eitemau o incwm a gwariant yn sylweddol, caiff eu natur a'u swm ei ddatgelu ar wahân, naill ai ar wyneb y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant neu yn y nodiadau i'r cyfrifon, yn ddibynnol ar ba mor arwyddocaol yw'r eitemau i ddeall perfformiad ariannol y Cyngor. Bydd trafodion sy'n ymwneud â COVID-19 yn cael eu cynnwys yn nodiadau'r cyfrifon.

v. Addasiadau'r Cyfnod Blaenorol, Newidiadau mewn Polisiau Cyfrifyddu ac Amcangyfrifon a Chamgymeriadau

Gall addasiadau'r cyfnod blaenorol ddeillio o ganlyniad i newid mewn polisiau cyfrifyddu neu gywiro camgymeriad sylweddol. Cyfrifir newidiadau mewn

amcangyfrifon cyfrifyddu yn y dyfodol, h.y. yn y blynyddoedd cyfredol ac yn y dyfodol a effeithir gan y newid ac nid yw'n golygu addasiad cyfnod blaenorol.

Caiff newidiadau i bolisiau cyfrifyddu eu gwneud ond pan fo hynny'n ofynnol gan arferion cyfrifyddu priodol neu fod y newid yn darparu gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol ynglŷn ag effaith y trafodion, digwyddiadau ac amodau eraill parthed sefyllfa ariannol y Cyngor neu berfformiad ariannol. Lle gwneir newid, caiff ei gymhwyso yn adolygol (oni nodir fel arall) drwy gymhwyso balansau agoriadol a symiau cymharol cyn y cyfnod blaenorol fel petai'r polisi newydd wedi ei gymhwyso.

Caiff camgymeriadau sylweddol a ddarganfyddir mewn ffigurau cyfnod blaenorol eu hunioni yn adolygol drwy newid balansau agoriadol a symiau cymharol am y cyfnod blaenorol.

vi. Taliadau i Refeniw am Asedau Anghyfredol

Caiff gwasanaethau a gwasanaethau cefnogi eu debydu â'r symiau er mwyn cofnodi cost dal asedau yn ystod y flwyddyn:

- dibrisio a briodolir i'r asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth perthnasol
- ailbriso a cholledion diffygion ar asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth perthnasol lle nad oes enillion cronedig yn y Gronfa Ailbriso y gellir dileu colledion yn ei erbyn

Nid yw'n ofynnol i'r Cyngor godi treth y cyngor er mwyn talu am ddibrisio, ailbriso a cholledion neu amorteiddiadau. Fodd bynnag, mae angen gwneud darpariaeth flynyddol o'r refeniw er mwyn cyfrannu tuag at leihau benthyciad cyfan i gyfateb i swm a amcangyfrifir ar sail ddarbodus a benderfynir gan y Cyngor yn unol â chanllawiau statudol. Caiff dibrisio, ailbriso a cholledion neu amorteiddiadau felly eu disodli gan leiafswm y ddarpariaeth refeniw yn y Balans Cronfa Gyffredinol, drwy gymhwyso trafodion gyda'r Cyfrif Addasu Cyfalaf (a gynhwysir yn y Cronfeydd Anefnfyddiadwy) yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn ar gyfer y gwahaniaeth rhwng y ddau.

vii. Buddiannau Gweithwyr

Buddiannau sydd yn Daladwy yn ystod Cyflogaeth

Buddiannau gweithwyr tymor byr yw'r buddiannau hynny sydd i gael eu setlo o fewn 12 mis i ddiwedd y flwyddyn. Maent yn cynnwys y cyfryw fuddiannau megis cyflogau misol, cyflogau wythnosol, gwyliau gyda thâl a chyfnodau o salwch gyda thâl ar gyfer gweithwyr a gyflogir ar hyn o bryd ac a gydnabyddir fel treuliau i wasanaethau yn y flwyddyn y mae gweithwyr yn cynnal gwasanaeth i'r Cyngor. Gwneir cronriad ar gyfer cost teilyngdod gwyliau a gwyliau hyblyg nad yw gweithwyr wedi eu cymryd cyn diwedd y flwyddyn ac y gall gweithwyr eu cario ymlaen i'r flwyddyn ariannol nesaf. Gwneir y cronriad hwn ar raddfeydd cyflogau wythnosol a misol sydd yn gymwys yn y flwyddyn cyfrifyddu. Mae'r cronriad hwn yn cael ei godi yn erbyn y Gorged neu Ddiffyg ar y Darparu Gwasanaethau, ond yna caiff ei roi drwy'r Symudiad yn y Datganiad Cronfeydd wrth Gefn fel bo buddiannau gwyliau yn cael eu codi ar refeniw yn y flwyddyn ariannol pan fydd yr absenoldeb gwyliau yn enilledig.

Buddiannau Terfynu Swydd

Buddiannau terfynu swydd yw'r symiau sydd yn daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan y Cyngor i derfynu cyflogaeth gweithiwr cyn y dyddiad ymddeol arferol neu benderfyniad swyddog i dderbyn diswyddiad gwirfoddol. Codir y cyfryw symiau ar sail cronriadau i'r Gorged neu Ddiffyg ar y Darparu Gwasanaethau pan fo'r Cyngor wedi ymrwymo yn eglur i derfynu cyflogaeth swyddog, neu grŵp o swyddogion, neu wneud cynnig i annog diswyddiadau gwirfoddol.

Buddiannau Ôl Gyflogaeth

Mae gweithwyr y Cyngor yn aelodau o ddau gynllun pensiwn ar wahân:

- Y Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan Bensiynau Athrawon Capita ar ran Adran Addysg ar gyfer Llywodraeth San Steffan.
- Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gyngor Sir Caerfyrddin (ac y cyfeirir ato fel Cronfa Bensiwn Dyfed).

Mae'r ddau gynllun yn darparu buddiannau pendant i aelodau (swm crynswth ar ymddeol a phensiwn), ac maent wedi eu hennill wrth weithio i'r Cyngor. Fodd bynnag, golyga trefniadau cynllun yr athrawon nad oes modd i'r Cyngor gael gwybod am atebolrwydd y buddion hyn. Felly, rhoddir cyfrif am y cynllun fel pe bai'n gynllun cyfraniadau diffiniedig - ni chydabyddir atebolrwydd dros daliadau at y dyfodol yn y Fantolen. Codir ar linell Addysg a Phlant yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant gyda chyfraniadau'r cyflogwr yn daladwy i Gynllun Pensiynau Athrawon yn ystod y flwyddyn.

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Mae'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn cael ei gyfrif amdano fel cynllun buddion diffiniedig:

- Mae rhwymedigaethau a chostau gwasanaeth Cronfa Bensiwn Dyfed y gellir eu priodoli i'r Cyngor wedi'u cynnwys yn y fantolen ar sail actiwaraid gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedau. Y nod o dan y dull hwn yw codi treuliau ar gyfer buddion pob cyfranogwr o dan y gronfa fel y byddent yn cronni, gan ystyried cynnydd mewn digolledu a fformiwla dyrannu buddion y gronfa yn y dyfodol. Felly mae'r cyfanswm pensiwn y mae pob cyfranogwr yn disgwyl ei hawlio adeg ymddeol wedi'i rannu'n unedau, pob un wedi'i chysylltu â blwyddyn o wasanaeth wedi'i chredydu yn y gorffennol neu'r dyfodol.
- Yr ymrwymiad budd yw cyfanswm gwerth presennol buddion unigolion y gellir eu priodoli at ddibenion prisio ar y dyddiad mesur, a'r gost gwasanaeth yw cyfanswm gwerth presennol buddion yr unigolion y gellir eu priodoli i wasanaeth yn ystod y flwyddyn.
- Caiff rhwymedigaethau eu disgowntio hyd at eu gwerth yn ôl prisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgowntio o 2.8%.
- Mae asedau Cronfa Bensiwn Dyfed y gellir eu priodoli i'r Cyngor wedi'u cynnwys yn y fantolen yn ôl eu gwerth teg:
 - gwarantau heb eu dyfynnu - pris bidio cyfredol
 - gwarantau heb eu dyfynnu - amcangyfrif proffesiynol
 - gwarantau cyfun - pris bidio cyfredol
 - eiddo - gwerth y farchnad
- Caiff y newid yng nghost pensiynau net ei ddadansoddi yn ôl y cydrannau canlynol:
 - Cost y gwasanaeth gan gynnwys:
 - cost gyfredol y gwasanaeth - y cynnydd yn y rhwymedigaethau o ganlyniad i'r blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd y flwyddyn hon - wedi'i dyrannu yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant i wasanaethau y bu'r gweithwyr yn gweithio iddynt
 - cost flaenorol y gwasanaeth - y cynnydd yn y rhwymedigaethau sy'n codi o benderfyniadau'r flwyddyn gyfredol y mae eu heffaith yn cyfeirio at flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd mewn blynyddoedd blaenorol - wedi'i debydu i'r Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y

Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant fel rhan o'r Gwasanaeth Cyllid

- Ailfesuriadau gan gynnwys:
 - yr enillion disgwylidig ar asedau - ac eithrio symiau wedi'u cynnwys yn y llog net ar y rhwymedigaeth budd diffiniedig net (ased) - wedi'u debydu i'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall
 - enillion a cholledion actiwaraidd - newidiadau yn y rhwymedigaeth pensiynau net sy'n codi oherwydd nid yw pethau wedi digwydd yn unol â'r rhagdybiaethau a wnaed yn y prisiad actiwaraidd diwethaf neu oherwydd bod yr actiwariaid wedi diweddarau eu rhagdybiaethau - wedi'u debydu i'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall
 - cyfraniadau a dalwyd i Gronfa Bensiwn Dyfed - arian a dalwyd fel cyfraniadau'r cyflogwr at y gronfa bensiwn i setlo rhwymedigaethau; ni chyfrifir y rhain fel treuliau.

Yng nghyswllt buddiannau ymddeoliad, mae darpariaethau statudol yn ei gwneud hi'n ofynnol i godi ar Falans y Gronfa Gyffredinol y symiau sydd yn daladwy gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn neu yn uniongyrchol i bensiynwyr yn ystod y flwyddyn, nid y maint yr amcangyfrifir yn unol â'r safonau cyfrifyddu perthnasol. Yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn, mae hyn yn golygu bod dyraniadau i'r Gronfa Bensiwn ac ohoni er mwyn symud y debydau a'r credydau tybiannol ar gyfer buddiannau ymddeoliad a rhoi yn eu lle ddebydau ar gyfer yr arian a delir i'r gronfa bensiwn a phensiynwyr ac unrhyw gyfryw symiau taladwy ond nas talwyd ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r balans negyddol sydd yn deillio ar y Gronfa Bensiynau wrth Gefn felly yn mesur effaith llesol y Gronfa Gyffredinol o'r gofyniad i gyfrif am fuddiannau ymddeoliad ar sail llif arian yn hytrach na buddiannau a enillir gan weithwyr.

Buddion Dewisol

Mae gan y Cyngor bwerau cyfyngedig i roi buddion ymddeoliad dewisol os yw staff yn ymddeol yn gynnar. Caiff pob rhwymedigaeth y tybir ei bod yn codi o ganlyniad i ddyfarniad a roddir i unrhyw aelod staff (gan gynnwys athrawon) ei gronni yn ystod y flwyddyn y penderfynwyd rhoi'r dyfarniad a rhoddir cyfrif amdano gan ddefnyddio'r un polisïau ag a ddefnyddir o ran y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

viii. Digwyddiadau Ar Ôl Dyddiad y Fantolen

Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, ffafriol ac anffafriol, sydd yn digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad pan fydd y Datganiad Cyfrifon yn cael ei awdurdodi i'w gyhoeddi. Gellir nodi dau fath o ddigwyddiad:

- y rhai hynny sydd yn rhoi tystiolaeth o amodau a oedd yn bresennol ar ddiwedd y cyfnod adrodd – addasir y Datganiad Cyfrifon er mwyn adlewyrchu'r cyfryw ddigwyddiadau.
- y rhai hynny sydd yn ddangosol o amodau a oedd yn deillio ar ôl y cyfnod adrodd - nid yw'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu'r cyfryw ddigwyddiadau, ond lle byddai gan gategori o ddigwyddiadau effaith sylweddol, datgelir yn y nodiadau natur y digwyddiadau a'u heffaith ariannol amcangyfrifedig.

Nid yw digwyddiadau sydd yn digwydd ar ôl dyddiad yr awdurdodi ar gyfer cyhoeddi yn cael ei adlewyrchu yn y Datganiad Cyfrifon.

ix. Mesur Gwerth Teg

Mae'r Cyngor yn mesur rhai o'i asedau anariannol megis asedau dros ben ac eiddo buddsoddi yn unol â'u gwerth teg ar bob dyddiad adrodd. Gwerth teg yw'r pris a

fyddai'n cael ei sicrhau wrth werthu ased mewn trafodiad cyson rhwng cyfranogwyr y farchnad ar y dyddiad mesur. Mae'r mesur gwerth teg yn cymryd bod y trafodiad i werthu'r ased yn cael ei gynnal naill ai:

- yn y brif farchnad ar gyfer yr ased
- yn absenoldeb prif farchnad, yn y farchnad fwyaf fanteisiol i'r ased (defnydd uchaf a gorau)

Mae'r Cyngor yn defnyddio technegau prisio sy'n briodol ar gyfer yr amgylchiadau ac y mae data digonol ar gael ar eu cyfer, gan fanteisio i'r eithaf ar y defnydd o fewnbynnau sylwady perthnasol, a lleihau'r defnydd o fewnbynnau ansylwady gymaint ag y bo modd.

Caiff mewnbynnau i'r technegau prisio mewn perthynas ag asedau neu rwymedigaethau y mesurir neu y datgelir gwerth teg yn y cyfrifon, eu categoreiddio o fewn yr hierarchaeth gwerth teg, fel a ganlyn:

- Lefel 1 – prisiau a ddyfynnwyd (heb eu haddasu) mewn marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau neu rwymedigaethau yr un fath y mae modd i'r Cyngor fanteisio arnynt ar y dyddiad mesur
- Lefel 2 – mewnbynnau ac eithrio prisiau a ddyfynnwyd sy'n cael eu cynnwys yn Lefel 1, y maent yn sylwady ar gyfer yr ased neu'r rhwymedigaeth, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol
- Lefel 3 – mewnbynnau ansylwady ar gyfer yr ased neu'r rhwymedigaeth

x. Offerynnau Ariannol

Rhwymedigaethau Ariannol

Caiff rhwymedigaethau ariannol eu cydnabod yn y Fantolen pan fo'r Cyngor yn barti i ddarpariaethau cytundebol offeryn ariannol a mesurir hwy i gychwyn yn ôl eu gwerth teg a'u cario yn ôl eu cost amorteiddiedig. Bydd y ffioedd blynyddol ar y llinell Gwariant ac Incwm Cyllido a Buddsoddi ar gyfer llog sydd yn daladwy yn seiliedig ar faint fydd gwerth y rhwymedigaeth, wedi ei luosogi â chyfradd y llog ar y pryd ar gyfer yr offeryn dan sylw. Y raddfa llog effeithiol yw'r raddfa sydd yn disgowntio taliadau arian parod amcangyfrifedig yn y dyfodol dros oes yr offeryn i'r swm y cafodd ei gydnabod yn wreiddiol.

Ar gyfer y mwyafrif o fenthyciadau sydd gan y Cyngor, golyga hyn mai'r prifswm sy'n ddyledus ac sydd yn daladwy (a'r llog cronus) a'r llog a godir ar y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant yw'r swm sydd yn daladwy am y flwyddyn yn unol â'r cytundeb benthycy.

Caiff unrhyw enillion neu ddyledion sy'n deillio o dalu benthyciadau yn ôl yn gynnar eu credydu neu'u debydu i'r Gwariant ac Incwm Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Cynhwysfawr Gwariant ac Incwm yn y flwyddyn y caiff y benthyciad ei dalu neu'i ailbrynu. Fodd bynnag, mewn achosion lle ailbrynir benthyciadau fel rhan o ailstrwythuro'r portffolio benthyciadau, sy'n golygu diwygio neu gyfnewid yr offerynnau cyfredol, caiff y premiwm neu'r disgownt naill ai ei dynnu allan o gost amorteiddiedig y benthyciad newydd neu ddiwygiedig neu ei ychwanegu ati. Caiff y gostyngiad i'r Datganiad Cynhwysfawr Gwariant ac Incwm ei estyn dros oes y benthyciad drwy addasu'r gyfradd llog sydd ar waith.

Mewn achosion lle y codir premiymau neu ostyngiadau yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant, mae rheoliadau'n caniatáu i'r effaith ar Falans y Gronfa Gyffredinol gael ei ledu dros y blynyddoedd sydd i ddod. Pan geir premiymau neu ostyngiadau sy'n cwrdd yn ffurfiol ag ymarfer ailstrwythuro dyled, fe'u cyfrifir fel addasiad i'r swm sydd i'w gario o'r benthyciad neu fenthyciadau amnewid. Os nad

ydyn nhw'n cwrdd â'r telerau hyn, cânt eu gwasgaru dros y cyfnod hiraf sy'n weddill ar y benthyciad amnewid, neu gyfnod y benthyciad amnewid (premiymau) neu'r cyfnod sydd dros ben ar y benthyciad a amnewidiwyd hyd at uchafswm o ddeng mlynedd (gostyngiadau). Rheolir y camau i gysoni'r symiau a godwyd ar y Datganiad Cynhwysfawr Gwariant ac Incwm â'r ffioedd net sy'n ofynnol yn erbyn Balans y Gronfa Gyffredinol drwy drosglwyddo arian i'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol neu ohono yn y Datganiad o Symudiadau ar Gronfeydd Wrth Gefn.

Mae'r modd y caiff gwerth teg ei gyfrif yn seiliedig ar y gyfradd fenthycyca gymeradwy newydd ar gyfer yr union offeryn ariannol oddi wrth fenthycwyr tebyg. Deliwdd yn yr un modd ag asedau ac unrhyw rwymedigaethau.

Asedau Ariannol

Dosberthir asedau ariannol yn seiliedig ar ddull dosbarthu a mesur sy'n adlewyrchu'r model busnes ar gyfer dal yr asedau ariannol a'u nodweddion llif arian. Mae tri phrif ddsbarth o asedau ariannol sy'n cael eu mesur:

- Cost wedi'i hamorteiddio
- Gwerth teg drwy elw neu golled; a
- Gwerth teg drwy incwm cynhwysfawr arall

Model busnes y Cyngor yw cynnal buddsoddiadau i gasglu llifau arian parod cytundebol. Felly dosberthir asedau ariannol fel cost wedi'i hamorteiddio, ac eithrio'r rhai nad yw eu taliadau cytundebol yn talu prif swm a llog yn unig (h.y. lle nad yw'r llifau arian parod ar ffurf offeryn dyled sylfaenol).

Asedau Ariannol wedi'u mesur ar gost wedi'i hamorteiddio

Caiff asedau ariannol wedi'u mesur ar gost wedi'i hamorteiddio eu cydnabod ar y Fantolen pan fo'r Cyngor yn barti i ddarpariaethau cytundebol offeryn ariannol a mesurir hwy yn ôl gwerth teg. Mesurir hwy wedyn yn ôl eu cost amorteiddiedig. Seilir credydau blynyddol i'r llinell Cyllido a Buddsoddi Incwm a Gwariant yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant am y llog sydd yn dderbyniadwy ar faint fydd gwerth yr ased, wedi ei luosogi â chyfradd y llog ar y pryd ar gyfer yr offeryn dan sylw. O ran mwyafrif yr offerynnau ariannol a ddelir gan y Cyngor, golyga hyn taw'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prifswm sy'n weddill ac sydd i'w dderbyn (a llog cronedig), a'r llog a delir i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant yw'r swm a dderbynnir ar gyfer y flwyddyn yn y cytundeb benthycyca.

Mae'r Cyngor yn cydnabod colledion credyd disgwylidig ar ei asedau ariannol a ddelir ar gost wedi'i hamorteiddio. Mewn achosion lle nodir asedau fel rhai diffygiol yng ngoleuni sefyllfa sy'n codi o ddigwyddiad yn y gorffennol lle na chaiff taliadau eu gwneud o dan y contract, caiff yr ased ei ddibrisio a chodir taliad yn erbyn y llinell Cyllido a Buddsoddi Incwm a Gwariant yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant.

Caiff unrhyw enillion a cholledion yn sgil gwaredu'r ased eu credydu neu eu debydu i'r llinell Cyllido a Buddsoddi Incwm a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

xi. Grantiau a Chyfraniadau'r Llywodraeth

Os telir drwy gyfrif, drwy randaliadau, neu ar ffurf ôl-daliadau, cydnabyddir grantiau'r llywodraeth a chyfraniadau trydydd parti (gan gynnwys rhoddion) fel dyladwy i'r Cyngor pan fo sicrwydd rhesymol bod:

- y Cyngor yn cydymffurfio a'r amodau sydd ynghlwm i'r taliadau, a'r

- grantiau neu'r cyfraniadau yn cael eu derbyn.

Ni chaiff symiau a gydnabyddir fel rhai sydd yn daladwy i'r Cyngor eu credydu i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant hyd y bodlonir amodau sydd ynghlwm wrth y grant neu'r cyfraniad. Amodau yw'r gofynion sydd yn nodi y bydd buddiannau economaidd yn y dyfodol neu wasanaeth posibl a ymgorfforir yn yr ased a geir drwy ddefnyddio grant neu gyfraniad, i fod er lles y derbynnydd fel y nodir, neu fuddiannau economaidd yn y dyfodol neu wasanaeth bosibl i'w ddychwelyd i'r sawl sydd yn ei drosglwyddo.

Caiff arian a roddir ymlaen llaw ar ffurf grantiau a chyfraniadau a nas bodlonwyd yr amodau, eu cario yn y Fantolen fel credydwy. Pan fodlonir amodau, credydir y grant neu'r cyfraniad i'r llinell gwasanaeth perthnasol (grantiau a chyfraniadau refeniw a briodolir) neu Drethiant ac Incwm Grant heb fod yn benodol (grantiau refeniw heb eu clustnodi a phob grant cyfalaf) yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant.

Lle credydir grantiau cyfalaf i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant, maent yn cael eu rifysio o'r Balans Cronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Lle bo grant heb ei ddefnyddio eto i gyllido gwariant cyfalaf, caiff ei roi yn y gronfa Grantiau Cyfalaf heb eu cymhwysu. Lle cafodd ei gymhwysu rhoddir yn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf. Caiff symiau yn y gronfa Grantiau Cyfalaf heb eu cymhwysu eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf unwaith y cymhwyswyd hwy i gyllido gwariant cyfalaf.

xii. Asedau Treftadaeth

Mae'r Cyngor yn dal Asedau Treftadaeth yn bennaf i warchod eitemau oedd yn gyffredin yn yr ardal neu'n unigryw iddi, neu sy'n perthyn i ddigwyddiad hanesyddol arwyddocaol, neu berson sydd â chysylltiadau lleol. Fe'u cedwir mewn lleoliadau amrywiol ar draws y sir, ond mae'r rhan fwyaf i'w gweld ym mhrif Amgueddfa'r Coliseum yn Aberystwyth. Fe'u cedwir fel arfer yn unol â pholisïau cyfrifyddu Eiddo, Peiriannau ac Offer y Cyngor, ond caiff rhai rheolau eu llacio mewn perthynas ag asedau penodol am y rhesymau a ddisgrifir isod.

Gwaith Celf

Mae gan y Cyngor tua 190 o ddarnau o waith gelf cyfoes a hanesyddol, sydd wedi'u gwasgaru ar draws amgueddfeydd, swyddfeydd y cyngor a chanolfannau hamdden yng Ngheredigion. Nid yw'r rhan fwyaf ohonynt o unrhyw werth sylweddol, ac maent ymhell islaw'r gwerth de minimis o £10,000 fyddai'n eu gwneud yn gymwys i'w cynnwys ar gofrestr asedau'r Cyngor. Fodd bynnag, dynodwyd pedwar yn benodol fel rhai uwchlaw'r gwerth hwn gan Brisiwr Allanol â'r cymwysterau priodol ac maent wedi'u cynnwys yn y Fantolen ers 2011. Cawsant eu hailbrisio at ddibenion yswiriant ar werth y farchnad yn 2022 ac nid yw cyflwr yr eitemau wedi newid ers y prisiad hwn. Tybir bod gan y rhain oes amhenodol ac felly ystyrir na fyddai dibrisiant yn briodol.

Regalia Dinesig

Mae gan y Cyngor bedair cadwyn swyddogol ar gyfer swyddi'r Cadeirydd, yr Is-gadeirydd a'u cymheiriaid. Dim ond Cadwyn y Cadeirydd a ystyrir fel un sy'n werth mwy na'r lefel de minimis, yn seiliedig ar werth marchnad y metelau a ddefnyddiwyd i'w chreu. Felly mae wedi'i phrisio ac wedi'i chynnwys yn y Fantolen am y swm hwnnw. Ni fydd unrhyw dibrisiant am fod ganddi oes amhenodol, ond bydd yn cael ei hail-brisio o bryd i'w gilydd, yn seiliedig ar bris marchnad y metelau gwerthfawr.

Safleoedd ac Adeiladau Hanesyddol

Mae'r Cyngor yn berchen ar nifer o safleoedd ac adeiladau hanesyddol ar draws Ceredigion ac yn gyfrifol am eu cadw a'u harddangos, gan gynnwys dau gastell. Am nad oes unrhyw ffordd ddibynadwy o brisio eitemau o'r fath, oherwydd diffyg marchnad gyfoes, maent yn cael eu cynnwys yn y fantolen fel cost hanesyddol.

Arddangosion Amrywiol

Mae prif amgueddfa'r Cyngor yn Y Coliseum, Aberystwyth yn arddangos nifer fawr o eitemau. Fodd bynnag, oherwydd bod yr amcangyfrif o werth pob eitem unigol yn isel, ac oherwydd prinder marchnad gyfoes ar gyfer nifer o'r eitemau, mae'r Cyngor o'r farn y byddai costau prisio'r rhain yn uwch o lawer na gwerth proses o'r fath i ddefnyddwyr y cyfrifon, ac felly ni chynhaliwyd ymarfer o'r fath.

Yn ogystal, ceir 13 o eitemau mawr a/neu werthfawr yn yr amgueddfa, sydd wedi'u prisio at ddibenion yswiriant. Er bod y gwerthoedd unigol yn is na'r lefel de minimis o £10,000, mae cyfanswm eu gwerth yn sylweddol, felly maent wedi'u hychwanegu at y gofrestr a'r fantolen fel un eitem. Byddant yn cael eu trin yn yr un modd â'r gwaith celf ac ni fyddant yn cael eu dibrisio. Bydd unrhyw bryniant newydd sylweddol gan y Cyngor yn cael ei ychwanegu yn ôl cost, nes cynhelir y prisiad nesaf.

Safleoedd ac Adeiladau Amgueddfeydd

Mae prif Amgueddfa'r Cyngor yn y Coliseum yn Aberystwyth wedi'i hymestyn i eiddo gwag cyfagos. Mae gwariant ar y prosiect yn cael ei gyfalafu a'i ychwanegu at werth yr amgueddfa. Yn ogystal â'r prif amgueddfa yn Aberystwyth, mae gan y Cyngor nifer o amgueddfeydd llai ar draws y sir. Ystyriwyd a ddylid dal unrhyw rai o'r rhain fel Asedau Treftadaeth yn hytrach nag Eiddo, Peiriannau ac Offer. Penderfynwyd bod dwy ohonynt (gan gynnwys y Coliseum) yn cael eu dal am eu harwyddocâd hanesyddol eu hunain, yn ogystal â chael eu defnyddio i arddangos neu gadw eitemau hanesyddol. Maent felly wedi'u trosglwyddo i'r categori Asedau Treftadaeth ar y Fantolen, gan barhau ar eu prisiant blaenorol (Cost Amnewid Hanesyddol neu Ddibrisiant). Byddant yn cael eu dibrisio os ystyrir bod hynny'n briodol, gan ystyried amgylchiadau unigol yr adeilad dan sylw.

Asedau Treftadaeth Cyffredinol

Os bydd unrhyw dystiolaeth o amhariad, yna bydd y symiau i'w cario ar y fantolen yn cael eu hadolygu, er y disgwylir y bydd achosion o'r fath yn brin. Bydd unrhyw amhariad o'r fath yn cael ei drin mewn modd tebyg i amhariad asedau Eiddo, Peiriannau ac Offer. Os bydd unrhyw eitemau'n cael eu gwaredu, bydd angen cyfrif amdanynt yn yr un modd ag Eiddo, Peiriannau ac Offer, ond bydd yr enillion am eitemau a waredwyd yn cael eu nodi ar wahân yn y nodiadau. Ni chafwyd gwared ar unrhyw eitemau yn y cyfnod dan ystyriaeth ar gyfer y set hon o gyfrifon, ac ni ddisgwylir y bydd hynny'n beth cyffredin am fod y casgliad yn un gweddol sefydlog ei natur.

xiii. Stocrestrau

Caiff stocrestrau eu cynnwys yn y Fantolen yn ôl yr isaf o'r gost a'r gwerth sylweddoladwy net.

xiv. Eiddo Buddsoddi

Eiddo buddsoddi yw'r eiddo hynny a ddefnyddir yn unig i gael rhenti a/neu adbriso cyfalaf. Nid yw'r diffiniad yn gywir os defnyddir yr eiddo mewn unrhyw ffordd i hwyluso cyflwyno gwasanaethau neu gynhyrchu nwyddau neu os cedwir ef ar gyfer ei werthu.

Caiff eiddo cyfalaf eu mesur yn gyntaf ar gost ac wedi hynny ar werth teg, yn seiliedig ar y swm y byddai ased yn cael ei gyfnewid rhwng partion gwybodus. Ni ddibrisir eiddo ond ail-brisir hwy yn flynyddol yn unol ag amodau'r farchnad ar

ddiwedd y flwyddyn. Caiff enillion a cholledion adbriso eu rhoi yn llinell Cyllido a Buddsoddi Incwm a Gwariant yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant. Mae'r un peth yn wir am enillion a cholledion wrth werthu.

Caiff rhenti a dderbynnir yng nghyswllt eiddo buddsoddi eu credydu i'r llinell Incwm Cyllido a Buddsoddi a bydd enilliad i'r Balans Cronfa Gyffredinol. Fodd bynnag, ni chaniateir enillion a cholledion adbriso a gwaredu drwy drefniadau statudol i gael effaith ar y Balans Cronfa Gyffredinol. Caiff yr enillion a'r colledion felly eu rifysio allan o'r Balans Cronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn a'i bostio i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf a (ar gyfer unrhyw werthiant mwy na £10,000) y Gronfa Derbynebion Cyfalaf.

xv. Gweithrediadau a Reolir ar y Cyd ac Asedau a Reolir ar y Cyd

Gweithrediadau a reolir ar y cyd yw gweithgareddau y mae'r Cyngor yn ymgymryd â nhw mewn cydweithrediad â mentrwyr eraill sy'n cynnwys defnyddio asedau ac adnoddau'r mentrwyr yn hytrach na sefydlu endid ar wahân. Mae'r Cyngor yn cydnabod ar ei Fantolen yr asedau y mae'n eu rheoli a'r rhwymedigaethau sy'n codi ac mae'n debydu ac yn credydu'r Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant gyda'r gwariant sy'n codi a chyfran yr incwm y mae'n ei ennill o weithgareddau'r gweithrediad.

Mae asedau a reolir ar y cyd yn eitemau o beiriannau, eiddo neu offer sy'n cael eu rheoli ar y cyd gan y Cyngor a mentrwyr eraill, gyda'r asedau'n cael eu defnyddio i sicrhau buddion i'r mentrwyr. Nid yw'r fenter ar y cyd yn cynnwys sefydlu endid ar wahân. Mae'r Cyngor dim ond yn rhoi cyfrif am ei gyfran ei hun o'r asedau a reolir ar y cyd, y rhwymedigaethau a'r treuliau sy'n codi ar ei ran ei hun neu ar y cyd ag eraill mewn perthynas â'i fudd yn y fenter ar y cyd, a'r incwm y mae'n ei ennill yn y fenter.

xvi. Prydlesau

Dosberthir prydlesau fel prydlesau cyllid lle bo telerau'r brydles yn trosglwyddo yn sylweddol pob risg a budd o ganlyniad i berchen yr eiddo, offer neu gyfarpar o'r prydleswr i'r prydlesai. Dosberthir pob prydles arall fel prydlesau gweithredol.

Lle bo prydles yn cynnwys tir ac adeiladau, ystyrir yr elfennau tir ac adeiladau ar wahân er mwyn eu dosbarthu.

Bydd trefniadau heb statws cyfreithiol prydles ond sydd yn cyfleu'r hawl i ddefnyddio ased am daliad yn cael eu cyfrifyddu o dan y polisi hwn lle bo cyflawni'r trefniant yn ddibynnol ar ddefnyddio asedau penodol.

Y Cyngor fel Deiliad Prydles

Prydlesau Ariannol

Mae eiddo, peiriannau ac offer a ddelir o dan brydlesau cyllid yn cael eu cydnabod ar y Fantolen ar ddechrau'r brydles ar ei werth teg, a fesurwyd ar ddechrau'r brydles (neu werth presennol y taliadau prydles lleiaf os ydynt yn is). Mae'r ased sy'n cael ei gydnabod yn cael ei gyfateb gan atebolrwydd am y rhwymedigaeth i dalu y deiliad prydles. Mae costau uniongyrchol cychwynnol y Cyngor yn cael eu hychwanegu at swm yr ased i'w gario. Mae premiymau a delir ar ddechrau prydles yn cael eu cymhwyso i ddibrisiant rhwymedigaeth y brydles. Mae rhenti wrth gefn yn cael eu codi fel treuliau yn y cyfnodau y maent wedi digwydd.

Mae taliadau prydles yn cael eu dosrannu rhwng:

- Tâl am gaffael diddordeb yn yr eiddo, offer neu gyfarpar – wedi'i gymhwyso i ddibrisio rhwymedigaeth y brydles.

- Tâl cyllid (i'w ddebydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Cyfrifir am yr Eiddo, Offer a Chyfarpar sy'n cael eu cydnabod o dan brydlesau cyllid drwy ddefnyddio'r polisïau sy'n berthnasol yn gyffredinol i asedau o'r fath, yn amodol ar ddibrisiant yn cael ei godi dros gyfnod y brydles, os yw hyn yn fyrrach nag oes ddefnyddiol amcangyfrifedig yr ased (lle nad yw perchnogaeth yr ased yn trosglwyddo i'r Cyngor ar ddiwedd cyfnod y brydles).

Nid oes gofyn i'r Cyngor godi treth y cyngor i dalu am ddibrisiant neu ailbrisiant a cholledion oherwydd diffygion yn codi o asedau ar brydles. Yn lle hynny, gwneir cyfraniad blynyddol darbodus o'r cyfrifon refeniw tuag at y buddsoddiad cyfalaf tybiedig yn unol â gofynion statudol. Felly caiff dibrisiant ac ailbrisiant a cholledion oherwydd diffygion eu disodli gan gyfraniad refeniw ym Malans y Gronfa Gyffredinol drwy wneud trafodiad addasu o ran y Cyfrif Addasu Cyfalaf (sy'n gynnwysedig yn y Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio) yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn am y gwahaniaeth rhwng y ddau.

Prydlesau Gweithredu

Mae rhenti a delir o dan brydlesau gweithredu yn cael eu talu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel traul o'r gwasanaethau sy'n elwa o ddefnydd yr eiddo, y peiriannau neu'r offer sydd ar brydles. Gwneir taliadau ar linell syth dros oes y brydles, hyd yn oed os nad yw hyn yn cyd-fynd â'r patrwm o daliadau (e.e. ceir cyfnod di-rent ar ddechrau'r brydles).

Y Cyngor fel Prydlesydd

Prydlesau Cyllid

Pan fydd y Cyngor yn rhoi prydles gyllid dros eiddo neu beiriant neu offer, mae'r ased perthnasol yn cael ei symud o'r Fantolen fel gwarediad. Ar ddechrau'r brydles, bydd swm yr ased i'w gario yn y Fantolen (boed yn Eiddo, Peiriannau ac Offer neu Asedau a Ddelir i'w Gwerthu) yn cael ei ddileu yn y llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r colledion o waredu. Mae enillion, sy'n cynrychioli buddsoddiad net y Cyngor yn y brydles, yn cael eu credydu hefyd i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r colledion a wneir o waredu (h.y. eu netio yn erbyn llyfrwerth yr ased ar yr adeg y cafodd ei waredu), gan gael eu cydweddu ag ased prydles (dyledwr tymor hir) yn y Fantolen. Mae rhenti prydlesau sy'n dderbyniadwy yn cael eu dosrannu rhwng:

- tâl am gaffael diddordeb yn yr eiddo – wedi'i gymhwyso i ddibrisio'r dyledwr prydles (ynghyd ag unrhyw breimymau a ddaw i law), a
- incwm cyllid (i'w gredydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Ni chaniateir gan y statud i'r enillion a gredydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr wrth waredu, gynyddu Balans y Gronfa Gyffredinol ac mae'n ofynnol iddynt gael eu trin fel derbyniad cyfalaf. Lle mae premiwm wedi cael ei dderbyn, caiff hwn ei drosglwyddo o Falans y Gronfa Gyffredinol i Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Pan fydd y swm sy'n ddyledus mewn perthynas â'r ased prydles yn cael ei setlo drwy dalu rhenti yn y blynyddoedd ariannol yn y dyfodol, mae hwn yn cael ei drosglwyddo o Falans y Gronfa Gyffredinol i Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Pan fydd y rhenti yn cael eu derbyn yn y dyfodol, bydd yr elfen ar gyfer y derbyniad cyfalaf ar gyfer cael gwared ar yr ased yn cael ei ddefnyddio i ddibrisio'r dyledwr prydles. Ar y pwynt hwn, mae'r

derbyniadau cyfalaf gohiriedig yn cael eu trosglwyddo i Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf.

O ddileu dyled y gwarediadau, ni chodir hynny ar dreth y cyngor, oherwydd darperir yn llawn ar gyfer cost asedau sefydlog dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllid cyfalaf. Caiff symiau eu neilltuo, felly, i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf (sy'n cynnwys y Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio) o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Prydlesau Gweithredol

Pan fydd y Cyngor yn caniatáu prydles weithredol dros eiddo neu beiriant neu offer, bydd yr ased yn cael ei gadw yn y Fantolen. Mae incwm rhent yn cael ei gredydu i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff credydau eu gwneud ar linell syth dros oes y brydles, hyd yn oed os nad yw hyn yn cyd-fynd â'r patrwm o daliadau (e.e. telir premiwm ar ddechrau'r brydles). Ychwanegir costau uniongyrchol cychwynnol am drafod a threfnu'r brydles at faint fydd gwerth yr ased perthnasol a'i godi fel traul dros gyfnod y brydles ar yr un sail ag incwm rhent.

xvii. Contractau Hirdymor

Caiff symiau sy'n ddyledus o dan contractau hirdymor eu codi ar refeniw pan ddônt yn daladwy o dan delerau'r contract.

xviii. Darpariaeth Isafswm Refeniw

Mae Polisi Darpariaeth Isafswm Refeniw (MRP) y Cyngor yn dilyn egwyddorion y canllawiau a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cynulliad Cymru dan adran 21(A) Deddf Llywodraeth Leol 2003 trwy ddefnyddio un o'r dewisiadau a amlinellwyd yn y canllawiau.

Mae prif gyfran yr MRP yn parhau i fod yn gysylltiedig gyda'r rhwymedigaeth dyled hanesyddol a oedd yn bodoli cyn 2008 neu ar ôl 2008, lle y mae'n ymwneud â Benthycia â Chymorth a ariannir gan Lywodraeth Cynulliad Cymru. Darparir ar gyfer y rhwymedigaeth MRP ar Ofyniad Cyllido Cyfalaf y Cyngor sy'n ymwneud gyda dyled cyn 2008 a Benthycia â Chymorth ar ôl 2008 a ariannwyd trwy system Grant Cynnal Refeniw (RSG) gan ddefnyddio Opsiwn 3 (Dull Oes Asedau) o ganllawiau Llywodraeth Cynulliad Cymru 2018 a gweithredu'r Dull Blwydd-dal gyda chyfradd llog o 4.20% (cyfradd fenthycia gyfartalog y benthyciadau sy'n ddyledus ar 01/04/21) dros gyfnod o 44 mlynedd yn dechrau ar Ebrill y 1af 2021. Mae'r cyfnod yn cynnwys y cyfnod o 50 mlynedd a ddewiswyd i gyd-fynd ag oesau cyfartalog Asedau'r Cyngor nad ydynt wedi'u hariannu'n benodol gan Fenthycia Digymorth ar ôl Ebrill y 1af 2008, wedi tynnu'r chwe blynedd a ddaeth i ben ers iddo gael ei weithredu'n wreiddiol ar Ebrill y 1af 2015. Gan fod Benthycia newydd pellach â Chymorth yn cael ei ddefnyddio yn y Rhaglen Gyfalaf, darperir hefyd ar gyfer rhwymedigaeth yr MRP ar bob cyfran newydd o fenthycia o'r fath gan ddefnyddio Opsiwn 3 o ganllawiau 2018 a gweithredu'r Dull Blwydd-dal. Darperir ar gyfer gwariant a ariannwyd gan Fenthycia Darbodus Digymorth gan ddefnyddio Opsiwn 3 (Dull Oes Asedau) o ganllawiau 2018 a gweithredu'r Dull Blwydd-dal gyda chyfradd llog o 3.68% (cyfartaledd pwysedig cyfradd llog y benthycia dan sylw) dros gyfnod o 38 mlynedd (cyfartaledd pwysedig oes sy'n weddill ar gyfer yr asedau perthnasol) yn dechrau ar Ebrill y 1af 2021. Gan fod Benthycia Darbodus Digymorth pellach yn cael ei ddefnyddio yn y Rhaglen Gyfalaf, bydd rhwymedigaeth yr MRP a adlewyrchir yn y Gofyniad Ariannu Cyfalaf hefyd yn cael ei chodi dros gyfnod sy'n gymesur â'r amcangyfrif o fywyd defnyddiol cyfartalog asedau gan ddefnyddio Opsiwn 3 a'r Dull Blwydd-dal.

Pennir y cyfnodau oes amcangyfrifedig yn unol â Chod Ymarfer Cyfrifo Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig. Cyn belled nad yw'r gwariant yn ymwneud â chreu ased, a'i fod o fath sy'n amodol ar gyfnodau oes amcangyfrifedig a gyfeirir atynt yn y cyfarwyddyd, bydd y Cyngor yn mabwysiadu'r cyfnodau hyn yn gyffredinol. Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn cadw'r hawl i bennu cyfnodau oes buddiol a Darpariaeth Isafswm Refeniw darbodus mewn amgylchiadau eithriadol pan na fyddai argymhellion y cyfarwyddyd yn briodol.

Mae'r Cyngor yn parhau â'r egwyddor o beidio â chodi Darpariaeth Isafswm Refeniw ar unrhyw fenthyciad (darbodus) digymorth dros dro. Ar hyn o bryd, dim ond cyllid ar gyfer Gwelliannau Tai ac Eiddo Gwag sydd i'w ad-dalu i Lywodraeth Cymru, sy'n cael ei drin yn y fath ffordd.

Gan nad yw rhai mathau o wariant cyfalaf y Cyngor yn gallu cael eu perthnasu i asedau unigol, asesir oesau asedau ar sail sy'n adlewyrchu'r cyfnod buddiol y rhagwelir y bydd yn deillio o'r gwariant. Hefyd, pa bynnag fath o wariant sydd dan sylw, caiff ei grwpio gyda'i gilydd mewn modd sy'n adlewyrchu prif elfen y gwariant a chaiff ei wahanu dim ond mewn achosion lle mae dwy brif elfen neu fwy ag oesau buddiol economaidd sy'n sylweddol wahanol.

Yn ôl y Cod, mae'r asedau a ddelir o dan gynlluniau Menter Cyllid Preifat a phrydlesau cyllid yn amodol ar y Ddarpariaeth Isafswm Refeniw yn yr un modd ag asedau a gafwyd gan ddefnyddio ffurfiau eraill o fenthycia. O dan reoliadau a chanllawiau statudol, gall y taliadau hyn gyfateb i ad-dalu'r rhwymedigaeth. Cafodd y cynnydd yn y Ddarpariaeth Isafswm Refeniw yn sgil ychwanegu asedau'r prydlesau cyllid, felly, eu talu ar yr un gyfradd â dibrisiant y rhwymedigaeth gyfatebol ar y fantolen fel na fydd effaith gyffredinol ar Falansau Cronfa Gyffredinol y Cyngor. Yn 2017/18 torrwyd cysylltiad â'r Ddarpariaeth Isafswm Refeniw oedd yn ddyledus ar gyfer asedau Menter Cyllid Preifat Ysgol Gyfun Penweddig, a oedd, yn hanesyddol, wedi'u trin yn debyg i asedau prydlesu cyllid ac yn lle hynny bydd yn cael ei ddibrisio dros weddill oes adeiladau Ysgol Gyfun Penweddig ar sail blwydd-dal yn lle hynny.

xix. Gwasanaethau Cymorth a Gorbenion

Mae'r Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cael ei baratoi fesul Gwasanaeth, yn unol ag adroddiadau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn. Fel y cyfryw, nid yw'r costau a ailgodir am wasanaethau cymorth a gorbenion yn cael eu cynnwys yn y Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

xx. Eiddo, Peiriannau ac Offer

Mae asedau y mae iddynt sylwedd ffisegol ac a gedwir i'w defnyddio i gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, neu at ddibenion gweinyddol ac y disgwylir iddynt gael eu defnyddio yn ystod mwy nag un flwyddyn ariannol, yn cael eu hystyried fel Eiddo, Peiriannau ac Offer.

Mae Ysgolion Gwirfoddol a Reolir yn cael eu cynnwys ar y Fantolen, tra bod Ysgolion Gwirfoddol a Gynorthwyr yn cael eu heithrio.

Os bydd gan unrhyw ran sylweddol o adeilad hyd oes sy'n sylweddol fyrrach na'r prif strwythur, a bod gwerth y rhan honno'n fwy na £10,000, yna fe'i hystyrir fel cydran i'w nodi ar wahân ar gofrestr asedau'r Cyngor. Caiff unrhyw gydrannau o'r fath a nodir o fewn y gwariant cyfalaf newydd eu prisio ar wahân pan gânt eu hychwanegu at y gofrestr asedau i ddechrau (neu pan gaiff yr ased ei drosglwyddo o Asedau sy'n cael eu Hadeiladu gydag adeiladau newydd).

Cydnabyddiaeth – Caiff gwariant ar gaffael, creu neu wella Eiddo, Peiriannau ac Offer ei gyfalafu ar sail croniadau, â'i fod yn bosib y bydd y buddiannau economaidd

i'r dyfodol neu botensial gwasanaeth sy'n gysylltiedig â nhw yn llifo i'r Cyngord ac y gellir mesur cost yr eitem yn ddibynadwy. Defnyddiwyd rheol de-minimis ar gyfer cyfalaf – yn gyffredinol, ni chaiff gwariant cyfalaf â gwerth llai na £10,000 ei gynnwys o fewn gwariant cyfalaf. Mae gwariant sy'n cynnal, ond nad yw'n ychwanegu at botensial asedau i gyflenwi buddiannau economaidd i'r dyfodol neu botensial gwasanaeth (e.e. trwsio a chynnal a chadw) yn cael ei ychwanegu at asedau sefydlog yn y Fantolen, ond yn cael ei godi fel traul fel y mae'n digwydd. Mae'r cofnod wedyn yn cael ei wrthdroi allan i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf i sicrhau nad oes unrhyw effaith ar Lefelau Treth y Cyngor.

Mesur – Caiff asedau eu mesur yn y lle cyntaf ar gost, yn cynnwys:

- a) y pris pwrcasu
- b) unrhyw gostau a briodolir i ddod ag ased i'r lleoliad a'r cyflwr sy'n angenrheidiol iddo fedru gweithredu yn y dull a fwriadwyd gan y rheolwyr
- c) amcangyfrif cychwynnol o gostau datgymalu a symud yr eitem ac adfer y safle y lleolir ef arno

Nid yw'r Cyngor yn cyfalafu costau benthyca a achosir tra bod asedau'n cael eu hadeiladu.

Tybir bod cost asedau a gaffaelir heblaw drwy bryniant i fod eu gwerth teg, oni bai nad oes sylwedd masnachol i'r caffaeliad (h.y. ni fydd yn arwain at amrywiad yn llif arian y Cyngor). Yn yr achos olaf, pan y caffaelir ased drwy gyfnewid, cost y caffaeliad yw swm yr ased i'w gario a roddir i fyny gan y Cyngor.

Yna mae'r asedau'n cael eu cario i'r Fantolen gan ddefnyddio'r seiliau mesur canlynol:

- Cerbydau, Peiriannau Trwm, Celfi a chyfarpar – Cost Dibrisiant Hanesyddol
- Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd, Asedau Cymunedol a rhai Asedau Treftadaeth – Cost Hanesyddol
- Asedau sydd ar werth– Ffigwr isaf y swm a gariwyd a gwerth teg llai costau gwerthu
- Pob ased arall – Gwerth Teg, a bennir Gwerth yr Ased ar y Farchnad

Pan nad oes tystiolaeth seiliedig ar y farchnad o werth teg oherwydd natur arbenigol ased, defnyddir cost amnewidiol dibrisiedig fel amcangyfrif o werth teg.

Pan fo gan asedau, nad ydynt yn eiddo, oes ddefnyddiol fer neu werth isel (neu'r ddau), defnyddir sail cost hanesyddol dibrisiedig fel procsi ar gyfer gwerth teg.

Mae'r asedau a gaiff eu cynnwys ar y Fantolen yn ôl eu gwerth teg gan mwyaf yn cynnwys Tir ac Adeiladau Eraill. Rhannwyd y categori hwn yn bum is-gategori. Mae pob is-gategori cyfan yn cael ei ailbricio bob pum mlynedd. Dyma'r amserlen gyfredol o ran ailbricio asedau:

2022/23	Asedau Tir Amrywiol a Meysydd Parcio
2023/24	Adeiladau Cyhoeddus (Canolfannau Hamdden, Cyfleusterau Cyhoeddus, Theatrau a Phyllau Nofio), Asedau Treftadaeth (pan gânt eu cadw ar werth teg)
2024/25	Adeiladau Addysgiadol (Ysgolion Cynradd, Uwchradd a Phob Oed, Clybiau Ieuenctid ac Unedau Cyfeirio)
2025/26	Swyddfeydd ac Adeiladau Gweithredol Eraill
2026/27	Adeiladau Gwasanaethau Cymdeithasol

Caiff Asedau sy'n weddill eu hystyried i'w hailbriso yn seiliedig ar bryd y bydd pum mlynedd ers y prisiad diwethaf, felly bydd yn ddibynnol ar pa un o'r categorïau y bu iddynt trosglwyddo'r gwarged oddi wrtho.

Efallai y bydd ailbrisiadau eraill yn cael eu cyflawni rhwng yr ymchwiliadau a drefnwyd os bydd y Priswyr yn barnu bod gwerth yr ased berthnasol neu'r asedau perthnasol wedi newid yn sylweddol.

Mae cynnydd mewn ailbriso'n cydweddu â chredydau i'r Gronfa Ailbriso Wrth Gefn i gydnabod enillion heb eu gwireddu. Yn eithriadol, gellir credydu enillion i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan fônt yn codi o wyrdroad colled a godwyd yn flaenorol i wasanaeth.

Pan ddynodir lleihad mewn gwerth, cyfrifir amdanynt trwy:

- Pan fo balans o enillion ailbrisiant i'r ased yn y Gronfa Ailbriso Wrth Gefn, dibrisir swm yr ased i'w gario yn erbyn y balans hwnnw (i fyny hyd at y swm o enillion cronuss)
- Pan nad oes balans yn y Gronfa Ailbriso Wrth Gefn neu falans annigonol, dibrisir swm yr ased i'w gario yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Gronfa Ailbriso Wrth Gefn yn cynnwys enillion ailbrisiant a gydnabyddir ers 1 Ebrill 2007 yn unig, dyddiad ei gweithredu'n ffurfiol. Mae'r enillion a gafwyd cyn y dyddiad hwnnw wedi eu cyfnerthu yn y Cyfrif Addasiad Cyfalaf.

Diffygion – Mae gwerth asedau'n cael eu hasesu ar ddiwedd pob blwyddyn am arwydd o amhariad ar werth. Pan fo arwyddion, ac amcangyfrifir bod gwahaniaethau posib yn berthnasol, yna amcangyfrifir swm adferadwy'r ased a, lle bo hwn yn llai na swm yr ased i'w gario, cydnabyddir colled amhariad ar gyfer y diffyg.

Pan ddynodir colledion amhariad, cyfrifir amdanynt trwy:

- Pan fo balans o enillion ailbrisiant i'r ased yn y Gronfa Ailbriso Wrth Gefn, dibrisir swm yr ased i'w gario yn erbyn y balans hwnnw (i fyny hyd at y swm o enillion cronuss)
- Pan nad oes balans yn y Gronfa Ailbriso Wrth Gefn neu falans annigonol, dibrisir swm yr ased i'w gario yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan fo colled amhariad yn cael ei gwyrddroi'n dilyn hyn, credydir y gwyrddroad i'r llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, i fyny hyd at swm y golled wreiddiol, wedi ei addasu ar gyfer Dibrisiant y byddid wedi ei godi pe na fyddai'r golled wedi ei chydabod.

Dibrisiant

Darperir ar gyfer dibrisiant yr holl asedau Eiddo, Peiriannau ac Offer trwy ddyraniad systematig o'u symiau dibrisio dros eu hoes ddefnyddiol. Gwneir eithriad ar gyfer asedau heb oes ddefnyddiol benodadwy gyfyngedig (h.y. tir rhydd-ddaliad, Asedau Treftadaeth ac Asedau Cymunedol) ac asedau nad ydynt eto ar gael i'w defnyddio (h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu).

Cyfrifir dibrisiant ar y seiliau canlynol:

- Adeiladau – Dyraniad llinell syth dros oes ddefnyddiol yr eiddo fel yr amcangyfrifir gan y prisiwr.

- Cerbydau, peiriannau ac offer – Dyranriad llinell syth o'r gost hanesyddol dros oes ddisgwyliedig yr ased. Rhoddir gwerth gweddilliol o 10% o bris pwrcau cychwynol i'r cerbydau er mwyn adlewyrchu eu gwerth ailwerthu posibl.
- Seilwaith – Dyranriad llinell syth o'r gost hanesyddol dros oes ddisgwyliedig yr ased sy'n weddill.

Caiff asedau sefydlog sy'n cael eu caffael neu'u gwerthu'u hychwanegu at y gofrestr asedau fel y maent ar y dyddiad prynu neu werthu yn y flwyddyn gyfrifyddu berthnasol ac felly cânt eu dibrisio yn y modd arferol ar gyfer y flwyddyn o'r dyddiad hwnnw os ydynt mewn categori y gellir ei ddibrisio fel arfer.

Pan fydd gan eitem sy'n ased Eiddo, Peiriannau ac Offer gydrannau mawr sy'n costio symiau sylweddol (dros £10,000), ac sydd â hyd oes sy'n sylweddol wahanol i'r prif ased, mae'r cydrannau'n cael eu dibrisio ar wahân yn unol â'u hyd oes amcangyfrifol gwahanol.

Mae enillion ailbrisiant hefyd yn cael eu dibrisio, gyda swm sy'n cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng gwerth presennol dibrisiant a godir ar asedau a'r dibrisiant a fyddai wedi ei godi yn seiliedig ar eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

Gwaredu – Pan ddaw'n debygol y bydd swm yr ased i'w gario yn cael ei adennill yn bennaf drwy werthiant yn hytrach na pharhau i'w ddefnyddio, caiff ei ailddosbarthu fel Ased a Ddelir i'w Gwerthu. Er mwyn i'r trosglwyddiad o'r categori hyn ddigwydd, mae'n rhaid i'r ased fodloni'r meini prawf canlynol:

- Rhaid iddo fod ar gael i'w werthu yn ei gyflwr presennol ac yn amodol ar delerau gwerthu arferol.
- Rhaid i'r penderfyniad i wneud y gwerthiant fod wedi cael ei wneud ar y lefel reoli briodol.
- Rhaid mynd ati i farchnata'r ased am bris priodol.
- Rhaid disgwyl i'r gwerthiant gael ei gwblhau o fewn blwyddyn.

Mae'r ased yn cael ei ailbrisio yn union cyn ei ailddosbarthu ac yna ei gario ar yr isaf o'r swm hwn a gwerth teg wedi tynnu'r costau gwerthu. Pan fo gostyngiad dilynol i werth teg wedi tynnu'r costau gwerthu, mae'r golled yn cael ei chofnodi ar y llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Dim ond hyd at swm unrhyw golledion a gydnabuwyd yn flaenorol yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau, y cydnabyddir enillion mewn gwerth teg. Ni chodir dibrisiant ar Asedau a Ddelir i'w Gwerthu.

Os nad yw asedau bellach yn cwrdd â'r meini prawf i'w dosbarthu fel Asedau a Ddelir i'w Gwerthu, yna cânt eu hailddosbarthu'n ôl i asedau nad ydynt yn rhai cyfredol a'u prisio ar yr isaf o'u swm cario cyn iddynt gael eu dosbarthu fel rhai a ddelir i'w gwerthu; wedi'u haddasu ar gyfer dibrisiant, amorteiddiad neu ailbrisiadau a fyddai wedi cael eu cydnabod petaent heb gael eu dosbarthu fel rhai a Ddelir i'w Gwerthu, a'u swm adferadwy ar ddyddiad y penderfyniad i beidio â gwerthu.

Mae asedau nad ydynt mwyach yn cael eu defnyddio sy'n methu â bodloni'r holl feini prawf uchod neu y maent i'w gadael neu eu sgrapio fel arfer yn cael eu hailddosbarthu fel Gorged Asedau, oni bai nad yw'r Cyngor yn mynd ati i farchnata'r eiddo oherwydd ei fod yn aros i brisiau yn y farchnad godi, ac os felly efallai y gellid categoreiddio'r ased fel Eiddo Buddsoddi. Mae Gorged Asedau yn cael eu dibrisio yn y ffordd arferol, fodd bynnag, mae'r dibrisiant yn cael ei godi i gostau sydd heb

gael eu dosbarthu ac nid gyfrif y gwasanaeth gwreiddiol gan nad yw'r ased mwyach yn cael ei ddefnyddio.

Pan gaiff ased ei waredu neu'i ddadgomisiynu, caiff swm yr ased i'w gario ar y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Peiriannau ac Offer neu Asedau a Ddelir i'w Gwerthu) ei symud i linell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r colledion o waredu. Caiff yr enillion a wneir o waredu eu credydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enillion neu'r colledion o waredu (h.y. wedi eu netio yn erbyn llyfrwerth yr ased ar yr adeg y cafodd ei waredu). Caiff unrhyw enillion/gynnydd yn sgil ailbriso eu trosglwyddo o'r Graonfa Ailbriso Wrth Gefn i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

Caiff symiau mwy na £10 mil eu hystyried yn dderbyniadau cyfalaf. Bydd angen credydu balans y derbyniadau i gronfa wrth gefn y Derbyniadau Cyfalaf, ac yna ni fydd modd eu defnyddio ond ar gyfer buddsoddiadau cyfalaf newydd neu eu neilltuo i leihau angen sylfaenol y Cyngor i fenthyca (gofyniad cyllid cyfalaf). Caiff derbyniadau eu neilltuo i'r Gronfa Wrth Gefn o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

O ddileu dyled y gwarediadau, ni chodir hynny ar Dreth y Cyngor, oherwydd darperir yn llawn ar gyfer cost asedau sefydlog dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllid cyfalaf. Caiff symiau eu neilltuo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

xxi. Menter Cyllid Preifat a Chontractau Tebyg

Mae Menter Cyllid Preifat a chontractau tebyg yn gytundebau i dderbyn gwasanaethau, lle mae'r cyfrifoldebau ar gyfer gwneud yr eiddo, y peiriannau a'r offer ar gael, sydd eu hangen i ddarparu'r gwasanaethau, yn trosglwyddo i gontractwr y Menter Cyllid Preifat. Gan fod y Cyngor yn cael ei ystyried i reoli'r gwasanaethau a ddarperir o dan ei gynlluniau Menter Cyllid Preifat, a gan y bydd perchnogaeth yr eiddo, y peiriannau a'r offer yn trosglwyddo i'r Cyngor ar ddiwedd y contractau am ddim tâl ychwanegol, mae'r Cyngor yn cario'r asedau a ddefnyddir o dan y contractau ar ei Mantolen fel rhan o'r Eiddo, Peiriannau a'r Offer.

Cafodd cydnabyddiaeth wreiddiol yr asedau hyn ar werth teg (yn seiliedig ar y gost o brynu'r eiddo, y peiriannau a'r offer) ei gydbwyso gan y gydnabyddiaeth o rwymedigaeth am symiau a oedd yn ddyledus i weithredwr y cynllun i dalu am y buddsoddiad cyfalaf. Ar gyfer cynllun Menter Cyllid Preifat Ysgol Gyfun Penweddig, dibrisiwyd y rhwymedigaeth gan gyfraniad cyfalaf cychwynnol o £12,027,000.

Mae asedau tymor hir a gydnabyddir ar y Fantolen yn cael eu hailbriso a'u dibrisio yn yr un modd ag eiddo, peiriannau ac offer sy'n eiddo i'r Cyngor.

Mae'r symiau sy'n daladwy i weithredwyr y Menter Cyllid Preifat yn cael eu dadansoddi bob blwyddyn i bum elfen:

- gwerth teg y gwasanaethau a dderbyniwyd yn ystod y flwyddyn – wedi'i ddebydu i'r gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- cost cyllid – tâl llog o 4.5% ar rwymedigaeth y Fantolen sy'n ddyledus, wedi'i ddebydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- rhent amodol – cynnydd yn y swm sydd i'w dalu am yr eiddo sy'n codi yn ystod y contract, wedi'i ddebydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

- talu tuag at rhwymedigaeth – wedi'i gymhwyso at ddibrisio rhwymedigaeth y Fantolen tuag at weithredwr y Fenter Cyllid Preifat (mae'r proffil ar gyfer dibrisio yn cael ei gyfrifo gan ddefnyddio'r un egwyddorion ag ar gyfer prydles gyllid).
- Costau adnewyddu dros oes– caiff cyfran o'r symiau sy'n daladwy ei dynodi fel Gwelliant i'r diffyg sy'n cyfateb yn ased Ysgol Penweddig o dan Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar pan gaiff y gwaith sy'n ofynnol ei gwblhau yn y diwedd. Ni fydd yn cael effaith net ar y Fantolen

xxii. Darpariaethau, Rhwymedigaethau Wrth Gefn ac Asedau Wrth Gefn

Darpariaethau

Gwneir darpariaethau pan fo digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi rhwymedigaeth gyfreithiol neu adeiladol i'r Awdurdod sydd yn ôl pob tebyg angen setliad trwy drosglwyddo buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth, ac y gellir gwneud amcangyfrif dibynadwy o faint y rhwymedigaeth. Efallai na fydd darpariaethau a gynhwysir yn y cyfrifon yn gallu cael eu gorfodi'n gyfreithiol ac efallai gallant ond gael eu casglu o set o ffeithiau mewn sefyllfa arbennig, felly nid yw eu cynnwys yn y cyfrifon yn golygu bod atebolrwydd wedi cael ei dderbyn.

Codir darpariaethau fel traul ar y llinell gwasanaeth briodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn y daw'r Cyngor yn ymwybodol o'r rhwymedigaeth, a chânt eu mesur yn ôl yr amcangyfrif gorau ar ddyddiad y Fantolen o'r gwariant sydd ei angen i setlo'r rhwymedigaeth, gan gymryd i ystyriaeth y risgiau ac ansicrwydd perthnasol.

Pan fydd taliadau'n cael eu gwneud yn y pen draw, maent yn cael eu codi i'r ddarpariaeth a'u cario yn y Fantolen. Caiff setliadau tybiedig eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol – lle mae'n mynd yn llai na thebygol y bydd angen trosglwyddo buddion economaidd bellach (neu bydd setliad is na'r disgwyl yn cael ei wneud), mae'r ddarpariaeth yn cael ei gwrthdroi a'i chredydu yn ôl i'r gwasanaeth perthnasol. Mae rheoliadau yn darparu'r pŵer i wneud cofnod addasu ar gyfer darpariaethau penodol yng Nghost Net y Gwasanaethau a'r Fantolen.

Lle disgwylir i beth o'r taliad neu'r taliad cyfan sy'n ofynnol i setlo darpariaeth gael ei adennill o barti arall (e.e. o hawliad yswiriant), mae hyn ond yn cael ei gydnabod fel incwm ar gyfer y gwasanaeth perthnasol os yw hi bron yn sicr y bydd ad-daliad yn cael ei dderbyn os bydd y Cyngor yn setlo'r rhwymedigaeth.

Rhwymedigaethau Amodol

Mae rhwymedigaeth amodol yn codi pan fo digwyddiad wedi digwydd sy'n rhoi rhwymedigaeth bosibl i'r Cyngor, y mae ei bodolaeth ond yn cael ei gadarnhau gan y digwyddiad neu fel arall gan ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth y Cyngor. Mae rhwymedigaethau amodol hefyd yn codi mewn amgylchiadau lle fel arall byddai darpariaeth yn cael ei wneud ond naill ai nid yw'n debygol y bydd angen all-lif o adnoddau neu ni ellir mesur swm y rhwymedigaeth mewn modd dibynadwy.

Nid yw rhwymedigaethau amodol yn cael eu cydnabod yn y Fantolen, ond yn cael eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon. Maent yn cynnwys sefyllfaoedd pan fydd achosion cyfreithiol a hawliadau eraill sy'n ymdrin ag ystod o faterion yn yr arfaeth. Maent yn ymwneud â materion cyfreithiol a ffeithiol anodd a chymhleth sy'n amodol ar lawer o ansicrwydd a chymhlethdodau, gan gynnwys ond heb fod yn gyfyngedig i ffeithiau ac amgylchiadau pob achos penodol. Oherwydd yr ansicrwydd cynhenid mewn materion o'r fath, mae'n aml yn anodd rhagweld y canlyniad terfynol.

Asedau Amodol

Mae ased amodol yn codi pan fo digwyddiad wedi digwydd sy'n rhoi ased posibl i'r Cyngor y mae ei bodolaeth ond yn cael ei gadarnhau gan y digwyddiad neu fel arall gan ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth y Cyngor.

Nid yw asedau amodol yn cael eu cydnabod yn y Fantolen, ond yn cael eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon lle mae'n debygol y bydd mewnllif o fuddion economaidd neu botensial gwasanaeth.

xxiii. Cronfeydd Wrth Gefn

Bydd y Cyngor yn neilltuo symiau penodol o arian mewn cronfeydd wrth gefn at ddibenion polisïau'r dyfodol neu ar gyfer digwyddiadau na ellir eu rhagweld. Caiff Cronfeydd Wrth Gefn eu creu drwy neilltuo symiau o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Pan ariennir gwariant o gronfa wrth gefn, caiff yr arian ei godi i'r gwasanaeth priodol ar gyfer y flwyddyn honno yn erbyn Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth y Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Yna, caiff yr arian wrth gefn ei neilltuo yn ôl i Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn i sicrhau nad oes tâl net yn erbyn treth y cyngor am y gwariant hwn.

Cedwir rhai cronfeydd wrth gefn i reoli'r broses gyfrifyddu ar gyfer asedau sefydlog diriaethol, offerynnau ariannol, buddion ymddeoliad a chyflogai ac nad ydynt yn cynrychioli adnoddau defnyddiadwy i'r Cyngor – eglurir y cronfeydd wrth gefn hyn yn y polisïau perthnasol.

xxiv. Gwariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf o dan Statud

Cafodd gwariant a wnaed yn ystod y flwyddyn y gellir ei gyfalafu o dan ddarpariaethau statudol ond nad yw'n arwain at greu ased tymor hir ei godi fel gwariant i'r gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn. Lle y mae'r Cyngor wedi penderfynu talu cost y gwariant o'r adnoddau cyfalaf cyfredol neu drwy fenthycu; yna, mae trosglwyddiad yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd o Falans y Gronfa Gyffredinol i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn gwrthdroi'r symiau a godwyd i sicrhau nad oes unrhyw effaith ar lefel treth y cyngor.

xxv. Treth Ar Werth (TAW)

Cafodd y Cyfrifon eu paratoi gan hepgor TAW, i'r graddau y mae modd ei hadennill.

1.3 SAFONAU CYFRIFYDDU SYDD WEDI'U CYHOEDDI OND NAD YDYNT WEDI'U MABWYSIADU ETO

Mae'r Cod Ymarfer yn mynnu bod y Cyngor yn datgelu gwybodaeth yn ymwneud ag effaith newidiadau o ran cyfrifyddu, a fydd yn ofynnol gan safonau newydd sydd wedi'u cyhoeddi, ond nad ydynt wedi'u mabwysiadu eto. Y newidiadau a gyflwynir yn y Cod ar gyfer 2022/23 yw:

Ar 31 Mawrth 2022 nid oes safonau perthnasol neu ddiwygiadau i safonau cyfredol sydd wedi'u cyhoeddi ond heb eu mabwysiadu eto gan y Cod a fydd yn cael unrhyw effaith yn y datganiadau ariannol. Fodd bynnag, darparwyd y canlynol er gwybodaeth:

Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS) - bydd lesioedd yn effeithio ar ddosbarthiad lesioedd gweithredol a chyllid ar gyfer lesdeiliaid a bydd gofyn i awdurdodau lleol gydnabod pob les ar eu mantolen fel asedau hawl i ddefnyddio

gydag atebolrwydd les cyfatebol yn cynrychioli rhwymedigaeth y lesddeiliad i wneud taliadau les ar gyfer yr ased. Mai rhai esemptiadau ar gyfer lesioedd gwerth isel a thymor byr. Mae gweithredu Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol 16 ar gyfer llywodraeth leol wedi'i ohirio ymhellach gan CIPFA/LASAAC tan 1 Ebrill 2024.

1.4 BARN GRITIGOL MEWN CYMHWYSO POLISIŌU CYFRIFYDDU

Wrth gymhwyso'r polisiâu cyfrifo a nodir, mae'n rhaid i'r Cyngor wneud rhai penderfyniadau am drafodion cymhleth neu'r rheiny sy'n ymwneud ag ansicrwydd am ddigwyddiadau yn y dyfodol. Y penderfyniadau hanfodol a wnaed yn y Datganiad o Gyfrifon yw:

Lefelau ariannu yn y dyfodol

Mae yna lefel uchel o ansicrwydd ynghylch lefelau ariannu yn y dyfodol ar gyfer llywodraeth leol gyda setliadau un flwyddyn yn unig yn parhau ar lefel San Steffan a Llywodraeth Cymru.

Ysgolion Gwirfoddol a Reolir ac Ysgolion Gwirfoddol a Gynorthwyr

Ni chaiff adeiladau Ysgolion Gwirfoddol a Reolir ac Ysgolion Gwirfoddol a Gynorthwyr eu cynnwys yn y Fantolen o hyd, oherwydd y cadarnhawyd nad ydynt yn asedau'r Cyngor.

Brexit

Daethpwyd i Gytundeb Masnach a Chydweithrediad y DU/UE ar 24 Rhagfyr 2020 a gadarnhawyd gan Senedd y DU cyn trefniadau newydd gyda'r UE. Mae gadael yr UE gyda chytundeb wedi lleihau'r risg a'r ansicrwydd i Geredigion, er bod y Cytundeb Masnach a Chydweithrediad yn dal i achosi peth aflonyddwch. Mae'r Cyngor yn monitro effaith.

COVID-19

Effaith pandemig COVID-19 ar ddarparu gwasanaethau a gweithgarwch ymateb yn y dyfodol, yn ogystal ag ansicrwydd cefnogaeth ariannol barhaus gan Lywodraeth Cymru.

Cyd-bwyllgorau Corfforedig

Newidiadau posibl i drefniadau llywodraethu yn y dyfodol yn sgil cyflwyno Cyd-bwyllgorau Corfforedig

1.5 RHAGDYBIAETHAU A WNEIR AM Y DYFODOL A FFYNONELLAU MAWR ERAILL O ANSICRHYDD AMCANGYFRIF

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys ffigyrau amcangyfrifedig sydd wedi eu seilio ar ragdybiaethau a wnaed gan y Cyngor ynghylch y dyfodol neu sydd fel arall yn ansicr. Gwneir amcangyfrifon gan gymryd i ystyriaeth brofiad hanesyddol, tueddiadau presennol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, oherwydd na ellir pennu balansau gyda sicrwydd, gallai'r canlyniadau gwirioneddol fod yn sylweddol wahanol i'r rhagdybiaethau ac amcangyfrifon. Yr eitemau ar Fantolen y Cyngor ar 31 Mawrth 2022 lle ceir risg o addasiad mewn blynyddoedd ariannol dilynol yw:

Rhwymedigaeth Pensiynau

Mae amcangyfrif o'r rhwymedigaeth net i dalu pensiynau'n dibynnu ar nifer o ddyfarniadau cymhleth sy'n ymwneud â'r gyfradd disgownt a ddefnyddir, cyfradd ddisgwyliedig chwyddiant prisiau, cyfradd ddisgwyliedig codiadau cyflog a phensiynau, cyfraddau marwolaeth a chyfradd cymudo pensiynau. Cyngor Sir Caerfyrddin yw'r Awdurdod Pensiynau arweiniol ac mae'n defnyddio cwmni o actiwariaid i sicrhau bod y Cyngor yn cael cyngor arbenigol ynghylch y rhagdybiaethau i'w defnyddio.

Lwfans Amhariad

Mae'n anodd amcangyfrif gyda sicrwydd lefel y lwfans amhariad sy'n ofynnol ar gyfer y gwahanol fathau o ddyled.

Prisio Tir ac Adeiladau

Mae unrhyw waith prisio a gyflawnwyd yn y blynyddoedd 2017/18 i 2020/21 wedi eu hadolygu ac mae rhai o'r prisiadau wedi'u newid o ganlyniad i gynnydd sylweddol mewn costau adeiladu neu oherwydd yr incwm a gynhrychir gan yr ased.

1.6 GWARIANT AC INCWM WEDI'I DDADANSODDI YN ÔL EI NATUR

Mae gwariant ac incwm y Cyngor wedi'i ddadansoddi fel a ganlyn:

	2021/22	2020/21
	£'000	£'000
Gwariant Rheoladwy		
Gweithwyr	107,780	100,418
Eiddo	9,851	8,912
Cludiant	10,435	8,772
Cyflenwadau a Gwasanaethau	120,245	116,808
Cyfanswm Gwariant	248,311	234,910
Incwm Rheoladwy		
Grantiau	(68,414)	(67,211)
Incwm Arall	(36,461)	(31,370)
Gwasanaethau Contract/Ysgolion	(1,790)	(1,617)
Cyfanswm Incwm	(106,665)	(100,198)
Cyllideb cyn Cronfeydd Wrth Gefn	141,646	134,712
Gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf dan statud	1,082	309
Addasiadau IAS19 <i>Buddiannau Gweithwyr</i>	17,587	12,715
Absenoldebau Cronedig	547	172
Dibriadiad, amorteiddio a diffygion	9,928	12,256
Colledion/(Enillion) o waredu asedau	(659)	(414)
Taliadau gwariant cyfalaf yn erbyn y Gronfa Gyffredinol	(127)	(96)
Addasiadau cyfrif cyfalaf eraill	(1,507)	(3,000)
Praeseptau	9,976	9,462
Treth ac Incwm Grant Amhenodol	(185,091)	(172,047)
(Gorged) neu Ddiffyg Darparu Gwasanaethau	(6,618)	(5,931)

1.7 ADDASIADAU RHWNG SAIL GYFRIFYDDU A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU

Mae'r nodyn hwn yn manylu ar yr addasiadau a wneir yn y Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a gydnabyddir gan y Cyngor yn y flwyddyn yn unol ag arferion cyfrifyddu cywir i'r adnoddau y manylir arnynt gan ddarpariaethau statudol fel eu bod ar gael i'r Awdurdod i gwrdd â gwariant cyfalaf a refeniw i'r dyfodol.

2021/22

Cronfeydd Wrth Gefn
Defnyddiadwy

	Balans Gronfa Gyffredinol £'000	Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiadwy £'000	Grantiau Cyfalaf heb Gymhwyso £'000	Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio £'000
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf:				
<u>Gwyrddroi eitemau a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:</u>				
Taliadau am ddibrisiant ac amhariad asedau nad ydynt yn gyfredol	11,954	0	0	(11,954)
Colledion/enillion Ailbrisió Eiddo, Peiriannau ac Offer	(2,008)	0	0	2,008
Symudiad yng ngwerth teg Eiddo Buddsoddi	(18)	0	0	18
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a ddefnyddiwyd	(12,722)	0	0	12,722
Gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf dan statud	1,082	0	0	(1,082)
Symiau asedau nad ydynt yn gyfredol a ddilëir ar waredu neu werthiant fel rhan o enilliad/colled ar waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	347	0	0	(347)
<u>Ychwanegu eitemau sydd heb eu debydu na'u credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:</u>				
Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf	(1,518)	0	0	1,518
Taliadau gwariant cyfalaf yn erbyn y Gronfa Gyffredinol	(127)	0	0	127
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso:				
Grantiau a chyfraniadau cyfalaf heb eu cymhwyso a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(4,671)	0	4,671	0
Cymhwyso grantiau i gyllid cyfalaf wedi'u trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	0	0	(1,185)	1,185
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Derbyniadau Cyfalaf:				
Trosglwyddo arian o waredu asedau wedi eu credydu fel rhan o elw/colled wrth waredu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(602)	602	0	0
Defnyddio'r Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	0	(369)	0	369
Cyfraniad o'r Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf tuag at gostau gweinyddol gwaredu asedau nad ydynt yn gyfredol	0	0	0	0
Trosglwyddo o'r Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf a Ohiriwyd ar adeg derbyn yr arian	0	0	0	0
Addasiadau'n ymwneud â'r Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig wrth Gefn:				
Trosglwyddo o enillion gwerthiant gohiriedig wedi eu credydu fel rhan o'r elw/colled yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(404)	0	0	404
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol:				
Swm lle mae'r costau ariannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r costau ariannu priodoladwy am y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	11	0	0	(11)

Addasiadau yn ymwneud â'r Gronfa Bensiwn:				
Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â budd-dal ymddeol wedi eu debydu/credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	26,484	0	0	(26,484)
Cyfraniadau pensiwn y Cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sydd yn daladwy yn y flwyddyn	(8,897)	0	0	8,897
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Absenoldeb Cronedig:				
Gwahaniaeth rhwng taliadau swyddogion sydd wedi ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail croniadau a'r taliadau swyddogion yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	547	0	0	(547)
Cyfanswm Addasiadau	9,458	233	3,486	(13,177)

2020/21

Cronfeydd Wrth Gefn

Defnyddiadwy

	Balans Gronfa Gyffredinol £'000	Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiadwy £'000	Grantiau Cyfalaf heb Gymhwyso £'000	Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio £'000
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf:				
<u>Gwyrddroi eitemau a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:</u>				
Taliadau am ddibrisiant ac amhariad asedau nad ydynt yn gyfredol	11,759	0	0	(11,759)
Colledion Ailbriso Eiddo, Peiriannau ac Offer	(214)	0	0	214
Symudiad yng ngwerth teg Eiddo Buddsoddi	710	0	0	(710)
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a ddefnyddiwyd	(9,734)	0	0	9,734
Gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf dan statud	310	0	0	(310)
Symiau asedau nad ydynt yn gyfredol a ddilëir ar waredu neu werthiant fel rhan o enilliad/colled ar waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	277	0	0	(277)
<u>Ychwanegu eitemau sydd heb eu debydu na'u credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:</u>				
Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf	(3,016)	0	0	3,016
Taliadau gwariant cyfalaf yn erbyn y Gronfa Gyffredinol	(97)	0	0	97
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso:				
Grantiau a chyfraniadau cyfalaf heb eu cymhwyso a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(1,241)	0	1,241	0
Cymhwyso grantiau i gyllid cyfalaf wedi'u trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	0	0	(392)	392
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Derbyniadau Cyfalaf:				
Trosglwyddo arian o waredu asedau wedi eu credydu fel rhan o elw/colled wrth waredu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(339)	339	0	0
Defnyddio'r Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	0	0	0	0
Cyfraniad o'r Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf tuag at gostau gweinyddol gwaredu asedau nad ydynt yn gyfredol	(2)	2	0	0
Trosglwyddo o'r Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf a Ohiriwyd ar adeg derbyn yr arian	0	0	0	0
Addasiadau'n ymwneud â'r Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig wrth Gefn:				
Trosglwyddo o enillion gwerthiant gohiriedig wedi eu credydu fel rhan o'r elw/colled yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(349)	0	0	349

Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol:

Swm lle mae'r costau ariannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r costau ariannu priodoladwy am y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	15	0	0	(15)
--	----	---	---	------

Addasiadau yn ymwneud â'r Gronfa Bensiwn:

Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â budd-dal ymddeol wedi eu debydu/credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	21,216	0	0	(21,216)
Cyfraniadau pensiwn y Cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sydd yn daladwy yn y flwyddyn	(8,501)	0	0	8,501

Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Absenoldeb Cronedig:

Gwahaniaeth rhwng taliadau swyddogion sydd wedi ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail croniadau a'r taliadau swyddogion yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	172	0	0	(172)
--	-----	---	---	-------

Cyfanswm Addasiadau	10,966	341	849	(12,156)
----------------------------	---------------	------------	------------	-----------------

1.8 CRONFEYDD NEILLTUEDIG A BALANSAU YSGOLION DIRPRWYEDIG

Isod, ceir crynodeb o'r cronfeydd neilltuedig y mae'r Cyngor wedi'u sefydlu:

	Trosgl- 31/03/20		Trosgl- wyddo		Trosgl- 31/03/21		Trosgl- wyddo	
	Balans	i'r	o'r	Balans	i'r	o'r	Balans	
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cyllideb Ddirprwyedig yr Ysgolion - Cynradd	1,521	1,514	0	3,035	1,212	(17)	4,230	
Cyllideb Ddirprwyedig yr Ysgolion - Uwchradd	640	1,233	0	1,873	540	(12)	2,401	
Cyllideb Ddirprwyedig yr Ysgolion - Ysgolion Pob Oed	519	922	0	1,441	240	0	1,681	
Yswiriant- Cyflenwi Athrawon	149	148	0	297	13	(125)	185	
Ysgolion a Diwylliant	407	0	(11)	396	100	0	496	
Ysgolion a Diwylliant	3,236	3,817	(11)	7,042	2,105	(154)	8,993	
Cyfalaf Corfforaethol	2,362	863	0	3,225	2,971	0	6,196	
Addysg- Menter Cyllid Preifat Penweddig	1,459	0	(536)	923	1,000	(309)	1,614	
Corfforaethol - Trefniadau ar y cyd	8	0	0	8	0	0	8	
Cydraddoli Cyllid / Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor	700	0	0	700	0	0	700	
Dileu Swyddi Corfforaethol	1,062	0	0	1,062	0	0	1,062	
Yswiriant	501	387	0	888	216	0	1,104	
Cynllun Costau Byw (Dewisol)	0	0	0	0	487	0	487	
Cyllid- Cyffredinol	0	250	0	250	0	0	250	
Cyllid a Chaffael	6,092	1,500	(536)	7,056	4,674	(309)	11,421	
Gwasanaethau Democraidaidd	112	0	0	112	0	0	112	
Cronfa wrth gefn etholiad y Cyngor Sir	0	200	0	200	0	0	200	
Gwasanaethau Democraidaidd	112	200	0	312	0	0	312	
Pobl a Threfniadaeth	58	0	0	58	0	0	58	
Porth Cymorth Cynnar	2	0	0	2	0	0	2	
Buddsoddiad Pyrth	0	0	0	0	250	0	250	
Porth Gofal	222	117	0	339	24	0	363	
Model Gydol Oes y Pyrth	224	117	0	341	274	0	615	
Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd	102	0	0	102	0	0	102	
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	80	1,213	0	1,293	1,005	0	2,298	
Cynnal a chadw dros y gaeaf / Atgyweirio ar ôl stormydd	277	0	0	277	0	0	277	
Diogelu'r Amgylchedd ac Amddifyn rhag Llifogydd	177	0	0	177	0	0	177	
Gorfodi Parcio Sifil	93	0	0	93	21	(28)	86	
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	627	1,213	0	1,840	1,026	(28)	2,838	
Cynllun Datblygu Lleol	248	0	0	248	0	0	248	
Economi ac Adfywio	177	0	0	177	0	0	177	
Canolfan Bwyd Cymru (Horeb)	217	0	0	217	0	0	217	
Y Fargen Dwf	250	0	0	250	0	0	250	
Rhaglen Gwella Gwaith Trin Carthion	543	0	0	543	0	(91)	452	
Perfformiad ac Economi	1,435	0	0	1,435	0	(91)	1,344	
TGCh ac Buddsoddiad Digidol	0	0	0	0	1,000	0	1,000	
Cyswllt Cwsmeriaid	134	0	0	134	75	0	209	
Cyswllt Cwsmeriaid	134	0	0	134	1,075	0	1,209	
Cyfreithiol a Llywodraethu	125	0	0	125	0	0	125	
Hapddigwyddiad (gan gynnwys Covid 19)	1,500	2,873	0	4,373	90	0	4,463	
Chost a Phwysau Chwyddiant	0	0	0	0	1,435	0	1,435	
Cydraddoli Lleoliadau	0	0	0	0	1,000	0	1,000	
Premiwm Treth y Cyngor	462	186	0	648	472	0	1,120	
Eisteddfod Genedlaethol 2020	170	0	0	170	0	0	170	
Buddsoddi yn Nyfodol Pobl	4,781	750	(94)	5,437	535	(570)	5,402	
Hybu'r Economi	67	4,443	0	4,510	2,995	(621)	6,884	
Galluogi Gwydnwch Unigol a Theuluol	0	1,801	(1,301)	500	1,000	0	1,500	
Hyrwyddo Gwydnwch Amgylcheddol a Chymunedol	3,000	1,450	0	4,450	500	0	4,950	
Grŵp Arweiniol	9,980	11,503	(1,395)	20,088	8,027	(1,191)	26,924	
CYFANSWM CRONFEYDD NEILLTUEDIG	22,125	18,350	(1,942)	38,533	17,181	(1,773)	53,941	

Cynyddodd y balans o ran Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn gan £15,408mil yn 2021/22 a £16,408mil yn 2020/21.

NODIADAU YNGHYLCH Y CRONFEYDD WRTH GEFN A GLUSTNODWYD

Cyllidebau Dirprwyedig Ysgolion

Mae'r cronfeydd wrth gefn hyn wedi'u clustnodi ac maent yn cynnwys y balansau unigol sydd gan bob ysgol gynradd, ysgol uwchradd ac ysgol gydol oed yng Ngheredigion.

Cyfalaf Corfforaethol

Mae'r gronfa wrth gefn hon yn bodoli i ddarparu cyllid ar gyfer y Rhaglen Gyfalaf a bydd yn cael ei defnyddio i wneud cyfraniad refeniw i Raglenni Cyfalaf y presennol, yn ogystal â rhai'r dyfodol.

Hapddigwyddiadau (gan gynnwys COVID-19)

Mae'r gronfa wrth gefn hon yn cynnwys arian sydd wedi ei roi o'r neilltu i gyfrannu at liniaru a rheoli peryglon ariannol COVID-19, yn ogystal â darparu cyllid un-tro neu gyllid graddedig sy'n ymwneud ag eitemau yr ymdrinnir â nhw yn gorfforaethol.

Buddsoddi yn Nyfodol y Bobl

Mae'r gronfa wrth gefn hon wedi'i chreu i gynorthwyo yn y broses o gyflawni un o Flaenoriaethau Corfforaethol penodol y Cyngor. Mae'n cynnwys arian cyfatebol ar gyfer Rhaglen Gyfalaf Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif.

Hybu'r Economi

Mae'r gronfa wrth gefn hon wedi'i chreu i gynorthwyo yn y broses o gyflawni un o Flaenoriaethau Corfforaethol y Cyngor. Mae'n cynnwys arian cyfatebol ar gyfer Strategaeth Economaidd y Cyngor.

Hyrwyddo Cydnerthedd Amgylcheddol a Chymunedol

Mae'r gronfa wrth gefn hon wedi'i chreu i gynorthwyo yn y broses o gyflawni un o Flaenoriaethau Corfforaethol penodol y Cyngor. Mae'n cynnwys arian cyfatebol ar gyfer rhaglenni Cyfalaf Diogelu'r Arfordir.

Cronfeydd Wrth Gefn Eraill

Mae'r cronfeydd wrth gefn eraill i gyd yn cael eu cadw gan y gwasanaethau priodol at y Diben neu'r Gwasanaeth penodol a enwir. Maent wedi'u sefydlu yn sgil arbedion neu danwariant a gafwyd yn ystod blynyddoedd ariannol blaenorol ac maent yn bodoli i fodloni gwariant un-tro nad yw'n mynd i ddigwydd eto neu i gynorthwyo gwasanaethau i reoli eu cyllidebau mewn unrhyw flwyddyn ariannol benodol a hynny ar sail un-tro.

1.9 GWARIANT GWEITHREDOL ARALL

	2021/22	2020/21
	£'000	£'000
Praesept y Cynghorau Cymuned	1,183	1,141
Praesept Awdurdod Heddlu Dyfed Powys	8,793	8,321
Ardollau	4,072	4,289
Colledion/(Enillion) o waredu asedau nad ydynt yn gyfredol	(659)	(413)
Cyfanswm	13,389	13,338

1.10 GWARIANT AC INCWM ARIANNU A BUDDSODDI

	2021/22	2020/21
	£'000	£'000
Llog taladwy a thaliadau eraill	5,725	5,749
Cost llog pensiynau ac enillion a ddisgwylir ar asedau pensiynau	3,284	3,602
Llog derbyniadwy ac incwm tebyg (Gwarged)/diffyg ar y Gweithrediadau Masnachol	(236)	(62)
Incwm a Gwariant parthed Eiddo Buddsoddi	128	89
Newidiadau i werth teg Eiddo Buddsoddi	(847)	(824)
Cyfanswm	<u>8,036</u>	<u>9,264</u>

1.11 TRETH AC INCWM GRANT AMHENODOL

	2021/22	2020/21
	£'000	£'000
Incwm Treth y Cyngor	56,605	53,426
Ardrethi Annomestig	25,064	23,800
Grantiau'r Llywodraeth heb eu clustnodi (RSG)	86,029	83,846
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf	17,393	10,975
Cyfanswm	<u>185,091</u>	<u>172,047</u>

Y Dreth Gyngor

Mae incwm y Dreth Gyngor yn dod o'r taliadau a godir yn ôl gwerth eiddo preswyl sydd wedi'u rhannu i ddeg band prisio ar sail eu gwerth amcangyfrifedig ar 1^{af} Ebrill 2003. Cawsant eu prisio at y diben penodol hwn. Caiff y taliadau eu cyfrifo drwy gymryd swm yr incwm sydd ei angen ar Gyngor Sir Ceredigion, Cynghorau Tref a Chymuned ac Awdurdod Heddlu Dyfed Powys ar gyfer y flwyddyn i ddod a rhannu'r swm hwnnw â sylfaen y Dreth Gyngor.

Sylfaen y Dreth Gyngor yw cyfanswm yr eiddo ym mhob band wedi'i addasu gan gyfran i drosi'r nifer yn swm sy'n gyfwerth â Band D a'i addasu ar gyfer gostyngiadau 31,911.26 yn 2021/22 (- 31,936.27 yn 2020/21).

Sylfaen Treth Gyngor Cyngor Sir Ceredigion 2021/22

Sylfaen y Dreth (ar sail cyfradd gasglu o 98.5%)

<u>Band</u>	<u>Sylfaen y</u>
	<u>Dreth</u>
A*	1.76
A	1,002.62
B	3,063.29
C	5,674.49
D	6,539.57
E	9,386.17
F	4,641.52
G	1,397.90
H	158.44
I	45.5
Cyfanswm Sylfaen y Dreth	31,911.26

Dadansoddiad o enillion net Treth y Cyngor:

	2021/22	2020/21
Treth y Cyngor a gasglwyd	56,039	53,570
LIC Hawliad Caledi	106	0
LIC Cyllid caledi: Casglu Treth y Cyngor	0	576
<i>Tynnu i ffwrdd:</i>		
(Cynydd)/Gostwng darpariaeth am beidio â thalu	460	(720)
Enillion net Treth y Cyngor	<u>56,605</u>	<u>53,426</u>

Gellir dadansoddi'r enillion net fel a ganlyn:

	2021/22	2020/21
Cyngor Sir Ceredigion	46,629	43,963
Praesept Awdurdod Heddlu Dyfed Powys	8,793	8,322
Praesept ar gyfer Cynghorau Tref a Chymuned	1,183	1,141
	<u>56,605</u>	<u>53,426</u>

Ardrethi Annomestig Cenedlaethol

Caiff yr Ardrethi Annomestig Cenedlaethol eu gweithredu ar sail genedlaethol. Mae Llywodraeth Cymru'n pennu swm yr ardreth, sef 53.3c yn 2021/22 (53.5c yn 2020/21), ac mae busnesau lleol yn talu ardrethi a gyfrifir drwy luosi'u gwerth ardrethol â'r swm hwnnw. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gasglu'r ardrethi sy'n ddyledus gan y trethdalwyr yn ei ardal, ond mae'n talu'r enillion i gronfa'r Ardrethi Annomestig Cenedlaethol a weinyddir gan Lywodraeth Cymru. Mae Llywodraeth Cymru'n aiddosbarthu'r symiau sy'n daladwy i'r Awdurdodau Lleol ar sail swm penodol y pen o'r boblogaeth dros 18 oed.

Ar 31 Mawrth 2022 y gwerth ardrethol oedd £56,060,088 (£56,199,119 ar 31 Mawrth 2021).

1.12 INCWM GRANTIAU**Grantiau Refeniw – A gredydir i'r Gwasanaethau:**

	Ailosodwyd	
	2021/22	2020/21
	£'000	£'000
LIC - grantiau COVID *gweler tudalen 51 am fwy o fanylion	7,667	15,502
LIC - Cyllid Ôl-16	3,773	3,768
LIC - Grant Gwella Ysgolion y Consortiwm Rhanbarthol	2,701	2,582
LIC - Grant Datblygu Disgyblion	1,550	1,287
LIC - Grant Addysg yr Awdurdod Lleol	5,463	908
LIC - Grant Plant a Chymunedau	2,210	2,176
LIC - Grant Cymorth Tai	3,847	2,953
LIC - Grant Pwysau Cynladwyedd	1,145	1,025
LIC - Cronfa Adfer Gofal Cymdeithasol	1,388	0
LIC - Grant Pwysau Gofal Cymdeithasol yr Awdurdod Lleol	1,145	0
LIC - Rheoli Gwastraff Cynaliadwy	732	574
LIC - Grant Tocynnau Teithio Rhatach	656	625
LIC - Grant Gwasanaethau Bysiau Cyhoeddus	740	680
LIC - Grant Cynnal Gwasanaethau Bysiau	763	745
LIC - Cynnig Gofal Plant	7,282	7,512
LIC - Cyllid brys i wella lefelau gwasanaethau bysiau	1,703	1,163
Gofal Cymdeithasol Cymru - Rhaglen Datblygu Gweithlu	1,004	986
AGPh - Cymhorthdal y Budd-dal Tai a Grantiau Gweinyddu Budd-dal Tai	14,313	15,453
Grantiau a Chyfraniadau Eraill y Llywodraeth	10,331	9,393
Cyfanswm Grantial Llywodraeth mewn Cost	68,413	67,332
Net o Wasanaethau	68,413	67,332

Ailddatganwyd ffigurau 2020/21 oherwydd bod rhai grantiau mawr wedi'u nodi o sawl maes gwahanol.

Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau – A Gredydir i'r Dreth ac Incwm Grant Amhennodd

	Ailosodwyd	
	2021/22	2020/21
	£'000	£'000
LIC - Grant Cyfalaf Cyffredinol	5,136	2,853
LIC - Gwelliannau'r Priffyrdd	610	785
LIC - Cronfa'r Rhwydwaith Trafnidiaeth Lleol	842	570
LIC - Gofal Plant	1,548	739
LIC - Ysgolion y 21ain Ganrif	2,145	94
LIC - Ysgolion - Gwaith Cyfalaf Ychwanegol	1,188	1,144
LIC - Grant Offer TG Addysg	321	560
LIC - Storm Callum	10	550
LIC - Prydau Ysgol am Ddim	570	0
LIC - Datblygu Tir ac Eiddo	1,060	0
LIC - Prosiect 'Mash' Aberteifi	540	0
Grantiau Eraill	3,423	4,060
	17,393	11,355

Ailddatganwyd 2020/21 ar gyfer cywiriadau i'r naratif a gwybodaeth ychwanegol am grantiau a ddatgelwyd yn 2021/22

Cyllid yn sgil COVID-19

Mae gwerth y ffrydiau cyllido ychwanegol yn sgil COVID-19 yn cael eu crynhoi yn y tablau canlynol:

Prifathro yn ôl Natur

2021/22	Gwariant £000	Incwm	
		Llywodraeth Cymru £000	Incwm y GIG £000
Hawliadau Caledi	5,450	5,450	0
Incwm a gollwyd	0	1,394	0
Grant Treth y Cyngor - Incwm Treth y Cyngor	0	618	0
Ffioedd Gweinyddu	26	205	0
Cyfanswm Grantiau COVID 19 y Llywodraeth a Chost Net y Gwasanaethau	5,476	7,667	0
Profi Olrhain Diogelu - Incwm arall	2,613	0	1,987
Ysbytai Maes - Grantiau Cyfalaf a chyfraniadau	129	0	129
Cyfanswm	8,218	7,667	2,116

2020/21	Incwm Llywodraeth		Incwm y GIG £000
	Gwariant £000	Cymru £000	
Hawliadau Caledi	8,168	8,168	0
Incwm a gollwyd	0	4,782	0
Parseli i bobl a oedd yn cysgodi	448	448	0
Cost ychwanegol cymorth Treth y Cyngor	354	354	0
Trawsnewid / Strategaethay Arbedion / Ffioedd Gweinyddu	15	1,750	0
Cyfanswm Grantiau COVID 19 y Llywodraeth a Chost Net y Gwasanaethau	8,985	15,502	0
Grant Treth y Cyngor - Incwm Treth y Cyngor	0	575	0
Profi Orlhain Diogelu - Incwm arall	1,017	0	772
Ysbytai Maes - Grantiau Cyfalaf a chyfraniadau	628	0	628
Cyfanswm	10,630	16,077	1,400

Asiantaethau yn ôl eu Natur

2021/22	Incwm Llywodraeth	
	Gwariant £000	Cymru £000
Grantiau i Fusnesau	2,066	2,066
Cynllun rhyddhad ardrethi - Manwerthu, Hamdden	8,636	8,636
Cynllun Taliadau'r Gweithlu Gofal Cymdeithasol	1,561	1,561
Grant Hunanynyssu	886	886
Cynllun ychwanegu at y Tâl Salwch Statudol - Gofal Cymdeithasol	15	15
Cynllun Cymorth Tanwydd Gaeaf	576	576
Cyfanswm	13,740	13,740

2020/21	Incwm Llywodraeth	
	Gwariant £000	Cymru £000
Grantiau i Fusnesau	49,184	49,184
Cynllun rhyddhad ardrethi - Manwerthu, Hamdden	9,096	9,096
Cynllun Taliadau'r Gweithlu Gofal Cymdeithasol	872	872
Grant Hunanynyssu	42	42
Cynllun ychwanegu at y Tâl Salwch Statudol - Gofal Cymdeithasol	22	22
Cynllun Digolledu ar ôl Llifogydd (COVID-19)	9	9
Cyfanswm	59,225	59,225

1.13 EIDDO, PEIRIANNAU A CHYFARPAR

Symudiadau yn 2021/22:

	Tir ac Adeiladau £'000	Cerbydau, Peiriannau, Celfi a Chyfarpar £'000	Asedau Cymunedol £'000	Asedau sy'n weddill £'000	Asedau caiff eu hadeiladu ar hyn o bryd (AUC) £'000	Cyfanswm Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar £'000
Cost neu Brisiad						
Ar 31 Mawrth 2021	237,131	24,641	1,469	4,006	1,325	268,572
Ychwanegiadau	5,840	963	2	0	1,941	8,746
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbriso yn y Gronfa Ailbriso Wrth Gefn	32,240	0	0	3	0	32,243
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbriso yn y Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	(13,778)	(10)	0	(13)	(63)	(13,864)
Dadgydnabod–gwaredu	(102)	(50)	0	(265)	0	(417)
Dadgydnabod–eraill	(54)	(2,118)	0	(4)	0	(2,176)
Ail-ddosbarthwyd asedau (i)/o cadwyd i'r gwerthu	0	0	0	(500)	0	(500)
Ail-ddosbarthwyd asedau o AUC	883	0	0	0	(883)	0
Symudiadau eraill	(405)	269	(1)	136	0	(1)
Ar 31 Mawrth 2022	261,755	23,695	1,470	3,363	2,320	292,603
Croniad o ran y Dibrisio a Diffygion						
Ar 31 Mawrth 2021	(8,843)	(13,796)	0	(899)	0	(23,538)
Tâl dibrisio	(7,196)	(1,724)	0	(79)	0	(8,999)
Dibrisiad wedi ei osod yn erbyn Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	14,417	10	0	29	0	14,456
(Colledion) diffygion/gwyrddroadau yn y Gronfa Wrth Gefn Ailbriso	(186)	(1)	0	0	0	(187)
(Colledion) diffygion/gwyrddroadau o ran y Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	1,043	(5)	0	0	0	1,038
Dadgydnabod–gwaredu	8	26	0	79	0	113
Dadgydnabod–eraill	12	2,118	0	4	0	2,134
Symudiadau eraill	(1)	80	0	(63)	0	16
Ar 31 Mawrth 2022	(746)	(13,292)	0	(929)	0	(14,967)
Gwerth ar Bapur Net						
Ar 31 Mawrth 2022	261,009	10,403	1,470	2,434	2,320	277,636
Ar 31 Mawrth 2021	228,288	10,845	1,469	3,107	1,325	245,034

Symudiadau yn 2020/21:

Ailosodwyd

	Tir ac Adeiladau £'000	Cerbydau, Peiriannau, Celfi a Chyfarpar £'000	Asedau Cymunedol £'000	Asedau sy'n weddill £'000	Asedau caiff eu hadeiladu ar hyn o bryd (AUC) £'000	Cyfanswm Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar £'000
Cost neu Brisiad						
Ar 31 Mawrth 2020	238,936	23,677	1,380	2,417	516	266,926
Ychwanegiadau	910	2,014	89	1	1,666	4,680
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbrizio yn y Gronfa Ailbrizio Wrth Gefn	(715)	0	0	(10)	0	(725)
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbrizio yn y Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	(2,859)	0	0	(364)	0	(3,223)
Dadgydnabod-gwaredu	0	(56)	0	(4)	0	(60)
Ail-ddosbarthwyd asedau (i)/o cadwyd i'r gwerthu	0	0	0	973	0	973
Ail-ddosbarthwyd asedau o AUC	857	0	0	0	(857)	0
Symudiadau eraill	2	(994)	0	993	0	1
Ar 31 Mawrth 2021	237,131	24,641	1,469	4,006	1,325	268,572
Croniad o ran y Dibrisio a Diffygion						
Ar 31 Mawrth 2020	(4,127)	(12,955)	0	(37)	0	(17,119)
Tâl dibrisio	(7,222)	(1,724)	0	(50)	0	(8,996)
Dibrisiad wedi ei osod yn erbyn Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	1,774	0	0	41	0	1,815
(Colledion) diffygion/gwyrdroadau yn y Gronfa Wrth Gefn Ailbrizio	(349)	0	0	0	0	(349)
(Colledion) diffygion/gwyrdroadau o ran y Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	1,081	(26)	0	0	0	1,055
Dadgydnabod-gwaredu	0	56	0	0	0	56
Dadgydnabod-eraill	0	0	0	0	0	0
Symudiadau eraill	0	853	0	(853)	0	0
Ar 31 Mawrth 2021	(8,843)	(13,796)	0	(899)	0	(23,538)
Gwerth ar Bapur Net						
Ar 31 Mawrth 2021	228,288	10,845	1,469	3,107	1,325	245,034
Ar 31 Mawrth 2020	234,809	10,722	1,380	2,380	516	249,807

Dibrisio

Defnyddiwyd yr oes ddefnyddiol a chyfraddau dibrisio canlynol wrth gyfrif y dibrisiad:

Tir ac Adeiladau eraill – 1-99 mlynedd

Cerbydau, Peiriannau, Celfi a Chyfarpar – 1-20 mlynedd

Seilwaith – 10-99 mlynedd

Caiff asedau o dan Brydlesau Cyllid eu dibrisio ar sail llinell syth dros oes y brydles gyfredol nad yw wedi dod i ben.

Ailbriso

Mae'r Cyngor yn cynnal rhaglen dreigl sy'n sicrhau y caiff holl Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar y bydd angen eu mesur ar werth teg yn cael eu hailbriso o leiaf bob pum mlynedd ac ystyrir Eiddo Buddsoddi a Ffermydd y Sir yn flynyddol. Caiff yr holl waith pridio ei wneud yn fewnol gan briswyr y Cyngor sy'n Aelodau o Sefydliad Brenhinol Syrfewyr Siartredig. Yr asedau a ailbrisiwyd gan y Cyngor yn 2021/22 oedd Adeiladau Gwasanaethau Cymdeithasol. Gwneir prisiadau ar dir ac adeiladau yn unol â'r methodolegau ac y mae'r sail ar gyfer yr amcangyfrif wedi ei nodi yn safonau proffesiynol Sefydliad Brenhinol Syrfewyr Siartredig, y cyfeiriwyd ato fel y 'Llyfr Coch'. Mae prisiadau cerbydau, peiriannau a chyfarpar yn seiliedig ar brisiau cyfredol lle y mae marchnad ail law weithredol neu'r prisiau catalog diweddaraf wedi eu haddasu yn unol â chyflwr yr ased. O ran gweddill adeiladau'r Cyngor sy'n cael eu dal ar sail Cost Amnewid Dibrisiedig, cafodd eu prisiadau presennol eu huwchraddio gan fynegai sy'n seiliedig ar ffigyrau addas a gymerwyd o ddata'r Gwasanaeth Gwybodaeth am Gostau Adeiladu. Cafodd prisiadau meysydd parcio'r Cyngor eu huwchraddio hefyd, a hynny'n seiliedig ar amcangyfrifon diweddaraf y Cyngor ynghylch incwm yn y dyfodol. Barnodd y priswyr fod y prisiadau ar gyfer gweddill y categorïau o asedau'n ddigon cywir fel nad oedd angen eu mynegeoio ar hyn o bryd.

Nodir isod y rhagdybiaethau penodol a ddefnyddir wrth amcangyfrif gwerth teg:

- Mae cost hanesyddol yn rhesymol i'w ystyried ar gyfer gwerth teg
- Mae oes ased cerbydau, peiriannau a chyfarpar yn seiliedig ar y cyfnodau prydles a ddefnyddir gan y Cyngor ar gyfer cerbydau neu gyfarpar o fath penodol.
- Mae gwerth gweddillion ar gyfer asedau cerbydau, peiriannau a chyfarpar yn 10% o'r gost gychwynnol ar gyfer y cerbydau ac nid oes gwerth gweddilliol i unrhyw gyfarpar arall.

Mae'r datganiad canlynol yn nodi'r datblygiadau o ran rhaglen dreigl y Cyngor ar gyfer ailbriso Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar:

	Tir ac Adeiladau £'000	Cerbydau, Peiriannau, Celfi ac Offer £'000	Asedau Dros Ben £'000
Ar gost hanesyddol:	66	23,695	1,138
Prisiad ar werth teg ar:			
31 Mawrth 2022	229,288	0	2,225
31 Mawrth 2021	14,019	0	0
31 Mawrth 2020	15,949	0	0
31 Mawrth 2019	2,228	0	0
31 Mawrth 2018	205	0	0
CYFANSWM	261,755	23,695	3,363

Asedau Seilwaith

Yn unol â'r rhyddhad dros dro a gynigiwyd gan y diweddariad i'r Cod ar asedau seilwaith, nid yw'r nodyn hwn yn cynnwys datgelu cost gros a dibrisio cronodig ar gyfer asedau seilwaith oherwydd bod arferion adrodd hanesyddol a diffygion gwybodaeth canlyniadol yn golygu na fyddai hyn yn dangos y sefyllfa o ran asedau yn gywir i ddefnyddwyr y datganiadau ariannol. Nid oes unrhyw effaith ar unrhyw un o'r datganiadau ariannol.

Mae'r awdurdod wedi penderfynu yn unol â Rheoliad 24L Cymru o Reoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifeg) (Cymru) 2003 (fel y'u diwygiwyd) mai'r symiau cario ymlaen sydd i'w dad-gydnabod o ran yr asedau seilwaith pan fo gwariant newydd yw dim.

Mae'r Cyngor wedi dewis peidio â datgelu'r wybodaeth hon gan fod yr arferion yr adroddwyd arnynt yn flaenorol a'r diffygion gwybodaeth canlyniadol yn golygu nad yw cost gros a dibrisio cronedig yn cael eu mesur yn gywir ac ni fyddai'n sail i ddefnyddwyr y datganiadau ariannol wneud penderfyniadau economaidd neu benderfyniadau eraill sy'n ymwneud ag asedau seilwaith.

Roedd Asedau Seilwaith gyda swm net o £135,946k yn cael eu dal ar 31 Mawrth 2022 (£133,860k ar 31 March 2021).

	2021/22	2020/21
	£'000	£'000
Gwerth ar Bapur Net ar 1 Ebrill	133,860	131,248
Ychwanegiadau	4,920	5,576
Dadgydnabod-gwaredu	0	(153)
Tâl dibrisio	(2,825)	(2,760)
Diffygion	(9)	(51)
Gwerth ar Bapur Net ar 31 Mawrth	135,946	133,860

1.14 EIDDO BUDDSODDI

Nid oes unrhyw gyfyngiadau ar allu'r Cyngor i wireddu gwerth ei eiddo buddsoddi ac nid oes cyfyngiadau ychwaith ar hawl y Cyngor i dderbyn yr incwm a derbyniadau wedi i'r eiddo gael ei waredu. Nid oes gan y Cyngor unrhyw oblygiadau contract i brynu, adeiladu na datblygu eiddo buddsoddi, nac ychwaith i'w hatgyweirio, cynnal a'u cadw na'u gwella.

Mae'r tabl canlynol yn crynhoi'r symudiadau yng ngwerth teg eiddo buddsoddi ar draws y flwyddyn:

	2021/22	2020/21
	£'000	£'000
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	16,912	17,570
Ychwanegiadau:		
Pryniannau	370	0
Gwariant dilynol	68	52
Gwaredu	0	0
Enillion/(colledion) net o fuddsoddiadau gwerth	18	(710)
Trosglwyddiadau (i)/o Eiddo, Peiriannau a		
Chyfarpar	0	0
Balans ar ddiwedd y flwyddyn	<u>17,368</u>	<u>16,912</u>

1.15 ASEDAU TREFTADAETH

Cost neu Brisiad	Tir ac Adeiladau Hanesyddol	Amguedd-feydd	Gwaith Celf	Regalia Dinesig	Eitemau ar ddangos mewn Amguedd-feydd	Cyfanswm Asedau
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
1af Ebrill 2020	1,154	1,763	95	65	54	3,131
Ychwanegiadau	7	82	0	0	0	89
Ailbrisiadau	0	0	0	0	0	0
31ain Mawrth 2021	1,161	1,845	95	65	54	3,220
Cost neu Brisiad						
1af Ebrill 2021	1,161	1,845	95	65	54	3,220
Ychwanegiadau	2	11	0	0	0	13
Ailbrisiadau	0	264	21	0	4	289
31ain Mawrth 2022	1,163	2,120	116	65	58	3,522

Mae rhagor o wybodaeth ar Asedau Treftadaeth y Cyngor ar gael yn adran 1.1 o'r nodion o'r Datganiad Cyfrifon – rhan xii.

16 MESUR GWERTH TEG ASEDAU ANARIANNOL**Hierarchaeth Gwerth Teg**

Categori / Is-Gategori	Lefel 1	Lefel 2	Lefel 3	Gwerth Teg
				ar 31/03/2022
Asedau a Ddelir i'w Gwerthu	0	720	0	720
Ystad Gorfforaethol	0	10,729	0	10,729
Eiddo Gwag	0	542	0	542
Eiddo Buddsoddi	0	4,200	0	4,200
Adeiladau ar Brydles	0	177	0	177
Adeiladau Eraill	0	1,720	0	1,720
Dros Ben	0	2,364	70	2,434
	0	20,452	70	20,522
				Gwerth Teg
				ar
				31/03/2021
Asedau a Ddelir i'w Gwerthu	0	120	0	120
Ystad Gorfforaethol	0	10,787	0	10,787
Eiddo Gwag	0	763	0	763
Eiddo Buddsoddi	0	3,550	0	3,550
Adeiladau ar Brydles	0	1,660	0	1,660
Adeiladau Eraill	0	3,037	70	3,107
Dros Ben	0	20,069	70	20,139
	0	39,986	140	40,126

Trosglwyddiadau rhwng Hierarchaeth Lefelau Gwerth Teg

Nid oedd unrhyw drosglwyddiadau rhwng Lefelau 1 a 2 yn ystod 2020/21.

Technegau Prasio a ddefnyddiwyd er mwyn Pennu Gwerthoedd Teg Iefel 2 a 3 ar gyfer Eiddo Buddsoddi

Mewnbynnau Sylwadwy Sylweddol – Lefel 2

Seiliwyd gwerth teg yr asedau hyn ar ddull gweithredu'r farchnad gan ddefnyddio'r amodau presennol yn y farchnad a phrisiau gwerthu a welwyd yn ddiweddar, ynghyd â gwybodaeth berthnasol arall ar gyfer asedau tebyg yn ardal y Cyngor lleol. Mae amodau'r farchnad yn golygu bod eiddo tebyg yn cael eu prynu mewn ffordd weithredol a'u gwerthu, ac mae lefel y mewnbynnau sylwadwy yn sylweddol, gan arwain at gategoreiddio'r eiddo ar Lefel 2 yn yr hierarchaeth gwerth teg.

Mewnbynnau Ansylwadwy Sylweddol – Lefel 3

Seiliwyd gwerth teg yr asedau hyn ar yr incwm wedi'i gyfalafu a gafwyd gan ddefnyddio data'r Cyngor, ond hefyd, yn ôl yr angen, gan ddefnyddio dull gweithredu y farchnad sy'n defnyddio'r amodau yn y farchnad ar hyn o bryd trwy werthu/gosod asedau tebyg yn ardal y Cyngor lleol yn ddiweddar.

Defnydd Uchaf a Gorau o'r Eiddo Buddsoddi

Wrth amcangyfrif gwerth teg eiddo buddsoddi y Cyngor, y defnydd uchaf a gorau o'r eiddo yw eu defnydd presennol.

Technegau Prasio

Ni fu unrhyw newid yn y technegau prasio a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn ar gyfer eiddo buddsoddi.

Cysoni Mesuriadau Gwerth Teg wedi'u CATEGOREIDDIO yn Lefel 3 yr Hierarchaeth Gwerth Teg

	2021/22	2020/21
	£'000	£'000
Balans Agoriadol	70	924
Trosglwyddiadau allan o Lefel 3	0	(874)
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbriso sy'n cael eu cydnabod yn y Gronfa Wrth Gefn Ailbriso	0	20
Balans Terfynol	<u>70</u>	<u>70</u>

Balans Terfynol

Caiff enillion neu golledion yn deillio o newidiadau i werth teg yr eiddo buddsoddi eu cydnabod yn y Gwarged neu'r Diffyg ar linell Darparu Gwasanaethau – Ariannu ac Incwm a Gwariant Buddsoddi.

Gwybodaeth Feintiol am Fesur Gwerthoedd Teg Eiddo Buddsoddi gan ddefnyddio Mewnbynnau Ansylwadwy Sylweddol – Lefel 3

	Ar	Techneg brisio a
	31/03/2022	ddefnyddiwyd i fesur gwerth teg
Is-Gategori	£'000	
Masnachol	70	Prisiad wedi'i seilio ar rhent y farchnad sy'n pasio neu amodau y cytunwyd ar gyfer yr eiddo
	<u>70</u>	

Proses Brisio ar gyfer Eiddo Buddsoddi

Mesurir gwerth teg eiddo buddsoddi'r Cyngor bob blwyddyn ar bob dyddiad adrodd. Cynhelir pob prisiad yn fewnol yn unol â'r fethodoleg a'r sail er mwyn amcangyfrif a nodir yn safonau proffesiynol Sefydliad Brenhinol y Syrffewyr Siartredig. Mae priswyr

y Cyngor yn cydweithio'n agos gyda swyddogion cyllid sy'n adrodd yn rheolaidd ynghylch yr holl faterion sy'n ymwneud â phrisio.

1.17 DYLEDWYR TYMOR HIR

	2021/22	2020/21
	£'000	£'000
Gofal Cymdeithasol i Oedolion	494	467
Tai	3,348	2,834
Eraill	119	225
	<u>3,961</u>	<u>3,526</u>

1.18 STOCRESTRU

	2021/22	2020/21
	£'000	£'000
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	1,473	545
Pryniannau a rhoddion	1,968	3,022
Dosbarthwyd	(2,196)	(2,094)
Balans ar ddiwedd y flwyddyn	<u>1,245</u>	<u>1,473</u>

Cyfrif Cyfraniadau Stocrestr

Yn ystod y flwyddyn derbyniodd y Cyngor swm sylweddol o Gyfarpar Diogelu Personol (PPE) oddi wrth Lywodraeth Cymru i'w ddefnyddio yn fewnol ac mewn gwasanaethau gofal cymdeithasol a gomisiynir. Dyma brif symiau'r Cyfrif Cyfraniadau Stocrestr.

	2021/22	2020/21
	£'000	£'000
Y Balans ar 1 Ebrill	1,066	0
Derbyniwyd	883	2,676
Defnyddiwyd	(1,262)	(1,610)
Y Balans sy'n weddill ar ddiwedd blwyddyn	<u>687</u>	<u>1,066</u>

1.19 OFFERYNNAU ARIANNOL

Nodir y categorïau canlynol o offerynnau ariannol yn y Fantolen:

	Hir Dymor		Cyfredol	
	31/03/22	31/03/21	31/03/22	31/03/21
Buddsoddiadau	£'000	£'000	£'000	£'000
Benthyciadau ac arian derbyniadwy	0	0	18,006	4,003
Cyfanswm y Buddsoddiadau	0	0	18,006	4,003
	Hir Dymor		Cyfredol	
	31/03/22	31/03/21	31/03/22	31/03/21
Dyledwyr	£'000	£'000	£'000	£'000
Benthyciadau ac arian derbyniadwy	3,961	3,526	0	0
Asedau ariannol ar gost amorteiddiedig	0	0	33,016	27,308
Cyfanswm y Dyledwyr	3,961	3,526	33,016	27,308
	Hir Dymor		Cyfredol	
	31/03/22	31/03/21	31/03/22	31/03/21
Benthyciadau	£'000	£'000	£'000	£'000
Rhwymedigaethau ariannol ar gost amorteiddiedig	108,054	115,872	7,818	1,084
Cyfanswm y Benthyciadau	108,054	115,872	7,818	1,084
	Hir Dymor		Cyfredol	
	31/03/22	31/03/21	31/03/22	31/03/21
Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill	£'000	£'000		
Brydlesau cyllid a PFI	5,450	5,824		
Cyfanswm y Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill	5,450	5,824		
	Hir Dymor		Cyfredol	
	31/03/22	31/03/21	31/03/22	31/03/21
Credydwyr	£'000	£'000	£'000	£'000
Rhwymedigaethau ariannol ar gost amorteiddiedig	808	817	31,593	22,173
Cyfanswm y Credydwyr	808	817	31,593	22,173

Incwm, Costau, Enillion a Cholledion

Mae'r enillion a cholledion a gydnabyddir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr parthed offerynnau ariannol fel a ganlyn:

	2021/2022			2020/2021		
	Rhwymedigaethau ariannol ar gost amorteiddiedig £'000	Asedau Ariannol: Benthyciadau ac Arian Derbyniadwy £'000	Cyfanswm £'000	Rhwymedigaethau ariannol ar gost amorteiddiedig £'000	Asedau Ariannol: Benthyciadau ac Arian Derbyniadwy £'000	Cyfanswm £'000
Treuliau Llog	5,270	0	5,270	5,441	0	5,441
Cost ffi	14	0	14	14	0	14
Cyfanswm y gwariant yn Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	5,284	0	5,284	5,455	0	5,455
Incwm Llog	0	(236)	(236)	0	(53)	(53)
Incwm llog a gronnwyd ar asedau ariannol diffygiol	0	0	0	0	(9)	(9)
Cyfanswm yr incwm yn Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	0	(236)	(236)	0	(62)	(62)
(Enillion)/colledion net am y flwyddyn	5,284	(236)	5,048	5,455	(62)	5,393

Gwerthoedd teg Asedau a rhwymedigaethau ariannol na fesurir yn ôl eu Gwerth Teg
Cyfrifir y gwerthoedd teg fel a ganlyn:

<u>Rhwymedigaethau Ariannol</u>	31 Mawrth 2022		31 Mawrth 2021	
	Swm Cario £'000	Gwerth Teg £'000	Swm Cario £'000	Gwerth Teg £'000
Rhwymedigaethau Ariannol (Pob un - Cyfraddau Ad-dalu Cyn Pryd)	115,872	166,919	116,956	183,983
Rhwymedigaethau Ariannol (Pob un - Cyfradd Benthyciadau Newydd)	115,872	145,911	116,956	159,052
Rhwymedigaethau Ariannol (Benthyciadau PWLB yn unig - Cyfradd Ad-dalu Cyn Pryd)	108,993	156,253	110,077	172,083
Rhwymedigaethau Ariannol (Benthyciadau PWLB yn unig - Cyfradd Benthyciadau Newydd)	108,993	137,346	110,077	149,727

Prisio benthyciadau PWLB: Ar gyfer benthyciadau gan PWLB, darparwyd amcangyfrifon gwerth teg gan ddefnyddio cyfraddau disgownt adbrynu a benthycia newydd (cyfradd sicrwydd).

Prisio benthyciadau nad ydynt yn fenthyciadau PWLB: Ar gyfer benthyciadau nad ydynt yn rhai PWLB, darparwyd amcanbrisau gwerth teg drwy ddefnyddio cyfraddau adbrynu disgownt PWLB a Chyfraddau sicrwydd newydd PWLB.

Mae'r sail brisio a fabwysiadwyd yn defnyddio **Mewnbynnau Lefel 2** – h.y. mewnbynnau yn hytrach na phrisiau a ddyfynnwyd y maent yn sylwadu ar gyfer yr Atebolrwydd Ariannol.

Mae'r gwerth teg yn uwch na'r swm cario oherwydd bod portffolio'r Cyngor yn cynnwys benthyciadau lle y mae'r gyfradd llog sy'n daladwy'n uwch na'r cyfraddau sydd ar gael ar gyfer benthyciadau tebyg ar ddyddiad y Fantolen.

Benthyciadau PWLB:

Mae'r ymrwymiad i dalu llog sy'n uwch na'r cyfraddau yn y farchnad ar hyn o bryd yn cynyddu'r swm y byddai'n rhaid i'r Cyngor ei dalu os byddai PWLB yn gofyn i'r Cyngor ad-dalu'r benthyciadau'n gynnar (cyfradd Ad-dalu Cyn Pryd), neu os byddai'n cytuno i hynny. Mae gan y Cyngor allu parhaus i fenthycia arian am gyfraddau gostyngol gan PWLB, yn hytrach nag o'r marchnadoedd. Mesur atodol o'r llog ychwanegol y bydd y Cyngor yn ei dalu o ganlyniad i'w ymrwymadau PWLB ar gyfer benthyciadau cyfradd sefydlog yw cymharu amodau'r benthyciadau hyn gyda'r cyfraddau benthycia newydd sydd ar gael gan PWLB (cyfradd benthyciadau Newydd).

Defnyddiwyd y tybiaethau canlynol yn y cyfrifiadau gwerth teg:

- Caiff llog ei gyfrifo gan ddefnyddio'r confensiwn mwyaf cyffredin yn y farchnad, ACT/365.
- Ni thelir/derbynnir llog ar ddyddiad cychwyn offeryn, ond fe'i telir/derbynnir ar y dyddiad aeddfedu.
- Cafwyd prisiau gostyngol y farchnad ar 31 Mawrth 2022, gan ddefnyddio prisiau bidio lle bo'n berthnasol.

Tybiaethau eraill a wneir am werthoedd teg asedau ariannol a rhwymedigaethau ariannol:

- Cymrir mai gwerth teg elfennau i'w talu a'u cael (Credydwy'r a Dyledwy'r Tymor Byr) yw'r swm a anfonebwyd neu a nodwyd mewn bil.
- Cyfrifwyd gwerth teg benthyciadau a symiau i'w derbyn ac nid ydynt yn wahanol iawn i'r gwerth cludo.

1.20 YMRWYMIADAU CYFALAF

Ar 31 Mawrth 2022, mae'r awdurdod wedi ymrwymo i nifer o gontractau ar gyfer adeiladu neu wella eiddo, peiriannau ac offer yn 2022/23 ac yn y blynyddoedd i ddod, sydd wedi'u cyllidebu i'r gost £5,612 mil (£6,650 mil ar 31 Mawrth 2021).

2021/22	£'000
B4333 Teras Lloyd, Castell Newydd Emlyn	305
B4570 Teforgan, Llangoedmor - Cloddweithiau	4
Arwynebu Ffordd Sirol Cyfnod 4	846
Ysgol Gyfun Aberaeron – Estyniad Canolfan y Môr a Bloc Newydd ar gyfer y Dderbynfa	1,313
Ysgol Uwchradd Aberteifi – Ymestyn ac Adnewyddu	3,144
Cyfanswm	<u>5,612</u>

2020/21	£'000
Arwynebu Ffordd Sirol Cyfnod 3	576
Darpariaeth Gofal Plant -Ysgol Henry Richard	686
Estyn ac Ailwampio Ysgol Uwchradd Aberteifi	4,830
Cyfleuster Meithrin yn Ysgol Gynradd Gymunedol Llwyn yr Eos	548
Ysgol Gymunedol Cenarth - Estyn ac Ailwampio'r Meithrin	10
Cyfanswm	<u>6,650</u>

1.21 CYFEIRIAD CYFALAFU**DEDDF LLYWODRAETH LEOL 2003 ADRANNAU 16(2)(b) ac 20: TRIN RHAI COSTAU FEL GWARIANT CYFALAF**

Mae'r Cyngor wedi bod yn hyblyg yn ei ddefnydd o dderbyniadau cyfalaf yn unol â'r canllawiau a'r cyfarwyddyd a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru ar gyfer 2021/22. Mae hyn wedi galluogi'r Cyngor i gyfalafu rhai gwariannau refeniw cymwys. Mae'r prosiectau canlynol wedi denfyddio'r canllawiau a'r cyfarwyddyd:

Prosiect	Gwariant yn ystod y flwyddyn £'000	Gwariant a Gyfalafwyd ac a Ariannwyd drwy Dderbyniadau Cyfalaf £'000
Model Trawsnewid Gydol Oes a Llesiant	281	281

Mae buddiannau'r model sy'n gweithredu ar draws gwasanaethau wedi'u hamlinellu yn y Strategaeth Gydol Oes a Llesiant 2021-2027 a gymeradwywyd gan y Cyngor Llawn ar 21/10/21.

1.22 DYLEDWYR

	31/03/22	31/03/21
	£'000	£'000
Cyrff Llywodraeth Ganol	20,158	16,633
Awdurdodau Lleol Eraill	3,714	3,076
Cyrff GIG	4,420	3,169
Corfforaethau cyhoeddus a chronfeydd masnachu	0	0
Endidau ac Unigolion eraill	11,814	11,247
Lwfans lleihad yn y gwerth	(3,446)	(3,440)
Cyfanswm	<u>36,660</u>	<u>30,685</u>

1.23 ARIAN AC EITEMAU CYFWERTH AG ARIAN

Mae balans yr arian ac eitemau cyfwerth ag arian yn cynnwys yr elfennau canlynol:

	31/03/22	31/03/21
	£'000	£'000
Arian a gedwir gan y Cyngor	36	33
Cyfrif cyfredol banciau	(5,036)	(2,538)
Adneuon tymor byr gyda banciau/cymdeithasau adeiladu/sefydliadau ariannol eraill	37,498	25,200
Cyfanswm yr arian ac eitemau cyfwerth ag arian	<u>32,498</u>	<u>22,695</u>

1.24 CREDYDWYR

	31/03/22	31/03/21
	£'000	£'000
Cyrff Llywodraeth Ganol	7,369	3,745
Awdurdodau Lleol Eraill	2,143	1,636
Cyrff GIG	552	672
Endidau ac unigolion eraill	22,051	16,614
Cyfanswm	<u>32,115</u>	<u>22,667</u>

1.25 BENTHYCA

Mae'r rhan fwyaf o fenthyciadau tymor hir y Cyngor yn deillio'n bennaf oddi wrth y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB). Caiff y benthyciadau eu dadansoddi yn ôl aeddfedrwydd ac mae'r cyfraddau llog yn amrywio rhwng 1.73% a 9.875%.

Dadansoddiad o'r benthyciadau yn ôl aeddfedrwydd:

	31/03/22	31/03/22	31/03/22	31/03/21	31/03/21	31/03/21
	PWLB	ARALL	CYFANSWM	PWLB	ARALL	CYFANSWM
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Aeddfedu o fewn blwyddyn	7,818		7,818	1,084	0	1,084
Benthyca Hirdymor						
Aeddfedu mewn 1 – 2 flynedd	1,151	0	1,151	7,818	0	7,818
Aeddfedu mewn 2 – 5 mlynedd	8,718	80	8,798	6,589	0	6,589
Aeddfedu mewn 5 – 10 mlynedd	13,352	556	13,908	10,747	636	11,383
Aeddfedu mewn 10 – 15 blynedd	16,163	250	16,413	16,780	250	17,030
Aeddfedu mewn 15 – 20 mlynedd	17,138	0	17,138	19,522	0	19,522
Aeddfedu mewn 20 – 25 blynedd	11,586	0	11,586	8,470	0	8,470
Aeddfedu mewn 25 – 30 blynedd	3,800	0	3,800	9,800	0	9,800
Aeddfedu mewn 30 – 35 blynedd	13,500	0	13,500	10,500	0	10,500
Aeddfedu mewn 35 – 40 blynedd	16,000	0	16,000	19,000	0	19,000
Aeddfedu mewn 40 – 45 blynedd	0	5,760	5,760	0	0	0
45+ blynedd	0	0	0	0	5,760	5,760
Cyfanswm y benthyciadau hirdymor	101,408	6,646	108,054	109,226	6,646	115,872

Ailstrwythuro Benthyciadau

Ni ailstrwythurwyd benthyciadau yn 2021/22.

Grantiau Llywodraeth Cymru i'w had-dalu yn y dyfodol

Ni dderbyniodd y Cyngor unrhyw fenthyciadau pellach oddi wrth Lywodraeth Cymru yn ystod 2021/22. Bellach mae balans o £886mil ar draws dau gynllun a fydd angen ei ad-dalu yn y dyfodol. Er mai grantiau yw'r enw ar y symiau hyn, rydym wedi'u trin fel benthyciadau ar y Fantolen oherwydd y bydd angen eu had-dalu mewn 5-15 blynedd. Mae'r benthyciadau hyn yn cael eu cynnwys yn y colofnau Arall yn y tabl uchod.

1.26 RHWYMEDIGAETHAU HIRDYMOR ERAILL

	31/03/22	31/03/21
	£'000	£'000
Rhwymedigaethau Ysgol Gyfun Penweddig PFI	3,517	3,959
Rhwymedigaethau Pensiwn	139,579	160,825
Rhwymedigaethau Prydlesau Cyllid	468	578
Addasiad ddibrisio MRP	1,465	1,286
Cyfanswm	145,029	166,648

1.27 CRONFEYDD WRTH GEFN Y GELLIR EU DEFNYDDIO

Nodir symudiadau yng nghronfeydd wrth gefn y Cyngor y gellir eu defnyddio yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn ar dudalen 18 a Nodyn 1.8.

1.28 CRONFEYDD WRTH GEFN NA ELLIR EU DEFNYDDIO

	2021/22	2020/21
	£'000	£'000
Cronfa Wrth Gefn Ailbrisió	131,592	103,149
Cyfrif Addasu Cyfalaf	166,159	157,781
Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol	625	637
Cronfa Wrth Gefn Bensiynau	(139,579)	(160,825)
Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf a Ohiriwyd	3,426	3,022
Cyfrif Absenoldebau Cronedig	(4,047)	(3,500)
Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu defnyddio	158,176	100,264

Mae'r canlynol yn ddadansoddiad o'r Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio sydd fwyaf arwyddocaol:

Cronfa Wrth Gefn Ailbrisió

Mae'r Gronfa Ailbrisió Wrth Gefn yn cynnwys enillion a wnaed gan y Cyngor o ganlyniad i gynnydd yng ngwerth ei Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar. Bydd y balans yn lleihau pan fydd asedau ag enillion a gronnwyd yn cael:

- eu hailbrisió'n llai neu'n ddiffygiol ac y mae'r enillion wedi eu colli
- eu defnyddio wrth ddarparu gwasanaethau a chaiff yr enillion eu defnyddio drwy ddibrisiad, neu
- eu gwaredu a chaiff yr enillion eu cyflawni

Bydd y Gronfa Ailbrisió Wrth Gefn ond yn cynnwys enillion ailbrisió a wireddwyd ers 1 Ebrill 2007, sef y dyddiad y'i rhoddwyd ar waith yn ffurfiol. Cafodd enillion a wnaed cyn y dyddiad hwnnw eu cyfuno â'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

	2021/22	2020/21
	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	103,149	107,952
Asedau a ail-brisiwyd ar i fyny	34,296	2,449
Asedau a ail-brisiwyd ar i lawr a cholledion diffygiol na chafodd eu hawlio ar y (Gwarged)/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	(2,040)	(3,525)
(Gwarged) neu Ddiffyg ar ailbrisiu asedau tymor hir na chafodd eu nodi ar y (Gwarged)/Ddiffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	<u>32,256</u>	<u>(1,076)</u>
Gwahaniaeth rhwng dibrisio gwerth teg a dibrisio cost hanesyddol	<u>(3,718)</u>	<u>(3,721)</u>
Enillion a gronnwyd ar asedau a werthwyd neu a ddiystyriwyd	(95)	(6)
Swm a osodwyd yn erbyn y Cyfrif Addasu Cyfalaf	<u>(3,813)</u>	<u>(3,727)</u>
Balans ar 31 Mawrth	<u>131,592</u>	<u>103,149</u>

Cyfrif Addasu Cyfalaf

Mae'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn cymathu'r gwahaniaethau amseru rhwng y trefniadau gwahanol ar gyfer cyfrif y defnydd a wneir o asedau nad ydynt yn rhai cyfredol a'r trefniadau ar gyfer ariannu'r gwaith o brynu, adeiladu neu wella'r asedau hynny o dan ddarpariaethau statudol. Bydd debyd yn y cyfrif parthed y gost o brynu, adeiladu neu wella fel dibrisiad a chaiff colledion oherwydd diffygion neu amorteiddio eu nodi yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant (gan gysoni trosglwyddiadau o'r Gronfa Ailbrisiu wrth gefn er mwyn trosi ffigyrau gwerth teg i sail cost hanesyddol). Rhoddir credyd i'r cyfrif drwy gynnwys y symiau a osodwyd i'r naill ochr gan y Cyngor er mwyn ariannu costau prynu, adeiladu a gwella.

Mae'r cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion a gronnwyd ar Eiddo Buddsoddi ac enillion ailbrisiu a gronnwyd ar Eiddo, Cyfarpar a Pheiriannau cyn 1 Ebrill 2007, sef y dyddiad y crewyd y Gronfa Ailbrisiu Wrth Gefn i gadw enillion o'r fath.

Bydd Nodyn 1.7 yn darparu manylion ffynhonnell y trosglwyddiadau i'r Cyfrif oni bai am y rheiny a oedd yn cynnwys y Gronfa Ailbrisiu Wrth Gefn.

	2021/22	2020/21
	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	157,781	153,658
Gwyrdroi eitemau sy'n ymwneud â gwariant cyfalaf ar ddebyd neu gredyd i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant:	0	0
Ffioedd parthed dibrisio a diffygion asedau nad ydynt yn rhai cyfredol	(11,954)	(11,759)
Ailbrisio colledion ar Eiddo, Peiriannau ac Offer	2,008	214
Gwariant refeniw a ariannwyd o gyfalaf dan statud	(1,082)	(310)
Nifer yr asedau nad ydynt yn rhai cyfredol caiff eu diystyru ar ôl gwaredu neu werthu gan eu nodi fel rhan o'r enillion/colledion ar waredu yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant	(347)	(277)
	<u>(11,375)</u>	<u>(12,132)</u>
Cymhwyso symiau a ddiddymwyd o'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn	3,813	3,727
Swm net a ddiddymwyd o gost Asedau anghyfredol a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn	(7,562)	(8,405)
Cyllid cyfalaf a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn:		
Defnyddio Derbyniion Cyfalaf Wrth Gefn i ariannu gwariant cyfalaf newydd	369	0
Grantiau a chyfraniadau cyfalaf wedi eu credydu i'r Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant sy'n briodol i ariannu cyfalaf	12,723	9,734
Cymhwyso grantiau i gyllid cyfalaf o'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso	1,185	392
Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf a hawliwyd yn erbyn y Gronfa Gyffredinol	1,518	3,016
Gwariant Cyfalaf a nodwyd yn erbyn y Gronfa Gyffredinol	127	96
	<u>15,922</u>	<u>13,238</u>
Symudiadau yng ngwerth marchnad Eiddo Buddsoddi a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant	18	(710)
Balans ar 31 Mawrth	<u>166,159</u>	<u>157,781</u>

Cronfa Wrth Gefn Bensiynau

Mae'r Gronfa Bensiynau'n delio â'r gwahaniaethau amseru o ganlyniad i drefniadau gwahanol ar gyfer cyfrifo manteision pensiynau ar ôl gwaith ac ar gyfer ariannu manteision yn unol â'r darpariaethau statudol. Mae'r Cyngor yn rhoi cyfrif am fanteision ôl gyflogaeth yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant fel y manteision y bydd gweithwyr yn eu hennill wrth gasglu blynyddoedd o wasanaeth, gan ddiweddarau'r rhwymedigaethau a nodir er mwyn adlewyrchu chwyddiant, addasiadau sy'n newid a dychweliadau ar fuddsoddi parthed unrhyw adnoddau a osodwyd yn erbyn y costau. Fodd bynnag yn unol â threfniadau statudol bydd angen i'r manteision yma gael eu hariannu gan fod y Cyngor yn sicrhau cyfraniadau cyflogwyr i'r gronfa bensiwn neu mi ddylai yn y diwedd dalu unrhyw bensiynau y mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt. Mae'r balans debyd ar y Gronfa Bensiwn felly'n dangos diffyg sylweddol yn y manteision a enillwyd gan gyn weithwyr a gweithwyr cyfredol yn ogystal â'r adnoddau y mae'r Cyngor wedi ei roi i'r neilltu ar eu

cyfer. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau y caiff arian ei osod i'r neilltu erbyn y bydd yn rhaid talu'r pensiwn.

	31/03/22	31/03/21
	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	(160,825)	(154,386)
Cildroi eitemau IAS19	(26,484)	(21,216)
Ailfesuriadau	38,833	6,276
Costau Pensiwn taladwy	8,897	8,501
Balans ar 31 Mawrth	<u>(139,579)</u>	<u>(160,825)</u>

Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf a Ohiriwyd

Yn y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf a ohiriwyd ceir yr enillion o'r broses o waredu asedau nad ydynt yn rhai cyfalaf ac nad ydynt wedi eu setlo eto. O dan drefniadau statudol, nid yw'r Cyngor yn ymdrin â'r enillion yma fel rhai y gellir eu defnyddio ar gyfer ariannu gwariant cyfalaf newydd hyd nes y bydd derbyniadau arian wedi eu derbyn. Pan dderbynnir y gwir arian caiff y symiau eu trosglwyddo i'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf.

	31/03/22	31/03/21
	£'000	£'000
Cynllun Perchnogaeth Cartrefi Cost Isel	362	375
LIC Benthyciadau Troi Tai'n Gartrefi	341	391
Benthyciadau Cyfalaf Tai Eraill a Ohiriwyd	332	417
Caniatadu Cynllunio a Ohiriwyd	2,049	1,487
Benthyciadau Atgyweirio Brys	276	287
Derbyniadau Cyfalaf a Ohiriwyd Eraill	66	65
Balans ar 31 Mawrth	<u>3,426</u>	<u>3,022</u>

Cyfrif Absenoldebau Cronedig

Bydd y Cyfrif Absenoldebau Cronedig yn delio â'r gwahaniaethau y byddai'n codi fel arall yn y Balans ar y Gronfa Gyffredinol o ganlyniad i gronni absenoldebau a enillwyd ond na hawliwyd yn y flwyddyn, e.e. gwyliau blynyddol a gariwyd ymlaen ar 31 Mawrth. Bydd yn ofynnol yn ôl y trefniadau statudol i effaith Balans y Gronfa Gyffredinol gael ei niwtraleiddio gan drosglwyddiadau i'r Cyfrif neu oddi yno.

	2021/22	2020/21
	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	(3,500)	(3,328)
Setliad neu ganslo croniadau a wnaed ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol	3,500	3,328
Symiau a gronnwyd ar ddiwedd y flwyddyn gyffredol	<u>(4,047)</u>	<u>(3,500)</u>
Gwahaniaeth rhwng tâl swyddogion a nodir ar y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant ar sail gronedig a'r tâl a godir yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	(547)	(172)
Balans ar 31 Mawrth	<u>(4,047)</u>	<u>(3,500)</u>

1.29 DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU GWEITHREDU

Mae'r llif arian ar gyfer gweithgareddau gweithredu'n cynnwys yr eitemau canlynol:

	2021/22	2020/21
	£'000	£'000
Llog a dalwyd	(5,095)	(5,735)
Llog a dderbyniwyd	213	58

1.30 LWFANSAU'R AELODAU

Talodd y Cyngor y symiau a ganlyn i aelodau'r cyngor yn ystod y flwyddyn. Cyhoeddir manylion y taliadau unigol yn y wasg leol, yn unol â gofynion Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Lwfansau i Aelodau Cyngorau Sir a Chyngorau Bwrdeistref Sirol ac Awdurdodau Parciau Cenedlaethol) (Cymru) 2002.

	2021/22	2020/21
	£'000	£'000
Cyflogau	826	818
Treuliau	0	0
Cyfanswm	826	818

1.31 TALIADAU SWYDDOGION

- Y lluosrif rhwng yr enillion cyfwerth ag amser llawn canolrifol ac uchafswm cyflog y Prif Weithredwr yw 1:6.1 (2020/21: 1:5.5)
- Enillion cyfwerth ag amser llawn y Prif Weithredwr ar gyfartaledd yw £132,060 (2020/21: £117,866)
- Yr enillion cyfwerth ag amser llawn canolrifol holl weithwyr y Cyngor yw £21,695 (2020/21 £21,322)

Mae'r cyflog a delir i uwch gyflogeion y Cyngor (ac eithrio unrhyw ffioedd etholiad a delir) fel a ganlyn:

Enillion Uwch-swyddogion – Cyflog rhwng £60,000 a £150,000**2021/22**

Gwybodaeth am Ddeiliad y Swydd (Teitl y Swydd)	Cyflog (yn cynnwys Ffioedd a Lwfansau)	Cyfraniadau Pensiwn Cyflogwyr	Cyfanswm Taliadau Cydnabyddiaeth gan Gynnwys Cyfraniadau Pensiwn
	£	£	£
Prif Weithredwr	132,060	20,865	152,925
Cyfarwyddwr Corfforaethol	105,647	16,692	122,339
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael (A151)	85,190	13,460	98,650
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Ysgolion	85,190	13,460	98,650
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal (1)	82,489	13,033	95,522
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyswllt Cwsmeriaid	78,350	12,379	90,729
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Democrataidd	78,350	12,379	90,729
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Economi ac Adfwyio	78,350	12,379	90,729
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	78,350	12,379	90,729
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu	78,350	12,379	90,729
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Polisi a Pherfformiad	78,350	12,379	90,729
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cymorth Cynnar	78,350	12,379	90,729
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Gofal (1)	77,383	12,226	89,609
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Pobl a Threfniadaeth (2)	74,519	11,774	86,293
Cyfarwyddwr Corfforaethol Dros Dro (3)	70,532	11,128	81,660
Cyfarwyddwr Corfforaethol - Ionawr '22 ymlaen (4)	22,299	3,523	25,822

Ni thalwyd unrhyw fuddion mewn nwyddau neu iawndal am golli cyflogaeth i uwch swyddogion yn ystod 2021/22. Talwyd unrhyw gostau teithio o ran milltiroedd ar gyfradd Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi.

- 1) Mae'r taliad cydnabyddiaeth yn cynnwys y £735, sy'n rhan o Gynllun Cydnabyddiaeth Ariannol Llywodraeth Cymru ar gyfer y GIG a Gofal Cymdeithasol.
- 2) Mae'r gydnabyddiaeth ariannol yn gysylltiedig â'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol Dros Dro: Pobl a Threfniadaeth hyd at 13 Rhagfyr 2021. Cafodd swydd y Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Pobl a Threfniadaeth ei llenwi ar 14 Rhagfyr 2021 gan y Swyddog Arweiniol Corfforaethol Dros Dro: Pobl a Threfniadaeth.
- 3) Bu'r swydd hon yn un dros dro tan ymddeoliad y Cyfarwyddwr Corfforaethol dros dro ar 13 Rhagfyr 2021.
- 4) Yn dilyn ymddeoliad y Cyfarwyddwr Corfforaethol Dros Dro ar 13 Rhagfyr 2021, penodwyd Cyfarwyddwr Corfforaethol newydd a llanwyd y swydd ar 10 Ionawr 2022.

Enillion Uwch-swyddogion – Cyflog rhwng £60,000 a £150,000 2020/21

Gwybodaeth am Ddeiliad y Swydd (Teitl y Swydd)	Cyflog (yn cynnwys Ffioedd a Lwfansau) £	Cyfraniadau Pensiwn Cyflogwyr £	Cyfanswm Taliadau Cydnabyddiaeth gan Gynnwys Cyfraniadau Pensiwn £
Prif Weithredwr	117,866	18,623	136,489
Cyfarwyddwr Corfforaethol	104,086	16,446	120,532
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael (A151)	82,223	12,991	95,214
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Ysgolion	82,223	12,991	95,214
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Polisi a Pherfformiad (1)	77,641	12,267	89,908
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyswllt Cwsmeriaid	77,192	12,196	89,388
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Economi ac Adfwyio	77,192	12,196	89,388
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal (2)	77,191	12,196	89,387
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Democratiaid	75,515	11,931	87,446
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	75,515	11,931	87,446
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu	75,515	11,931	87,446
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cymorth Cynnar	75,515	11,931	87,446
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Gofal (3)(4)	75,095	11,865	86,960
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Pobl a Threfniadaeth - Ebrill '20 i Rhagfyr '20 (5)	52,982	8,371	61,353
Cyfarwyddwr Corfforaethol - Ebrill '20 i Fai '20 (5)	17,927	2,741	20,668
Cyfarwyddwr Corfforaethol Dros Dro - Rhagfyr ymlaen (5)	29,031	4,587	33,618
Swyddog Arweiniol Corfforaethol Dros Dro: Pobl a Threfniadaeth - Ionawr 21 ymlaen (6)	18,040	2,850	20,890

Ni thalwyd unrhyw fuddion mewn nwyddau neu iawndal am golli cyflogaeth i uwch swyddogion yn ystod 2020/21. Talwyd unrhyw gostau teithio o ran milltiroedd ar gyfradd Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi.

- 1) Mae'r taliad cydnabyddiaeth yn cynnwys £449 honorariwm am ddyletswyddau ychwanegol oherwydd ymadawiad Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol a Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal ar 31^{ain} Mawrth 2020.
- 2) Taliad cydnabyddiaeth yw taliad cydnabyddiaeth y Swyddog Arweiniol Corfforaethol dros dro: Porth Cynnal hyd at 30^{ain} Mehefin 2020 oherwydd ymadawiad Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal ar 31^{ain} Mawrth 2020. Cafodd swydd y

- Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal ei llenwi ar 1^{af} Gorffennaf 2020 gan y Swyddog Arweiniol Corfforaethol dros dro: Porth Cynnal.
- 3) Mae'r taliad cydnabyddiaeth yn cynnwys £1,258 honorarium am ddyletswyddau ychwanegol oherwydd ymadawiad Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol a Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal ar 31^{ain} Mawrth 2020.
 - 4) Fel rhan o ailstrwythuro'r gwasanaeth gofal cymdeithasol sy'n mynd ymlaen, cafodd swydd Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Ceredigion ei ailenwi yn Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Gofal ar 26^{ain} Tachwedd 2020.
 - 5) Ymddeolodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol ar 31^{ain} Mai 2020. Yn dilyn hynny, cafodd swydd Cyfarwyddwr Corfforaethol Dros Dro ei chreu a'i llenwi ar 14^{eg} Rhagfyr 2020 gan y Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Pobl a Threfniadaeth.
 - 6) Yn dilyn penodi'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Pobl a Threfniadaeth yn Gyfarwyddwr Corfforaethol Dros Dro ar 14^{eg} Rhagfyr 2020, cafodd swydd y Swyddog Arweiniol Corfforaethol Dros Dro: Pobl a Threfniadaeth ei chreu a'i llenwi ar 1^{af} Ionawr 2021.

Nid yw'r symiau hyn yn cynnwys unrhyw gyfraniadau pensiwn a wnaed gan y cyflogwr. Fodd bynnag, maent yn cynnwys y symiau a dalwyd i'r cyflogai, neu i'w derbyn ganddo, o ran unrhyw iawndal am golli swydd (3 cyflogai yn 2021/22 ac 1 cyflogai yn 2020/21).

Band Tâl	2021/22 Nifer y Cyflogeion	2021/22 Nifer sy'n cynnwys Taliadau Terfyniad	2020/21 Nifer y Cyflogeion	2020/21 Nifer sy'n cynnwys Taliadau Terfyniad
£60,000 - £64,999	20	0	7	0
£65,000 - £69,999	9	1	6	0
£70,000 - £74,999	4	1	4	0
£75,000 - £79,999	2	1	0	0
£80,000 - £84,999	1	0	2	0
£85,000 - £89,999	3	0	2	1
£90,000 - £94,999	1	0	1	0
£95,000 - £99,999	0	0	1	0
£100,000 - £104,999	1	0	0	0
CYFANSWM	41	3	23	1

Bu i'r Cyngor derfynu contractau nifer o weithwyr yn 2021/22, a chododd rhwymedigaethau o £250 mil yn sgil hynny (£181 mil yn 2020/21). Mae'r taliadau canlynol yn cynnwys costau diswyddo statudol a gwirfoddol, cyfraniadau pensiwn mewn perthynas â blynyddoedd a ychwanegwyd, straen pensiwn a thaliadau ex gratia eraill.

Band cost pecyn gadael	Nifer y diswyddiadau gorfodol		Nifer ymadawiadau eraill y cytunwyd		Cyfanswm nifer y pecynnau gadael		Cyfanswm cost pecynnau gadael ym mhob band	
	2021/22	2020/21	2021/22	2020/21	2021/22	2020/21	2021/22	2020/21
	nifer	nifer	nifer	nifer	nifer	nifer	£'000	£'000
£0 - £20,000	0	30	7	9	7	39	44	64
£20,001 - £40,000	0	0	2	2	2	2	66	75
£40,001 - £60,000	0	0	1	1	1	1	41	50
£60,001 - £80,000	0	0	0	0	0	0	0	0
£80,001 - £100,000	0	0	1	0	1	0	98	0
£100,001 - £150,000	0	0	0	0	0	0	0	0
£150,001 - £200,000	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyfanswm	0	30	11	12	11	42	249	189
Adio: Symiau y darparwyd ar eu cyfer yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant heb eu cynnwys mewn bandiau							1	(8)

Cyfanswm cost yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant	250	181
--	------------	------------

1.32 COSTAU ARCHWILIO ALLANOL

Mae'r ffioedd a ganlyn am waith archwilio ac arolygu allanol am y flwyddyn ariannol 2021/22 yn daladwy gan y Cyngor:

	Ffi Arfaethedig 2021/22 £'000	Ffi Wirioneddol 2020/21 £'000
Gwaith Archwilio Ariannol	159	154
Gwaith Archwilio Perfformiad	104	100
Gwaith Ardystio Grant	24	23
Gwaith Archwilio Ariannol Arall: Awdurdod Harbwr Ceredigion	2	2
	289	279

1.33 TRAFODION PARTÏON PERTHNASOL

Mae'n ofynnol i'r Cyngor ddatgelu trafodion sylweddol â phartïon perthnasol - cyrff neu unigolion a chanddynt botensial i reoli'r Cyngor, neu ddylanwadu arno, neu i gael eu rheoli gan y Cyngor, neu'u dylanwadu ganddo. Mae'r trafodion hyn yn caniatáu i'r darllenwr asesu i ba raddau y gallai'r Cyngor fod wedi'i gyfyngu o ran ei allu i weithredu'n annibynnol neu i ba raddau y mae'n meddu ar y gallu i gyfyngu ar ryddid parti arall i fargeinio â'r Cyngor.

Llywodraeth Ganol

Bydd gan y Llywodraeth Ganol reolaeth effeithiol ar weithgareddau cyffredinol y Cyngor – mae'n gyfrifol am ddarparu fframwaith statudol y bydd y Cyngor yn gweithredu oddi mewn iddo, gan ddarparu'r mwyafrif o'i arian drwy grantiau gan nodi hefyd amodau nifer o'r trafodion rhwng y Cyngor a phartïon eraill (e.e. biliau treth y cyngor, budd-daliadau tai).

Mae cyfanswm y grantiau refeniw unigol a dderbyniwyd oddi wrth adrannau'r llywodraeth wedi eu cynnwys yn yr incwm gros o dan y Gwarged neu Ddiffyg yn y Ddarpariaeth Gwasanaethau yn £68,413 mil ar gyfer 2021/22.

Swyddogion ac Aelodau

Mae gan y Cyngor drefniadau mewn grym sy'n gofyn i swyddogion ac aelodau nodi a datgelu trafodion gyda thrydydd partion cysylltiedig. Nid oedd unrhyw drafodion perthnasol gyda aelodau neu swyddogion yn ystod y flwyddyn.

Bydd gan aelodau'r Cyngor reolaeth uniongyrchol dros bolisiâu gweithredu ac ariannol y Cyngor. Nodir yn Nodyn 1.30 cyfanswm lwfansau aelodau a dalwyd yn 2021/22. Dan y Cod Ymddygiad a ymgorfforwyd yng Nghyfansoddiad y Cyngor, mae gofyn i Aelodau gofnodi yng Nghofrestr Buddiannau'r Aelodau unrhyw fuddiannau ariannol a personol. Mae'r Gofrestr yn agored i'w harchwilio gan y cyhoedd ac mae ar gael ar sail Aelod unigol ar wefan y Cyngor. Nid yw Aelodau sy'n datgan buddiant yn cymryd rhan mewn unrhyw drafodaeth neu benderfyniad sy'n ymwneud â grantiau a roddir neu waith neu wasanaethau a gomisiynir.

Cynhaliwyd y trafodiadau canlynol yr oedd gan aelodau etholedig gysylltiad â nhw yn ystod y flwyddyn 2021/22:

Parti cysylltiedig	Cysylltiad a manylion y trafodiad	Swm £'000
Ymddiriedolaeth Ystrad Fflur	Mae un aelod yn Gyfarwyddwr. Darparwyd cyllid ar gyfer y prosiect Camau Bach	13
Canolfan Cyngor ar Bopeth Ceredigion	Mae un aelod yn Gyfarwyddwr. Gwnaed taliadau yn rhan o brosiect y Gronfa Cartrefi Clyd	40
Canolfan Deuluoedd Tregaron	Mae un aelod yn Ymddiriedolwr. Cyllid grant a thaliadau ar gyfer gweithgareddau i deuluoedd	13
Theatr Byd Bychan Cyf	Mae un aelod yn Gyfarwyddwr. Taliadau am ddarpariaeth perfformiadau a gweithgareddau i blant, cyllid ar gyfer Llesiant a Iechyd Meddwl Pobl Ifanc	20
Cyfanswm		86

Cyrff Cyhoeddus Eraill

Yn ystod y flwyddyn, bu i drafodion eraill gyda phartion perthnasol godi fel a ganlyn:

	Derbyniadau £'000	Taliadau £'000
Llywodraeth Ganolog		
Cyfran o Ardrethi Annomestig Cenedlaethol o'r Gronfa Genedlaethol	25,064	0
Grant Cymorth Refeniw	86,029	0
Grantiau Cyfalaf		
Llywodraeth Cymru	14,240	0
Awdurdod Tân Canolbarth a Gorllewin Cymru	0	4,061
Heddlu Dyfed Powys	0	8,793
Cynghorau Tref a Chymuned yn ardal Ceredigion	0	1,183

1.34 CYLLID A GWARIANT CYFALAF

Nodir yn y tabl isod y gwariant cyfalaf yn ystod y flwyddyn (gan gynnwys gwerth yr asedau a gafwyd o dan brydlesau cyllid a chontractau PFI), yn ogystal â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w ariannu. Lle y bydd angen ariannu gwariant cyfalaf yn y blynyddoedd i ddod drwy godi tâl ar refeniw fel y caiff asedau eu defnyddio gan y Cyngor, bydd y gwariant yma'n golygu cynnydd yn y Gofyniad am Arian Cyfalaf (CFR), sef mesur y gwariant cyfalaf yn hanesyddol gan y Cyngor nad yw hyd yma wedi ei ariannu. Caiff y Gofyniad am Arian Cyfalaf ei ddadansoddi yn ail ran y nodyn yma.

	2021/22	2020/21
	£m	£m
Gofyniad Cyllid Cyfalaf Agoriadol	138.4	141.0
Buddsoddiad cyfalaf:		
Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar	13.6	10.1
Eiddo Buddsoddi	0.4	0.1
Arall	0.0	0.1
Gwariant Refeniw a ariannwyd o Gyfalaf Statudol	1.1	0.3
Ffynonellau cyllid:		
Derbyniadau Cyfalaf	(0.4)	0.0
Grantiau'r Llywodraeth a chyfraniadau eraill	(13.9)	(10.1)
Symiau a neilltuwyd o Refeniw:		
Cyfraniadau Refeniw Uniongyrchol - Cronfa Gyffredinol	(0.1)	(0.1)
Darpariaeth Isafswm Refeniw (MRP)	(1.5)	(3.0)
Gofyniad Cyllid Cyfalaf Terfynol	<u>137.6</u>	<u>138.4</u>
Egluro'r symudiadau yn ystod y flwyddyn:		
Cynnydd yn yr angen sylfaenol i fenthyca (â chymorth)	(0.3)	(2.3)
Cynnydd yn yr angen sylfaenol i fenthyca (heb gymorth)	(0.3)	0.0
Asedau a gafwyd o dan PFI	(0.1)	(0.2)
Asedau a gafwyd o dan brydlesau cyllid	(0.1)	(0.1)
Cynnydd/(gostyngiad) o ran y Gofyniad Cyllid Cyfalaf	<u>(0.8)</u>	<u>(2.6)</u>

1.35 PRYDLESAU**Y Cyngor fel Deiliad Prydles:****Prydlesau Cyllid**

Mae gan y Cyngor adeiladau amrywiol, llungopiwyd, argraffwyr, cyfrifiaduron a chyfarpar eraill amrywiol o dan amodau prydlesau cyllid. Fe'i nodwyd ar y Fantolen ar y gwerthoedd a nodwyd:

	31 Mawrth 2022	31 Mawrth 2021
	£'000	£'000
Cerbydau, peiriannau, celfi a chyfarpar	108	233
Seilwaith	968	995

Mae'r Cyngor yn ymrwymedig i wneud y taliadau canlynol o dan y cytundebau yma:

	31 Mawrth 2022 £'000	31 Mawrth 2021 £'000
Rhwymedigaethau Prydlesau Cyllid (NPV ar leiafswm taliadau):		
- Cyfredol	110	126
- Nid yw'n gyfredol	468	579
Costau Cyllid sy'n daladwy mewn blynyddoedd i ddod	(77)	(64)
Lleiafswm taliadau prydles	<u>501</u>	<u>641</u>

Bydd y lleiafswm taliadau prydles yn daladwy dros y cyfnodau canlynol:

	Lleiafswm Taliadau Prydles		Rhwymedigaethau Prydles Cyllid	
	31 Mawrth 2022 £'000	31 Mawrth 2021 £'000	31 Mawrth 2022 £'000	31 Mawrth 2021 £'000
Nid yn hwy na blwyddyn	100	131	110	126
Yn hwy na blwyddyn ond nid yn hwy na phum mlynedd	77	178	96	194
Hwy na phum mlynedd	324	332	372	385
Lleiafswm taliadau prydles	<u>501</u>	<u>641</u>	<u>578</u>	<u>705</u>

Prydlesau Gweithredu

Mae'r Cyngor wedi prynu faniau, bysiau mini, llungopiwyd, cyfrifiaduron a chyfarpar amrywiol eraill o dan amodau prydlesau gweithredu. Mae'r Cyngor yn ymrwymedig i'r taliadau canlynol o dan y cytundebau yma:

	Ailosodwyd	
	31 Mawrth 2022 £'000	31 Mawrth 2021 £'000
Nid yn hwy na blwyddyn	141	120
Yn hwy na blwyddyn ond nid yn hwy na phum mlynedd	67	92
Hwy na phum mlynedd	0	0
Lleiafswm taliadau prydles	<u>208</u>	<u>212</u>

Y Cyngor fel Prydlesydd:

Prydlesau Gweithredu

Mae'r Cyngor wedi rhoi ar brydles ei eiddo Stad Corfforaethol o dan amodau prydles gweithredu.

Mae'r lleiafswm taliadau prydles yn y dyfodol sy'n dderbyniadwy o dan brydlesau na ellir eu canslo mewn blynyddoedd i ddod fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2022	Ailosodwyd 31 Mawrth 2021
	£'000	£'000
Nid yn hwy na blwyddyn	629	725
Yn hwy na blwyddyn ond nid yn hwy na phum mlynedd	2,179	2,280
Hwy na phum mlynedd	25,845	25,852
Lleiafswm taliadau prydles	<u>28,653</u>	<u>28,857</u>

Ailddatganwyd 2020/21 oherwydd gwallau a nodwyd yn 2022.

1.36 MENTRAU CYLLID PREIFAT A CHONTRACTAU TEBYG

Cynllun Menter Cyllid Preifat Ysgol Gyfun Penweddig

2021/22 oedd yr eiliad ar hugain flwyddyn o'r cytundeb Menter Cyllid Preifat o 30 mlynedd ar gyfer adeiladu, cynnal a chadw a gweithredu Ysgol Gyfun Penweddig yn Aberystwyth. Mae'r cytundeb contract Menter Cyllid Preifat yn cwmpasu'r manylebau gweithredu canlynol:

- Rheoli Cyfleusterau – sicrhau bod y safle a'r adeiladu ar gael yn ystod diwrnodau ysgol, diwrnodau swyddfa ac at ddefnydd cymunedol ar amser a chyfnodau y cytunwyd arnynt;
- Cynnal a chadw adeiladau a gwaith peirianyddol – cynnal adeiladau ysgolion, cyfleusterau a chyfarpar mewn cyflwr gwaith da;
- Cynnal a chadw tir – sicrhau y cedwir tir yr ysgol mewn cyflwr diogel, pleserus, ymarferol a gweithredol;
- Cynnal a Chadw Rhwydwaith TG – cynnal prif seilwaith TGCh yr ysgol a'r system ffôn;
- Glanhau – darparu gwasanaeth glanhau a fydd yn sicrhau bod yr ysgol yn gweithredu mewn amgylchedd glân; a
- Gwasanaeth Arlwygo – darparu prydau o safonau maethlon uchel wedi eu darparu yn unol ag anghenion yr ysgol.

Bydd y cytundeb yn nodi'r safonau minimwm ar gyfer y gwasanaethau i'w darparu gan y contractwr, gyda didyniadau o'r ffi sy'n daladwy os na fydd y cyfleusterau ar gael neu os bydd y perfformiad yn is na'r safonau minimwm. Bu i'r contractwr gytuno i fod yn gyfrifol am adeiladu'r ysgol a'i chynnal a'i chadw i gyflwr minimwm derbyniol gan gaffael a chynnal y peiriannau a'r cyfarpar angenrheidiol sydd ei angen i redeg yr ysgol. Caiff yr adeilad ac unrhyw beiriannau a chyfarpar a osodwyd ynddi ar ddiwedd y contract eu trosglwyddo i'r Cyngor am ddim ar ddiwedd y contract. Mae gan y Cyngor hawl o dan gytundeb Cynllun Menter Cyllid Preifat i derfynu'r cytundeb os bydd y Darparwr yn methu â'u goblygiadau fel y nodwyd yn y cytundeb. Bydd y Cyngor, os terfynir y contract yn y fath fodd yn atebol i dalu iawndal i'r Darparwr yn unol â Rhan II Atodlen 3 Cytundeb Menter Cyllid Preifat.

Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar

Nodir yr ased ar Fantolen y Cyngor. Caiff symudiadau yn eu gwerth yn ystod y flwyddyn eu nodi yn y dadansoddiad ar symudiadau Balans Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar yn Nodyn 1.13. Mae'r gwerth caiff ei ddwyn ymlaen ar gyfer Ysgol Gyfun Penweddig yn £21,298 mil.

Taliadau

Cytunir gan y Cyngor i wneud taliad bob blwyddyn a gaiff ei gynyddu bob blwyddyn gan chwyddiant a gellir ei leihau os bydd y contractwr yn methu â sicrhau bod deunyddiau ar gael a chyflawni safonau perfformiad mewn unrhyw un flwyddyn sydd fel arall yn sefydlog. Mae'r taliadau sy'n weddill o dan y contract Menter Cyllid Preifat ar 31 Mawrth 2022 (gan eithrio unrhyw amcangyfrif o chwyddiant, sicrhau bod eitemau ar gael/didyniadau perfformiad) fel a ganlyn:

<u>Taliadau i'w gwneud:</u>	Tâl am	Ad-dalu		
	Gwasanaethau	Gwariant Cyfalaf	Llog	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000
o fewn blwyddyn	731	442	371	1,544
o fewn 2 i 5 mlynedd	2,965	2,022	1,017	6,004
o fewn 6 i 10 mlynedd	2,782	1,495	271	4,548
	6,478	3,959	1,659	12,096

Er y disgrifir y taliadau a wneir i'r contractwr fel taliadau unedol, maent wedi eu cyfrif er mwyn digolledu'r contractwr am werth teg y gwasanaethau a ddarperir ganddynt, y gwariant cyfalaf a'r llog sy'n daladwy tra bydd y gwariant cyfalaf yn parhau i gael ei ad-dalu. Mae'r rhwymedigaeth sy'n weddill i'r contract am wariant cyfalaf arno fel a ganlyn:

Gwerth y Rhwymedigaethau ar Ddyddiad y Fantolen

	2021/22	2020/21
	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	4,263	4,568
Ad-dalu'r prif swm	(304)	(305)
Balans ar 31 Mawrth	3,959	4,263
Tymor Hir	3,517	3,959

1.37 CYNLLUNIAU PENSIWN Y RHODDWDYD CYFRIF AMDANYNT FEL CYNLLUNIAU CYFRANIADAU DIFFINIEDIG

Mae'r Athrawon a gyflogir gan y Cyngor yn aelodau o Gynllun Pensiwn yr Athrawon, a weinyddir gan Capita. Mae'r Cynllun yn cynnig buddion penodol i athrawon pan fyddant yn ymddeol, ac mae'r Cyngor yn cyfrannu at y costau drwy gyfrannu ar sail canran o gyflog pensiynadwy'r aelodau. Yn dechnegol, Cynllun Buddion Diffiniedig yw hwn. Serch hynny, nid oes cronfa wedi'i sefydlu ar gyfer y Cynllun, a defnyddir cronfa dybiannol fel sail ar gyfer cyfrifo'r gyfradd y bydd yr awdurdodau lleol yn ei gyfrannu fel cyflogwr. Nid yw'r Cyngor yn medru rhoi cyfrif dibynadwy o'i gyfran o'r sefyllfa ariannol waelodol na pherfformiad y Cynllun. At ddibenion y Datganiad Cyfrifon, rhoddir cyfrif am y cynllun hwn fel pe bai'n gynllun cyfraniadau diffiniedig.

Yn 2021/22 talodd y Cyngor £6.1m (£5.7m yn 2020/21) i'r Adran Addysg a Sgiliau mewn perthynas â chostau pensiwn athrawon, sy'n cynrychioli 23.68% o bensiwn taladwy athrawon ar gyfer 2021/22 (23.68% o bensiwn taladwy athrawon am 2020/21). Yn ogystal, mae'r Cyngor yn gyfrifol am yr holl daliadau pensiwn sy'n gysylltiedig â'r blynyddoedd ychwanegol y mae wedi'u dyfarnu, ynghyd ag unrhyw gynnydd perthnasol. Yn 2021/22, talwyd £398,069 (£202,382 yn 2020/21) i'r Gronfa Pensiwn yr Athrawon, naill ai'n uniongyrchol i neu thrwy Gyngor Sir Caerfyrddin (mewn perthynas â chyfran y Cyngor o gostau hen Gyngor Sir Dyfed o ran ymddeoliad cynnar athrawon). Mae'r Cyngor hefyd wedi gwneud taliadau o £383,139

yn 2021/22 (£380,094 yn 2020/21) yn uniongyrchol i athrawon sydd wedi ymddeol yn gynnar ers 1 Ebrill 1996. Gwerth cyfalafol y taliadau uchod yw £7.17 miliwn a £6.90 miliwn, yn y drefn honno.

1.38 CYNLLUNIAU BUDDION A CHYFRANIADAU DIFFINIEDIG

Cyfranogiad yn y Cynllun Pensiwn

Fel rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion, mae'r Cyngor yn gwneud cyfraniadau tuag at gost buddion ôl-gyflogaeth. Er na fydd y buddion hyn yn daladwy tan fod gweithwyr yn ymddeol, mae ymrwymiad gan y Cyngor i wneud y taliadau (ar gyfer y buddion hynny) a'u datgelu pan fydd gweithwyr yn ennill yr hyn y mae ganddynt hawl iddo yn y dyfodol.

Mae'r Cyngor yn cymryd rhan yn y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, wedi'i weinyddu gan Gyngor Sir Caerfyrddin. Mae'n gynllun cyflog terfynol â buddion diffiniedig a ariennir, sy'n golygu bod y Cyngor a'r gweithwyr yn talu cyfraniadau i'r gronfa, wedi'u cyfrifo ar lefel a ddylai gydbwyso'r rhwymedigaethau pensiwn â'r asedau buddsoddi. Amcangyfrif cyfraniadau cyflogwr o £8,777 mil ar gyfer 2022/23 gan fod yn seiliedig ar y cyfraddau cyfrannu a nodwyd fesul Prisiad Actwaraidd 2019.

Trafodion sy'n Gysylltiedig â Buddion Ymddeoliad

Mae'r Cyngor yn cydnabod cost buddion ymddeoliad wrth adrodd cost y Gwasanaethau pan fydd y gweithwyr yn eu hennill, yn hytrach na phan fyddant yn cael eu talu ar ffurf pensiynau. Fodd bynnag, mae'r swm y mae gofyn i'r Cyngor ei godi ar Dreth y Cyngor yn seiliedig ar yr arian sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn. Felly caiff gwir gost y buddion ôl-gyflogaeth/ymddeoliad ei wrthdroi yn y Datganiad o Symudiadau ar Falans y Gronfa Gyffredinol. Gwnaed y trafodion a ganlyn yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant a Balans y Gronfa Gyffredinol drwy'r Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod y flwyddyn:

	2021/22 £'000	2020/21 £'000
Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant:		
Cost y Gwasanaethau:		
– cost gyfredol y gwasanaeth	23,103	17,516
– cost blaenorol y gwasanaeth	0	82
– (elw)/colled o setliadau/cwtogiadau	97	16
Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi:		
– cost llog net	3,284	3,602
Cyfanswm y Buddion Ôl-gyflogaeth a godir o'r Gwarged neu'r Diffyg yn y Gwasanaethau	26,484	21,216
Buddion Ôl-gyflogaeth eraill a godir yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant:		
Ailfesur y rhwymedigaeth budd diffiniedig net gan gynnwys:		
– Enillion ar asedau'r cynllun (ac eithrio'r swm sydd wedi'i gynnwys yn y costau llog net)	(23,896)	(91,229)
– Enillion a cholledion actiwaraidd sy'n codi ar newidiadau mewn rhagdybiaethau demograffig	(4,982)	0
– Enillion a cholledion actiwaraidd sy'n codi ar newidiadau mewn rhagdybiaethau ariannol	(11,629)	95,823
– Profiad (elw)/colled	1,674	(10,870)
	(38,833)	(6,276)
Cyfanswm y Buddion Ôl-gyflogaeth a godir yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant	(12,349)	14,940
Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn:		
– gwrthdroi'r taliadau net a wnaed i'r Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau ar gyfer buddion ol-gyflogaeth yn unol â'r Cod	(26,484)	(21,216)
Gwir swm a godwyd yn erbyn Balans y Gronfa Gyffredinol ar gyfer pensiynau yn ystod y flwyddyn:		
– cyfraniadau cyflogwr taladwy at y cynllun	8,897	8,501

Asedau a Rhwymedigaethau Pensiynau a Gofnodwyd ar y Fantolen

Mae'r swm a gofnodwyd ar y Fantolen yn sgil rhwymedigaeth y Cyngor o ran ei gynlluniau buddion diffiniedig fel a ganlyn:

	2021/22 £'000	2020/21 £'000
Gwerth presennol yr ymrwymiad budd diffiniedig	646,303	635,391
Gwerth teg o asedau'r cynllun	(506,724)	(474,566)
Rhwymedigaeth net sy'n codi o'r ymrwymiad budd diffiniedig	139,579	160,825

Cysoni Symudiadau yng Ngwerth Teg Asedau'r Cynllun

	Holl Fuddion Gronfa		Buddion heb Gronfa	
	2021/22	2020/21	2021/22	2020/21
	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwerth teg agoriadol asedau'r cynllun	474,566	376,366	0	0
Incwm llog	9,950	9,011	0	0
Ailfesur elw(colled):				
– Enillion ar asedau'r cynllun, ac eithrio'r swm sydd wedi'i gynnwys yn y costau llog net	23,896	91,229	0	0
Cyfraniadau gan y cyflogwr	8,897	8,501	360	384
Cyfraniadau gan weithwyr i'r cynllun	3,379	3,210	0	0
Buddion a dalwyd	(13,751)	(13,548)	(360)	(384)
Arall	(213)	(203)	0	0
Gwerth teg terfynol asedau'r cynllun	<u>506,724</u>	<u>474,566</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

Cysoni Gwerth Presennol Rhwymedigaethau'r Cynllun (Rhwymedigaeth Buddion Diffiniedig)

	Holl		Rhwymedigaethau	
	Rhwymedigaethau Gronfa		Rhwymedigaethau heb Gronfa	
	2021/22	2020/21	2021/22	2020/21
	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans agoriadol ar 1 Ebrill	635,391	530,752	5,142	5,017
Cost gwasanaeth cyfredol	22,890	17,313	0	0
Cost llog	13,234	12,613	104	117
Cyfraniadau gan gyfranogwyr y cynllun	3,379	3,210	0	0
Ailfesur (enillion) a cholledion:				
– Profiad (enillion)/colledion	1,674	(10,870)	14	(118)
– (Enillion)/colledion actiwaraidd sy'n codi o newidiadau mewn rhagybiaethau ariannol	(11,629)	95,823	(55)	510
– (Enillion)/colledion actwaraidd sy'n codi o newidadau mewn tybiaethau demograffig	(4,982)	0	(36)	0
Cost blaenorol y gwasanaeth	0	82	0	0
Colledion/(enillion) ar gwtogiad	97	16	0	0
Buddion a dalwyd	(13,751)	(13,548)	(360)	(384)
Balans terfynol 31 Mawrth	<u>646,303</u>	<u>635,391</u>	<u>4,809</u>	<u>5,142</u>

Roedd asedau'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn cynnwys:

	Dyfynnwyd (le/Na)	Gwerth teg asedau'r cynllun	
		2021/22 £'000	2020/21 £'000
Ecwitiau:			
DU	I	94,859	101,035
Byd-eang	I	157,591	123,387
Unol Daleithiau	I	33,140	51,443
Canada	I	2,230	2,088
Japan	I	19,458	15,993
Ymylon y Môr Tawel	N	811	4,888
Marchnadoedd Datblygol	N	39,930	40,528
Ewropeaidd heb DU	I	18,191	12,196
Is-gyfanswm ecwitiau		366,210	351,558
Bondiau:			
Llywodraeth y DU wedi'u mynegeo	I	6,739	12,339
Dosbarth Arall 1	I	40,234	42,711
Is-gyfanswm bondiau		46,973	55,050
Eiddo:			
Cronfeydd eiddo	N	66,229	52,440
Is-gyfanswm eiddo		66,229	52,440
Dewisiadau eraill:			
Dosbarth 1	I	18,698	9,966
Is-gyfanswm Dewisiadau eraill		18,698	9,966
Arian parod:			
Cyfrifon arian parod	I	8,614	5,552
Is-gyfanswm arian parod		8,614	5,552
Cyfanswm asedau		506,724	474,566

Ymraniad yr asedau ar draws y categorïau buddsoddi

	2021/22	2020/21
Ecwitiau	72.27%	74.08%
Bondiau	9.27%	11.60%
Eiddo	13.07%	11.05%
Dewisiadau eraill	3.69%	2.10%
Arian parod	1.70%	1.17%

Sail ar gyfer Amcangyfrif Asedau a Rhwymedigaethau

Mae rhwymedigaethau wedi cael eu hasesu ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu uned credyd. Mae amcangyfrif o'r pensiynau a fydd yn daladwy yn y dyfodol yn dibynnu ar ragdybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaeth, lefelau cyflog, ac ati. Amcangyfrifwyd Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol gan Mercer Limited, cwmni annibynnol o actiwariaid, ac mae'r amcangyfrifon ar gyfer y Gronfa yn seiliedig ar y prisiad actiwaraidd diwethaf o'r cynllun fel ar 31 Mawrth 2019. Y rhagdybiaethau arwyddocaol a ddefnyddiwyd gan yr actiwari oedd:

	31 Mawrth 22	31 Mawrth 21
Gwybodaeth ynghylch hyd fel ar ddiwedd y cyfnod cyfrifyddu:		
Rhagamcanu hyd rhwymedigaethau Macaulay Proffil hyd a ddefnyddir i bennu rhagdybiaethau	18 flynyddoedd Aeddfed lawn	18 flynyddoedd Aeddfed lawn
Rhagdybiaethau ariannol:		
- Cyfradd chwyddiant y Mynegai Prisiau Defnyddwyr (CPI)/ailbrisiad buddion CARE	3.30%	2.70%
- Cyfradd y cynnydd mewn cyflogau	4.80%	4.20%
- Cyfradd y cynnydd mewn pensiynau mewn taliad/gohiriad	3.40%	2.80%
- Cyfradd disgownt	2.80%	2.10%
Rhagdybiaethau marwolaeth ôl-ymddeol (iechyd arferol):		
- Aelodau sydd heb ymddeol	S3PA CMI_2021_[1.75%] (100% gwryw, 91% benyw)	S3PA CMI_2018_[1.75%] (100% gwryw, 91% benyw)
- Aelodau wedi ymddeol	S3PA CMI_2021_[1.75%] (94% gwryw, 92% benyw)	S3PA CMI_2018_[1.75%] (94% gwryw, 92% benyw)
Hirhoedledd o gwryw (benyw):		
- pensiynwr yn y dyfodol 65 oed mewn 20 mlynedd	24.4 (27.1) mlynedd	24.7 (27.2) mlynedd
- pensiynwr 65 oed ar hyn o bryd	23 (24.9) mlynedd	23.1 (25) mlynedd

Mae rhagamcanu rhwymedigaethau budd diffiniedig yn sensitif i'r rhagdybiaethau actiwaraidd a amlinellir yn y tabl isod. Mae'r dadansoddiadau sensitifrwydd isod wedi cael eu pennu yn seiliedig ar newidiadau rhesymol posibl o'r rhagdybiaethau sy'n digwydd ar ddiwedd y cyfnod adrodd ac yn cymryd ar gyfer pob newid bod y rhagdybiaeth wedi dadansoddi newidiadau tra bo'r holl rhagdybiaethau eraill yn parhau'n gyson. Mae'r rhagdybiaethau mewn hirhoedledd, er enghraifft, yn cymryd bod disgwyliad oes yn cynyddu neu'n lleihau i ddyinion a menywod. Yn ymarferol, nid yw hyn yn debygol o ddigwydd, a gall newidiadau mewn rhai o'r rhagdybiaethau fod yn rhyng-gysylltiedig. Mae'r amcangyfrifon yn y dadansoddiad o sensitifrwydd wedi dilyn polisiâu cyfrifyddu ar gyfer y cynllun, h.y. ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu uned credyd. Nid oedd y dulliau a'r mathau o ragdybiaethau a ddefnyddiwyd wrth baratoi'r dadansoddiad sensitifrwydd isod yn newid o'r rhai a ddefnyddiwyd yn y cyfnod blaenorol.

Dadansoddiad sensitifrwydd fel ar 31 Mawrth 2022

Eitem i'w datgelu	Canolog	Sensitifrwydd 1 + 0.1% y flwyddyn cyfradd disgownt	Sensitifrwydd 2 + 0.1% y flwyddyn chwyddiant	Sensitifrwydd 3 + 0.1% y flwyddyn twf tâl	Sensitifrwydd 4 blwyddyn o gynnydd mewn disgwyliad oes
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rhwymedigaethau	646,303	634,878	657,933	647,575	665,427
Asedau	(506,724)	(506,724)	(506,724)	(506,724)	(506,724)
Diffyg/(Gwarged)	139,579	128,154	151,209	140,851	158,703
Cost Gwasanaeth	21,721	21,165	22,301	21,721	22,409
Ddisgwyliedig ar gyfer y flwyddyn nesaf					
Cost Llog Net	3,785	3,589	4,116	3,826	4,326
Ddisgwyliedig ar gyfer y flwyddyn nesaf					

Sensitifrwydd 5
Newid o +/- 0.1% yn
nichweliadau Buddsoddi

	+1%	-1%
	£'000	£'000
Rhwymedigaethau	646,303	646,303
Asedau	(511,784)	(501,664)
Diffyg (Gwarged)	134,519	144,639
Cost Gwasanaeth Ddisgwyliedig ar gyfer y flwyddyn nesaf	21,721	21,721
Cost Llog Net Ddisgwyliedig ar gyfer y flwyddyn nesaf	3,644	3,927

Risgiau sy'n gysylltiedig â'r Gronfa Bensiwn

Y prif risgiau i'r Cyngor yn deillio o'r cynllun yw'r rhagdybiaethau hirhoedledd, newidiadau statudol i'r cynllun, newidiadau strwythurol i'r cynllun (h.y. tynnu symiau mawr o'r cynllun), newidiadau i chwyddiant, arenillion bondiau a pherfformiad y buddsoddiadau ecwiti a ddelir gan y cynllun. Mae'r rhain yn cael eu lliniaru i ryw raddau gan y gofynion statudol i godi i'r Gronfa Gyffredinol y symiau sy'n ofynnol gan statud fel y disgrifir yn y nodyn polisïau cyfrifyddu.

1.39 DATGELU NATUR A MAINT Y RISGIAU SY’N DEILLIO O OFFERYNNAU ARIANNOL

Mae gweithgarwch Rheoli Trysorlys y Cyngor yn golygu ei fod yn agored i amrywiaeth o risgiau ariannol:

- Risg credyd – y posibilrwydd y gallai partïon eraill fethu â thalu symiau sy’n ddyledus i’r Cyngor.
- Risg Hylifedd ac Ail-gyllido – y posibilrwydd na fydd y Cyngor yn meddu ar gyllid i gyflawni ei rwymedigaethau i wneud taliadau.
- Risg y farchnad – posibilrwydd y gallai colledion ariannol ddod i ran y Cyngor o ganlyniad i newidiadau mewn mesurau megis cyfraddau llog a symudiadau ar y farchnad stoc.

Mae pandemig COVID-19 yn cynnig ansicrwydd ychwanegol o ran y risgiau ariannol a ddisgrifir, yn enwedig risg credyd. Fodd bynnag, mae Strategaeth Rheoli Trysorlys y Cyngor yn lleihau effaith y risgiau hyn fel y disgrifir yn y nodyn hwn.

Mae tîm Trysorlys canolog yn cyflawni’r gwaith o Rheoli’r Trysorlys gyda chymorth cynghorydd allanol – Link Asset Services. Diffinnir Rheoli’r Trysorlys fel a ganlyn: *‘Rheoli buddsoddiadau a llifau arian yr awdurdod, ei drafodion bancio, marchnadoedd ariannol a marchnadoedd cyfalaf; rheoli’n effeithiol y risgiau sydd ynghlwm wrth y gweithgareddau hynny a cheisio sicrhau’r perfformiad gorau posibl yn unol â’r risgiau hynny’.*

Mae Deddf Llywodraeth Leol 2003 yn ei gwneud hi’n ofynnol i’r Cyngor lunio Strategaeth Rheoli’r Trysorlys, a gaiff ei gymeradwyo’n flynyddol gan y Cyngor llawn. Mae Strategaeth Rheoli Trysorlys y Cyngor yn nodi polisiau’r Cyngor o ran rheoli ei fuddsoddiadau a’i ddyledion ac o ran blaenoriaeth i ddiogelwch a hylifedd y buddsoddiadau hynny.

Risg Credyd

Mae risg credyd yn deillio o adneuron gyda banciau a sefydliadau ariannol, ac o fod yn agored i gwsmeriaid y Cyngor. Ni wneir adneuron gyda banciau a sefydliadau ariannol os nad oes ganddynt statws credyd.

Caiff statws credyd ei fonitro gan wasanaeth monitro ar-lein ynghyd â rhestrau graddfeydd credyd wythnosol a ddarperir gan Link Asset Services. Mae hwn yn defnyddio sgoriau credyd o’r 3 asiantaeth sgorio credyd (Fitch, Moody’s a Standard & Poor’s) ac maent hefyd yn cyfnewid data ynglŷn ag unrhyw ddiffyg lle mae hyn yn bodoli yn y marchnadoedd. Hysbysir y Cyngor yn electronig bob tro y bydd statws credyd un o’r sefydliadau sydd ar y rhestr gymeradwy’n newid. Os caiff un o’r gwrthbartïon neu gynllun buddsoddi ei israddio a bod hynny’n golygu nad yw’n bodloni meini prawf sylfaenol y Cyngor o ran credyd, bydd y Cyngor yn rhoi’r gorau ar unwaith i ddefnyddio’r gwrthbarti hwnnw neu’r cynllun buddsoddi hwnnw.

Isod, nodir y meini prawf credyd o ran asedau ariannol y Cyngor ar 31ain Mawrth 2022:

Categori’r Asedau Ariannol	Meini Prawf	Buddsoddiad unigol mwyaf ar 31/03/2022	Cyfanswm y Buddsoddiadau ar 31/03/2022
Adneuron sydd gyda Swyddfa Rheoli Dyledion	Dim sgôr gredyd	£4.0m	£33.0m

Llywodraeth y DU			
Adneuon mewn Banciau / Cymdeithasau Adeiladu	Isafswm sgôr: Hirdymor A-Byrdymor F1	£8.5m	£22.5m

Mae gan y Cyngor restr fuddsoddi a gymeradwyir gan y Cyngor Llawn fel rhan o'r strategaeth flynyddol i Reoli'r Trysorlys. Mae'r rhestr yn cynnwys:

- y categorïau buddsoddi a ganiateir a phwy sydd wedi ei awdurdodi i fuddsoddi ym mhob categori (e.e. swyddogion mewnol, rheolwyr cronfeydd allanol);
- y meini prawf sylfaenol sy'n ofynnol o ran credyd ar gyfer pob math o fuddsoddiad;
- gwerth uchaf yr arian y gellir ei fuddsoddi gyda phob gwrthbarti unigol;
- gwerth uchaf yr arian y gellir ei fuddsoddi ym mhob categori buddsoddi;
- y cyfnod hiraf a ganiateir ar gyfer pob math o fuddsoddiad;
- y terfyn uchaf ar gyfer buddsoddiadau hirach na 364 o ddiwrnodau.

Caiff y rhestr ei hadolygu a'i diweddarau'n rheolaidd yn unol â'r statws credyd diweddaraf a chyflwr y farchnad.

Mae'r dadansoddiad canlynol yn crynhoi'r risg credyd mwyaf posibl i'r Cyngor, yn seiliedig ar brofiad o ddiffygdalu a methu casglu yn ystod y deuddeg mlynedd ariannol ddiwethaf, a addaswyd i adlewyrchu amodau'r farchnad bresennol.

	<u>Swm ar</u> <u>31/03/22</u>	<u>Profiad</u> <u>hanesyddol</u> <u>o</u> <u>ddiffygdalu</u>	<u>Profiad</u> <u>hanesyddol</u> <u>wedi'i addasu</u> <u>ar gyfer</u> <u>amodau'r</u> <u>farchnad ar</u> <u>31/03/22</u>	<u>Amcan o'r</u> <u>amlygiad</u> <u>mwyaf posibl i</u> <u>ddiffygdalu a</u> <u>methiant i</u> <u>gasglu</u> <u>buddsoddiadau</u>	<u>Amcan o'r</u> <u>amlygiad</u> <u>mwyaf ar</u> <u>31/03/22</u>
	<u>£'000</u> A	<u>%</u> B	<u>%</u> C	<u>£'000</u> A x C	<u>£'000</u>
Adneuon â Banciau a sefydliadau ariannol	55,485	1.5%	1.5%	832	832

Yn ystod y flwyddyn ariannol bu'r Cyngor yn gweithredu o fewn cyfyngiadau'r trysorlys a'r Dangosyddion Darbodus a nodwyd yn yr adroddiad blynyddol ar Strategaeth Rheoli'r Trysorlys.

Er nad yw dylanwad economaidd COVID-19 wedi cyrraedd ei derfyn eto, mae'r sector gwasanaethau ariannol yn wynebu cryn ansicrwydd a llawer o heriau. Mae'r Cyngor yn parhau i fonitro'n ofalus statws credyd y sefydliadau sydd ar ei restr gymeradwy o bartïon contract. Bydd unrhyw barti i contract a gaiff ei israddio, gan olygu nad yw mwyach yn bodloni meini prawf gofynnol y Cyngor o ran credyd, yn cael ei dynnu ar unwaith oddi ar y rhestr gymeradwy o bartïon contract.

Risg Hylifedd ac Ail-gyllido

Oherwydd bod y Cyngor yn gallu benthyg oddi wrth y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLb), nid oes risg sylweddol na fydd yn gallu codi arian i gyflawni'r ymrwymadau sydd ganddo o dan yr offerynnau ariannol. Yn hytrach, mae risg yn codi oherwydd bod y Cyngor yn gorfod adnewyddu cyfran helaeth o'i fenthyciadau ar adeg pan fo'r cyfraddau llog yn anffafriol. I'r perwyl hwn, mae'n allweddol ystyried proffil aeddfedrwydd dyledion wrth ymgymryd â benthyciadau newydd neu ailstrwythuro'r benthyciadau presennol.

Dyma ddadansoddiad o aeddfedrwydd dyledion allanol y Cyngor ar 31ain Mawrth 2022:

	£'000
Llai na blwyddyn	7,818
Rhwng blwyddyn a dwy flynedd	1,151
Rhwng dwy a phum mlynedd	8,798
Rhwng pump a deng mlynedd	13,908
Deng mlynedd a mwy	84,197
	<u>115,872</u>

Bydd yr holl ddyledion masnachol a dyledion eraill yn daladwy ymhén llai na blwyddyn. Bondiau wedi'u dal fel Credydwy'r Hir Dymor heb eu cynnwys yn y tabl uchaf ar ddadansoddiad aeddfedrwydd.

Risg y Farchnad**Risg Cyfradd Llog**

Mae'r Cyngor yn agored i risg o ran ei amlygiad i symudiadau yng nghyfraddau llog ei fenthyciadau a'i fuddsoddiadau. Mae newidiadau i'r gyfradd llog yn cael effaith gymhleth ar y Cyngor. Er enghraifft, byddai cynnydd yn y gyfradd llog yn peri'r effeithiau canlynol:

- Benthyciadau ar gyfraddau newidiol – bydd y treuliau llog a godir ar y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant yn codi.
- Benthyciadau ar gyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg y rhwymedigaethau'n disgyn.
- Buddsoddiadau ar gyfraddau newidiol – bydd yr incwm llog a gredydir i'r Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant yn codi.
- Buddsoddiadau ar gyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg yr asedau'n disgyn.

Caiff benthyciadau eu cario ar gost amorteiddiedig, ac felly ni fyddai'r enillion a'r colledion enwol ar fenthyciadau ar gyfradd sefydlog yn effeithio ar y Cyfrif Incwm a Gwariant. Fodd bynnag, caiff newidiadau yn y llog sy'n daladwy ac yn dderbyniadwy ar fenthyciadau ar gyfradd newidiol eu codi ar y Cyfrif Incwm a Gwariant a byddant yn effeithio ar Fantolen y Gronfa Gyffredinol.

Mae gan y Cyngor nifer gyfyngedig o strategaethau i reoli'r risg o ran cyfraddau llog o ystyried yr hinsawdd bresennol lle mae'r cyfraddau llog yn isel. Y brif strategaeth yw rheoli'r gofynion o ran llif arian a'r balans craidd, gwneud buddsoddiadau mwy hirdymor pan fo'r cronfeydd dros ben yn caniatáu hynny, a mynd ati ar yr un pryd i gydnabod y gofynion cyllido yn rhaglen gyfalaf tair blynedd y Cyngor a chyflawni benthyciadau newydd hirdymor tra mae'r cyfraddau llog yn dal i fod ar eu hisaf erioed.

Yn 2021/22 roedd portffolio buddsoddi'r Cyngor (ac eithrio'r llog a gronnwyd) yn £29.2 miliwn ar ddechrau'r flwyddyn ac yn £55.5 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn. Dechreuodd portffolio dyled y Cyngor (ac eithrio'r llog a gronnwyd) ar £116.7 miliwn ac roedd yn £115.6 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn.

Mae asesiad o safle diweddaraf y gyfradd llog a'r rhagolygon at y dyfodol yn bwydo i'r broses o bennu'r gyllideb flynyddol. Fe'i defnyddir hefyd i fonitro a rhagfynegi alldro'r gyllideb yn rheolaidd yn ystod y flwyddyn. Mae hyn yn caniatáu i unrhyw newidiadau anffafriol gael eu hystyried. Daw rhagolygon ynghylch y cyfraddau llog i law gan ragolygwyr annibynnol drwy gynghorwyr trysorlys allanol y Cyngor. Mae hyn nid yn unig yn dylanwadu ar strategaethau benthyca ond hefyd ar amserlenni buddsoddi a'r cydbwysedd cyffredinol rhwng y portffolios buddsoddi a benthyca.

Ar 31/03/2022, pe bai'r cyfraddau llog 1% yn uwch a phob newidyn arall yn gyson, byddai'r effaith ariannol fel a ganlyn:

	£'000
Cynnydd o ran y Llog sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau cyfradd newidiol	134
Cyfanswm yr effaith ar y Cyfrif Incwm a Gwariant	134
Effaith Gwerth Teg	£'000
Gostyngiad yng ngwerth teg y benthyciadau cyfradd sefydlog	18,156

Nid oes gan y Cyngor unrhyw rwymedigaethau benthyca ar gyfradd newidiol.

Byddai effaith cwmp o 1% yn y cyfraddau llog fel yr uchod, ond gyda'r symudiadau wedi'u gwrthdroi.

Mae enillion buddsoddiad ar gyfer 2021/22 wedi bod yn isel iawn oherwydd cyfraddau llog isel yn hanesyddol (2021/22: £60 mil 2020/21: £46 mil).

Risg o ran Prisiau

Nid yw'r Cyngor yn defnyddio rheolwr cronfa allanol bellach; felly mae'r buddsoddiadau a wneir ar hyn o bryd yn seiliedig ar gyfraddau llog sefydlog. Nid yw'r Cyngor felly yn agored ar hyn o bryd i golledion sy'n codi yn sgil newidiadau ym mhrisiau eitemau a gaiff eu masnachu e.e. cyfrandaliadau, giltiau, tystysgrifau adneuo.

Risg y Cyfnewidfeydd Tramor

Nid oes gan y Cyngor ddim asedau na rhwymedigaethau ariannol mewn arian cyfred tramor ac felly nid yw'n agored i golled sy'n deillio o symudiadau mewn cyfraddau cyfnewid.

1.40 RHWYMEDIGAETHAU AMODOL

Municipal Mutual Insurance

Municipal Mutual Insurance (MMI) oedd yswirwyr y Cyngor cyn 1996 a bu iddynt roi'r gorau i gyflawni busnes yswiriant ar 30 Medi 1992. I sicrhau ei fod yn terfynu'n drefnus, cyflwynwyd Cynllun Trefniant (Cynllun) a ddaeth i rym ar 21 Ionawr 1994. Rhoddodd cyfarwyddwyr MMI y Cynllun ar waith ar 13 Tachwedd 2012, ar ôl iddi ddod i'r amlwg na fyddai modd terfynu'r busnes yn ddiddyled. Penodwyd Ernst & Young yn weinyddwyr ar gyfer y Cynllun a phennodd gyfradd lefi gychwynnol o 15%, swm o £30 mil, a dalwyd gan y Cyngor yn 2013/14. Yn 2015/16, hysbyswyd y

Cyngor o'r ffaith bod cyfradd yr ardoll yn cael ei chodi i 25%, felly talwyd swm pellach o £20 mil. O dan y Cynllun, mae'n ofynnol i gredydwy'r yswiriant mwyaf MMI (Credydwy'r y Cynllun) dderbyn taliadau rhannol o'r hawliadau (yn y gorffennol a'r dyfodol). Yr uchafswm y gellir ei adfachu oherwydd unrhyw lefi yn y dyfodol yw £174,014, ar yr amod nad yw Ceredigion yn gwneud unrhyw hawliadau eraill yn erbyn y Cynllun. Ni ddisgwylir iddo wneud hynny.

Achos Cyfreithiol am Drethi Dŵr

Trosoglwyddodd y Cyngor ei stoc tai i Dai Ceredigion yn 2009, a chyn hynny, casglwyd y trethi dŵr ar ran Dŵr Cymru gan denantiaid fel rhan o'u rhent. Yn gyfnewid am y gwasanaeth hwn, roedd y Cyngor yn cael comisiwn. Cwestiynwyd y trefniant hwn yn achos *Kim Jones v Bwrdeistref Southwark Llundain [2016] EWHC 457*. Barnodd y llys bod y diffynnydd yn gweithredu fel cyflenwr dŵr ac nid fel asiant y cyflenwr dŵr wrth gasglu trethi dŵr fel rhan o'r rhent. Mae gan y dyfarniad hwn oblygiadau ariannol posibl o ran y ffi asiantaeth ac mewn achosion pan gymrwyd camau yn erbyn ôl-ddyledion rhent y byddai modd barnu eu bod yn cynnwys trethi dŵr.

Deddf Hawliau Dynol (1998)

Mae gan y Cyngor achosion yn mynd rhagddynt ar hyn o bryd lle honnir bod y Cyngor wedi torri hawliau dynol yr hawlydd o dan y Ddeddf Hawliau Dynol (1998). Mae'r achosion hyn yn y camau cynnar lle nad yw union natur yr honiadau a wneir a'r atebolrwydd posibl i'r Cyngor wedi'u cadarnhau eto.

1.41 CYD-BWYLLGORAU

Bwrdd Tyfu Canolbarth Cymru

Mae'r Cyngor a Chyngor Sir Powys yn aelodau o Fwrdd Tyfu Canolbarth Cymru a sefydlwyd yn 2020/21. Mae'r Bwrdd yn rhoi arweinyddiaeth, atebolrwydd ac yn gwneud penderfyniadau strategol ar gyfer Bargaen Twf Canolbarth Cymru. Mae datganiad blynyddol ar wahân wedi'i lunio ar gyfer y Bwrdd. Yr unig ffigurau sy'n ymwneud â Thyfu Canolbarth Cymru sydd wedi'u cynnwys yn y Datganiad hwn o Gyfrifon yw cyfraniad y Cyngor i'r Bwrdd, sef £105,647 ar gyfer 2021/22 (£44,049 ar gyfer 2020/21).

1.42 CYD-BWYLLGORAU CORFFORAETHOL

Cyd-Bwyllgor Corfforedig y Canolbarth (CBC)

Mae'r Cyngor, Cyngor Sir Powys ac Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog yn aelodau o'r CBC a sefydlwyd yn 2021/22. Tasg y Pwyllgor yw datblygu trafndiaeth ranbarthol, cynlluniau datblygu strategol a gwella lles economaidd. Ni chafwyd unrhyw wariant, nac incwm a dderbyniwyd gan y CBC yn 2021/22.

1.43 DIGWYDDIADAU AR ÔL Y FANTOLEN AC AWDURDODI'R CYFRIFON I'W CYHOEDDI

Does dim digwyddiadau ôl fantolen ar gyfer 2021/22.

Awdurdodir y Datganiad Cyfrifon i'w gyhoeddi gan Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael ar 26 Ionawr 2023.

DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL

1 CRYNODEB GWEITHREDOL

Mae Cyngor Sir Ceredigion ('y Cyngor') yn gyfrifol am sicrhau bod ei fusnes yn cael ei gyflawni yn unol â'r gyfraith a safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu, bod cyfrif priodol amdano a'i fod yn cael ei ddefnyddio mewn ffordd ddarbodus, effeithlon ac effeithiol.

Mae'r Cyngor hefyd wedi ymrwymo i wella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol ei ddinasyddion. Caiff yr ymrwymiad hwnnw ei egluro yn Strategaeth Gorfforaethol 2017-2022 y Cyngor ac mae'n disgrifio sut y bydd y Cyngor yn mynd i'r afael â'r heriau sydd o'i flaen ac yn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd. Gweledigaeth y Cyngor ar gyfer y cyfnod hwn yw bod y Cyngor '*yn darparu gwasanaethau cyhoeddus dwyieithog cynaliadwy sy'n rhoi gwerth am arian er mwyn cynnal economi gref, amgylchedd iach a hyrwyddo lles ein pobl a'n cymunedau*' a bwriedir gwireddu'r weledigaeth trwy gyflawni'r Blaenoriaethau Corfforaethol, sef:

1. Hybu'r Economi;
2. Buddsoddi yn Nyfodol y Bobl;
3. Galluogi Cydnerthedd Unigolion a Theuluoedd; a
4. Hyrwyddo Cydnerthedd Amgylcheddol a Chymunedol.

I fod yn llwyddiannus, rhaid bod gan y Cyngor sylfaen gref o drefniadau llywodraethu da a rheolaeth ariannol gadarn. Mae Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol y Cyngor yn sicrhau ein bod yn gwneud y pethau iawn, yn y ffordd iawn, yn unol â'n gwerthoedd. Ategir y Cod Lleol gan Fframwaith Sicrwydd Llywodraethu sy'n egluro'r sicrwydd y bydd y Cyngor yn ceisio ei gael, a'r modd y gwneir hynny.

Mae copi o God Llywodraethu Corfforaethol Lleol a Datganiad Llywodraethu Blynyddol y Cyngor ar gael ar wefan y Cyngor yn <https://www.ceredigion.gov.uk/your-council/councillors-committees/annual-governance-statement/>.

Dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009, mae dyletswydd ar y Cyngor hefyd i drefnu ei fod yn sicrhau gwelliant parhaus yn y modd y caiff ei swyddogaethau eu cyflawni, gan ystyried cyfuniad o ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd. Wrth gyflawni'r cyfrifoldeb cyffredinol hwn, rhaid i'r Cyngor sicrhau bod trefniadau priodol ar waith ar gyfer llywodraethu ei fusnes a hwyluso camau i gyflawni ei swyddogaethau'n effeithiol, sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risgiau. Mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 mewn grym i raddau helaeth ac mae'r Cyngor yn parhau i wneud y gwaith paratoi angenrheidiol er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth yr adrannau hyn o'r Ddeddf a chydymffurfiaeth gydag adrannau o'r Ddeddf nad ydynt mewn grym eto.

Datblygwyd Fframwaith Llywodraethu yn 2010 ac mae wedi'i ddiwygio yn unol â fframwaith CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance in Local Government 2016*. Defnyddir y fframwaith i adolygu'r trefniadau llywodraethu bob blwyddyn.

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 hefyd yn cyflwyno trefniadau llywodraethu newydd ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru. Mae'n ofynnol i gyrff cyhoeddus ymgymryd â datblygu cynaliadwy. Mae'r Ddeddf yn rhoi dyletswydd llesiant ar gyrff cyhoeddus i bennu a chyhoeddi amcanion llesiant y bwriedir iddynt gyfrannu cymaint ag y modd i'r saith nod llesiant cenedlaethol. Mae disgwyl hefyd iddynt gymryd pob cam rhesymol tuag at gyflawni eu hamcanion.

Yn dilyn yr adolygiad ac yn unol â gofynion y Fframwaith, cymeradwywyd y Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol yn wreiddiol gan y Cyngor ar 29 Mehefin 2017 a chymeradwywyd fersiwn wedi'i ddiweddarau gan y Cyngor ar 19 Mawrth 2020.

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol yn dod â holl drefniadau'r Cyngor ar gyfer llywodraethu ac atebolrwydd ynghyd mewn un ddogfen. Mae'r Cod yn seiliedig ar y canllawiau arfer gorau a nodir yn fframwaith CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance in Local Government*.

Adolygwyd y Cod 2022/23 ymhellach er mwyn ystyried newidiadau parhaus i drefniadau llywodraethu oherwydd pandemig y coronafeirws.

Yn ogystal, yn dilyn adolygiad gan Archwilio Cymru o Wasanaeth Cynllunio'r Cyngor a gynhaliwyd yn ystod y cyfnod Ebrill i Orffennaf 2021 (Adroddiad a gyhoeddwyd Hydref 2021), mae'r Cyngor yn parhau i gymryd camau i fynd i'r afael â'r argymhellion a gyhoeddwyd yn yr Adroddiad, y cyfeirir atynt yn yr Adroddiad Corfforaethol. Llwyddiannau Llywodraethu ar gyfer 2021-22 isod.

Mae Fframwaith Llywodraethu y Cyngor yn seiliedig ar y fframwaith rhyngwladol *International Framework: Good Governance in the Public Sector* (CIPFA/IFAC, 2014) a'r saith egwyddor a ganlyn:

- A: Ymddwyn gydag uniondeb, gan ddangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith
- B: Sicrhau ei fod yn agored a'i fod yn ymgysylltu mewn modd cynhwysfawr â rhanddeiliaid
- C: Diffinio canlyniadau yn nhermau manteision economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy
- D: Penderfynu ar yr ymyriadau sy'n angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau arfaethedig gystal ag y bo modd
- E: Datblygu capasiti'r sefydliad, gan gynnwys gallu ei arweinwyr a'r unigolion oddi mewn iddo
- F: Rheoli risgiau a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a thrwy reoli arian cyhoeddus yn gadarn

G: Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i sicrhau atebolrwydd effeithiol

Bob blwyddyn, mae'n ofynnol i'r Cyngor lunio Datganiad Llywodraethu Blynyddol (y ddogfen hon), sy'n esbonio sut y mae'r Cyngor wedi cydymffurfio â'r saith egwyddor craidd a'r is-egwyddorion sydd yn ei Fframwaith Llywodraethu a'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol, a sut y mae'n bodloni gofyniad Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014. Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn yn rhoi sicrwydd ynghylch cydymffurfio ar gyfer y flwyddyn sy'n dod i ben ar 31 Mawrth 2022 a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon.

Mae Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr yn cydnabod pwysigrwydd cael sylfaen gref o ran trefniadau llywodraethu da a rheolaeth ariannol gadarn. Maent yn addo ymrwymo i fynd i'r afael â'r materion a gaiff eu hamlygu yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn, a gwella trefniadau llywodraethu'r Cyngor ymhellach.

Mae'r Arweinydd a'r Prif Weithredwr yn cadarnhau eu bod wedi cael eu hysbysu ynghylch goblygiadau'r adolygiad gan yr uwch-reolwyr a'r Pwyllgor Archwilio, ac maent yn fodlon y bydd y camau a amlinellir yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn yn mynd i'r afael â'r meysydd ar gyfer gwella.

Llofnodwyd ar ran **Cyngor Sir Ceredigion**

Arweinydd y Cyngor

Prif Weithredwr

Dyddiad: 26 Ionawr 2023

Dyddiad: 26 Ionawr 2023

2 Asesiad o effeithiolrwydd prif elfennau'r Fframwaith Llywodraethu

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i ddangos bod ganddo'r trefniadau llywodraethu corfforaethol angenrheidiol ar waith i berfformio'n effeithiol.

Mae Arweinydd y Cyngor yn darparu cyfeiriad strategol clir ac mae'r Cyfansoddiad yn diffinio rolau'r Cyngorwyr a'r Swyddogion yn glir. Mae Timau Archwilio Mewnol ac Allanol, y Pwyllgor Moeseg a Safonau a'r Pwyllgor Archwilio wedi ymrwymo i sicrhau bod y trefniadau llywodraethu yn effeithiol ac yn gadarn.

Mae'r Cyngor wedi cynnal adolygiad blynyddol o effeithiolrwydd ei drefniadau llywodraethu yn erbyn fframwaith CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance in Local Government (2016)*. Roedd yr adolygiad yn cynnwys gweithdy ar gyfer

Aelodau/Swyddogion, lle y dadansoddwyd ac adolygwyd dogfen Fframwaith Llywodraethu y Cyngor, ac roedd yr Aelodau canlynol yn bresennol ynddo: Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Archwilio, Aelod Lleyg y Pwyllgor Archwilio a Chadeirydd y Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu. Yn ogystal, roedd y Swyddog Monitro; y Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol; y Swyddog Llywodraethu; y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Gwasanaethau Democrataidd; y Swyddog Perfformiad a Gwelliant Corfforaethol a'r Rheolwr Corfforaethol – Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd wedi cymryd rhan. Yn dilyn y gweithdy, bu cyfle pellach i'r sawl a oedd yn bresennol i ystyried dogfen Fframwaith Llywodraethu y Cyngor a bu cyfle i'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd; y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Pobl a Threfniadaeth; y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Economi ac Adfywio; y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyllid a Chaffael; a'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyswllt Cwsmeriaid, i ystyried y ddogfen Fframwaith Llywodraethu.

Yn ystod y gweithdy, cyflwynwyd a sgoriwyd pob ymddygiad ar sail system sgorio, fel a ganlyn:

- 1/2 Annerbyniol – angen gweithredu'n syth
- 3/4 Yn llai na boddhaol – angen gweithredu ar frys (cyn pen 3-6 mis)
- 5/6 Boddhaol – angen gweithredu (cyn diwedd y flwyddyn, 9-12 mis)
- 7/8 Derbyniol – gallai fod angen mân addasiadau
- 9/10 Da – ystyrir bod y Llywodraethu, yn gyffredinol, yn dda a'i fod yn bodloni arfer gorau – nid oes angen unrhyw gamau gweithredu pellach

Mae pob sgôr yn y Ddogfen Fframwaith Reoleiddio yn sgôr allan o 10 e.e. mae sgôr 7/8 yn golygu sgôr rhwng 7 a 8 allan o gyfanswm o 10 marc.

Dosbarthwyd y Fframwaith Llywodraethu i swyddogion eraill sydd â chyfrifoldebau llywodraethu/rheoli yn y Cyngor hefyd. Cyflwynir y fframwaith adolygu i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ym mis Ionawr 2022.

Mae effeithiolrwydd y Fframwaith Llywodraethu yn seiliedig ar dystiolaeth a sicrwydd sy'n deillio o:

- Archwiliadau ac Arolygiadau Mewnol ac Allanol;
- Rheolaeth Ariannol;
- Rheoli Risgiau a Pherfformiad;
- Safonau Moesegol a Chyfreithiol;
- Y Cyfarwyddwyr Corfforaethol ac Uwch-Reolwyr Eraill, gan gynnwys Swyddog Adran 151 a'r Swyddog Monitro;
- Y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu; a'r

- Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu.

Yn ogystal, mae'r Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol yn cynnal adolygiad annibynnol o'r Fframwaith Llywodraethu ac o'r dull sgorio a'r dystiolaeth bob blwyddyn. Cwblhawyd yr adolygiad o Fframwaith 2021/22 ym mis Mai 2022, gan gynnig sicrwydd 'uchel' bod system gadarn o ran craffu a chadernid yn ei lle. Adroddwyd hyn i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ym mis Mehefin 2022.

Mae'r Cyngor wedi llunio Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol sy'n amlinellu'r systemau a'r prosesau, y diwylliannau a'r gwerthoedd a ddefnyddir i gyfarwyddo a rheoli'r awdurdod, ac sy'n amlinellu'r gweithgareddau a ddefnyddir ganddo i fod yn atebol i'r gymuned, ymgysylltu â hi a'i harwain. Mae'n galluogi'r awdurdod i fonitro'r modd y caiff ei amcanion strategol eu cyflawni, gan ystyried a yw'r amcanion hynny wedi arwain at ddarparu gwasanaethau priodol cost-effeithiol.

Mae'r system rheolaeth fewnol yn rhan bwysig o'r cod hwnnw, a bwriedir iddi reoli risg at lefel resymol. Ni all ddileu pob risg y bydd yr awdurdod yn methu â chyflawni ei bolisiâu, ei nodau a'i amcanion, ac felly dim ond sicrwydd rhesymol o effeithiolrwydd y gall ei roi. Mae'r system rheolaeth fewnol yn seiliedig ar broses barhaus y bwriedir iddi adnabod a blaenoriaethu'r risgiau sy'n ymwneud â chyflawni polisiâu, nodau ac amcanion y Cyngor; gwerthuso'r tebygolrwydd y bydd y risgiau hynny'n digwydd a'u heffaith os byddant yn digwydd; a rheoli'r risgiau mewn ffordd effeithlon, effeithiol a darbodus.

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol ar gael ar wefan y Cyngor yn <https://www.ceredigion.gov.uk/your-council/councillors-committees/annual-governance-statement/>.

Mae cod Rheolaeth Ariannol CIPFA yn gosod safonau rheolaeth ariannol ar gyfer awdurdodau lleol. Ei nod yw cefnogi arferion effeithiol o ran rheolaeth ariannol a chynorthwyo awdurdodau lleol i ddangos eu cynaliadwyedd cyllidebol. Mae Swyddog Adran 151 wedi cynnal adolygiad hunanasesu ac yn fodlon bod y Cyngor yn cydymffurfio â'r cod.

3 Cyflawniadau ym maes Llywodraethu Corfforaethol yn ystod 2021-22

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol yn amlinellu ymrwymiad yr awdurdod lleol i egwyddorion llywodraethu da. Yn y paragraffau canlynol, amlinellir y cyflawniadau ym maes Llywodraethu Corfforaethol yn ystod 2021-22.

A. Ymddwyn gydag uniondeb, gan ddangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith:

- Cod Ymddygiad i Aelodau (diweddarwyd yn 2016) sydd ar gael ar wefan y Cyngor, ei fewnrwyd (CeriNet) dan Adnoddau Cynghorwyr, ac yn y

Cyfansoddiad. Yn ogystal, Siart Llif Cod Ymddygiad yr Aelodau (diweddarwyd yn 2016).

- Cod Ymddygiad i Swyddogion* (sy'n cael ei adolygu'n sylweddol ar hyn o bryd), sydd ar gael gyda'r holl bolisiau a strategaethau Corfforaethol trwy wefan y Cyngor/CeriNet.
- Rhoddir darpariaeth ymsefydlu a hyfforddiant dilynol am y Cod Ymddygiad a moeseg i'r holl Aelodau.
- Cynhaliwyd Archwiliad Moeseg yn ystod 2019. Mae Archwiliad Mewnol dilynol o drefniadau'r Cyngor ynghylch Moeseg yn mynd rhagddo hefyd (yn destun adolygiad ar hyn o bryd).
- Darparwyd hyfforddiant ynghylch Moeseg/Twyll ar y cyd ag yswiriwr y Cyngor yn ystod gweithdy chwarterol y Rheolwyr Corfforaethol ar 28.5.2021. Mae sleidiau o'r cyflwyniad yn ffurfio sail modiwl e-ddysgu ar gyfer yr holl Staff a Gwasanaethau Llywodraethu ac Archwilio Mewnol ('IA') sy'n gweithio gyda Dysgu a Datblygu i baratoi sefyllfaoedd ar gyfer hyfforddiant. Cefnogwyd yr hyfforddiant gan adolygiad a gynhaliwyd yn ddiweddar o Strategaeth Gwrth-dwyll, Llygredd a Llwgrwobrwyo (gan gynnwys Atal Gwyngalchu Arian) y Cyngor. Rhoddir cyngor dydd i ddydd gan y Swyddog Monitro ('MO') a'r Swyddog Cymorth Craffu.
- Mae MO yn cynghori'r Pwyllgor a'r Aelodau ac anfonir cyngor rheolaidd rhagweithiol a nodiadau atgoffa i Aelodau a Swyddogion yn ôl y gofyn. Rhoddir cyngor/goblygiadau Cyfreithiol ac Ariannol am yr holl adroddiadau priodol y mae gofyn gwneud penderfyniad amdanynt, mae Prif Swyddogion yn darparu cymorth a chyngor i Aelodau ac mae gweithgarwch adrodd yn mynnu bod cyngor ariannol a chyfreithiol/goblygiadau yn cael eu cynnwys mewn adroddiadau/penderfyniadau, a gyhoeddir pan fo hynny'n briodol. Mae eitemau yr adroddir amdanynt i Aelodau er mwyn gwneud penderfyniadau amdanynt trwy'r Cabinet, y Cyngor a Phwyllgorau yn destun cyngor ariannol a chyfreithiol, y cyfeirir ato ym mhob adroddiad. Yn ogystal, mae MO yn gweithredu polisi drws 'agored' i Aelodau sy'n dymuno cael cyngor ynghylch 'ymddygiad' a 'llywodraethu'.
- Adolygiad Datblygiad Personol.
- Cymeradwyaeth unigol o ran cydymffurfiaeth.
- Cofrestr o fuddiannau Aelodau, sydd ar gael gan Wasanaethau Democrataidd y Cyngor, a adolygir gan MO ac a gyhoeddir ar wefan y Cyngor.
- Mae ffurflenni Datgelu Budd a Lletygarwch i Swyddogion ac Aelodau ar CeriNet.

- Mae MO yn dosbarthu nodyn atgoffa ynghylch datganiadau budd/lletygarwch i Staff bob chwarter.
- Mae datganiadau budd gan Aelodau a Swyddogion yn ystod cyfarfodydd ac mae Cofnodion yr holl bwyllgorau yn cynnwys Datganiadau Budd-Swyddogion ac Aelodau.
- Nodiadau atgoffa rheolaidd trwy gyfrwng Diweddariadau Newyddion ar system CeriNet, MO yn monitro ac yn adolygu datganiadau Prif Swyddogion bob blwyddyn ac yn rhoi cyngor i Brif Swyddogion am yr angen i ddatgelu cysylltiadau personol agos gyda Swyddogion neu Aelodau eraill, gan gynnwys cynghori Prif Swyddogion yn y Grŵp Arweiniol. Hysbysir Prif Swyddogion trwy gyfrwng diweddariad newyddion system CeriNet o neges e-bost MO ynghylch datgelu buddiannau a Lletygarwch ac anfonir nodyn atgoffa at Brif Swyddogion.
- Datganiadau Buddiannau blynyddol Prif Swyddogion a'u hymrwymadau parhaus i ddatgelu buddiannau. Adolygiad parhaus o ddatganiadau busnes Prif Swyddogion.
- Cyhoeddwyd diweddariad i'r cyngor am Ddatganiadau Budd a Lletygarwch ar 16 Rhagfyr 2021 ac ar 20 Gorffennaf 2021 ar CeriNet, hefyd ynghylch Grantiau NDR Cronfa Busnes Cyfyngiadau COVID-19 ar gyfer busnesau (Diweddariad newyddion a gyhoeddwyd ar 8.1.2021) a dolenni i'r ffurflenni perthnasol a'r Cod Ymddygiad i Gyflogeion Llywodraeth Leol, ynghyd â nodyn atgoffa y dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau neu geisiadau am gyngor i'r MO.
- Datganiadau budd gan Aelodau a Swyddogion yn ystod cyfarfodydd, cyfle i gyfeirio at unrhyw rolau/cysylltiadau personol agos ac ati. MO i roi cyngor pellach i Swyddogion am yr angen i ddatgelu buddiannau mewn sefydliadau sy'n gwrthdaro gyda buddiannau'r Cyngor, neu y gallent wneud hynny, gan gynnwys:
 - Contractwyr;
 - Llywodraethwyr Ysgol;
 - Clercod cynghorau Tref a Chymuned;
 - Aelodau cynghorau Tref a Chymuned;
 - Llywodraethwyr Ysgol.
 - MO i roi cyngor pellach i Swyddogion am yr angen i ddatgan:
 - Swyddi cyfarwyddwyr; a
 - Chyflogaeth arallGan gynnwys os ydynt yn gwrthdaro gyda buddiannau'r Cyngor neu beidio.

- Mae gofyn i aelodau ddiweddarau'r Gofrestr Fuddiannau yn unol â'r Cod Ymddygiad, ac yn ogystal, bob blwyddyn, sy'n gyfle i gyfeirio at unrhyw rolau/cysylltiadau personol agos ac ati. Mae hyn bellach yn cynnwys aelodau annibynnol/lleyg o'r Pwyllgor Moeseg a Safonau a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Cyhoeddwyd llyfryn Cofrestr Buddiannau ar gyfer pob Aelod ar Wefan y Cyngor.
- Mae cyfatebiaeth NFI yn amlygu Staff sy'n gyfarwyddwyr cwmnïau y maent wedi cael cyswllt gyda'r Cyngor – bydd IA yn ymchwilio i unrhyw achos o beidio datgan ac yn adrodd amdano i MO.
- Cynhelir adolygiad ar hyn o bryd o'r cyrff allanol sydd wedi penodi Aelodau, gan gynnwys gwerth ychwanegol, a hefyd, caiff y Cyfansoddiad ei ddiweddarau.
- Ffurflenni Goddefebau wedi'u diweddarau ar gyfer Aelodau wedi'u llenwi (2020).
- Rhaid i Athrawon a Swyddogion Cymwys Proffesiynol fodloni gofynion eu sefydliad/corff proffesiynol.
- Mae aelodau yn cwblhau modiwl hyfforddiant AD.
- Darparir hyfforddiant am safonau ymddygiad i Reolwyr ar gyfer Staff.
- Mae'r Llawlyfr i Gyflogeion yn cael ei adolygu ar hyn o bryd, mae ar gael ar CeriNet, mae'n nodi'r ymddygiad a ddisgwylir gan Gyflogeion ac mae'n cynnwys y Cod Ymddygiad i Gyflogeion Llywodraeth Leol.
- Mae MO yn dosbarthu diweddariadau/penderfyniadau Panel Dyfarnu Cymru i arweinwyr grwpiau gwleidyddol, a'u rôl nhw yw pennu'r achosion honedig o dorri'r amodau gan aelodau etholedig a chyfetholedig yn erbyn cod ymddygiad statudol eu hawdurdod.
- Prif ddyletswyddau'r Pwyllgor Moeseg a Safonau yw gwella safonau ymddygiad Aelodau a gweithrediad y Cod Ymddygiad i Aelodau. Bydd gan y Pwyllgor Moeseg a Safonau ddyletswyddau newydd nawr (o fis Mai 2022) dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 ('Deddf 2021'), a fydd yn cynnwys:
 - Monitro cydymffurfiaeth arweinwyr grwpiau gwleidyddol ar y Cyngor gyda'u dyletswyddau dan A.52(1) Deddf Llywodraeth Leol 2000;
 - Cynghori, hyfforddi neu drefnu hyfforddi arweinwyr grwpiau gwleidyddol ar y Cyngor am faterion sy'n ymwneud â'u dyletswyddau dan A.52A (1) Deddf Llywodraeth Leol 2000.
 - Mae'r ddyletswydd i fonitro cydymffurfiaeth arweinwyr grwpiau gwleidyddol yn ymwneud â safonau ymddygiad, a sicrhau bod hyn yn amlwg ac yn cael ei ddangos yn gyson a gyda thystiolaeth er mwyn diogelu enw da y Cyngor.

- Pwyllgor Moeseg a Safonau yn hyrwyddo cydymffurfiaeth foesebol er mwyn sicrhau bod gan y cyhoedd ymddiriedaeth a hyder bod Aelodau a Swyddogion yn gweithio yn unol â'r safonau moesebol a moesol uchaf.
- Mae'r Pwyllgor Moeseg a Safonau wedi bod yn rhagweithiol, gan arwain ar sesiynau hyfforddiant a rhoi gweithdrefnau yn eu lle ar gyfer trefniadau goddefebau. Adolygwyd y strwythur yn ddiweddar er mwyn gwella effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd.
- Materion ynghylch ymddygiad a safonau aelodau a ystyrir gan Bwyllgor Moeseg a Safonau y Cyngor. Cynhelir cyfarfodydd cyhoeddus yn rheolaidd, ac fe'u cadeirir gan unigolyn annibynnol – pennu goddefebau, ac ystyried materion strategol/polisi a chael diweddariadau gan achosion APW a Llyfr Achosion Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.
- Adroddwyd Adroddiad Pwyllgor Moeseg a Safonau Blynyddol i'r Cyngor ym mis Hydref 2021.
- Cynhaliodd Cyngor Sir Gâr archwiliad annibynnol o foesebol o fewn y Cyngor yn ystod 2019. Cynhelir Archwiliad Mewnol dilynol o drefniadau'r Cyngor ynghylch Moeseg ar hyn o bryd (yn cael ei adolygu ar hyn o bryd).
- Mae perthynas waith dda yn bodoli gyda Llywodraeth Cymru fel rheolydd allweddol. Cynhelir deialog reolaidd gyda chynrychiolwyr o Archwilio Cymru.
- Mae'r Cabinet wedi adolygu a chymeradwyo'r weledigaeth hon ar gyfer y Cyngor ac mae'r weledigaeth yn nodi nifer o Amcanion Strategol dros y tymor hir.
- Mae'r Strategaeth Gorfforaethol (2017-2022) yn cynnwys blaenoriaethau'r Cyngor.
- Mae'r Amcanion Llesiant a Gwella yn datblygu'r meysydd blaenoriaeth a nodwyd yn Strategaeth Gorfforaethol 2017-2022 ac fe'u hadolygir bob blwyddyn. Datblygir y rhain trwy ymgynghori â'r cyhoedd ac Aelodau. Ystyriodd y Cyngor Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant a Gwella 2020-21, gan gymeradwyo'r Amcanion Llesiant ar gyfer 2022-23 ar 21.10.21, a gyhoeddir ar wefan y Cyngor.
- Deialog reolaidd gydag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a rheolyddion eraill gan gynnwys Estyn, AGC, ICO ac IPCO.
- Cyfansoddiad y Cyngor, sy'n destun adolygiadau rheolaidd, gyda diweddariadau parhaus yn ôl y gofyn, gan gynnwys cyflwyno newidiadau arfaethedig i Weithgor Trawsbleidiol gyda Chydbwysedd Gwleidyddol am y Cyfansoddiad, i wneud argymhellion am newidiadau i'r Cyfansoddiad i'r Cyngor. Mae diwygiad pellach yn 2021 yn mynd rhagddo, gan bod y Cyfansoddiad yn ddogfen fyw, er mwyn adlewyrchu newidiadau deddfwriaethol ac yn unol â'r angen. Cymeradwyodd y Cyngor y

diwygiadau ar 18.3.21 a 23.9.21. Mae'r Gweithgor Trawsbleidiol am y Cyfansoddiad yn cyfarfod yn rheolaidd i ystyried cynigion ynghylch diweddariadau i'r Cyfansoddiad. Cynhaliwyd cyfarfodydd ar 15.2.21, 19.4.21, 30.6.21, 10.8.21 ac 8.11.21. MO/Swyddog Llywodraethu i adrodd i'r Cyngor er mwyn diweddarau dirprwyaethau a'r Cyfansoddiad.

- Mae'r Cyngor wedi sefydlu Grŵp Gorchwyl a Gorffen i ddatblygu camau gweithredu a fydd yn gwella'r Gwasanaeth Cynllunio gan gynnwys gwneud penderfyniadau.
- Mae Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Rheoli Datblygu wedi'i ddiwygio i nodi'n glir ei ddiben, ei rôl a'i gyfrifoldebau, a sut mae'n cysylltu â Blaenoriaethau Corfforaethol.
- Mae dogfen Gweithdrefnau Gweithredol ar gyfer y Pwyllgor Rheoli Datblygu wedi'i diwygio. Mae'r Gweithdrefnau Gweithredol yn diffinio ceisiadau sy'n bwysig yn strategol ac yn geisiadau cynllunio 'o bwys'.
- Mae'r ddogfen Gweithdrefnau Gweithredol yn mynd i'r afael â'r trefniadau mewn perthynas ag aelodau wardiau lleol yn annerch y Pwyllgor.
- Mae Protocol Arferion Da i Gyngorwyr ar Bwyllgor Rheoli Datblygu wedi'i gynhyrchu ac wedi'i gynnwys yn y Cyfansoddiad.
- Mae Cynllun Dirprwyo'r Pwyllgor Rheoli Datblygu wedi'i ddiwygio i'w alluogi i ganolbwyntio'n well ar geisiadau mwy strategol bwysig a rhai o bwys.
- Mae'r Cynllun Dirprwyo yn cynnwys meini prawf ar gyfer ceisiadau y mae'n rhaid eu cyfeirio at y Pwyllgor Rheoli Datblygu, a'r ceisiadau hynny y gellir eu dirprwyo i'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol.
- Mae grŵp 'callio' wedi'i sefydlu o fewn Gweithdrefnau Gweithredol y Pwyllgor Rheoli Datblygu er mwyn adolygu ceisiadau cynllunio, a allai, o'u cymeradwyo, fod yn wyriad sylweddol o'r polisi.
- Bydd penderfyniadau a wneir yn groes i gyngor swyddogion ac nad ydynt yn bodloni meini prawf y rhestr wirio sy'n cael ei datblygu ar gyfer y Pwyllgor Rheoli Datblygu yn cael eu hadolygu'n flynyddol fel rhan o'r broses AMB a'u hadrodd i'r gweithdrefnau archwilio mewnol.
- Mae ystyriaeth yn cael ei rhoi i'r Egwyddorion Diogelu Data a phrosesu gwybodaeth bersonol yng nghyd-destun Pwyllgorau'r Cyngor a'r holl Aelodau.
- Mae hyfforddiant wedi'i drefnu ar gyfer pob Aelod (Cyflwyniad i'r Cyngor, gan gynnwys GDPR) yn dilyn Etholiadau Mai 2022.
- Rhaid i bob aelod o Staff gwblhau modiwl hyfforddiant E-ddysgu gorfodol, a gyflwynwyd ym mis Medi 2017, ynghylch Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 ('WFGA') (rhwng mis medi 2017 a mis Tachwedd 2021, fe'i cwblhawyd gan 2,834 o gyflogeion, yr oedd 343 o'r rhain wedi gwneud

hynny yn Gymraeg a 2,491 yn Saesneg). Rhwng mis Ebrill a mis Tachwedd 2021, roedd 242 o gyflogeion wedi cwblhau'r modiwl at ei gilydd, 40 yn Gymraeg, 202 yn Saesneg (mae'r ffigurau yn cynnwys y rhai sydd wedi gadael hefyd). Rhoddwyd nodiadau atgoffa i Staff nad oeddent wedi cwblhau'r modiwl eto, ac mae Grwpiau Arwain yn cael adroddiadau achlysurol.

- Cynhaliwyd Cynhadledd Safonau 2018 ar y cyd gan Gyngor Sir Powys a Cheredigion (fe'i chynhaliwyd ar 14 Medi 2018). Y bwriad oedd cynnal cynhadledd debyg gan Gynghorau Gogledd Cymru yn 2021 – fe'i gohiriwyd oherwydd COVID-19.
- Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cynnal ymarfer meincnodi bob blwyddyn er mwyn cynnig sicrwydd pellach am yr adolygiad o'r broses DLIB.
- Mae IA yn adolygu ac yn adrodd am y broses bob blwyddyn. Mae'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn cyfarfod yn rheolaidd i ystyried adroddiadau llywodraethu a chan reolydd allanol. Caiff ei gadeirio gan aelod anweithredol.
- Adroddwyd Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu i'r Cyngor ar 23.9.2021 ac fe'i cymeradwywyd.
- Cyflwynwyd Strwythur Llywodraethu COVID-19 gan y Cyngor, i gynnwys pwerau dirprwyedig dros dro ar gyfer Prif Weithredwr a Grŵp Arweiniol y Cyngor trwy ddefnyddio Penderfyniadau Brys ar gyfer penderfyniadau sy'n ymwneud ag ymateb COVID-19 y Cyngor), yn unol â Chyfansoddiad y Cyngor. Adolygwyd Penderfyniad Brys yr Arweinydd yn rheolaidd, a daeth i ben ar 31.8.2021.
- Mae'r grŵp Rheoli Aur yn parhau dan weithdrefnau gweithredol yn unol â Deddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004
- Cyhoeddir Cofnod o Benderfyniadau'r grŵp Rheoli Aur ar wefan y Cyngor). O ganlyniad i bandemig COVID-19, bu'n rhaid i'r grŵp Rheoli Aur wneud penderfyniadau am resymau brys (dan drosglwyddiad pŵer y swyddogaeth weithredol dros dro a oedd mewn grym tan 31.8.2021 ac ar gyfer gweithdrefnau gweithredol dan Deddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004 yn dilyn y dyddiad hwnnw).
- Cynhyrwyd map ffyrdd, sy'n amlinellu'r gwasanaethau a ddarparir gan y Cyngor a'r rhai nas darparir gan y Cyngor, ynghyd â chynlluniau'r Cyngor, a gaiff ei adolygu'n rheolaidd, ar gyfer Ceredigion, gan gynnig trosolwg o'r gwasanaethau a ddarparir yng ngoleuni Pandemig COVID-19, y canllawiau presennol a nifer yr achosion yng Ngheredigion.
- Diweddarwyd a chymeradwywyd 'Strategaeth i Oresgyn Twyll, Llygredd a Llwgwrwobrwyo (gan gynnwys Atal Gwyngalchu Arian)' effeithiol gan y Cyngor ar 17.6.21(cadarnhawyd y cofnodion ar 23.9.21).

- Cyflwynir Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol ynghylch Atal Twyll i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar ddiwedd y flwyddyn.
- Diweddarir aelodau'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu am dwyll gan gynnwys adroddiad atal twyll blynyddol Archwilio Mewnol a gyflwynir i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar ddiwedd y flwyddyn.
- Cedwir Cofrestr Swyddi dan Gyfyngiadau Gwleidyddol i Swyddogion ac mae Polisi Cyfyngiadau Gwleidyddol ar Gyflogeion Llywodraeth Leol ar gael i gyflogeion ar CeriNet.
- Mae Polisi Chwythu'r Chwiban ar gael i Gyflogeion ar Chontractwyr (diweddarwyd 2018) ar CeriNet a chaiff ei ddiweddarau yn ôl yr angen.
- MO yw'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol ('CLO'), ac mae'n cynghori'r sawl sy'n Chwythu'r Chwiban, pan fo hynny'n briodol.
- Rhaid i bob aelod o Staff gwblhau modiwl hyfforddiant E-ddysgu gorfodol ynghylch Chwythu'r Chwiban. Mae MO yn cadw cofrestr o gyfeiriadau ac yn adrodd i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu bob 6 mis. O ran manteisio ar y modiwl e-ddysgu Gorfodol ynghylch Chwythu'r Chwiban, rhwng mis Ebrill a mis Tachwedd 2021, cwblhaodd 237 o Staff y Modiwl, 42 yn Gymraeg a 195 yn Saesneg (*mae'r ffigurau hyn yn cynnwys y rhai sydd wedi gadael).
- Rhoddir sylw i'r holl gwynion yn unol â'r gweithdrefnau corfforaethol, sy'n cynnwys camau ffurfiol ac anffurfiol, a chaiff y rhain eu cyfleu i Staff yn rheolaidd.
- Caiff y system gwynion ei monitro gan y Rheolwr Cwynion a Rhyddid Gwybodaeth Corfforaethol. Adolygwyd y Polisi Cwynion Corfforaethol, cyflwynwyd y Polisi newydd i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Adnoddau Corfforaethol ar 7.7.21 ac i'r Cyngor ar 23.9.2021, ac mae Polisi a Gweithdrefnau Pryderon a Chwynion Diwygiedig 2021, ei weithrediad a'i gyhoeddiad wedi cael ei gymeradwyo gan y Cyngor.
- Gweithredir gwelliannau o ganlyniad i'r cwynion/argymhellion a gafwyd.
- Hysbysiad Preifatrwydd Cwynion a Rhyddid Gwybodaeth y Cyngor.
- Mae'r Adroddiad Cwynion Blynyddol, gan gynnwys y Gwersi a Ddysgwyd o'r cwynion, wedi cael ei ystyried gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a'r Cabinet cyn iddo gael ei gymeradwyo gan y Cyngor, ei gyflwyno i'r Cyngor a'i nodi.
- Cyhoeddir cofnodion yr holl bwyllgorau ar Wefan y Cyngor. Mae holl agendâu/cofnodion Pwyllgorau yn cynnwys eitem am ddatgelu buddiannau.
- Cyhoeddir Hysbysiaidau o Benderfyniadau'r Cabinet ar Wefan y Cyngor.

- Caiff pwerau statudol a goblygiadau cyfreithiol eu cynnwys ym mhob adroddiad Cabinet lle y gwneir penderfyniad.
- Mae'r gwaith o baratoi ar gyfer cyhoeddi cofrestr penderfyniadau dirprwyedig yn parhau. Cyhoeddir Cofnod Penderfyniadau y Grŵp Rheoli Aur (cofrestr penderfyniadau) yn rheolaidd, fe'i cyflwynir i'r Grŵp Rheoli Aur (a'i gymeradwyo) ac ar ôl hynny i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu (20.1.2021, 16.6.21 ac 1.12.2021) ac fe'i cyhoeddir ar Wefan y Cyngor. O ran penderfyniadau dirprwyedig eraill, cyhoeddir penderfyniadau dirprwyedig y Pwyllgor Rheoli Datblygu ar gyfer pob Pwyllgor Rheoli Datblygu.
- Cyhoeddir Cofrestr o Gontractau ar Wefan y Cyngor.
- Mae'r Cyngor yn gwneud paratodau i gydymffurfio â Deddf 2021 ynghylch y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu (cyflwynwyd Adroddiad am newidiadau i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 24.2.2021 a 3.6.2021 (gan gynnwys gofyniad gan Gyd-bwyllgor Corfforedig Canolbarth Cymru i gael Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu)), a chymeradwywyd newidiadau ynghylch recriwtio gan y Cyngor ar 18.3.2021, fel a ganlyn:
 - a) newid enw'r Pwyllgor Archwilio i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, a swyddogaethau ychwanegol ynghylch perfformiad a delio â chwynion a ddaeth i rym ar 1 Ebrill 2021;
 - b) cychwyn y broses recriwtio ar gyfer aelodau lleyg annibynnol i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu;
 - c) y cynigion ar gyfer Panel Dethol y Rhestr Fer; a'r
 - d) Disgrifiad Rôl a'r Fanyleb Person.
- Newidiadau angenrheidiol i'r Cyfansoddiad ynghylch y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn unol â Deddf 2021 a gymeradwywyd gan y Cyngor ar 23.9.21. Mae'r newidiadau a wnaethpwyd yn ystod 2021-2022 yn cynnwys paratodau ar gyfer:
 - newidiadau i'r cylch gorchwyl/cylch gwaith/cyfansoddiad;
 - newid yr enw i'r 'Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu;
 - Yr aelodaeth fydd 2/3 Cynghorydd ac 1/3 Unigolyn Lleyg (fel y'u diffinnir yn y Ddeddf) – recriwtio wedi'i gwblhau, ac eithrio cymeradwyaeth y Cyngor ar gyfer yr ymgeiswyr llwyddiannus.
 - Dyletswydd y Pwyllgor i benodi ei Gadeirydd a'i Is-Gadeirydd ei hun;
 - Rhaid i'r Cadeirydd fod yn unigolyn lleyg.
 - Ni ddylai'r Dirprwy Gadeirydd fod yn aelod o Bwyllgor Gweithredol yr Awdurdod Lleol; ac
 - yn absenoldeb y Cadeirydd a'r Dirprwy, dim ond Aelodau anweithredol sy'n gallu cadeirio.
- Cyflwynwyd Adroddiad am faint y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar 21.5.2021, a oedd yn cytuno argymhell i'r Cyngor y dylai'r Pwyllgor gynnwys 6 Aelod o'r Cyngor Sir a 3 aelod lleyg (9 at ei gilydd). Cyflwynwyd adroddiad am faint y Pwyllgor i'r Cyngor ar 17.6.2021 a chytunodd y Cyngor i'r un cyfansoddiad o ran aelodau o 5.5.2022.

- Mae swyddogion megis Archwilwyr Mewnol yn llofnodi datganiad blynyddol am y Cod Moeseg.
- Cymeradwywyd y Siarter Archwilio Mewnol a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 19 Ionawr 2022.
- Dosbarthwyd yr Holiadur Dadansoddi Anghenion Hyfforddiant ar ffurf cylchlythyr gan y Cyngor i'r Staff, yn holi eu barn am ddiwylliant moesegol y Cyngor a'r modiwl hyfforddiant bwriadedig er mwyn ymateb i'r adborth.
- Mae hyfforddiant ynghylch cydraddoldeb ac amrywiaeth a recriwtio a dethol, gan gynnwys cyfle cyfartal, yn orfodol i holl Reolwyr Cyngor Sir Ceredigion.
- Cymeradwywyd Strategaeth Gaffael 2018-2022 gan y Cyngor ar 19 Mehefin 2018 a chyflwynir hyfforddiant ynghylch caffael i'r Staff hefyd.
- Polisi DBS a Pholisi Recriwtio y Cyngor.
- Mae Amodau a Thelerau safonol ar gyfer yr holl Gyflenwyr Nwyddau a gwasanaethau yn cynnwys amodau sy'n ymwneud â Chydraddoldeb ac Amrywiaeth ac maent ar gael ar wefan y Cyngor.
- Defnyddir meddalwedd fewnol i ôl-wirio taliadau dyblyg drwgdybiedig.
- Mae'r Cyngor wedi datblygu Polisi Caethwasiaeth Fodern (a anfonir at gontractwyr y Cyngor), Datganiad Blynyddol Atal Caethwasiaeth 2019-2020 a Chod Ymarfer Cyflogaeth Foesebol mewn Cadwyni Cyflenwi.
- Mae MO a'r Gwasanaethau Cyfreithiol ar gael i roi cyngor pan fo hynny'n briodol, gan gynnwys ymlaen llaw ac yn ystod cyfarfodydd ac mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol ar gael i roi cyngor pan fo hynny'n briodol.
- Mae MO yn mynychu cyfarfodydd y Grŵp Arweiniol/Cabinet/Cyngor ac mae'n mynychu nifer o gyfarfodydd cyhoeddus yn rheolaidd, yn ôl y gofyn, os bydd ar gael ar y pryd. Yn absenoldeb yr MO, bydd y Dirprwy MO yn mynychu cyfarfodydd y Cabinet a'r Cyngor.
- Bydd Deddf 2021 yn cael effaith ar gyrff corfforaethol, gan gynnwys y Cyngor, ac mae'r paratodau er mwyn cydymffurfio yn parhau, gan gynnwys trwy gyfrwng y Gweithgor Trawsbleidiol ar y Cyfansoddiad (mae aelodau pob grŵp gwleidyddol yn mynychu hwn), adroddiadau i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a'r Cyngor, ac mae Cynllun gweithredu y Cyngor wedi cael ei baratoi a'i ddiweddarau'n rheolaidd, a chynhelir cyfarfodydd gyda Swyddogion a CLOs perthnasol, pan fo hynny'n briodol.
- Mae disgrifiadau swydd a manylebau person yn diffinio'r rolau a'r cyfrifoldebau sy'n ofynnol ar gyfer swyddi yn glir ac mae disgrifiadau Rôl Aelodau yn nodi eu gwahanol gyfrifoldebau.
- Cydymffurfiaeth gyda Datganiad CIPFA ynghylch Rôl y Prif Swyddog Ariannol mewn Llywodraeth Leol (CIPFA, cyhoeddwyd 13 Ebrill 2016).

- Cydymffurfiaeth gyda Datganiad CIPFA ynghylch Rôl y Pennaeth Archwilio Mewnol mewn Sefydliadau Gwasanaeth Cyhoeddus (CIPFA, cyhoeddwyd 9 Ebrill 2019) a chyhoeddwyd y cyfraniad yn nogfen gysylltiedig CIPFA, *Putting Principles into Practice* (2019)).
- Caiff Cylch gorchwyl ei gynnwys yn y Cyfansoddiad a diweddarwyd Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn unol â Deddf 2021.
- Adrodd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu.
- Rheolau Gweithdrefn Ariannol a Rheoliadau Ariannol (Dogfen F Cyfansoddiad).
- Rheolau Gweithdrefn Contract (Dogfen G yng Nghyfansoddiad y Cyngor).
- Cydymffurfiaeth gyda Chodau Penodol e.e. Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus i Archwilwyr Mewnol ('PSIAS', Mawrth 2017)
- Swyddogion statudol sy'n atebol i'r Prif Weithredwr ('CE') a'r Cyngor.
- Cyfarfodydd rheolaidd rhwng CE, Swyddog A.151 ac MO, y mae ganddynt fynediad uniongyrchol i'r CE ac sy'n adrodd i'r Cyngor yn gyffredinol ac fel rhan o ddyletswydd statudol. Mae'r MO a'r Swyddog A.151 yn aelodau allweddol o'r Grŵp Arweiniol.
- Mae gan y Rheolwr Corfforaethol – archwilio Mewnol ('CMIA') fynediad rhydd a dilyffethair i Aelodau a Swyddogion ar bob lefel, a hawl mynediad yn unol â Chyfansoddiad y Cyngor a'r Siarter Archwilio Mewnol.
- Ymchwiliadau mewnol, Archwilio Allanol effeithiol.
- Polisi Disgyblu (Tachwedd 2017).
- Mae Swyddog yn y tîm IA yn Dechnegydd Atal Twyll achrededig ac mae Swyddog(ion) yn y tîm IA yn meddu ar Dystysgrif CIPFA mewn Arferion Ymchwilio ('CCIP').
- Mae'r Cyngor yn cydymffurfio gyda gofynion Menter Twyll Genedlaethol flynyddol Archwilio Cymru, a gaiff ei chydlynu gan yr Archwilwyr Mewnol ar hyn o bryd.
- Monitro ac ymateb i rybuddion ynghylch twyll (NAFN, rhwydweithiau ehangach, cymheiriaid, ac ati).
- Aelodaeth a chyfranogiad weithredol mewn grwpiau a rhwydweithiau proffesiynol (Tisonline, KHub, ac ati).
- Mae IA yn cynnig cyngor i wasanaethau ynghylch gweithredu systemau a phrosesau newydd er mwyn sicrhau y caiff trefniadau rheoli mewnol effeithiol eu cynnal.
- Mae Swyddogion Enwebedig y Cyngor yn ymgymryd â hyfforddiant amrywiol ynghylch twyll er mwyn cynnal eu gwybodaeth a'u harbenigedd.

- Pan fo hynny'n briodol, cyhoeddir erlyniadau llwyddiannus ar wefan y Cyngor (ac yn y wasg leol).
- Caiff taliadau grant COVID-19 eu harchwilio cyn eu talu (gan ei bod yn haws stopio taliad na'i adfer).
- Ychwanegir archwiliadau rheoli ariannol allweddol i'r cynllun archwilio, i archwilio camau rheoli, llywodraethu a risgiau pan fo'r staff yn gweithio gartref.
- Gall cynllun archwilio blynyddol IA roi sylw i unrhyw weithgarwch ail-flaenoriaethu gwaith sy'n angenrheidiol, gan ganiatáu i'r IA ymateb i unrhyw newidiadau o ran y risg yn y Cyngor.

B. Sicrhau ei fod yn agored a'i fod yn ymgysylltu mewn modd cynhwysfawr â rhanddeiliaid:

- Mae'r holl adroddiadau Blynyddol statudol ar gael ar Wefan y Cyngor.
- Cynllun cyhoeddi y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth, Polisi Rhyddid Gwybodaeth (Mawrth 2018) a Hysbysiad Preifatrwydd Cwynion a Rhyddid Gwybodaeth. Ymatebion rheolaidd ac amserol i'r wasg ac ymholiadau eraill i Reolwyr ac aelodau, yn ogystal ag ymatebion FOI cynhwysfawr. Mae'r adolygiad o gynllun Cyhoeddi FOI yn mynd rhagddo.
- Mae'r Rheolwr Cwynion a Rhyddid Gwybodaeth Corfforaethol yn eu swydd.
- Mae lluo o feysydd gwasanaeth ar gael ar-lein gan gynnwys gwybodaeth a hunan-wasanaeth treth gyngor.
- Nodir nodau a gwerthoedd y Cyngor yn Strategaeth Gorfforaethol 2017-2022. Caiff yr Amcanion Llesiant a Gwella eu cynnwys yn Strategaeth Gorfforaethol 2017-2022 y Cyngor ac fe'u hadolygir bob blwyddyn. Ystyriodd y Cyngor yr Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant a Gwella 2020-21 drafft, gan gymeradwyo'r Amcanion Llesiant ar gyfer 2022-23 ar 21.10.21, a gyhoeddir ar wefan y Cyngor.
- Darlledir cyfarfodydd y Cyngor a'r Cabinet. Mae holl gyfarfodydd y Cyngor, y Cabinet a Phwyllgorau yn agored i'r cyhoedd a chyhoeddir agendâu a phapurau ar wefan y Cyngor (ac eithrio adroddiadau wedi'u heithrio).
- Caiff cyfeiriadau e-bost MO a Moeseg a Safonau generig eu creu.
- Polisi Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol (Mawrth 2018).
- Cymeradwywyd Protocol Ymgysylltu â'r Cyhoedd Trosolwg a Chraffu (2018) (Dogfen N Cyfansoddiad) gan y Cyngor ac fe'i ddefnyddiwyd sawl gwaith. Yn ogystal, Pecyn Cymorth Ymgysylltu â'r Cyhoedd a Rhestr Ymgysylltu gyda Defnyddwyr Gwasanaeth.
- Protocol er mwyn siarad yn y Pwyllgor Rheoli Datblygu (Cyfansoddiad I Dogfen Rhan 4).

- Yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, mae trefniadau'n cael eu gwneud i alluogi cynnal cyfarfodydd hybrid o fis Mai 2022. Mae offer newydd yn cael ei osod yn y Siambr ar hyn o bryd (cwblhau ganol mis Ebrill 2022). Bydd y system yn caniatáu i gyfarfodydd gael eu recordio a sicrhau eu bod ar gael ar-lein.
- Mae Protocol mewn grym ar gyfer perthnasoedd gwaith rhwng Aelodau a Swyddogion e.e. Protocol Swyddog-Aelod) (Rhan 5 Cyfansoddiad) a chymeradwywyd Protocol mynediad gan Aelodau'r Cabinet i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu gan y Cyngor (Cyfansoddiad M2 Dogfen Rhan 5).
- Mae'r Protocol Arferion Da wedi'i greu er mwyn cefnogi Aelodau'r Pwyllgor Rheoli Datblygu i sicrhau bod penderfyniadau ar geisiadau yn seiliedig ar ystyriaethau cynllunio perthnasol cadarn, ac nid amgylchiadau personol ymgeiswyr.
- Cymeradwywyd offeryn ac arweiniad Asesiad Effaith Integredig ('IIA') i'w weithredu.
- Datblygwyd canllawiau ac offeryn IIA er mwyn cyfrannu at wneud penderfyniadau effeithiol ac maent yn cael eu gweithredu, ac adroddir casgliadau IIA i'r Cyngor, y Cabinet ac i Drosolwg a Chraffu. Aeth 10 IIA i'r Cabinet yn ystod 2021-22 tan 1.12.2021. Pwyllgorau, sy'n cynnwys ymgynghori.
- Defnyddir canllawiau a thempledi safonol er mwyn adrodd i'r Cyngor, y Cabinet a Phwyllgorau Trosolwg a Chraffu ac mae'r rhain oll yn cynnwys canlyniadau IIA.
- Asesir yr holl IIA ar gyfer y Cabinet gan y Swyddog Ymgysylltu a Chydraddoldeb, gan gynnwys a oes gweithgarwch ymgysylltu, cynnwys ac ymgynghori wedi digwydd a phroses wybodus o wneud penderfyniadau.
- Mae hyfforddiant Ymwybyddiaeth Sefydliadol ar gael fel modiwl dewisol yn y Rhaglen Rheolwr Corfforaethol, sy'n cynnwys gwybodaeth sy'n ymwneud â'r broses o wneud penderfyniadau, Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, Cydraddoldeb, yr Iaith Gymraeg a defnyddio'r IIAs.
- Cyflwynwyd prosesau i fonitro adborth e.e. cyflwynir unrhyw adroddiadau ymgynghori/ymgysylltu i'r pwyllgor Craffu ac i'r Cabinet er mwyn cyfrannu at eu penderfyniadau.
- Cofnodir adborth o weithgarwch ymgysylltu a sut yr ystyriwyd safbwyntiau pobl yn yr IIAs.
- Diweddarwyd templed adrodd y Cyngor/Cabinet er mwyn cynnwys cyfeiriad at oblygiadau cyfreithiol, goblygiadau staffio, goblygiadau o ran eiddo/asedau a risgiau.
- Pan fo hynny'n briodol, mae eitemau yr adroddir amdanynt er mwyn cael penderfyniadau trwy'r Cabinet, y Cyngor a Phwyllgorau yn destun cyngor

cyfreithiol ac ariannol, a gwneir cyfeiriad at y cyngor hwn ym mhob adroddiad.

- Cyhoeddir calendr o ddyddiadau cyfarfodydd, gan gynnwys blaenraglenni gwaith y Cyngor, y Cabinet a Phwyllgorau ar wefan y Cyngor.
- Cyhoeddir yr holl adroddiadau blynyddol, Datganiadau o gyfrifon, adroddiadau cynnydd Gwelliant o fewn amserlenni ac maent ar gael ar wefan y Cyngor.
- Mae'r Rhestr Gyfeirio Ymgysylltu ac Ymgynghori yn cynorthwyo wrth wneud penderfyniadau ynghylch a ddylid cynnal ymgynghoriad am newid arfaethedig ac mae canllawiau ynghylch lledaenu canlyniadau ymgynghori ar gael i Swyddogion.
- Mae tudalen Ymgysylltu Cymunedol, Ymgynghoriadau a Phartneriaethau wedi cael ei chreu ar CeriNet, sy'n cynnwys dolenni i'r Polisi Ymgysylltu Cymunedol (11 Ionawr 2013), Rhestr Gyfeirio Ymgysylltu ac Ymgynghori, Ymgysylltu gyda Defnyddwyr Gwasanaeth ac Offeryn Gwneud Penderfyniadau Ymgynghori
- Mae'r gwaith wedi cychwyn i baratoi Polisi Ymgysylltu Cymunedol a fydd yn bodloni gofynion Deddf 2021, a fydd yn cynnwys sut y bydd y Cyngor yn annog cyfranogiad mewn gweithgarwch gwneud penderfyniadau hefyd, er ein bod yn aros am ganllawiau terfynol gan Lywodraeth Cymru ynghylch y rhan hon o'r ddeddfwriaeth.
- Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu Safonau Cyfranogi.
- Mae Rhestr Ymgysylltu gyda Defnyddwyr Gwasanaeth gan gynnwys rhanddeiliaid y dylai'r awdurdod ymgysylltu â nhw yn ei lle.
- Adroddir adroddiadau cryno am weithgareddau ymgynghori ac ymgysylltu yn ôl i'r Aelodau a defnyddwyr gwasanaeth.
- Cofnodion cyfarfodydd ymgysylltu strwythuredig, digwyddiadau a grwpiau ymgysylltu gyda phobl y mae ganddynt nodweddion gwarchoddedig.
- Lluniwyd Polisi Ymgysylltu Drafft newydd er mwyn ystyried y fethodoleg ymgysylltu ddiweddaraf, gan gynnwys ymgysylltu digidol. Ymgynghorir am hwn a chytunir arno yn dilyn yr Etholiadau Llywodraeth Leol yn 2022.
- Mae Strategaeth Ymgysylltu newydd ddrafft ar gyfer Cyngor Sir Ceredigion, 'Siarad, Gwrando a Chydweithio' wedi cael ei pharatoi. Ymgynghorir am hon a chytunir arni yn dilyn yr Etholiadau Llywodraeth Leol yn 2022.
- Mae'r Cyngor, ar y cyd â phartneriaid, wedi cyflawni gwaith ymgysylltu sylweddol er mwyn paratoi Asesiad Llesiant a Chynllun Llesiant Lleol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ('BGC').
- Mae'r gwaith wedi cychwyn ar y broses o baratoi'r asesiad Llesiant Lleol nesaf a gyhoeddir ym mis Mawrth 2022.

- Ymgynghoriadau 2020-21.
- Caiff ymgynghoriadau eu hyrwyddo trwy gyfrwng Cyfryngau Cymdeithasol.
- Lledaenir canlyniadau gweithgarwch ymgynghori a chaiff adroddiadau am ymarferion ymgysylltu ac ymgynghoriadau a gwblhawyd eu postio ar dudalen y Cyngor ar y we ynghylch ymgynghoriadau cyhoeddus er mwyn rhoi adborth i'r cyhoedd.
- Mae Cylch Gorchwyl BGC ar gael ar Wefan y Cyngor, mae Cylch Gorchwyl Grwpiau Prosiect BGC ar gael ac mae trefniadau Craffu ar gyfer BGC wedi cael eu gwneud.
- Cynhaliwyd Asesiad Llesiant (BGC) sydd wedi cyfrannu at ddatblygiad Cynllun Llesiant Lleol BGC, a gyhoeddwyd ym mis Mawrth 2018.
- Adolygwyd y Polisi Cwynion Corfforaethol, cyflwynwyd Polisi newydd i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Adnoddau Corfforaethol ar 7.7.21 ac i'r Cyngor ar 23.9.2021, ac mae Polisi a Gweithdrefnau Pryderon a Chwynion 2021 Diwygiedig, ei weithrediad a'i gyhoeddi, wedi cael ei gymeradwyo gan y Cyngor.
- Adolygwyd Polisi a Gweithdrefn Cwynion y Gwasanaethau Cymdeithasol.
- Datblygwyd offeryn gwneud Penderfyniadau Ymgynghori (siart llif a Choeden Ymgynghori) ar gyfer Staff ac Aelodau ac mae'n cynnwys defnyddio adborth.
- Mae gweithgarwch ymgynghori pellach yn cynnwys:
 - Mae swydd Ymgysylltu a Chydraddoldeb newydd wedi cael ei chreu trwy ailstrwythuro'r gwasanaeth Polisi a Pherfformiad; ac
 - Mae'r holl ymgynghoriadau cyfredol ar gael ar wefan y Cyngor.
- Polisi Cyfryngau Cymdeithasol (diwygiwyd Awst 2018).
- Defnyddir cyfryngau cymdeithasol er mwyn ceisio safbwyntiau'r cyhoedd ynghylch materion a ystyrir gan Bwyllgorau Trosolwg a Chraffu.
- Oherwydd COVID-19, mae'r Cyngor wedi ymgynghori o bell trwy gyfrwng cynadleddau fideo ac arolygon electronig.
- Cyhoeddwyd canllawiau ar fewnrwyd Cyngor Ceredigion i'r holl Staff eu dilyn ynghylch lledaenu adborth i'r sawl sy'n gwneud penderfyniadau. Mae'r arwyddion a welwyd yn ddiweddar yn dynodi bod Swyddogion yn gwneud cynnydd sylweddol yn y maes hwn.
- Cynhelir ymarferion ymgysylltu ac ymgynghori ar y cyd.
- Cynhelir prosiectau ar y cyd gyda rhanddeiliaid sefydliadol ac mae trefniadau llywodraethu clir mewn grym.
- Mae Templedi a Chanllawiau Safonau Cydweithio ar gyfer Prosiectau Strategol Newydd ar gael.

- Mae partneriaethau yn cynnwys:
 - BGC;
 - Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gorllewin Cymru;
 - Partneriaeth Diogelwch Cymunedol (adolygwyd yn 2019 ac yn destun gweithgarwch Craffu);
 - Bwrdd Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru; a
 - Thyfu Canolbarth Cymru.
- Cwblhawyd yr adolygiad ffurfiol o bartneriaethau sy'n eistedd dan BGC. Mae'r strwythur partneriaeth newydd wedi bod yn weithredol er mis Mehefin 2018 ac adolygir y partneriaethau yn gyson.
- Gweithgarwch rheolaidd i adrodd am gyfarfodydd partneriaeth a gweithgarwch i'r Grŵp Arweiniol a'r Cabinet.
- Sefydlwyd partneriaethau megis Tyfu Canolbarth Cymru gyda threfniadau llywodraethu. Sefydlwyd Cyd-bwyllgor Trosolwg a Chraffu Tyfu Canolbarth Cymru
- Mae metrigau partneriaeth yn destun gweithgarwch adolygu mewnol, pan fo hynny'n briodol.
- Adroddir am fframwaith partneriaeth monitro sy'n adrodd am yr holl benderfyniadau allweddol a wneir gan bartneriaethau sy'n bodoli eisoes i'r Grŵp Arweiniol.
- Rhoddir cyngor i Aelodau a Swyddogion sy'n gwasanaethu ar gyrff allanol.
- Mae'r Tîm Cyfreithiol yn ymwneud â'r gwaith o ddrafftio ac adolygu'r Cylch Gorchwyl ar gyfer Cytundebau Rhyng-Awdurdod ('IAAs') a phwyllgorau ffurfiol.
- Datblygwyd cyfres o ddogfennau sy'n ymwneud â phrosiectau cydweithio strategol y mae'r Awdurdod yn ystyried ymrwymo iddynt. Mae'r dogfennau yn cynnwys canllawiau, safonau a thempledi niferus ar gyfer camau amrywiol prosiectau cydweithio.
- Cynhaliwyd Hunanasesiad o'r Grŵp Gweithredol.
- Mae gofyn i'r holl gynigion ynghylch ad-drefnu ysgolion fod wedi ymgynghori'n ffurfiol gyda rhanddeiliaid trwy gydymffurfio gyda Chod Trefniadaeth Ysgolion Llywodraeth Cymru.
- Canllawiau ynghylch Brandio Corfforaethol (Mai 2019).
- Strategaeth Cyfathrebu Corfforaethol (2019-2022).
- Cyflawnwyd cyswllt Cymunedol Effeithiol gyda'r gwaith asesu llesiant a gyda defnyddwyr gwasanaeth o wahanol gefndiroedd er mwyn cyfrannu at y Cynllun Cydraddoldeb Strategol newydd.

- Rydym wedi gweithio mewn partneriaeth gydag Awdurdodau Lleol a Gwasanaethau Cyhoeddus ar draws Canolbarth a Gorllewin Cymru ar yr adolygiad o'n Cynlluniau Cydraddoldeb Strategol. Lluniwyd fframwaith ymgynghori ac ymgysylltu a set o gwestiynau ar y cyd ac o ganlyniad, cafwyd adborth gan bobl sy'n meddu ar nodweddion gwarchoddedig.
- Cyhoeddir adroddiad blynyddol am y cynnydd a sicrhawyd yn erbyn amcanion Llesiant a blaenoriaethau Corfforaethol y Cyngor ar Wefan y Cyngor.
- Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu CCUHP – Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn.

C. Diffinio canlyniadau yn nhermau manteision economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy:

- Strategaeth Gorfforaethol 2017-2022.
- Caiff Amcanion Llesiant a Gwella y Cyngor eu cynnwys yn Strategaeth Gorfforaethol 2017-2022 y Cyngor ac fe'u hadolygir bob blwyddyn a'u hadrodd yn adroddiad blynyddol yr amcanion Llesiant a Gwella a gyhoeddir ar wefan Cyngor Sir Ceredigion. Ystyriodd y Cyngor yr Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant a Gwella 2020-21 drafft, gan gymeradwyo'r Amcanion Llesiant ar gyfer 2022-23 ar 21.10.21, a gyhoeddir ar wefan y Cyngor.
- Amlinellir gwybodaeth ynghylch perfformiad yn Adroddiad Blynyddol Amcanion Llesiant a Gwella y Cyngor.
- Mae'r Cyngor wedi pennu diben a gweledigaeth y Cyngor ac mae'r rhain yn cael eu cynnwys yn Strategaeth Gorfforaethol 2017-22. Mae'r strategaeth hon yn dangos sut y bydd yr awdurdod yn cynorthwyo ac yn hyrwyddo llesiant dinasyddion Ceredigion.
- Cyhoeddwyd Cynllun Llesiant Lleol BGC ym mis Mai 2018.
- Mae'r Awdurdod wedi cymryd y camau canlynol tuag at weithredu Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015:
 - Paratoi datganiad ac amcanion llesiant;
 - Ymgorffori'r Nodau Llesiant a'r egwyddor datblygiad Cynaliadwy yn y broses cynllunio busnes;
 - Datblygu canllawiau ac offeryn IIA newydd (cyflwynwyd hyfforddiant i Swyddogion ac Aelodau);
 - Sefydlu grŵp a chynllun gweithredu Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol;
 - Caiff y Cyfansoddiad ei fonitro a'i adolygu yn barhaus;
 - Cyhoeddwyd asesiad Llesiant Lleol BGC ym mis Mawrth 2017;
 - Cytunwyd ar drefniadau craffu ar gyfer BGC;

- Adroddiadau Cabinet, gan gynnwys yr asesiad effaith Cymdeithasol/economaidd/amgylcheddol;
- Datblygwyd modiwl e-ddysgu gorfodol am y Ddeddf ac mae wedi cael ei hyrwyddo ymhlith holl Staff y Cyngor;
- Rhaid cynnal Asesiad Effaith Cydraddoldeb, cymunedol a'r iaith Gymraeg am yr holl gynigion ynghylch ailstrwythuro ysgolion fel sy'n ofynnol dan God Trefniadaeth Ysgolion Llywodraeth Cymru; ac
- Mae aelodau wedi cyfrannu at Fframwaith Craffu Swyddog Cenedlaethau'r Dyfodol mewn perthynas â DLICD
- Mae'r holl drefniadau Cynllunio yn adlewyrchu'r Edau Aur ac yn ffurfio'r cysylltiadau gyda chynlluniau Corfforaethol, gan gynnwys;
 - Cynllun Strategol;
 - Adrodd am Reoli Perfformiad Corfforaethol; ac
 - Amcanion Gwella Llesiant
- Mae Polisi Cymunedol ac Ymgysylltu (11 Ionawr 2013) ar gael.
- Datblygwyd Pecyn Cymorth Ymgysylltu â'r Cyhoedd 2014 er mwyn darparu adnodd hawdd i'w ddefnyddio i Swyddogion wrth ddatblygu a chynnal gweithgarwch ymgysylltu effeithiol â'r cyhoedd gyda'u cymunedau, yn unol ag Egwyddorion Cenedlaethol Ymgysylltu â'r Cyhoedd.
- Adroddir diweddariadau am arbedion yn y gyllideb ac am waith y Grŵp Datblygu i'r Grŵp Ymgynghori Trawsbleidiol ar Drawsnewid ac Effeithlonrwydd.
- Mae'r broses o bennu cyllidebau yn destun gweithgarwch craffu manwl gan y pum Pwyllgor Trosolwg a Chraffu.
- Mae'r broses cynllunio busnes yn cynnwys neilltuo adnoddau a chaiff Cynlluniau Busnes eu paratoi bob blwyddyn a'u monitro bob chwarter gan Fwrdd Perfformiad, sy'n cynnwys aelodau'r Cabinet a Chadeiryddion ac Is-Gadeiryddion y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu a Chadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu.
- Mae trefniadau perfformiad chwarterol yn darparu protocol herio er mwyn sicrhau y cyflawnir canlyniadau.
- Mae trefniadau rheoli perfformiad corfforaethol yn cynnwys asesiad chwarterol o'r risgiau wrth geisio cyflawni canlyniadau neu ddarparu'r gwasanaeth.
- Mae gweithgarwch rheoli risg yn cynnwys cofnodion risg ar gyfer;
 - Cynlluniau Busnes (Lefel 1); a
 - Chynlluniau Gwasanaeth (Lefel 2).

- Caiff mesurau perfformiad lleol eu cynnwys mewn cynlluniau cyflawni Busnes a gwasanaeth.
- Mae Cynlluniau Cyfalaf yn cynnwys;
 - Hawliau Tramwy;
 - Priffyrdd;
 - Cynllun Cyllideb Blynyddol; a
 - Thrawsnewid.
- Cymeradwywyd y Strategaeth a'r Polisi Rheoli Risg a'r Fframwaith Rheoli Risg gan y Cabinet ar 24 Medi 2019.
- Cyflwynir hyfforddiant Rheoli Risg i Aelodau a Rheolwyr Uwch.
- Datblygwyd pecyn e-ddysgu rheoli risg i'r holl Staff eraill a chynhaliwyd hyfforddiant yn 2019, a threfnwyd gweithdy gydag yswirwyr ar gyfer Rheolwyr uwch.
- Caiff cyhoeddi perfformiad gwasanaeth, gan gynnwys data ynghylch costau a gwerth am arian, ei ystyried yn rheolaidd mewn adroddiadau gwasanaeth.
- Mae'r Archwilydd a benodir yn ystyried trefniadau'r Cyngor er mwyn sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd. Yn ei lythyr, mae wedi datgan bod y Cyngor wedi cydymffurfio â'i gyfrifoldebau ynghylch ei ddefnydd o adnoddau.
- Cyhoeddwyd yr Archwiliad mwyaf diweddar o Gynllun Gwella y Cyngor (2020-2021) ym mis Tachwedd 2020. Daeth yr adroddiad i'r canlyniad cadarnhaol bod y Cyngor wedi cyflawni ei ddyletswyddau a'i fod wedi gweithredu yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru mewn ffordd ddigonol er mwyn cyflawni ei ddyletswyddau.
- Caiff ffurflen arfarnu cyfalaf ei llenwi ar gyfer prosiectau cyfalaf newydd, sy'n cynnwys y gofyniad ar gyfer y prosiect, ac fe'i ddefnyddir i asesu gwerth am arian a goblygiadau refeniw prosiectau mawr.
- Strategaeth Ariannol Tymor Canolig, sy'n cynnwys Strategaeth Buddsoddiad Cyfalaf hefyd.
- Mae datganiad polisi caffael Cymru yn cyd-fynd â Strategaeth Caffael 2018-2022 y Cyngor.
- Mae canllawiau ac offeryn IIA ar gael ac yn cael ei ddefnyddio er mwyn cynorthwyo gweithgarwch gwneud penderfyniadau.
- Cyhoeddir pob adroddiad a'r holl gofnodion mewn ffordd amserol ac mae modd eu harchwilio. Mae pob cyfarfod yn gyfarfod cyhoeddus, yn unol ag ystyriaethau gwybodaeth wedi'i heithrio yn unol â diffiniad Deddf Llywodraeth Leol 1972.
- Anogir gweithgarwch Craffu cyn gwneud penderfyniadau pan fo modd.

- Y Rhaglen Trawsnewid.
- Mae Rhestrau Cyfeirio Ymgysylltu ac Ymgynghori ar gael ar CeriNet.
- Cynllun Gweithredu Grŵp DLICD.
- Cyflwynir Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-2024, ac adroddiad monitro 2020-2021 y Cynllun Cydraddoldeb Strategol Blynyddol i'w gymeradwyo, ac ar ôl eu cymeradwyo, fe'u cyhoeddir ar wefan y Cyngor.
- Safonau'r Gymraeg ac adroddiad monitro Safonau'r Gymraeg Blynyddol.
- Rhaid i'r holl Staff gwblhau modiwl hyfforddiant e-ddysgu gorfodol am Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg.
- Cyflwynwyd Adroddiad Cwynion a Chanmoliaeth Blynyddol 2020/21 i'r Pwyllgor Craffu Adnoddau Corfforaethol ar 27.10.21 ac fe'i cymeradwywyd gan y Cyngor ar 9/12/21.

D. Penderfynu ar yr ymyriadau sy'n angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau arfaethedig gystal ag y bo modd:

- Mae arweiniad ac offeryn IIA ar gael a chyflwynwyd hyfforddiant i Swyddogion ac Aelodau.
- Defnyddir templedi adrodd safonol yn y broses o wneud penderfyniadau.
- Mae hyfforddiant Ymwybyddiaeth Sefydliadol ar gael fel modiwl dewisol yn y Rhaglen i Reolwyr Corfforaethol, sy'n cynnwys gwybodaeth ynghylch y broses o wneud penderfyniadau, Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, Cydraddoldeb, yr Iaith Gymraeg a defnyddio'r IIAs, ac mae'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd ac MO (CLO-Cyfreithiol a Llywodraethu) yn rhoi cyngor yn ôl yr angen.
- Cyhoeddir Polisi, Strategaeth a Fframwaith Rheoli Risg (a gymeradwywyd gan y Cabinet ar 24.9.10) gyda rhaglen hyfforddiant ar gyfer Aelodau, Rheolwyr Uwch a Rheolwyr ar CeriNet ac maent ar gael i bob Aelod o Staff.
- Diwygiwyd dogfennau i adlewyrchu risgiau ychwanegol a gwybodaeth gefndirol er mwyn gwneud penderfyniadau gwybodus. Adroddir y Gofrestr Risg Corfforaethol i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn rheolaidd (9.9.2021, 3.6.2021).
- Mae'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig wedi cael ei diweddarau'n rheolaidd a chymeradwywyd y fersiwn cyfredol dyddiedig 2021/22 Ymlaen gan y Cyngor ar 5.3.2021.
- Mae offeryn coeden benderfynu ymgynghori yn cynnwys adran sy'n cynnig arweiniad ynghylch lledaenu canlyniadau ymgynghori.
- Her gyllid ynghylch arbedion ar Wefan y Cyngor.

- Mae trefniadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol yn cynnwys yr elfennau chwarterol canlynol:
 - Adroddiad Gwasanaeth y Prif Swyddog Corfforaethol;
 - Bwrdd Perfformiad; a
 - Chyfarfodydd Panel Gweithredol.
- Gweithredir y broses Cynllunio Busnes ar gyfer 2021-22 a rhennir Cynlluniau Busnes Lefel 1 gyda'r Tîm Perfformiad ac Ymchwil.
- Nodwyd mesurau perfformiad ym mhob Cynllun Busnes Lefel 1 ac mae'r rhain yn eu tro yn cael eu trosi i'r Dangosfwrdd adrodd ar gyfer pob gwasanaeth. Craffwyd y mesurau hyn yn ofalus ac fe'u cymeradwywyd yn derfynol gan arweinwyr uwch. Mae gwasanaethau yn adrodd yn erbyn y mesurau hyn fel rhan o'r broses rheoli perfformiad ar gyfer y flwyddyn.
- Mae Cynlluniau Busnes yn cynnwys gwybodaeth ynghylch y gyllideb a chyllid ac maent yn rhan o'r trefniadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol chwarterol.
- Defnyddir calendr i adrodd terfynau amser a chyhoeddir dyddiadau Bwrdd/Panel Gweithredol gydag adroddiadau.
- Strategaeth Cyfathrebu Corfforaethol 2019-2022.
- Mae gan BGC Ceredigion Gynllun Llesiant Lleol a ddatblygwyd ac a gyflawnwyd ar y cyd gyda phartneriaid a rhanddeiliaid allanol.
- Cynhaliwyd Aseiad Llesiant Lleol gan y BGC sydd wedi cyfrannu at y Cynllun Llesiant Lleol ac Amcanion Llesiant y Cyngor ar gyfer y dyfodol.
- Mae'r holl brosiectau cydweithio mawr wedi pennu trefniadau llywodraethu a rheoli gan gynnwys rheoli risg.
- Ystyrir pob prosiect gan Banel Rheoli Prosiectau Corfforaethol, a fynychir gan IA hefyd ac mae'n fforwm effeithiol ar gyfer cynghori/herio ac amlygu risgiau wrth i feysydd Gwasanaeth ddatblygu prosiectau, gan gynnwys prosiectau cydweithio.
- Mae'r Panel Rheoli Prosiectau Corfforaethol yn helpu i sicrhau bod prosiectau yn ystyried yr elfennau canlynol yn gynnar: Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol; arweiniad arall; cyllid, caffael, llywodraethu a threfniadau cyfreithiol; goblygiadau AD; Iechyd a Diogelwch; ac Archwilio. Gwella trefniadau prosiect cyn adrodd i'r Grŵp Datblygu a phrosesau awdurdodi eraill.
- Ystyrir newidiadau deddfwriaethol e.e. mae gwaith yn mynd rhagddo mewn perthynas â gweithredu newidiadau deddfwriaethol megis newidiadau Deddf LGEW 2021 ac ystyried/monitro risgiau y mae pob partner yn eu hwynebu wrth gydweithio, gan gynnwys risgiau a rennir. Cynhelir cyfarfodydd ac mae gwaith paratoi yn cael ei wneud, er enghraifft, ynghylch gofyniad Deddf 2021 am Gyd-bwyllgorau Corfforedig, gan gynnwys risgiau posibl ac a rennir

(sefydlwyd grŵp CJC, a chynhaliwyd y cyfarfod cyntaf ar 19 Ebrill 2021, i ystyried y gofyniad i sefydlu CJC Canolbarth Cymru yn unol â Deddf 2021).

- Sefydlwyd Grŵp Rheoli Prosiect Corfforaethol er mwyn ffurfioli gweithgarwch datblygu a rheoli prosiectau.
- Sicrhau bod Staff sy'n meddu ar sgiliau rheoli prosiect ar gael.
- Mae hyn yn helpu i sicrhau bod prosiectau yn ystyried y canlynol yn gynnar: Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol; arweiniad arall; cyllid, caffael, llywodraethu a threfniadau cyfreithiol; goblygiadau AD; lechyd a Diogelwch; ac Archwilio. Gwella trefniadau prosiect cyn adrodd i'r Grŵp Datblygu a phrosesau awdurdodi eraill.
- Mae'n helpu i nodi'r gofynion ynghylch cyfalaf i'w cynnwys mewn rhaglenni cyfalaf yn y dyfodol.
- Pennwyd a chymeradwywyd dangosyddion perfformiad lleol ar gyfer pob elfen gwasanaeth ac maent wedi cael eu cynnwys yn y cynllun gwasanaeth, ac adroddir amdanynt yn rheolaidd.
- Fframwaith Cyllideb.
- Cyfrifyddu Gwasanaeth – Monitro cyllideb.
- Mae Rheoliadau Ariannol a Rheolau am y Weithdrefn Ariannol (Dogfen F Cyfansoddiad), ynghyd â Chanllawiau Rheoli Cyllidebol wedi cael eu diweddarau. Datganiadau Sicrwydd Prif Swyddog.
- Mae'r trefniadau rheoli mewnol sydd mewn grym yn destun gweithgarwch adolygu rheolaidd gan Archwilwyr Mewnol, yn unol â'r cynllun archwilio blynyddol sy'n seiliedig ar risg.
- Strategaeth Gorfforaethol 2017-2022.
- Cymeradwywyd Cynllun a Strategaeth Archwilio Mewnol 2021/2022 gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 24 Chwefror 2021.
- Mae'r cynllun arbedion corfforaethol wedi bod trwy broses lywodraethu gadarn er mwyn sicrhau bod yr holl arbedion yn cysylltu â'r canlyniadau gwasanaeth a ddymunir.
- Caiff Buddion Cymunedol eu hymwreiddio yn ein Prosesau a'n Polisïau ac maent wedi cael eu gweithredu a'u monitro ac adroddwyd amdanynt yn rheolaidd.
- Caiff Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) ei hintegreiddio yn ein prosesau.

E. Datblygu capasiti'r sefydliad, gan gynnwys gallu ei arweinwyr a'r unigolion oddi mewn iddo:

- Mae trefniadau ymsefydlu corfforaethol ac ar gyfer rheolwyr llinell bellach mewn grym. Cyflwynwyd cynlluniau Datblygu Rheolwyr Corfforaethol ac ymsefydlu Corfforaethol ym mis Ebrill 2018. Mae sesiynau ymsefydlu corfforaethol yn rhan o'r gofynion hyn, rhaid i bob aelod o Staff newydd fynychu sesiwn ymsefydlu. Mae Rheolwyr Uwch yn cyflwyno yn y sesiynau wyneb-yn-wyneb hyn.
- Darparir rhaglen ymsefydlu ar gyfer Aelodau newydd. Darparir hyfforddiant parhaus i Aelodau a threfnir darpariaeth ynghylch materion penodol e.e. rheoli Trysorlys, a hefyd, cynhelir adolygiad parhaus o gyfleoedd ar gyfer hyfforddiant sgiliau a diweddarau, gan gynnwys Cynllun Adolygu Datblygiad Personol (defnyddir y wybodaeth i ddatblygu Cynllun Hyfforddiant Aelodau) a darparir rhaglen ymsefydlu gynhwysfawr newydd ar ôl yr etholiad (o fis Mai 2022), a fydd yn cynnwys modiwlau e-ddysgu ychwanegol.
- Cynllun datblygu aelodau.
- Mae paratodau yn cael eu gwneud ar gyfer (fel rhan o'r rhaglen ymsefydlu i Aelodau (o fis Mai 2022)) hyfforddiant i Aelodau'r Cabinet, hyfforddiant i'r Pwyllgor Safonau a Moeseg (rôl), hyfforddiant am Ddyletswyddau Arweinydd Grŵp Gwleidyddol a hyfforddiant ar gyfer y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu (rôl).
- Cyflawnwyd Datblygiad/Hyfforddiant fel rhan o fanylebion person ar gyfer prif swyddi cyllid a chyfreithiol (cymhwyster gorfodol, gofynion y swydd).
- Adolygiadau personol ar gyfer Swyddogion a darparu cyfleoedd i Swyddogion gael hyfforddiant diweddarau a sgiliau parhaus.
- Caiff CeriNet (yr adnodd a'r mewnrwyd AD i Staff a rheolwyr) ei adolygu'n barhaus a'i wella er mwyn sicrhau ei effeithiolrwydd. Mae ei gyflwyno wedi gwella effeithiolrwydd. Mae gwybodaeth ynghylch ymsefydlu ar gael, ynghyd â'r Pecyn Cymorth i Reolwyr a'r llawlyfr Staff.
- Bellach, rheolir Dysgu a Datblygu trwy system Ceri a chynigir cyfleoedd i bob aelod o Staff, a hefyd, cynigir cyfleoedd i'r rhai sy'n cyflawni Rôl Arwain neu y maent yn dymuno bod yn arweinwyr. Cyflwynir modiwlau e-ddysgu er mwyn sicrhau bod hyfforddiant a datblygu yn gost-effeithiol lle bynnag y bo modd.
- Caiff pecynnau e-ddysgu eu datblygu a'u cyflwyno'n rheolaidd ar gyfer hyfforddiant gorfodol ac anorfodol.
- Mae pecyn cymorth cynllunio Gweithlu Strategol yn cynnwys adnabod anghenion hyfforddiant a dysgu pob maes gwasanaeth.
- Mae Arfarniadau Perfformiad yn cofnodi anghenion hyfforddiant a datblygu trwy system Ceri.

- Cynllun Perfformiad a Datblygiad Personol blynyddol parhaus – mae Adolygiadau Perfformiad yn cysylltu ag amcanion Corfforaethol a strategol.
- Mae proses Adolygu Datblygiad Personol yn ei lle ar gyfer Aelodau.
- Nod y Cyngor yw sicrhau'r lefel safonol ar gyfer Siarter Cymru o ran Cymorth a Datblygiad Aelodau.
- Mae'r trefniadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol yn darparu'r fforwm ar gyfer anghenion rheoli perfformiad ac ar ôl hynny, paratoi'r cynlluniau gweithredu er mwyn darparu gwelliannau corfforaethol wrth adolygu perfformiad Staff. Cryfhawyd y rhain ymhellach wrth gyflwyno arfarniadau blynyddol ar gyfer yr holl Staff trwy gyfrwng system AD Ceri.
- Gall yr holl Staff fanteisio ar ddigwyddiadau dysgu a datblygu trwy gyfleuster hunan-wasanaeth Ceri. Yn ogystal, gall rheolwyr archebu lle i Staff ar ddigwyddiadau perthnasol trwy'r cyfleuster Hunan-wasanaeth i Reolwyr.
- Cryfhawyd cynlluniau datblygu staff sy'n gysylltiedig ag arfarniadau wrth gyflwyno'r modiwl Rheoli Perfformiad yn Ceri.
- Mae Rhaglen Rheolwyr Ceredigion yn cynnig datblygiad personol gan gynnwys trefniadau llywodraethu a gwybodaeth sefydliadol.
- Mae Cynllun Gweithlu 2017-2022 yn cynnwys camau gweithredu ar gyfer datblygiad Staff mewn themâu allweddol.
- Mae aelodau yn mynychu digwyddiadau, seminarau a chynadleddau amrywiol (gweler uchod).
- Defnyddio ymarferion meincnodi ac ymchwil.
- Mae system gyflogres AD Ceri wedi sicrhau bod data ystyrlon am Staff bellach ar gael i Reolwyr bob mis er mwyn monitro costau, trosiant ac absenoldeb.
- Gweithrediad effeithiol partneriaethau sy'n cyflawni canlyniadau y cytunwyd arnynt. Datblygwyd Partneriaethau effeithiol mewn sawl maes a gwasanaeth gan gynnwys:
 - Gwella Ysgolion;
 - Iechyd a Gofal cymdeithasol a
 - Gwastraff.
- Caiff partneriaethau ychwanegol eu cynnwys yn y Rhestr Prosiectau Cydweithio strategol.
- Mae Strategaeth Adnoddau Dynol ar gael ar y Fewnrwyd.
- Cyflawnir gwaith cynllunio gweithlu strategol gan ddefnyddio'r pecyn offer cynllunio gweithlu Strategol a chaiff hwn ei gwblhau gan bob maes gwasanaeth. Cyfrannodd canlyniadau'r pecyn cymorth hwn at y cynllun

gweithlu ar gyfer 2017-2022. Mae Cynllun Gweithlu 2017-2022 yn canolbwyntio ar 4 thema allweddol:

1. Ymgysylltu a Chyfle;
 2. Gweithlu Hyblyg ac Ystwyth;
 3. Hyrwyddo gweithlu dwyieithog; a
 4. Datblygu Rheolaeth ac Arweinyddiaeth.
- Adroddir diweddariadau am gynnydd y cynllun gweithlu i'r pwyllgor craffu.
 - Mae'r strwythur Arwain a Rheolwyr Uwch wedi diffinio'r rolau hyn, gan gynnwys sut y maent yn integreiddio â'i gilydd.
 - Cynhelir gweithgarwch cynllunio ar gyfer olyniaeth trwy gyfrwng trafodaethau a champau gweithredu o fewn meysydd gwasanaeth a gyda phartneriaid ac ni ellir wastad dangos tystiolaeth o hyn. Datblygir hyn ymhellach trwy gyfrwng y pecyn cymorth cynllunio gweithlu Strategol.
 - Mae cyfarfod ar y cyd o Reolwyr Uwch yn sicrhau bod rolau, cyfrifoldebau ac atebolrwydd yn glir.
 - Mae disgrifiadau swydd yn diffinio'r rolau a'r cyfrifoldebau sy'n ofynnol gan swyddi mewn ffordd glir.
 - Mae'r Cyfansoddiad yn nodi rolau a chyfrifoldebau Aelodau (Rhan 3.4 Tabl 4) a Swyddogion uwch (rhan 2 Erthygl 2) ac mae Cynllun Dirprwyo (Y Cyfansoddiad Rhan 3.5) yn bodoli ac yn nodi cyfrifoldebau Aelodau a Swyddogion yn glir.
 - Mae'r Pecyn Cymorth Cynllunio Strategol yn cynnwys elfen o gynllunio ar gyfer olyniaeth a rheoli talent.
 - Mae protocolau yn eu lle ar gyfer perthnasoedd gwaith rhwng Aelodau a Swyddogion (e.e. Protocol Swyddog-Aelod).
 - Mae Codau Ymddygiad i Swyddogion ac Aelodau mewn grym.
 - Mae gweithgorau Swyddogion ac Aelodau mewn grym ac yn gweithio'n effeithiol.
 - Adolygir Rheolau Gweithdrefnau Contract ('CPR') (Rhan 4 Dogfen G Cyfansoddiad) a Rheoliadau Ariannol a gweithdrefnau ariannol cysylltiedig (Rhan 4 Dogfen F Cyfansoddiad) yn rheolaidd e.e. diweddarwyd CPR ym mis Mawrth 2019.
 - Sefydlwyd strwythur Corfforaethol y Cyngor er mwyn sicrhau y gall y Swyddogion Statudol gyflawni eu rolau mewn ffordd effeithiol.
 - Mae'r CE yn gyfrifol am adolygu'r strwythur hwn, yn ôl yr angen.
 - Ar 15.10.21, penderfynodd y Pwyllgor Gwasanaethau Democraataidd ar y set ddiwygiedig o Ddisgrifiadau Rôl Aelodau, a gynlluniwyd i gael eu defnyddio law yn llaw â Fframwaith Datblygu aelodau (Cymhwysedd) Cymru, Manylebau

Person a Disgrifiadau Rôl Aelodau Fframwaith Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ('CLILC'), sy'n cynnwys disgrifiad o rôl yr Arweinydd (Paratowyd adroddiad er gwybodaeth i'w gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu hefyd ar 19.1.21).

- Mynediad i sesiynau briffio gwybodaeth/cyrsiau am ddeddfwriaeth newydd.
- Trefnir Gweithdai Aelodau yn ôl yr angen.
- Rhestr Ymgysylltu gyda Defnyddwyr Gwasanaeth a grwpiau ffocws Defnyddwyr Gwasanaeth.
- Polisi Ymgysylltu Cymunedol.
- Protocol Ymgysylltu â'r Cyhoedd y Pwyllgor Craffu (2016) (Dogfen N Cyfansoddiad) Mae'r Cyngor yn ymgynghori ac yn ymgysylltu gyda phreswylwyr lleol, cwsmeriaid a rhanddeiliaid eraill yn y sir yn barhaus er mwyn deall eu safbwyntiau a'u barn wrth ddatblygu cynlluniau a/neu strategaethau newydd. Rhoddir ystyriaeth briodol i adborth cyn cytuno ar fersiynau terfynol.
- Cyflawnir gweithgarwch hunan-asesu craffu bob blwyddyn gan gynnwys arolwg.
- Cyhoeddir cofnodion presenoldeb bob blwyddyn.
- Anogir a chynorthwyr aelodau i gwblhau Adroddiadau Blynyddol, a gyhoeddir ar wefan y Cyngor.
- Mae Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn mynychu Cyfarfodydd Rhwydweithio Cadeiryddion Pwyllgorau Archwilio a Llywodraethu Cymru Gyfan er mwyn datblygu a chymharu'r rôl o fewn Awdurdodau Lleol.
- Gweithredu polisiau Adnoddau Dynol priodol a sicrhau eu bod yn gweithio mewn ffordd effeithiol.
- Polisi Gweithle Di-Fwg a Pholisi Camddefnyddio Alcohol a Chyffuriau.
- Mae'r Cyngor wedi cyflwyno amrediad o adnoddau a dewisiadau er mwyn gwella iechyd a lles Staff e.e. cyflwynwyd Strategaeth Iechyd a Llesiant 2021-2026 er mwyn cynorthwyo'r gwelliant yn iechyd a lles y gweithlu.
- Mae'r Cyngor wedi penodi Swyddog Iechyd a Lles Cyflogeion er mwyn cydlynu a hyrwyddo iechyd a lles yn y gweithlu.
- Cyflwynwyd pecyn cymorth Gofal yn Gyntaf i gyflogeion, sy'n cynnig:
 - Gwasanaeth cwnsela; a
 - Chyngor ynghylch materion ariannol, cyfreithiol, defnyddwyr, gofal i'r henoed, gofal plant a chyflogaeth.
- Mae'r cymorth arall sydd ar gael i Staff yn cynnwys:
 - Rhaglen iechyd a lles Rhyngweithiol Therapi Ymddygiad Gwybyddol;

- Cynllun gofal llygaid;
- Cynllun talebau gofal plant;
- Iechyd Da; a
- Hyfforddiant ymwybyddiaeth ofalgar ar gyfer Staff a Rheolwyr.

F. Rheoli risgiau a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a thrwy reoli arian cyhoeddus yn gadarn:

- Cymeradwywyd y Strategaeth a'r Polisi Rheoli Risg a'r Fframwaith Rheoli Risg gan y Cabinet ar 24 Medi 2019 ac mae'r Fframwaith yn cael ei ddiweddarau o hyd. Mae'r Cyngor yn parhau i ffurfio strategaethau a chynlluniau, gan ystyried y risgiau a achosir gan bandemig COVID-19
- Ystyrir y Gofrestr Risg Corfforaethol yn ystod holl gyfarfodydd y Grŵp Arweiniol, cyfarfodydd y Swyddogion Arweiniol Corfforaethol a'r cyfarfodydd Rheoli Perfformiad Corfforaethol, a chan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu fel eitem sefydlog ar gyfer y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu. Adroddir diweddariadau yn ystod pob Cyfarfod o'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu er mwyn cynnig gwybodaeth a sicrwydd parhaus bod risgiau yn parhau i gael eu rheoli. Mae'r Pwyllgor yn cyfeirio materion i Bwyllgorau Craffu pan fo hynny'n briodol.
- Mae Rheoli Risg yn rhan annatod o weithgarwch cynllunio busnes gweithredol a phennu Strategaethau a Pholisïau.
- Cofnodir holl Risgiau trawsnewid a phrosiectau. Mae'r Grŵp Trawsbleidiol ar Drawsnewid ac Effeithlonrwydd yn monitro Risgiau Trawsnewid yn rheolaidd a chyfeirir Trawsnewid a Risgiau i Baneli a chyfarfodydd Llywodraeth Leol ar y cyd.
- Roedd yr holl Gynlluniau yn cynnwys cofnodion Risgiau, gan gynnwys:
 - Y Cynllun Ariannol tymor Canolig;
 - Cynlluniau Busnes (lefel 1); a
 - Chynlluniau Gwasanaeth (lefel 2).
- Caiff cynlluniau Busnes/Gwasanaeth eu monitro er mwyn sicrhau y cyflawnir canlyniadau cyflawni.
- Caiff trefniadau Rheoli Risg Corfforaethol eu harchwilio'n rheolaidd a chaiff gweithgarwch rheoli risg ei gynnwys mewn rhaglenni archwilio sefydliad/gwasanaeth Gwasanaethau unigol.
- Mae 'risgiau' yn sail i raglenni gwaith archwilio yr Archwilwyr Mewnol, fel sy'n ofynnol gan system meddalwedd rheoli archwilio MKI/Pentana. Diweddarwyd templed adroddiadau Cyngor / Cabinet er mwyn cynnwys cyfeiriad at

oblygiadau cyfreithiol, goblygiadau staffio, goblygiadau eiddo/asedau a risgiau.

- Mae Perfformiad Corfforaethol yn gofyn am ddiweddariadau rheolaidd o ran Risg.
- Diwygiodd y Cyngor ei drefniadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol yn 2017 er mwyn gwella'r broses o fonitro ei gynlluniau busnes a'i ddangosyddion perfformiad, gan gynnwys Dangosyddion Strategol Cenedlaethol ('NSI'), PAM a Dangosyddion Lleol. Mae'r rhain yn gysylltiedig â'r Amcanion Gwella a Llesiant a Strategaeth Gorfforaethol 2017-2022 hefyd.
- Mae Panel Rheoli Perfformiad Corfforaethol yn cyfarfod bob chwarter. Mae pob Swyddog Arweiniol Corfforaethol yn adrodd i'r Panel hwn a chyhoeddir y Dyddiadau ar gyfer adrodd yn yr adroddiad. Mae Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu yn mynychu ar sail yr egwyddor y gallant nodi meysydd y mae gofyn eu cynnwys yn eu Blaenraglenni Gwaith priodol nhw.
- Cyflawnir gweithgarwch Monitro Risg Prosiectau Penodol a chaiff yr holl Risgiau eu neilltuo i Swyddog Arweiniol Corfforaethol (Perchennog y Risg).
- Ystyriodd y Cyngor Adroddiad Blynyddol Amcanion Gwella a Llesiant 2020-21 a chymeradwyodd yr Amcanion Llesiant ar gyfer 2022-23 ar 21.10.21 ym mis Hydref 2020 (Yn ogystal, cymeradwywyd Adroddiad Blynyddol Amcanion Gwella a Llesiant 2020-2021 gan Bwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu y Cyngor ar 15.9.21, a chan y Cabinet ar 5.10.21).
- Casglwyd gwybodaeth feincnodi fel rhan o weithgarwch ailfodelu gwasanaeth.
- Asesiadau mewnol ac allanol gan:
 - Archwilio Cymru;
 - Estyn;
 - Arolygiaeth Gofal Cymru ('AGGC'); Swyddfa'r Comisiynydd Pwerau Ymchwilio ('ICPO'); a
 - Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth ('ICO').
- Asesiadau allanol, gan gynnwys y Cod Ymddygiad.
- Hunanasesiad (Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu) – mae ymarfer hunanasesu yn mynd rhagddo i'w gyflwyno yn ystod Cyfarfod y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 10.3.2022.
- Mae Gwasanaethau unigol yn cynnal gweithgarwch hunanasesu trwy gyfrwng matrices perfformio.
- Mae IA yn cynnal hunanasesiad blynyddol ac maent yn cael adolygiad cymheiriaid / asesiad allanol annibynnol bob 5 mlynedd gan PSIAS.
- Perfformiad costau (gan ddefnyddio mewnbynnau ac allbynnau).

- Mae Prif Swyddogion yn darparu cymorth a chyngor i Aelodau. Darparir cyngor gan y Prif Swyddog Ariannol hefyd.
- Mae gofynion adrodd yn mynnu bod goblygiadau/cyngor cyfreithiol ac ariannol yn cael eu cynnwys mewn adroddiadau/penderfyniadau, a gyhoeddir pan fo hynny'n briodol.
- Cyhoeddir pob adroddiad a'r holl gofnodion mewn ffordd amserol ac maent ar gael i'w harchwilio gan gynnwys.
- Dewisiadau ar gyfer argymhellion.
- Gall Pwyllgorau Craffu ofyn am adroddiadau ar unrhyw adeg a gwahoddir Cadeiryddion Craffu i fynd â materion yn ôl gerbron y Cabinet
- Mae'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn cyfeirio materion i'r pwyllgor Craffu ac mae'n cael adroddiadau yn ôl.
- Mae croeso i'r cyhoedd fynychu pob cyfarfod, yn unol ag ystyriaethau gwybodaeth wedi'i heithrio yn unol â'r diffiniad yn Neddf Llywodraeth Leol 1972.
- Cytundeb am y wybodaeth y bydd gofyn ei chael a'r amserlenni
- Mae trefniadau craffu mewn grym a gefnogir ac sy'n cynnig cyfleoedd i herio gweithgarwch gwneud penderfyniadau ac adolygu darpariaeth gwasanaethau. Nod y swyddogaeth graffu yw cynnig gwerth ychwanegol i'r agenda gwelliant parhaus yn eu rôl fel "cyfaill beirniadol". Yn ogystal, mae Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu yn cynnig cyfleoedd i wneud gwaith datblygu polisi a chyn gwneud penderfyniadau, sy'n swyddogaeth craffu, a ddatblygwyd dros y blynyddoedd diwethaf. Nod y Cyngor yw craffu, pan fo modd, cyn y caiff penderfyniadau eu gwneud.
- Mae'r Cyngor wedi cymeradwyo Protocol Trosolwg a Chraffu Ymgysylltu â'r Cyhoedd (2016) (Dogfen N Cyfansoddiad) ac fe'i ddefnyddiwyd sawl gwaith.
- Mae trefniadau wedi cael eu gwneud i geisio safbwyntiau'r cyhoedd, a gesglir trwy gyfryngau cymdeithasol a'u rhannu gyda Phwyllgorau Trosolwg a Chraffu er mwyn iddynt eu hystyried.
- Bydd Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu y Cyngor yn gyfrifol am gymryd trosolwg o effeithiolrwydd cyffredinol BGC.
- Gwaith a gyflawnir gyda Swyddfa Cenedlaethau'r Dyfodol er mwyn datblygu Fframwaith Craffu mewn perthynas â DLICD.
- Cyhoeddir adroddiadau a hefyd, yr holl agendâu, cofnodion, Blaenraglen Waith a phob Cylch Gorchwyl ar wefan y Cyngor.
- Mae Bwrdd Rheoli Perfformiad Corfforaethol yn cyfarfod bob chwarter, ac estynnir gwahoddiad i Gadeiryddion Pwyllgorau Craffu fynychu.
- Pennir dyddiadau adrodd ar ddechrau pob blwyddyn.

- Mae gweithgarwch monitro'r gyllideb yn digwydd yn gyson trwy gydol y flwyddyn, o fewn gwasanaethau, i weithgorau Swyddogion sy'n Aelodau a'r Cabinet e.e. Grŵp Datblygu a CMG ac arbedion y rhaglen drawsnewid i'r Grŵp Trawsbleidiol Ymgynghorol am Drawsnewid ac Effeithlonrwydd, y caiff Cadeiryddion Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu eu gwahodd i'w harsylwi law yn llaw â chyfarfodydd y Bwrdd Perfformiad.
- Cyflawnir gwaith monitro ariannol yn rheolaidd ar draws y Cyngor dan drefniant cyfrifyddu datganoledig a chaiff gwaith adrodd ffurfiol ei gyflwyno i'r Cabinet. Caiff gwaith monitro ei gynnwys yn yr adroddiadau rheoli perfformiad chwarterol hefyd.
- Mae goblygiadau ariannol yn ofyniad i'w gynnwys yn holl adroddiadau Cyfarfodydd y Cabinet.
- Mae'r Rheoliadau Ariannol a'r Rheolau Gweithdrefn Ariannol (Dogfen F Cyfansoddiad) a'r Rheolau Gweithdrefn Contract (Dogfen G Cyfansoddiad) oll wedi cael eu diweddarau. Cymeradwywyd y Strategaeth Gaffael 2018-2022 gyfredol yn 2018.
- Arferion cyfrifyddu – cydymffurfir â Chodau Ymarfer. Caiff Dangosyddion Darbodus eu paratoi ac fe'u hadroddir i'r Cyngor a'u monitro trwy gydol y flwyddyn. Cyflawnir gweithgarwch rheolaidd i fonitro'r gyllideb trwy gydol y flwyddyn. Mae IA yn adolygu trefniadau rheoli o ran monitro a chasglu incwm hefyd.
- Cyflwynir diweddariadau mewn perthynas â Pharhad Busnes ac Argyfyngau Sifil Posibl yn rheolaidd yn unol â'r Gofrestr Risg Corfforaethol, CORP04 Risg ac mae'r Grŵp Parhad Busnes ac Argyfyngau Sifil Posibl yn cyfarfod bob mis.
- Asesir risg y Cynllun Archwilio Mewnol blynyddol ac mae'n ystyried nodau ac amcanion y Cyngor, a'i bolisiau a'i weithdrefnau corfforaethol; i gynnwys adolygiad o'r trefniadau corfforaethol Rheoli Risg, a phrofi'r trefniadau rheoli lliniarol sydd mewn grym ar gyfer sampl o risgiau a nodir yn y Gofrestr Risg Corfforaethol.
- Cymeradwywyd y Strategaeth Archwilio Mewnol a Chynllun Blynyddol 2021-2022 gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 24 Chwefror 2021, ac mae'n parhau i ystyried risgiau ychwanegol a gyflwynir gan y pandemig.
- Gall cynllun archwilio blynyddol IA roi sylw i unrhyw weithgarwch angenrheidiol i ail-flaenoriaethu gwaith, gan ganiatáu i IA fod yn ymatebol i unrhyw newidiadau o ran risg yn y Cyngor.
- Mae adroddiadau archwilio mewnol a gyflwynir i Reolwyr yn amlygu'r risgiau o beidio gweithredu unrhyw gamau IA a argymhellir. Cynhelir archwiliad dilynol o'r cynlluniau gweithredu a gyflwynir. Os bydd CMIA o'r farn nad yw Rheolwr wedi rhoi sylw i unrhyw risgiau sylfaenol, adroddir am hyn i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, ac mae gan hwn y disgrisiwn i ofyn i'r Rheolwr hwnnw fynychu ac esbonio'r rheswm dros beidio sicrhau cydymffurfiaeth.

- Bydd yr Archwilydd a benodir yn ystyried trefniadau'r Cyngor er mwyn sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei lythyr lle y mae'n nodi bod y Cyngor wedi cydymffurfio â'i gyfrifoldebau ynghylch defnyddio ei adnoddau.
- Mae Amcanion y Cyngor yn cyd-fynd â Strategaethau.
- Cynhelir cyfarfodydd rheolaidd o'r Grŵp Rheoli Parhad Busnes a Materion Brys i adolygu Cynlluniau a Threfniadau Parhad Busnes a Materion Brys Meysydd Gwasanaeth a Chorfforaethol, yn ogystal ag argymhellion sy'n codi o ddigwyddiadau yn y gorffennol ac ymarferion i ddangos tystiolaeth o risg, nodi tueddiadau sy'n dod i'r amlwg, a chofnodi unrhyw wersi a ddysgwyd er mwyn ymateb iddynt.
- Mae gwerthuso risg wastad yn ymddangos ar agendâu.
- Adroddiadau Cynnydd Archwilio Mewnol Chwarterol rheolaidd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu at ddibenion monitro (e.e. cyflwynwyd Adroddiad Cynnydd Archwilio mewnol ar gyfer y cyfnod rhwng 1 Ebrill 2021 a 30 Mehefin 2021 i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 9 Medi 2021, adroddwyd am y cyfnodau dilynol ar 19 Ionawr 2022, 10 Mawrth 2022 a'r 6 Mehefin 2022).
- Darparir crynodeb o'r gwaith a'r farn archwilio ynghylch y sicrwydd a roddir yn flynyddol yn yr Adroddiad Archwilio Mewnol Blynyddol ar ddiwedd y flwyddyn. Cymeradwywyd yr Adroddiad Blynyddol IA ar gyfer 2020/21 gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 3 Mehefin 2021 a'r Adroddiad Blynyddol AM ar gyfer 2021/22 wedi'i gymeradwyo gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio 6 Mehefin 2022.
- Adolygiadau IA dilynol i fonitro gweithrediad y camau gweithredu gofynnol.
- Caiff trefniadau rheoli mewnol, risg a phrosesau llywodraethu eu monitro yn unol â'r Siarter Archwilio Mewnol (cymeradwywyd y fersiwn diwethaf gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 19/01/2022) a'r Cynllun a'r Strategaeth Archwilio Mewnol Blynyddol.
- Cydymffurfiaeth gyda'r Cod Ymarfer ynghylch Rheoli Risg Twyll a Llygredd ('CIPFA', 2014).
- Mae gan Archwilwyr Mewnol weithdrefnau yn eu lle os darganfyddir twyll.
- Mae Swyddog yn y tîm IA yn Dechnegydd Gwrth Dwyll achrededig.
- Mae Swyddog(ion) yn y tîm IA yn dal Tystysgrif CIPFA mewn Arferion Ymchwilio ('CCIP').
- Diweddarwyd a chymeradwywyd 'Strategaeth i Atal Twyll, Llygredd a Llwrwobrwy (gan gynnwys Atal Gwyngalchu Arian)' gan y Cyngor ar 17 Mehefin 2021 (cadarnhawyd y cofnodion ar 23 Medi 2021) ac fe'i hysgrifennwyd mewn perthynas â'r Cod Ymarfer a'i diweddarau i sicrhau y caiff yr holl ofynion eu cynnwys.

- Mae IA yn gwneud gwaith atal twyll yn ôl y gofyn (yn ogystal â delio gyda gweithgarwch darganfod twyll fel yr ystyriwyd yn gynharach) ac mae'n cyflwyno Adroddiad Atal Twyll i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu bob blwyddyn (Cyflwynwyd Adroddiad Atal Twyll 2021/22 i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 6 Mehefin 2022).
- Mae'r Cyngor yn cydymffurfio gyda gofynion Menter Twyll Genedlaethol flynyddol Archwilio Cymru, a gydlynir gan IA ar hyn o bryd.
- Monitro ac ymateb i rybuddion o dwyll (NAFN, rhwydweithiau ehangach, cymheiriaid, ac ati);
- Aelodaeth a chyfranogiad gweithredol mewn rhwydweithiau a grwpiau proffesiynol (Tisonline, KHub, ac ati);
- Mae IA yn cynnig cyngor i wasanaethau ynghylch gweithredu systemau a phrosesau newydd er mwyn sicrhau y caiff trefniadau rheoli mewnol effeithiol eu cynnal;
- Mae Swyddogion enwebedig o'r Cyngor yn ymgymryd â hyfforddiant twyll amrywiol er mwyn cynnal eu gwybodaeth a'u harbenigedd;
- Pan fo hynny'n briodol, cyhoeddir erlyniadau llwyddiannus ar wefan y Cyngor (ac yn y wasg leol).
- Archwiliwyd taliadau grant COVID-19 cyn eu talu (gan ei bod yn haws stopio taliad na'i adfer);
- Ychwanegwyd archwiliadau rheolaeth ariannol allweddol i'r cynllun archwilio, er mwyn gwirio trefniadau rheoli, llywodraethu a risgiau tra bod staff yn gweithio gartref
- Cymeradwywyd DLIB 2020/21 gan y Cyngor ar 25 Tachwedd 2021 gyda'r Datganiad o'r Cyfrifon. Mae DLIB yn cynnwys barn flynyddol CMIA ynghylch sicrwydd.
- Tan 31/12/21, mae pennaeth y swyddogaeth IA yn CMIA sy'n meddu ar gymhwyster CIPFA, ac mae'r CMIA o 1/1/22 ymlaen yn astudio er mwyn sicrhau cymhwyster IIA. Mae gan y ddau CMIA brofiad helaeth ym maes llywodraeth leol, ac maent yn cael eu cynorthwyo gan dîm sy'n meddu ar sgiliau a gwybodaeth briodol. Cynhelir gwaith adrodd rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ynghylch gweithgarwch IA. Mae gweithgarwch cynllunio busnes a blaenraglen waith gadarn sy'n seiliedig ar risg yn eu lle.
- Mae IA yn gwerthuso ac yn gwella effeithiolrwydd prosesau rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu yn unol â PSIAS, a gaiff ei hunanasesu a'i adrodd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu bob blwyddyn, ynghyd ag unrhyw welliannau sy'n ofynnol. Cynhelir adolygiad cymheiriaid bob 5 mlynedd (adolygiad diweddaraf gwblhawyd ym mis Mai 2022 gan Gyngor Sir Ynys Môn).

- Mae IA yn cynnig sicrwydd unigol i Reolwyr ar ôl pob adolygiad archwilio – yna, defnyddir y rhain i gynnig lefel gorfforaethol gyffredinol o sicrwydd bob blwyddyn, sy'n cyfrannu i'r DLIB.
- Gweithredwyd proses i ailstrwythuro IA ym mis Mai 2019, a chynhaliwyd un arall ym mis Tachwedd 2020. Mae'r gwasanaeth wedi bod yn manteisio ar adnoddau llawn er 1 Rhagfyr 2020.
- Bydd CMIA newydd yn y swydd o 1 Ionawr 2022, ac mae ganddynt brofiad sylweddol ym maes IA, a bydd ganddynt ffenestr 6-wythnos i 'gysgodi'r' CMIA presennol, ac maent yn cael eu cynorthwyo gan Reolwr Archwilio gwybodus a medrus (gweler pwynt G3.2 isod).
- Mae dau aelod o'r tîm yn astudio am gymhwyster hyfforddiant proffesiynol Sefydliad yr Archwilwyr Mewnol ar hyn o bryd.
- Sefydlwyd Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu sy'n pennu ei gynllun gwaith ei hun. Cadeirir y Pwyllgor gan Aelod o grŵp y gwrthbleidiau (tan fis Mai 2022, pan fydd Unigolyn Lleyg yn Gadeirydd, yn unol â darpariaethau Deddf 2021).
- Gwaith paratoi parhaus a gweithredu newidiadau sy'n effeithio ar y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yng ngoleuni Deddf 2021. Hysbyswyd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, mewn adroddiad yn ystod Cyfarfod ar 24.2.2021, o'r newidiadau i'w rôl ynghylch adroddiadau hunanasesu y Cyngor, ac ynghylch asesiadau perfformiad panel, yn ogystal â'r newid enw, ynghyd â newidiadau i'r Cadeirydd/Is-Gadeirydd a'r cyfansoddiad.
- Diweddarwyd Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 6 Rhagfyr 2018.
- Cyflwynwyd adroddiad am y diweddaraf am Ddeddf 2021 i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 3.6.2021, gan gynnwys rhoi diweddariad i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ynghylch newidiadau i'r Cyfansoddiad sy'n effeithio ar y Pwyllgor, gan gynnwys:
 - Recriwtio aelodau lleyg ac Is-Bwyllgor Archwilio a Llywodraethu CJC Canolbarth Cymru; ac
 - Ynghylch swyddogaethau'r Pwyllgor sy'n ymwneud ag:
 - adolygu ac asesu asesiad perfformiad y Cyngor;
 - ystyried adroddiad Hunanasesu blynyddol drafft y Cyngor;
 - ystyried unrhyw adroddiad gan yr Archwilydd Cyffredinol ac ymateb drafft y Cyngor;
 - adolygu swyddogaeth delio gyda chwynion y Cyngor; a'r
 - rôl ynghylch Asesiadau Perfformiad Panel (o fis Mai 2022).
- Mae'r newidiadau a wnaethpwyd yn ystod 2021-2022 yn cynnwys paratodau ar gyfer:

- newidiadau i'r cylch gorchwyl/cylch gwaith/cyfansoddiad (gan gynnwys argymhellion i'r Cyngor gan y Gweithgor Trawsbleidiol ar y Cyfansoddiad a newidiadau i'r Cyfansoddiad a gymeradwywyd gan y Cyngor yn ystod ei Gyfarfod ar 23.9.2021);
 - newid yr enw i'r 'Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu;
 - Bydd yr aelodaeth yn cynnwys 2/3 Chynghorydd ac 1/3 Unigolyn Lleyg (fel y diffinnir yn y Ddeddf) – cwblhawyd y broses recriwtio (cymeradwyodd y Cyngor y penodiadau ar 9.12.21);
 - Dyletswydd y pwyllgor i benodi ei Gadeirydd a'i Ddirprwy Gadeirydd ei hun;
 - Rhaid i'r cadeirydd fod yn unigolyn lleyg – cwblhawyd y broses recriwtio (cymeradwyodd y Cyngor y penodiadau ar 9.12.21) a phenodir y Cadeirydd/Dirprwy Gadeirydd o blith yr Aelodau Lleyg;
 - Ni ddylai'r Dirprwy Gadeirydd fod yn aelod o Bwyllgor Gweithredol yr Awdurdod Lleol; ac
 - Yn absenoldeb y Cadeirydd a'r Dirprwy, dim ond Aelodau anweithredol fydd yn gallu cadeirio.
- Cwblhawyd adolygiad o faint y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a chymeradwywyd y penderfyniad i newid ei faint o fis Mai 2022 (9).
 - Mae gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu Aelod Lleyg effeithiol ac ystyrir bod Aelodaeth y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn cyd-fynd â Deddf 2021: cwblhawyd y broses o recriwtio aelod Lleyg, gan ystyried gofynion Deddf 2021 a therfynu cyfnod yr aelodau lleyg presennol yn y rôl. Cymeradwywyd Cyfeiriad Swydd, Manyleb person a meini prawf gan y Cyngor ar 10/12/20.
 - Mae manylion aelodaeth ar gyfer y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a'r holl Bwyllgorau Craffu ar gael ar wefan y Cyngor.
 - Cyfarfodydd rheolaidd rhwng CMIA a Chadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, rhoddir cyngor gan MO a chyfarfodydd rheolaidd hefyd, yn ôl yr angen rhwng MO a'r Cadeirydd, ac MO, CMIA ac Archwilio Cymru.
 - Cyfarfodydd rheolaidd rhwng Aelodau'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a'r rheolydd allanol, Archwilio Cymru (gyda a heb Swyddogion)
 - Hyfforddiant i Aelodau a rhoddir hyfforddiant/diweddariadau rheolaidd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu.
 - Mae Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn mynychu grŵp rhwydwaith Cadeiryddion Pwyllgorau Archwilio a Llywodraethu Cymru i ddatblygu a chymharu'r rôl o fewn Awdurdodau Lleol.
 - Cymeradwywyd Strategaeth TGCh a Digidol newydd ar gyfer 2018-2022 ac mae'r holl bolisiâu wedi cael eu diweddarau, gan gynnwys (cymeradwywyd pob un ym mis Chwefror 2019):

- Polisi Diogelu Data a GDPR;
- Polisi Diogelwch Gwybodaeth; a
- Pholisi Rheoli Cofnodion.
- Mae swyddogion yn ystyried cyflwyno hysbysiadau preifatrwydd mewn perthynas â cheisiadau i'r Pwyllgor Rheoli Datblygu.
- Mae hyfforddiant wedi'i amserlennu ar gyfer Aelodau ar eu rhwymedigaethau o dan y GDPR fel rhan o'r hyfforddiant newydd i Aelodau ac mae adran ar y ddeddfwriaeth honno bellach wedi'i chynnwys yn y protocol ar gyfer Aelodau wrth gynllunio.
- Rhaid i'r holl Staff gwblhau modiwlau hyfforddiant E-ddysgu gorfodol ynghylch Diogelu Data a Diogelwch Gwybodaeth.
- Swyddog Diogelu Data Dynodedig.
- Cyswllt Cwsmeriaid y Swyddog Arweiniol Corfforaethol yw'r Perchennog Risg Gwybodaeth Uwch ('SIRO') ac mae wedi mynychu hyfforddiant priodol ar gyfer y rôl hwnnw.
- Nodir y Swyddogion cyfrifol canlynol:
 - Swyddog Diogelwch TG ('ITSO'); a
 - Swyddog Rheoli Cofnodion a Gwybodaeth ('IRMO')
- Yn ogystal, mae'r Grŵp Diogelu Data Corfforaethol a'r Cyfarfod Parhad Busnes ac Argyfyngau yn ystyried diogelwch Gwybodaeth.
- Gweithredwyd Archwiliad Mewnol Rheolaidd o ofynion a gweithdrefnau Cofrestru diogelu data yn dilyn archwiliad Archwilio Cymru.
- Llofnododd Cyngor Sir Ceredigion Gytundeb Rhannu Gwybodaeth Bersonol Cymru ('WASPI'), felly mae'n defnyddio fframwaith WASPI ar gyfer Cytundebau Rhannu Gwybodaeth.

***Mae'r cytundeb yn set gyffredin o egwyddorion a safonau y bydd sefydliadau partner yn rhannu gwybodaeth bersonol oddi tanynt. Bydd sefydliadau sy'n mabwysiadu'r Cytundeb yn dangos eu hymrwymiad wrth fodloni'r amodau, y rhwymedigaethau a'r gofynion cytunedig o fewn y fframwaith.
- Yn rhan fwyaf yr achosion, anfonir cytundebau ymlaen i'r Swyddog Diogelu Data.
- Ceir cofrestr gyhoeddus ar Wefan WASPI hefyd.
- Aseidiadau allanol rheolaidd e.e. Cydymffurfio gyda'r Cod Ymddygiad.
- Tystiolaeth a monitro perfformiad mewnol.
- Caiff data ei groes-gyfateb ar draws y gwahanol wasanaethau.

- Caiff gwerthoedd Dangosyddion Perfformiad eu dilysu gyda chymorth tystiolaeth.
- Amserlen Gadw – fe'i chyhoeddir ar y fewnwyd bellach.
- Sefydlwyd y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig ('MTFS') gyfredol yn ystod blwyddyn 2013-14 ac fe'i diweddarwyd mewn ffordd sylfaenol a'i chymeradwyo gan y Cyngor ar 24 Chwefror 2016. Mae'r MTFS Gyfredol ar gyfer y cyfnod ar ôl 2018/2019 ond mae bellach wedi cael ei diwygio i adlewyrchu setliad refeniw amodol 2021/2022 a'i diweddarau i:
 - Adlewyrchu effaith COVID-19
 - Adlewyrchu 'Rhoi Hwb i Economi Ceredigion – Strategaeth ar gyfer Gweithredu 2020-35'
 - Diwygio'r cynllun arbedion trawsnewid
 - Rhagweld pwysau o ran y costau yn y dyfodol
 - Adlewyrchu newidiadau data, rheoliadau, cynlluniau, polisiau a strategaethau

ac fe'i chyflwynir i'r Cabinet i'w chymeradwyo ar 23.2.2021, gyda'r nod o gyflwyno'r gymeradwyaeth i'r Cyngor ar 5.2.2021.

- Bellach, mae hwn yn cynnwys fframwaith polisi er mwyn pennu'r cyllidebau bob blwyddyn, yn ogystal â chynllun tair blynedd. Mae'r MTFS yn cynnwys risg corfforaethol a gaiff ei ddiweddarau o leiaf dair gwaith y flwyddyn. Roedd y gweithgarwch blynyddol er mwyn pennu'r gyllideb yn cynnwys asesiad risg hefyd. Mae'r Cyngor yn ymateb i'r cynnig yn Adroddiad Gwella Blynyddol Swyddfa Archwilio Cymru (Archwilio Cymru bellach) 2016, gan ystyried yr adroddiad yng ngoleuni MTFS trwy sicrhau bod trefniadau rheolaeth ariannol y Cyngor yn ddigon cadarn i fodloni'r sialensiau sylweddol a fydd yn codi yn y dyfodol.
- Datblygwyd Cynllun Strategol ac mae wedi gwella'r rhaglen waith sy'n angenrheidiol er mwyn ystyried blaenoriaethau gwasanaeth wrth roi sylw i gyfyngiadau ariannol.
- Pennir amserlen/cynllun prosiect cyllideb flynyddol er mwyn sicrhau y caiff cyllideb gytbwys ei chymeradwyo o fewn y cyfnod statudol yn unol â fframwaith cyllideb y Cyngor.
- Cyflwynir adroddiadau cyllideb rheolaidd i'r Cabinet a'r Grŵp Arweiniol trwy gydol y flwyddyn a chaiff cyllidebau gweithredol eu monitro bob mis.
- Cynhelir cyfarfodydd chwarterol o'r Panel Gweithredol yn ôl y gofyn gyda Swyddogion Arweiniol Corfforaethol, ynghyd ag Arweinydd y Cyngor, y CE, y Swyddog Arweiniol Corfforaethol dros Gyllid a'r Aelod Cabinet sy'n meddu ar gyfrifoldeb dros Gyllid.

G. Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i sicrhau atebolrwydd effeithiol:

- Gwefan y Cyngor.
- Darlledir cyfarfodydd y Cyngor a'r Cabinet.
- Templedi safonol ar gyfer y Cabinet, Craffu a'r Cyngor.
- Cydymffurfiaeth gyda Safonau'r Gymraeg.
- Defnyddio Modern.Gov er mwyn cyhoeddi agendâu a Gwybodaeth am Gynghorwyr.
- Mae'r Cyngor yn paratoi i weithredu newidiadau a gyflwynir gan Ddeddf 2021, sy'n cynnwys bod y Cyngor yn ymgynghori ac yn cyhoeddi strategaeth cyfranogi â'r cyhoedd gyda'r nod o gynyddu cyfranogiad y cyhoedd mewn democratiaeth leol a gwella tryloywder.
- Cydymffurfiaeth y Cyngor gyda Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Coronafeirws)(Cyfarfodydd)(Cymru) 2020, sy'n caniatáu mynediad o bell i gyfarfodydd a gofynion ynghylch mynediad i'r cyhoedd/cyhoeddi dogfennau.
- Mae gwaith yn mynd rhagddo i baratoi Polisi Ymgysylltu Cymunedol a fydd yn bodloni gofynion Deddf 2021, a fydd yn cynnwys sut y byddwn yn annog cyfranogiad mewn gweithgarwch gwneud penderfyniadau hefyd, er ein bod yn aros am ganllawiau terfynol gan Lywodraeth Cymru ynghylch y rhan hon o'r ddeddfwriaeth.
- Mae Map ffyrdd y Cyngor yn darparu'r wybodaeth ddiweddaraf i ddinasyddion ynghylch y gwasanaethau ddarparir oherwydd pandemig COVID-19, er mwyn cynnig eglurder i breswylwyr y Sir.
- Mae'r Cyngor wedi bod allan i dendr ac wedi dyfarnu'r contract am osod offer yn Siambr y Cyngor a fydd yn galluogi i gyfarfodydd hybrid gael eu cynnal, yn ogystal â'r gallu i ddarlledu'r cyfarfodydd hynny. Gosodir yr offer yn ystod y gaeaf.
- Mae'r Cyngor yn cynnig ffyrdd amgen i ddinasyddion droi at wybodaeth os nad ydynt yn gallu manteisio ar wasanaethau digidol. Gallant ffonio Canolfan Gyswilt y Cyngor neu ymweld â'i Lyfrgelloedd lle y gall y cyhoedd droi at gyfrifiaduron sydd ar gael neu wasanaeth Wi-Fi 4G am ddim, sy'n caniatáu i unrhyw un ddefnyddio eu dyfais eu hunain.
- Mae manylion cyswilt Cynghorwyr, eu cofnodion presenoldeb, eu haelodaeth o Bwyllgorau a'r Datganiadau Diddordeb ar gael ar Wefan y Cyngor.
- Mae adroddiadau blynyddol Cynghorwyr ar gael ar Wefan y Cyngor.
- Mae'r Adroddiad Blynyddol Trosolwg a Chraffu ar gael ar Wefan y Cyngor.
- Mae Adroddiad Blynyddol y Gwasanaethau Democrataidd ar gael ar Wefan y Cyngor.

- Cyhoeddir Adroddiad Blynyddol am Amcanion Gwella a Llesiant y Cyngor Sir ar wefan Sir Ceredigion er mwyn hysbysu dinasyddion Ceredigion o'r gweithgareddau a'r camau y mae'r Cyngor yn eu cymryd er mwyn cefnogi ei Amcanion Gwella a Llesiant. Mae hyn yn rhan o hunanasesiad y Cyngor hefyd. Mae cynllun cryno ar gael hefyd mewn swyddfeydd cyhoeddus ar gyfer ein dinasyddion.
- Cyhoeddir datganiadau ariannol blynyddol ar Wefan y Cyngor.
- Cymeradwyaeth briodol.
- Trefniadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol.
- Perchnogaeth o waith cynllunio a thrawsnewid.
- DLIB.
- Mae DLIB y Cyngor yn dangos tystiolaeth o'r ffordd y mae'n cydymffurfio â saith Egwyddor graidd y Fframwaith Llywodraethu a'r is-egwyddorion sydd yn y Fframwaith ac yn y Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol, gan gynnwys sut y mae'n gweithredu trefniadau cywir er mwyn llywodraethu ei faterion, yn hwyluso gweithrediad effeithiol ei swyddogaethau ac yn gwneud trefniadau ar gyfer rheoli risg (datblygwyd y Fframwaith Llywodraethu yn 2010 ac fe'i ddiwygiwyd yn unol â Fframwaith *Delivering Good Governance in Local Government* CIFA/SOLACE 2016). Mae'n cydymffurfio hefyd gyda Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.
- Cynhaliwyd asesiad o'r fframwaith ar gyfer llywodraethu corfforaethol er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth e.e. wedi'i ddiweddarau i adlewyrchu'r newidiadau sy'n angenrheidiol oherwydd pandemig COVID-19. Penderfyniad gan y Cyngor ynghylch a gymeradwyir DLIB e.e. ei ddiweddarau a'i gymeradwyo gan y Cyngor ar 25 Tachwedd 2021 (gyda chyfrifon).
- Mae Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol y Cyngor yn dangos sut y mae'n meddu ar y trefniadau llywodraethu corfforaethol angenrheidiol mewn grym er mwyn sicrhau perfformiad effeithiol, ac mae'n ddatganiad cyhoeddus sy'n nodi'r ffordd y bydd y Cyngor yn cyflawni'r ymrwymiad hwnnw.
- Rhannwyd DLIB gyda chyfrifon, fe'i adolygwyd a'i ddiweddarwyd gydag Aelodau a Swyddogion gan gynnig proses ymgysylltu ehangach. Mae Aelodau a Swyddogion yn cynnal adolygiad o'r DLIB bob blwyddyn.
- Mae goblygiadau ariannol yn ofyniad er mwyn eu cynnwys yn holl adroddiadau Cyfarfodydd y Cabinet. Diweddarwyd Rheoliadau Ariannol a'r Rheolau Gweithdrefn Ariannol (Dogfen F Cyfansoddiad), a'r Rheolau Gweithdrefn Contract (Dogfen G Cyfansoddiad). Cymeradwywyd y Strategaeth Gaffael 2018-2022 gyfredol yn 2018.
- Arferion cyfrifyddu – cydymffurfir â Chodau Ymarfer, caiff Dangosyddion Darbodus eu paratoi a'u hadrodd i'r Cyngor a'u monitro trwy gydol y flwyddyn.

Cynhelir gweithgarwch rheolaidd er mwyn monitro'r gyllideb trwy gydol y flwyddyn. Yn ogystal, mae IA yn adolygu trefniadau rheoli ynghylch casglu a monitro incwm.

- Mae perthynas waith dda yn bodoli gyda Llywodraeth Cymru fel rheolydd allweddol a gyda rheolyddion allanol, gan gynnwys Archwilio Cymru, Estyn, AGC, yr Awdurdod Gwasanaethau Ariannol ('FSA') a'r Asiantaeth Safonau Bwyd fel rheolyddion allweddol. Cynhelir deialog reolaidd gyda chynrychiolwyr o Archwilio Cymru.
- Cofnodir Protocol Archwilio Cymru ac mae gweithdrefnau mewn grym er mwyn sicrhau y rhoddir sylw i'r holl 'Ffurflenni Ymateb Rheolwyr' o bob adroddiad Archwilio Cymru, a bod ymatebion Gwasanaeth yn cael eu cyflwyno i'r Grŵp Arweiniol, y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ac Archwilio Cymru.
- O ran monitro cynnydd camau gweithredu/argymhellion, y Swyddog Llywodraethu yw pwynt cyswllt Archwilio Cymru ar gyfer Ffurflenni Ymateb Rheolwyr ('MRFs') heb eu cyflwyno ar gyfer 2019/20 a 2020/21, a materion llywodraethu/MRFs sy'n ymwneud â llywodraethu parhaus. Cyflwynir y system hon mewn Protocol, a gymeradwywyd gan y Grŵp Arweiniol ac a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, a chyflwynwyd fersiwn wedi'i ddiweddarau (er mwyn adlewyrchu'r ffaith bod y Swyddog Gwella a Pherfformiad Corfforaethol yn eu swydd) i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn ystod ei gyfarfod ar 9.9.2021.
- Cynhelir cyfarfodydd misol gydag Archwilio Cymru hefyd er mwyn trafod gwaith parhaus a materion i'w cyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a cheir deialog reolaidd gyda chynrychiolwyr o Archwilio Cymru.
- Rhoddir sylw i argymhellion gan Archwilio Cymru yn y trefniadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol.
- Cyflwynir holl adroddiadau Archwilio Cymru i'r grŵp Arweiniol a'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, sy'n monitro gweithrediad y camau gweithredu cywiro gofynnol.
- Mae proses er mwyn monitro cynnydd Camau Gweithredu yn cael ei datblygu.
- Tan 31/12/21, mae pennaeth y swyddogaeth IA yn CMIA sy'n meddu ar gymhwyster CIPFA, ac mae'r CMIA o 1/1/22 ymlaen yn astudio er mwyn sicrhau cymhwyster IIA. Mae gan y ddau CMIA brofiad helaeth ym maes llywodraeth leol, ac maent yn cael eu cynorthwyo gan dîm sy'n meddu ar sgiliau a gwybodaeth briodol. Mae dau aelod o Staff yn astudio ar gyfer cymhwyster Sefydliad Siartredig yr Archwilwyr Mewnol ar hyn o bryd, ac mae dau yn datblygu sgiliau archwilio TGCh.
- Mae Swyddogion IA yn astudio am gymwysterau archwilio er mwyn gwella eu gwybodaeth, eu sgiliau a'u cymhwysedd.

- Gweithredwyd proses i ailstrwythuro IA ym mis Mai 2019, a chynhaliwyd un arall ym mis Tachwedd 2020. Mae'r gwasanaeth wedi bod yn manteisio ar adnoddau llawn er 1 Rhagfyr 2020.
- Bydd CMIA newydd yn y swydd o 1 Ionawr 2022, ac mae ganddynt brofiad sylweddol ym maes IA, a bydd ganddynt ffenestr 6-wythnos i 'gysgodi'r' CMIA presennol, ac maent yn cael eu cynorthwyo gan Reolwr Archwilio gwybodus a medrus.
- Mae rôl CMIA yn cael mynediad rhydd a dilyffethair i Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ac mae'r ddau yn cyfarfod yn rheolaidd yn ystod y flwyddyn (ac mae'r cyfarfodydd hyn yn parhau o bell yn ystod pandemig COVID-19).
- Mae gweithgarwch cynllunio busnes a blaenraglen waith gadarn sy'n seiliedig ar risg yn eu lle.
- Cyflawnir gwaith adrodd rheolaidd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ynghylch gweithgarwch IA, h.y. Adroddiadau Cynnydd Archwilio Mewnol chwarterol i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu er mwyn monitro perfformiad cynnydd a gwella a rhoddir crynodeb o'r gwaith a'r farn archwilio ynghylch sicrwydd mewn Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol bob blwyddyn ar ddiwedd y flwyddyn. Cynhelir adolygiadau dilynol er mwyn monitro camau gweithredu cywirol.
- Mae'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn adolygu ac yn cymeradwyo'r Siarter Archwilio Mewnol yn rheolaidd (cymeradwywyd y fersiwn diwethaf gan y Pwyllgor Archwilio ar 19/01/2022).
- Mae CMIA yn cynnig barn wrthrychol flynyddol am sicrwydd ynghylch prosesau rheoli risg, rheoli a llywodraethu y Cyngor, ar sail y sicrwydd unigol a roddir i Reolwyr ar ôl pob adolygiad archwilio, ac mae'n cyfrannu i'r DLIB.
- Adroddir am gydymffurfiaeth gyda PSIAS bob blwyddyn i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a bydd cynllun gwella yn dilyn hyn. Cynhelir gweithgarwch adolygu asesu gan gymheiriaid bob pum mlynedd (adolygiad diweddaraf ym mis Mai 2022 gan Gyngor Sir Ynys Môn).
- Cenhadaeth IA yw gwella a diogelu gwerth sefydliadol trwy gynnig sicrwydd, cyngor a dirnadaeth wrthrychol ac sy'n seiliedig ar risg. Nodir manylion hyn yn y Siarter Archwilio fewnol, sy'n nodi hawl mynediad IA hefyd (yn unol â Rheoliadau Ariannol/Cyfansoddiad y Cyngor).
- Rhoddir sylw i argymhellion gan Archwilio Cymru yn y trefniadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol.
- Mae'r Cyngor yn dysgu ac mae'n ceisio sicrhau gwelliant yn barhaus.
- Cynhelir asesiad allanol bob pum mlynedd o IA yn ôl yr hyn sy'n ofynnol gan PSIAS.

- Cynhaliwyd yr Asesiad Allanol Archwilio Mewnol diwethaf ym mis Mai 2022 gan Gyngor Sir Ynys Môn ac adroddwyd amdano i'r Pwyllgor Archwilio ar 27 Medi 2022, ynghyd â'r Cynllun gwella.
- Adroddir am gynnydd, perfformiad a gwelliant i'r Pwyllgor Archwilio bob chwarter.
- Cynllun Llesiant a chylch gorchwyl BGC, ac adroddiad blynyddol gan BGC.
- Mae Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu Cyngor Sir Ceredigion yn gyfrifol am gymryd trosolwg o effeithiolrwydd cyffredinol y Bwrdd.
- Pennir cytundebau Atebolrwydd a Phartneriaeth mewn prosiectau ar y cyd.

4 Barn am lefel y sicrwydd y gall y trefniadau llywodraethu ei rhoi

Mae'r Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol (CMIA) yn paratoi Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol ar ddiwedd y flwyddyn, a gyflwynir i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn ei gyfarfod ym mis Mehefin fel rheol (cyflwynwyd ar 6 Mehefin 2022). Mae'r adroddiad yn amlinellu canlyniadau unigol a chyfunol yr adolygiadau archwilio a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn, ac mae'n rhoi'r farn archwilio gyffredinol am sicrwydd yn seiliedig ar y gwaith archwilio hwnnw. Mae'r sicrwydd a roddir hefyd yn rhoi sylw i gynnydd o ran gweithredu gwelliannau, ystyriaeth o'r gofrestr risgiau, a'r sicrwydd a roddir mewn adroddiadau a gyhoeddwyd gan reoleiddwyr allanol. Caiff manylion ynghylch cwrpas y gwaith archwilio, a'r angen i ailflaenoriaethu'n gyson er mwyn sicrhau bod gwaith digonol yn cael ei gyflawni ar gyfer rhoi sicrwydd, eu nodi yn yr adroddiad.

Mae'r Adroddiad Blynyddol ar ddiwedd y flwyddyn yn cynnwys canlyniadau hunanasesiad blynyddol y gwasanaeth archwilio mewnol, sy'n seiliedig ar dempled Nodyn Cymhwyso CIPFA i Lywodraeth Leol. Roedd y templed yn destun adolygiad allanol gan gymheiriaid ym Mis Mai 2022, a'r bwriad yw ailadrodd asesiad allanol bob pum mlynedd fel sy'n ofynnol gan Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS). Mae'r cynlluniau gwella sy'n deillio o'r asesiadau hyn yn cael eu cynnwys yn yr Adroddiadau Cynnydd chwarterol a gyflwynir i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, a chânt eu hadolygu'n flynyddol yn yr Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol.

Mae'r Cynlluniau Gwella yn nodi'r gwelliannau a wnaed ac y bwriedir eu gwneud yn sgil yr argymhellion sy'n codi o'r asesiadau, ynghyd â chanlyniadau Rhaglen Gwella Sicrwydd Ansawdd y gwasanaeth yn unol â gofynion PSIAS, er mwyn sicrhau bod y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn medru monitro cynnydd y gwasanaeth.

Darparwyd Adroddiad am Gynllun Gweithredu Cynnydd a Blwyddyn Gyfredol Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2021-2022 i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 3 Mehefin 2021.

Mae Adroddiad Cynnydd Archwilio Mewnol 1/4/2021-30/6/2021 (a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 9 Medi 2021 a'r cyfnodau dilynol adroddwyd ar 19 Ionawr 2022, 10 Mawrth 2022 a'r 6 Mehefin 2022) yn cynnwys y camau gweithredu a gymerwyd hyd yma er mwyn cyflawni'r gwelliannau arfaethedig a nodwyd.

Mae strwythur staffio y gwasanaeth Archwilio Mewnol wedi bod yn gyflawn yn ystod y flwyddyn 2021-2022.

Ar 24 Chwefror 2021 hefyd, cyflwynodd CMIA y Strategaeth a'r Cynllun Archwilio Mewnol ar gyfer 2021/22 i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu. Diben hwn yw sicrhau bod gwaith yn cael ei gyflawni ar lefel ddigon eang i ategu'r farn flynyddol am effeithiolrwydd y systemau llywodraethu, gwaith rheoli risgiau, a rheolaeth fewnol ar draws y Cyngor. Roedd y Strategaeth a'r Cynllun Archwilio Mewnol ar gyfer 2021/22 yn crynhoi'r meysydd gwaith yr oedd yr Adran Archwilio Mewnol yn bwriadu canolbwyntio arnynt yn ystod y flwyddyn, gan ystyried y sefyllfa oherwydd y pandemig.

Mae'r gwasanaeth wedi cael ei ddarparu ar sail fwy adweithiol eleni, yn yr un modd â'r flwyddyn flaenorol, oherwydd yr amryw risgiau a gyflwynwyd yn sgil newidiadau angenrheidiol i arferion gweithio'r Cyngor, er enghraifft grantiau untro'n cael eu rhoi, grwpiau'n cael eu sefydlu i dargedu meysydd penodol lle'r oedd newid yn digwydd, mwy o staff yn gweithio gartref, ac ati. Mae gwaith archwilio mewnol wedi'i asesu yn barhaus ac mae anghenion a blaenoriaethau cyfnewidiol y Cyngor wedi cael eu hystyried yn rheolaidd. Yn ychwanegol i'r gwaith adweithiol hwn, rhoddir sicrwydd ar gyfer 2021/22 ar adolygiadau a gynllunnir ac sy'n cael eu cario ymlaen neu'n cael eu cynnal yn ystod y flwyddyn er mwyn asesu lefel flynyddol y sicrwydd ar gyfer y Cyngor. Mae'r holl gamau gweithredu a gymerwyd wedi bod yn gyson â'r nodyn cyfarwyddyd a gyhoeddwyd gan y Bwrdd Cyngori ar Safonau Archwilio Mewnol. At hynny, mae rhagor o adnoddau wedi'u neilltuo i ddatblygu'r system mapio sicrwydd er mwyn ategu ymhellach y sicrwydd a roddir ar ddiwedd y flwyddyn.

Mae gan y Cyngor, er enghraifft, rwymedigaeth daer i ddyfarnu grantiau amrywiol i fusnesau cymwys yn y Sir, ac oherwydd hawliadau twyllodrus posibl, mae'r Archwiliad Mewnol wedi parhau i adolygu sampl o geisiadau cyn talu (mae'n haws stopio taliadau nag adfer yr arian wedi hynny), gan ychwanegu gwerth i weithrediadau'r Cyngor o ganlyniad i amgylchiadau sy'n newid, fel y'i cefnogir gan nodiadau arweiniad y Bwrdd Cyngori Safonau Archwilio Mewnol.

Daeth yr CMIA i'r casgliad yn ei Hadroddiad Blynyddol 2021/22 a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 06/06/2022 bod gan y Cyngor fframwaith boddhaol o lywodraethu, rheoli risg a rheolaethau mewnol ar waith i reoli cyflawni amcanion y sefydliad yn ystod y flwyddyn, sy'n seiliedig ar:

- y nifer, y cwmpas a'r sicrwydd a gafwyd o'r adolygiadau mewnol ac allanol a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2022,
- a'r ffaith bod y rheolwyr (pan ar gael) wedi derbyn y camau a gymerwyd,

Fodd bynnag, oherwydd effaith barhaus y pandemig, dylid nodi na chafodd unrhyw ysgolion eu hadolygu yn ystod y flwyddyn. Fodd bynnag, cynhaliwyd archwiliadau penodol wrth archwilio grantiau EIG a PDG.

Bydd y Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn destun adolygiad gan Archwilio Cymru er mwyn sicrhau ei fod yn gyson â'r wybodaeth sydd ganddo ac â deddfwriaeth. Yn ogystal, mae'r Adran Archwilio Mewnol yn cynnal adolygiad annibynnol blynyddol o'r Fframwaith Llywodraethu Blynyddol ac o'r dull sgorio a'r dystiolaeth, fel y nodir ym Mhwynt 2 uchod.

Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyswllt Cwsmeriaid y Cyngor yw Uwchberchennog Risg Gwybodaeth yr awdurdod, ac mae'n gyfrifol hefyd am Ddiogelu Data a Diogelwch TGCh.

Yn draddodiadol, roedd Fforwm SIRO yn cynnwys arbenigwyr am faterion: E.e. Cyfleusterau, Diogelu Data, Diogelwch TG, Pennaeth TG, Cyfreithiol, AD a rhywfaint o gynrychiolaeth adrannol. Mae hwn yn cyfarfod bob chwarter i drafod materion sy'n ymwneud â risg gwybodaeth a rheoli gwybodaeth.

Mae rolau allweddol a threfniadau craffu presennol y Tîm Asedau Gwybodaeth fel a ganlyn:

- Swyddog Diogelwch TG ('ITSO') sy'n cynghori ynghylch diogelwch data, a chynghorwyr ac ymgynghorwyr allanol a ddefnyddir o bryd i'w gilydd i roi prawf ar drefniadau diogelwch yr Awdurdod a chynghori yn eu cylch;
- Swyddog Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion ('IRMO') sy'n cynghori ynghylch cydymffurfio â'r gyfraith ac sy'n sicrhau bod polisiau a gweithdrefnau ar waith ac y glynir wrthynt;
- Mae'r Grŵp Corfforaethol Diogelu Data (a elwir yn fewnol yn gyfarfod Grŵp Corfforaethol Diogelu Data / Rhyddid Gwybodaeth / Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol) yn cwrdd bob chwarter, a chaiff ei gadeirio gan y Pennaeth Polisi Gwasanaeth (Dirprwy HOS ICT&CS); a
- Chyflwynir Adroddiadau Blynyddol yn ôl yr angen i Bwyllgor Archwilio a Llywodraethu y Cyngor.

Yn ogystal:

- ITSO yw Is-gadeirydd Fforwm Diogelwch Sector Cyhoeddus Cenedlaethol Cymru (Cymru WARP) sy'n cwrdd bob chwarter.
- IRMO yw Cadeirydd Cymdeithas Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion Cymru ac mae'n trefnu digwyddiadau ar draws Cymru.
- Mae IRMO yn aelod o Banel Sicrhau Ansawdd Cytundeb Rhannu Gwybodaeth Bersonol Cymru ar gyfer Canolbarth a Gorllewin Cymru.

Yn dilyn yr adolygiad o'r Fframwaith Llywodraethu, bernir bod y trefniadau llywodraethu cyffredinol yn dda ar y sail bod mwyafrif y sgorau a roddwyd yn 9/10.

Mae cyflwyno'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol sy'n amlinellu'r ffordd y mae'r Cyngor wedi ymrwmo i egwyddorion craidd Fframwaith *Delivering Good Governance in Local Government* CIPFA/SOLACE yn cynnig arweiniad i'r holl Aelodau a Swyddogion am yr agenda lywodraethu.

Bydd adolygu'r Cod Llywodraethu Lleol yn rheolaidd yn rhoi lefel uchel o sicrwydd bod y trefniadau llywodraethu'n addas i'w diben.

Pandemig y Coronafeirws

Oherwydd argyfwng pandemig y coronafeirws, caewyd holl swyddfeydd y Cyngor i'r cyhoedd ar 23 Mawrth 2020.

Yng ngoleuni'r argyfwng cenedlaethol a'r sefyllfa frys a gododd o ganlyniad i'r pandemig, ac er mwyn diogelu buddiannau'r Cyngor a'r cyhoedd, mewn amgylchiadau lle y bernir bod y penderfyniad yn un brys ac y byddai unrhyw oedi'n niweidio buddiannau'r Cyngor neu'r cyhoedd yn ddifrifol, rhoddodd Arweinydd y Cyngor bwerau dirprwyedig dros dro i Brif Weithredwr a Grŵp Arweiniol y Cyngor wneud penderfyniadau ynghylch ymateb y Cyngor i COVID-19.

Gwnaethpwyd y penderfyniad yn unol â rhan 4 Cyfansoddiad y Cyngor.

Mae Hysbysiad y Cofnod o Benderfyniadau Brys ar gael ar wefan y Cyngor ar dudalen y Cyngor ar gyfer Strwythur Llywodraethu er mwyn gwneud penderfyniadau yn ystod COVID-19 (<https://www.ceredigion.gov.uk/resident/coronavirus-covid-19/governance/>). Adolygwyd y penderfyniad, ac ym mis Hydref 2020, Chwefror 2021, Mawrth 2021 a Mai 2021, cymeradwyodd yr Arweinydd benderfyniadau diwygiedig (ar gael ar wefan y Cyngor hefyd).

Yn ystod y cyfnod dan sylw, mae cyfarfodydd y Grŵp Rheoli Aur wedi'u cynnal er mwyn trafod pandemig COVID-19 a dulliau o ymdrin yn effeithiol â'r sefyllfa. Mae'r Grŵp Rheoli Aur yn dal i gwrdd sawl gwaith yr wythnos.

Sefydlwyd fforwm y Grŵp Rheoli Aur ar unwaith i hwyluso gweithrediadau a darparu proses gadarn ar gyfer gwneud penderfyniadau o'r cychwyn cyntaf, ac roedd yn cynnal cyfarfodydd rhith bob dydd.

Daeth swyddogaeth Weithredol Dros Dro i drosglwyddo pwerau i ben ar 31 Awst 2021. O 1 Medi 2021 tan nawr, mae'r Grŵp Rheoli Aur wedi bod yn gwneud penderfyniadau gweithredol dan Ddeddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004.

Mae llythyr Archwilio Cymru i'r Cyngor ynghylch Adfer yn sgil COVID-19 – Sicrwydd Dros Dro, dyddiedig 19 Hydref 2020, yn crynhoi ei gasgliadau dros dro ar sail camau parhaus i fonitro'r broses o addasu i effaith barhaus y pandemig. Yn yr Atodiad, mae Archwilio Cymru yn cyfeirio at y bwriad, yn rhan o drefniadau addasu'r Cyngor ar gyfer gwneud penderfyniadau, i'r Lòg Penderfyniadau gael ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor ac i adroddiad gael ei gyflwyno yng nghyfarfod nesaf y Pwyllgor Cydlynu

Trosolwg a Chraffu. Nododd y Pwyllgor Archwilio gynnwys y llythyr hwn yn ei gyfarfod ar 12 Tachwedd 2020 a chyflwynwyd adroddiad gan y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyfreithiol a Llywodraethu/Swyddog Monitro i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu ar 20 Ionawr 2020, a oedd yn nodi cynnwys yr Adroddiad a chynnwys Lòg Penderfyniadau cyfarfodydd y Grŵp Arwain COVID-19, sef y Grŵp Rheoli Aur.

Cyhoeddwyd y Lòg gyntaf ar wefan y Cyngor ar 5 Tachwedd 2020 (ar gyfer penderfyniadau a wnaed hyd at 30 Medi 2020). Mae'r penderfyniadau a wnaed rhwng 1 Hydref 2020 a 30 Tachwedd 2020 wedi'u cyhoeddi erbyn hyn hefyd ac mae'r penderfyniadau a wnaethpwyd tan ddiwedd mis Rhagfyr 2021 yn cael eu paratoi i'w cyhoeddi.

Roedd gan y Cyngor weledigaeth glir y gallai pob unigolyn, busnes a gwasanaeth yn ddieithriad ei deall a chytuno arni er mwyn sicrhau bod Ceredigion yn llwyddo nid yn unig i leihau nifer y marwolaethau a ragwelid yn ystod penllanw cyntaf yr haint ond, yn bwysicach na hynny, nifer y marwolaethau a ragwelid yn ystod unrhyw benllanw yn y dyfodol. Mae'r weledigaeth wedi'i gweithredu mewn tri chfnod hyd yma:

- Cyfnod 1: Bod yn barod – Cau pob gwasanaeth nad yw'n hanfodol
- Cyfnod 2: Gweithredu – Darparu gwasanaethau dan amodau cyfnod clo
- Cyfnod 3: Addasu a chydnerthedd hirdymor

Mae Cyfnod 3 yn darparu cyfnod addasu rhwng y ddau gyfnod cyntaf a phedwerydd cyfnod, sef y cyfnod adfer. Er mwyn i hynny allu digwydd, rhaid i'r cyfnod addasu ystyried tair prif elfen a fydd yn hollbwysig ar gyfer delio â COVID-19, gan sicrhau ar yr un pryd bod elfennau o'r cyfnod clo yn cael eu llacio'n ddiogel ac mewn dull strwythuredig a reolir. Y tair elfen yw:

Cyfyngu + Ynysu + Dileu

Wrth i gyfyngiadau'r cyfnod clo gael eu llacio'n raddol ac wrth i Lywodraeth Cymru ddiwygio ei chanllawiau, mae'r Cyngor wrthi'n ystyried sut a phryd y gall ailgyflwyno ei wasanaethau neu sut y byddant yn cael eu darparu mewn ffordd wahanol. Nodir hynny mewn 'Cynllun y ffordd ymlaen' ar wefan y Cyngor.

Gobeithir y bydd sectorau busnes a grwpiau cymunedol hefyd yn cyfrannu at y cynllun hwn er mwyn sicrhau eglurder i holl drigolion Ceredigion.

Ar ôl rhoi'r gorau yn syth ar y dechrau i gynnal cyfarfodydd cyhoeddus, mae cyfarfodydd y Cyngor wedi'u hailgyflwyno ar lwyfan rhith.

Gall aelodau'r cyhoedd fynychu'r cyfarfodydd o bell drwy anfon e-bost i'r Gwasanaethau Democrataidd er mwyn cael y manylion cofrestru. Mae rhestr lawn o gyfarfodydd o bell ar gael ar wefan y Cyngor. Gellir gwyllo'r cyfarfodydd hyn ar dudalen Facebook y Cyngor hefyd.

5 Y materion a nodwyd ar gyfer y llynedd (2021-2022)

Mae'r tabl canlynol yn cofnodi'r camau gweithredu a gymerwyd yn ystod 2021-22 i ddatrys y materion a nodwyd yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer 2020-2021:

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad / Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
<p>A1.1 Sicrhau bod yr Aelodau a'r Swyddogion yn ymddwyn gydag uniondeb ac yn arwain diwylliant lle maent yn gweithredu'n amlwg ac yn gyson er budd y cyhoedd, gan warchod enw da'r sefydliad drwy wneud hynny</p>	<p>Y Swyddog Monitro i roi cyngor pellach i Swyddogion am yr angen i ddatgelu buddiannau mewn sefydliadau sy'n gwrthdaro gyda buddiannau'r Cyngor, neu y gallent wneud hynny, gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Contractwyr; • Llywodraethwyr Ysgol; • Clercod cyngorau Tref a Chymuned; • Aelodau cyngorau Tref a Chymuned; • Llywodraethwyr Ysgol. <p>MO a CLO Gwasanaethau Democrataidd i barhau i gynnal adolygiad o Aelodau sy'n dal swyddi cyfarwyddwr, ymddiriedolaethau neu aelodaeth pan gânt eu penodi i gyrrff allanol, a phwyllgorau, y Swyddog Monitro i ystyried adborth aelodau a gwerth ychwanegol, gan barhau i ddiweddarau'r Cod Ymddygiad ar gyfer Swyddogion ac Aelodau.</p> <p>Y Swyddog Monitro i roi cyngor pellach i Swyddogion am yr angen i ddatgan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Swyddi cyfarwyddwyr; a • Chyflogaeth arall <p>Gan gynnwys os ydynt yn</p>	<p>Mae hon yn ddyletswydd barhaus.</p> <p>Bydd gan y Pwyllgor Moeseg a Safonau ddyletswyddau newydd nawr (o fis Mai 2022) dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, a fydd yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Monitro cydymffurfiaeth arweinwyr grwpiau gwleidyddol ar y Cyngor gyda'u dyletswyddau dan A.52(1) Deddf Llywodraeth Leol 2000; • Cyngori, hyfforddi neu drefnu hyfforddi arweinwyr grwpiau gwleidyddol ar y Cyngor am faterion sy'n ymwneud â'u dyletswyddau dan A.52A (1) Deddf Llywodraeth Leol 2000. • Ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol, paratoi adroddiad blynyddol i'r Cyngor ynghylch y flwyddyn honno yn unol â 56B Pennod 1 Rhan 3 Deddf Llywodraeth Leol 2000. <p>Mae'r ddyletswydd i fonitro cydymffurfiaeth arweinwyr grwpiau gwleidyddol yn ymwneud â safonau ymddygiad, a sicrhau bod hyn yn amlwg ac yn cael ei ddangos yn gyson a gyda thystiolaeth er mwyn diogelu enw da y Cyngor.</p> <p>Mae cyngor y Swyddog Monitro i Swyddogion ynghylch datgelu buddiannau yn gam gweithredu sy'n parhau, a gyflawnir yn</p>	EP/LE	Mawrth 2022

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad / Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
	<p>gwrthdaro gyda buddiannau'r Cyngor neu beidio.</p> <p>Y Swyddog Monitro i barhau i gynghori Aelodau ymhellach am yr angen i ddatgan lletygarwch/rhoddion.</p> <p>Y Swyddog Monitro i roi cyngor i Brif Swyddogion ymhellach am yr angen i ddatgan:</p> <ul style="list-style-type: none"> cysylltiadau personol agos gyda Swyddogion neu Aelodau eraill, 	<p>rheolaidd trwy gyfrwng Diweddariadau Newyddion ar system Cerinet.</p> <p>Yn fwyaf diweddar, cyhoeddwyd Diweddariad am Ddatgelu Buddiannau a Lletygarwch Cyflogeion y Cyngor ar 20 Gorffennaf 2021 ar Safle CeriNet y Cyngor, gan gynnwys dolenni i ffurflenni perthnasol a'r Cod Ymddygiad i Gyflogeion Llywodraeth Leol, ynghyd â nodyn atgoffa y dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau neu geisiadau am gyngor i'r Swyddog Monitro.</p> <p>Cyhoeddwyd diweddariad am y Datganiad Cyflogeion a'r Gofrestr Buddiannau, gan gynnwys ynghylch Grantiau NDR Cronfa Busnes Cyfyngiadau COVID-19 ar gyfer busnesau ar 8 Ionawr 2021 ar Safle CeriNet y Cyngor.</p> <p>Cynhelir adolygiad ar hyn o bryd o'r cyrff allanol sydd wedi penodi Aelodau, gan gynnwys gwerth ychwanegol, a hefyd, diweddarau'r Cyfansoddiad.</p> <p>Ar hyn o bryd, cynhelir adolygiad sylweddol o'r Cod Ymddygiad i Gyflogeion Llywodraeth Leol, a hefyd, y Datganiadau Budd a Lletygarwch ar gyfer Staff. Cynhaliwyd cyfarfodydd rheolaidd a chafwyd mewnbwn gan y Swyddog Monitro, y Swyddog Llywodraethu, y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Pobl a Threfniadaeth a'r Swyddog Rheoli Cofnodion a Gwybodaeth Diogelu Data.</p> <p>Yn ogystal, anfonwyd Aseiad drafft o'r Effaith ar Ddiogelu Data i'r Swyddog Diogelu Data ei ystyried mewn perthynas â'r newidiadau a gynigiwyd i'r Cod Ymddygiad a'r Datganiadau, a rhoddwyd diweddariadau cynnydd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn ystod ei</p>		

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad / Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
		<p>Gyfarfod ar 25.11.2021 (rhoddir diweddariad cynnydd pellach yn ystod ei Gyfarfod ar 19.1.2022).</p> <p>Ar ôl cwblhau proses DPIA, anfonir y dogfennau drafft at y Grŵp Arweiniol, Undebau Llafur a'r Cyngor.</p> <p>Yn ogystal, ystyrir a ddylid cyhoeddi Buddiannau Busnes Prif Swyddogion ar wefannau'r Cyngor, a chynhelir Cyfarfodydd rhwng yr MO, y Swyddog Llywodraethu, y Swyddog Diogelu Data a CLO – Pobl a Threfniadaeth.</p>		
<p>A1.3 Arwain trwy esiampl a defnyddio'r gwerthoedd neu'r egwyddorion gweithredol safonol hyn fel fframwaith er mwyn gwneud penderfyniadau a chymryd camau eraill</p>	<p>Y Grŵp Arweiniol i gael diweddariad am e-Ddysgu gydag AD yn adrodd i'r Grŵp Arweiniol (Rhaid i'r holl Staff gwblhau modiwl hyfforddiant E-ddysgu gorfodol am Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ('WFGA').</p> <p>Parhau i adolygu'r Cyfansoddiad er mwyn adlewyrchu newidiadau deddfwriaethol ac yn unol â'r angen.</p>	<p>Cyflwynwyd y modiwl e-ddysgu gorfodol ym mis Medi 2017 a than fis Tachwedd 2021, mae wedi cael ei gwblhau gan 2,834 o gyflogeion. O blith y rhain, cwblhaodd 343 y modiwl Cymraeg a chwblhaodd 2,491 y modiwl Saesneg.</p> <p>Rhwng mis Ebrill a mis Tachwedd 2021, roedd 242 o gyflogeion wedi cwblhau'r modiwl e-ddysgu, 40 yn Gymraeg a 202 yn Saesneg (mae'r ffigurau yn cynnwys y rhai sydd wedi gadael). Anfonir nodiadau atgoffa i staff nad ydynt wedi cyflawni'r modiwl eto a bydd y Grŵp Arweiniol yn cael adroddiadau am weithgarwch cwblhau modiwlau e-ddysgu gorfodol o bryd i'w gilydd.</p> <p>Mae adolygu'r Cyfansoddiad er mwyn adlewyrchu newidiadau deddfwriaethol ac yn unol â'r angen yn dasg barhaus, gan bod y Cyfansoddiad yn ddogfen fyw. Cyflwynwyd diwygiadau arfaethedig i'r Cyfansoddiad ddiwethaf i'r Cyngor yn ystod y Cyfarfod ar 23 Medi 2021, a chyn hyn, yn ystod ei gyfarfod ar 18 Mawrth 2021. Mae Gweithgor Trawsbleidiol y Cyngor ar y Cyfansoddiad yn cyfarfod yn</p>	<p>GE</p> <p>EP/HR</p>	<p>Mawrth 2022</p> <p>Mawrth 2022</p>

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad / Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
		<p>rheolaidd, a chynhaliwyd cyfarfodydd ar 15 Chwefror 2021, 19 Ebrill 2021, 30 Mehefin 2021, 10 Awst 2021 ac 8 Tachwedd 2021, a bwriedir cynnal y Cyfarfod nesaf ar 11 Chwefror 2022.</p> <p>Mae diwygiadau arwyddocaol i'r Cyfansoddiad wedi cynnwys diwygiadau er mwyn cydymffurfio â Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 ac mae gwaith yn mynd rhagddo ar hyn o bryd i weithredu newidiadau fel yr argymhellwyd gan Archwilio Cymru yn ei Adolygiad o Wasanaeth Cynllunio Cyngor Sir Ceredigion 2020-21 (Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Hydref 2021).</p> <p>Cynhelir ymarfer cymharu o'r Cyfansoddiad Cyfredol yn erbyn y Cyfansoddiad Enghreifftiol a gyhoeddwyd gan CLILC.</p>		
<p>A1.4 Arddangos, mynegi ac ymgorffori'r egwyddorion neu'r gwerthoedd gweithredu safonol drwy bolisiau a phrosesau priodol a adolygir yn rheolaidd i sicrhau eu bod yn gweithredu'n effeithiol</p>	<p>Mae'r Cyngor yn gwneud paratodau i gydymffurfio gyda Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 ynghylch y Pwyllgor Archwilio (cylch gorchwyl, cylch gwaith a chyfansoddiad i'w hadolygu):</p> <p>Mae newidiadau'n cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> - newid yr enw i'r 'Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu; - Yr Aelodaeth fydd 2/3 Cynghorydd ac 1/3 Unigolyn Lleyg (yn unol â'r diffiniad yn y Ddeddf); - mae dyletswydd ar y Pwyllgor i benodi ei Gadeirydd a'i Ddirprwy Gadeirydd ei hun; - Rhaid i'r Cadeirydd fod 	<p>Cyflwynwyd newidiadau arfaethedig i'r Cyfansoddiad er mwyn cydymffurfio gyda Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 i Weithgor Trawsbleidiol y Cyngor ar y Cyfansoddiad ar 19 Ebrill 2021, 30 Mehefin 2021 a 10 Awst 2021, a wnaeth argymhellion priodol i'r Cyngor. Cyflwynwyd Adroddiad am y newidiadau arfaethedig hyn i'r Cyngor yn ystod ei Gyfarfod ar 23 Medi 2021. Penderfynodd y Cyngor gytuno i'r newidiadau arfaethedig.</p> <p>Cyflwynwyd Adroddiad pellach am newidiadau sy'n ymwneud â'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn deillio o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 i Bwyllgor Archwilio a Llywodraethu y Cyngor yn ystod ei Gyfarfod ar 3 Mehefin 2021, gan gynnwys diweddariadau i'r Cyfansoddiad, gan hysbysu am y gofynion i CJC</p>	EP/AW/HR	<p>Mawrth 2022</p> <p>Newidiadau ynghylch y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a Deddf 2021 wedi'u Cwblhau</p>

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad / Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
	<p>yn unigolyn lleyg; -Ni ddylai'r Dirprwy Gadeirydd fod yn aelod o Bwyllgor Gweithredol yr Awdurdod Lleol; ac - yn absenoldeb y Cadeirydd a'r Dirprwy, dim ond Aelodau anweithredol fydd yn gallu cadeirio.</p>	<p>Canolbarth Cymru i gael Is-bwyllgor Archwilio a Llywodraethu.</p> <p>Yn ogystal, cyflwynwyd adroddiad am newidiadau dan Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 sy'n effeithio ar y Pwyllgor i'r Pwyllgor yn ystod cyfarfod y Pwyllgor ar 24 Chwefror 2021, gan gynnwys recriwtio aelodau lleyg i'r Pwyllgor. Yna cyflwynwyd y newidiadau a'r cynigion hyn ynghylch recriwtio i'r Cyngor ar 18 Mawrth 2021, ac fe'u cymeradwywyd ganddo. Nododd y Cyngor gynnwys yr Adroddiad, ynghyd â'r dyddiadau gweithredu perthnasol, gan gymeradwyo:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) newid enw y Pwyllgor Archwilio i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, ynghyd â swyddogaethau ychwanegol yn ymwneud â delio gyda chwynion a pherfformiad y byddent yn dod i rym o 1 Ebrill 2021; b) cychwyn ar y broses recriwtio am aelodau lleyg annibynnol i'r Pwyllgor Archwilio; c) y cynigion ar gyfer Panel Dethol y Rhestr Fer; a'r d) Disgrifiad Rôl a'r Fanyleb Person. <p>Cyflwynwyd Adroddiad am faint y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar 21 Mai 2021, a gytunodd argymhell i'r Cyngor y dylai'r Pwyllgor gynnwys 6 Aelod o'r Cyngor Sir a 3 aelod lleyg (9 at ei gilydd). Yna, cyflwynwyd Adroddiad am faint y Pwyllgor i'r Cyngor ar 17 Mehefin 2021 a chytunodd y Cyngor ar y cyfansoddiad hwnnw o ran aelodau o 5 Mai 2022. Mae'r broses recriwtio wedi cael ei chwblhau erbyn hyn, a phenderfynodd y Cyngor ar 9 Rhagfyr 2021 benodi tri ymgeisydd a argymhellwyd gan Banel Dethol y Rhestr Fer.</p>		

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad / Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
	<ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="316 277 595 389">Cyhoeddi'r Gofrestr Penderfyniadau Dirprwyedig. <li data-bbox="316 1957 659 2069">Gwaith parhaus i fonitro'r niferoedd sy'n dilyn y modiwl e- 	<p data-bbox="683 271 1129 770">Mae'r broses o gyhoeddi cofrestr y penderfyniadau dirprwyedig yn parhau. Mae Lòg Penderfyniadau y Grŵp Rheoli Aur, cofrestr penderfyniadau, wedi cael ei chyhoeddi a'i diweddarau bob chwarter, a'i chyflwyno i'r Grŵp Rheoli Aur (ac yna ei chymeradwyo), ac wedi hynny, i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu (yn fwyaf diweddar ar 1 Rhagfyr 2021 a chyn hyn, ar 16 Mehefin 2021) ac fe'i chyhoeddwyd ar wefan y Cyngor.</p> <p data-bbox="683 808 1129 1211">Cynigiwyd yn y Cyfarfod hwn y dylid cyhoeddi'r Lòg Penderfyniadau yn fwy rheolaidd ac mae MO/Swyddog Llywodraethu yn trefnu y bydd yn cael ei gyhoeddi yn fwy rheolaidd (cyhoeddwyd penderfyniadau a wnaethpwyd tan 30 Tachwedd 2021 a chyhoeddir penderfyniadau a wnaethpwyd tan 31 Rhagfyr 2021 cyn bo hir (Rhagfyr 2021).</p> <p data-bbox="683 1249 1129 1518">Yna, cyflwynir y Log Penderfyniadau ar gyfer penderfyniadau a wnaethpwyd rhwng 1 Rhagfyr 2021 a 31 Rhagfyr 2021 i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu yn ystod ei Gyfarfod ar 10 Chwefror 2022.</p> <p data-bbox="683 1556 1129 1960">Mewn perthynas â phenderfyniadau dirprwyedig eraill, cyhoeddir penderfyniadau dirprwyedig y Pwyllgor Rheoli Datblygiad ar gyfer pob Pwyllgor Rheoli Datblygiad. Mae unrhyw waith penderfyniadau eraill yn mynd rhagddo, fodd bynnag, yn arbennig, mae gwaith yn cael ei gyflawni ar hyn o bryd i baratoi Cofrestr Gorchymyn Cadw Coed (TPO).</p> <p data-bbox="683 1998 1129 2065">O ran y niferoedd a fanteisiodd ar y modiwl Chwythu'r Chwiban e-</p>		

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad / Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
	<p>ddysgu Gorfodol ynghylch Chwythu'r Chwiban. Mae'n is na'r hyn sy'n ofynnol ar hyn o bryd.</p> <ul style="list-style-type: none"> Adolygir y polisi Cwynion / Canmoliaeth yn ystod 2020- 2021. <p>Darparir hyfforddiant Moeseg / Twyll.</p>	<p>ddysgu Gorfodol, rhwng mis Ebrill a mis Tachwedd 2021, cwblhaodd 237 o Staff y Modiwl, 42 yn Gymraeg a 195 yn Saesneg (*mae'r ffigurau hyn yn cynnwys y rhai sydd wedi gadael)</p> <p>Mae'r adolygiad o'r Polisi Cwynion Corfforaethol wedi cael ei gwblhau. Cyflwynwyd y polisi newydd i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Adnoddau Corfforaethol ar 7 Gorffennaf ac fe'i cyflwynwyd i'r Cyngor ar 23 Medi. Penderfynodd y Cyngor gymeradwyo'r Polisi a'r Gweithdrefnau Cwynion 2021 diwygiedig.</p> <p>Bellach, mae'r modiwl hyfforddiant Moeseg / Twyll, a baratowyd ar y cyd â Zurich (yswiriwr y Cyngor), wedi cael ei gwblhau. Cyflwynwyd yr hyfforddiant gan Anthony Connolly o Zurich ar 28 Mai 2021 yn ystod gweithdy chwarterol y Rheolwyr Corfforaethol. Defnyddir y sleidiau o'r cyflwyniad fel sylfaen modiwl e-ddysgu ar gyfer yr holl staff. Mae'r Gwasanaethau Archwilio a Llywodraethu Mewnol wedi paratoi cwestiynau ac atebion drafft ar gyfer y modiwl e-ddysgu ac mae wedi darparu'r rhain i'r adran Dysgu a Datblygu, a byddant yn eu defnyddio fel sylfaen y modiwl.</p> <p>Cefnogir hyn hefyd gan yr adolygiad a gynhaliwyd yn ddiweddar o Strategaeth Atal Twyll, Llygredd a Llwgwrwobrwyo (gan gynnwys Atal Gwyngalchu Arian) y Cyngor.</p> <p>Mae archwiliad mewnol dilynol o drefniadau'r Cyngor ynghylch Moeseg yn mynd rhagddo hefyd (yn cael ei adolygu ar hyn o bryd).</p>		<p>Mae'r adolygiad o'r Polisi Cwynion / Canmoliaeth wedi cael ei gwblhau</p>
A3.1 Sicrhau	<ul style="list-style-type: none"> Bydd Deddf 	<p>Fel yr uchod, mae cydymffurfiaeth gyda Deddf</p>	EP	Mawrth 2022

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad / Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
bod aelodau a Staff yn dangos ymrwymiad cadarn i'r gyfraith, yn ogystal â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau perthnasol	Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn cael effaith ar gyfrif corfforaethol, gan gynnwys y Cyngor, ac mae'r paratodau er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth yn mynd rhagddynt.	Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn parhau, gan gynnwys trwy gyfrif y Gweithgor Trawsbleidiol ar y Cyfansoddiad (Aelodau o bob grŵp gwleidyddol yn bresennol), adroddiadau i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a'r Cyngor, ac mae cynllun Gweithredu y Cyngor wedi cael ei baratoi a'i ddiweddarau'n rheolaidd, a chynhaliwyd cyfarfodydd gyda Swyddogion a CLOs perthnasol, pan fo hynny'n briodol.		
B1.1 Sicrhau bod diwylliant agored ar waith, drwy ddangos, cofnodi a mynegi ymrwymiad y sefydliad i fod yn agored	Diweddarwyd y polisi FOI ac EIR. Mae adolygiad o'r Cynllun Cyhoeddi FOI yn mynd rhagddo.	Bwriedir cynnal adolygiad o Gynllun Cyhoeddi FOI yn ystod y flwyddyn nesaf.	LE/AW/MNH	Mawrth 2022
B3.1 Sefydlu polisi clir ar y math o faterion y bydd y sefydliad yn ymgynghori'n ystyrlon â dinasyddion unigol, defnyddwyr gwasanaethau a rhanddeiliaid eraill yn eu cylch, neu'n eu cynnwys ynddynt, i sicrhau bod gwasanaeth (neu ddarpariaeth arall) yn cyfrannu at gyflawni'r	O ganlyniad i bandemig COVID-19, mae angen i benderfyniadau gael eu gwneud gan y Grŵp Rheoli Aur ar hyn o bryd am resymau brys, felly mae'n amhosibl i nifer o wasanaethau ymgynghori wyneb yn wyneb yn y gymuned ar hyn o bryd, felly diwygiwyd y sgorio i adlewyrchu hyn.	Lluniwyd Tudalen Ymgysylltu, Ymgynghoriadau a Phartneriaethau Cymunedol ar safle newydd Ceri Net. https://cerinet.ceredigion.gov.uk/our-council/community-engagement-consultation-and-partnerships/# Mae hyn yn cynnwys dolenni i'r Rhestr Gyfeirio Polisi Ymgysylltu Cymunedol, Ymgysylltu ac Ymgynghori cyfredol, Ymgysylltu gyda Defnyddwyr Gwasanaeth ac Offeryn Gwneud Penderfyniadau Ymgynghori. Bellach, asesir yr holl Asesiadau Effaith Integredig (IIAs) ar gyfer y Cabinet gan y Swyddog Ymgysylltu a Chydraddoldeb. Mae hyn yn cynnwys a yw gweithgarwch ymgysylltu, cynnwys ac ymgynghori effeithiol wedi digwydd, gan gyfrannu at ein proses strategol o wneud penderfyniadau.	AW/LE/MS	Mawrth 2022

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad / Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
canlyniadau arfaethedig	Mae'r Polisi Ymgysylltu Cymunedol yn destun adolygiad a bydd yn cynnwys darpariaethau ynghylch sut yr ymgysylltir gyda rhanddeiliaid yn y dyfodol.	Lluniwyd Strategaeth Ymgysylltu ddrafft newydd i Gyngor Sir Ceredigion, 'Siarad, Gwrando a Gweithio gyda'n Gilydd. Ymgynghorir am hon a chytunir arni yn dilyn yr Etholiadau Llywodraeth Leol yn 2022. Mae'r gwaith wedi cychwyn i baratoi Polisi Ymgysylltu Cymunedol a fydd yn bodloni gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, a fydd yn cynnwys sut y byddwn yn annog cyfranogiad wrth wneud penderfyniadau hefyd, er ein bod yn aros am ganllawiau gan Lywodraeth Cymru ynghylch y rhan hon o'r ddeddfwriaeth.		
B3.4 Gweithredu mecanweithiau adborth effeithiol er mwyn dangos sut yr ystyriwyd eu safbwyntiau	Mae gofyn gwneud gwaith pellach ynghylch monitro adborth a bydd y swydd Cydraddoldeb ac Ymgysylltu newydd yn rhoi sylw i hyn.	Cofnodir adborth o weithgarwch ymgysylltu a sut yr ystyriwyd safbwyntiau pobl yn yr IIAs. Cyhoeddir adroddiadau am ymarferion ymgysylltu ac ymgynghoriadau ar ein tudalen ar y we ynghylch ymgynghoriadau cyhoeddus er mwyn rhoi adborth i'r cyhoedd. http://www.ceredigion.gov.uk/you-r-council/consultations/ Cyflwynir unrhyw adroddiadau ymgysylltu / ymgynghori i'r pwyllgor Craffu a'r Cabinet er mwyn cyfrannu at eu gweithgarwch gwneud penderfyniadau.	AW/MS	Mawrth 2022
C1.5 Rheoli disgwyliadau defnyddwyr gwasanaethau'n effeithiol o ran pennu blaenoriaethau a gwneud y defnydd gorau o'r adnoddau sydd ar gael	Cyhoeddi perfformiad y gwasanaeth gan gynnwys data am y costau a gwerth am arian.	Caiff data perthnasol ynghylch costau a gwerth am arian ei ystyried yn gyson mewn adroddiadau gwasanaeth. Nid yw data ynghylch costau a gwerth am arian yng nghydestun rheoli disgwyliadau defnyddwyr gwasanaeth, ar gael i nac yn cael ei ddal gan y Gwasanaeth Perfformiad.	AW	Mawrth 2022 – Wedi'i gwblhau

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad / Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
<p>D2.3 Ystyried a monitro risgiau y mae pob partner yn eu hwynebu wrth gydweithio, gan gynnwys risgiau a rennir</p>	<p>Ystyrir newidiadau deddfwriaethol e.e. Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.</p>	<p>Fel yr uchod, mae'r gwaith yn parhau mewn perthynas â gwneud newidiadau deddfwriaethol, megis newidiadau Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 ac ystyried/monitro risgiau y mae pob partner yn eu hwynebu wrth gydweithio, gan gynnwys risgiau a rennir.</p> <p>Cynhelir cyfarfodydd ac mae gwaith paratoi yn cael ei wneud, er enghraifft, ynghylch gofyniad Deddf 2021 am Gyd-bwyllgorau Corfforedig, gan gynnwys risgiau posibl a risgiau a rennir (sefydlwyd grŵp CJC, a chynhaliwyd y cyfarfod cyntaf ar 19 Ebrill 2021, i ystyried y gofyniad i sefydlu CJC Canolbarth Cymru yn unol â Deddf 2021).</p> <p>Mae trefniadau Craffu ar y Cyd priodol yn eu lle mewn perthynas â Bwrdd Tyfu Canolbarth Cymru. Yn yr un modd, bydd gan Gyd-bwyllgor Corfforedig Canolbarth Cymru drefniadau priodol yn eu lle (Pwyllgor Craffu, Safonau a Llywodraethu ac Archwilio ar y cyd) – trefniadau sy'n cydymffurfio gyda deddfwriaeth a'i Rheolau Sefydlog.</p>	<p>AW/EP</p>	<p>Mawrth 2022</p>
<p>D2.5 Pennu dangosyddion perfformiad lleol priodol (yn ogystal â dangosyddion perfformiad statudol perthnasol neu genedlaethol eraill) fel rhan o'r broses gynllunio er mwyn nodi sut y caiff perfformiad gwasanaethau a phrosiectau ei</p>	<p>Mae gwaith pellach yn mynd yn ei flaen i gysylltu'r mesurau Perfformiad Lleol gyda holl Amcanion cynllun Busnes lefel 1.</p>	<p>Gweithredir y broses Cynllunio Busnes ar gyfer 2021-22 a rhennir Cynlluniau Busnes Lefel 1 gyda'r Tîm Perfformiad ac Ymchwil.</p> <p>Nodwyd mesurau perfformiad ym mhob Cynllun Busnes Lefel 1 a fydd yn eu tro yn trosi i'r Dangosfwrdd adrodd ar gyfer pob gwasanaeth. Craffwyd y mesurau hyn ac fe'u cymeradwywyd yn derfynol gan arweinwyr uwch. Yna, bydd gwasanaethau yn adrodd yn erbyn y mesurau hyn fel rhan o'r broses rheoli perfformiad ar gyfer</p>	<p>AW</p>	<p>Mawrth 2022</p>

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad / Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
fesur		y flwyddyn.		
<p>F3.5 Sicrhau pwyllgor archwilio neu grŵp neu swyddogaeth gyfatebol sy'n annibynnol ar y pwyllgor gweithredol ac sy'n atebol i'r corff llywodraethu: mae'n cynnig ffynhonnell bellach sicrwydd effeithiol ynghylch trefniadau i reoli risg a chynnal amgylchedd rheoli effeithiol y gwrandawir ar ei argymhellion ac y gweithredir yn eu cylch</p>	<p>Adolygu cylch gorchwyl, cylch gwaith a chyfansoddiad y Pwyllgor Archwilio yng ngoleuni Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Mae newidiadau'n cynnwys: - newid yr enw i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu; -- Yr aelodaeth fydd 2/3 Cynghorydd ac 1/3 Unigolyn Lleyg (fel y cânt eu diffinio yn y Ddeddf); - mae dyletswydd ar y Pwyllgor i benodi ei Gadeirydd a'i Ddirprwy Gadeirydd ei hun; -Rhaid i'r Cadeirydd fod yn unigolyn lleyg; -Ni ddylai'r Dirprwy Gadeirydd fod yn aelod o Bwyllgor Gweithredol yr Awdurdod Lleol; ac - yn absenoldeb y Cadeirydd a'r Dirprwy, dim ond Aelodau anweithredol fydd yn gallu cadeirio. Mae adolygiad yn mynd rhagddo o faint y Pwyllgor Archwilio. Caiff aelodau lleyg eu recriwtio yn ystod 2020/21, gan ystyried unrhyw ofnyion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 a therfynu cyfnod aelod lleyg presennol yn y swydd.</p>	<p>Fel yr uchod, mae gwaith yn parhau mewn perthynas â newidiadau sy'n effeithio ar y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yng ngoleuni Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Mewn adroddiad yn ystod y cyfarfod ar 24 Chwefror 2021, hysbyswyd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu o'r newidiadau i'w rôl ynghylch adroddiadau hunanasesu y Cyngor, ac ynghylch asesiadau perfformiad panel, yn ogystal â'r cam o newid enw, a'r newidiadau i'r Cadeirydd/Is-Gadeirydd a'r cyfansoddiad.</p> <p>Fel yr uchod, cyflwynwyd adroddiad yn cynnig diweddariad am Ddeddf 2021 i'r Pwyllgor yn ystod y Cyfarfod ar 3 Mehefin 2021, a oedd yn cynnwys rhoi diweddariad i'r pwyllgor Archwilio a Llywodraethu am newidiadau i'r Cyfansoddiad sy'n effeithio ar y Pwyllgor, gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recriwtio aelodau lleyg ac Is-Bwyllgor Archwilio a Llywodraethu CJC Canolbarth Cymru; ac - Ynghylch swyddogaethau'r Pwyllgor sy'n ymwneud ag: <ul style="list-style-type: none"> o adolygu ac asesu asesiad perfformiad y Cyngor; o ystyried adroddiad Hunanasesu blynyddol drafft y Cyngor; o ystyried unrhyw adroddiad gan yr Archwilydd Cyffredinol ac ymateb drafft y Cyngor; o adolygiad o swyddogaeth y Cyngor er mwyn delio gyda chwynion; a'r o rôl ynghylch Asesiadau Perfformiad Panel (o fis Mai 2022). <p>Mae'r Cyngor wedi cymeradwyo (Cyfarfod 23 Medi 2021) diwygiadau i gylch gorchwyl y Pwyllgor Llywodraethu ac</p>	EP/AR/HR	Mawrth 2022 – Wedi'i gwblhau

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad / Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
		Archwilio, yn dilyn argymhellion y Gweithgor Trawsbleidiol ar y Cyfansoddiad. Diweddarwyd y Cyfansoddiad gyda chylch gorchwyl er mwyn adlewyrchu dyletswyddau cyfredol y Pwyllgor o Ddeddf 2021, a chaiff dyletswyddau ar gyfer y Pwyllgor yn y dyfodol eu cynnwys yn y cylch gorchwyl ar yr dyddiad priodol.		
G1.1 Ysgrifennu a chyfleu adroddiadau i'r cyhoedd ac i randdeiliaid eraill mewn arddull dealladwy sy'n briodol i'r gynulleidfa dan sylw a sicrhau eu bod yn hawdd troi atynt a'u cwestiynu	Mae'r Cyngor yn parhau i weithredu newidiadau i'w cyflwyno gan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, sy'n cynnwys bod y Cyngor yn ymgynghori ac yn cyhoeddi strategaeth gyfranogi gyhoeddus gyda'r nod o gynyddu cyfranogiad y cyhoedd mewn democratiaeth leol, a gwella tryloywder.	Mae'r gwaith yn mynd rhagddo i baratoi Polisi Ymgysylltu Cymunedol a fydd yn bodloni gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, a fydd hefyd yn cynnwys sut y byddwn yn annog cyfranogiad wrth wneud penderfyniadau, er ein bod yn aros am arweiniad gan Lywodraeth Cymru am y rhan hon o'r ddeddfwriaeth. Mae'r Cyngor wedi bod allan i dendr ac mae wedi dyfarnu'r contract am osod offer yn Siambr y Cyngor, a fydd yn galluogi i gyfarfodydd hybrid gael eu cynnal, yn ogystal â gallu darlledu'r cyfarfodydd hynny. Gosodir yr offer dros y gaeaf a bydd y system yn ei lle erbyn mis Mawrth 2022.	LE/AM	Mawrth 2022 (– Wedi'i gwblhau erbyn Mawrth 2022)
G3.1 Sicrhau y gweithredir ynghylch argymhellion sy'n ymwneud â chamau cywiro gan archwilwyr allanol	Monitro cynnydd Camau gweithredu/argymhellion	Dogfennwyd 'Protocol Archwilio Cymru' ac mae gweithdrefnau yn eu lle i sicrhau y rhoddir sylw i'r holl 'Ffurflenni Ymateb Rheolwyr' o bob adroddiad AW ac y cyflwynir ymatebion gwasanaeth i LG, GAC ac AW. Y Swyddog Llywodraethu yw pwynt cyswllt AW ar gyfer Ffurflenni Ymateb Rheolwyr ('MRFs') heb eu cyflwyno ar gyfer 2019/20 a 2020/21, a materion parhaus sy'n ymwneud â llywodraethu/MRFs sy'n ymwneud â llywodraethu. Y Swyddog Perfformiad a Gwella Corfforaethol yw'r pwynt cyswllt AW ar gyfer MRFs sy'n ymwneud â pherfformiad a materion perfformiad. Nodir y system hon mewn Protocol, a gymeradwywyd	EP/AW/SJ	Mawrth 2022

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad / Cynnydd hyd yma	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
		<p>gan y Grŵp Arweiniol ac a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu. Cyflwynwyd fersiwn wedi'i ddiweddarau o'r Protocol (i adlewyrchu'r ffaith bod y Swyddog Perfformiad a Gwella Corfforaethol yn ei swydd) i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn ystod ei Gyfarfod ar 9 Medi 2021. Yn ogystal, mae'r Swyddog Llywodraethu a'r Swyddog Perfformiad a Gwella Corfforaethol wedi paratoi taenlen ar gyfer MRFs cyfredol, yn ogystal ag MRFs hanesyddol (a gaiff ei monitro gan y Swyddog Llywodraethu), i'w chyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio a Monitro er mwyn monitro ymatebion MRF. Yn ogystal, cynhelir cyfarfodydd misol gydag AW i drafod gwaith parhaus a materion i'w chyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu.</p> <p>Felly, mae'r camau gweithredu hyn yn parhau, ond mae'r systemau/archwiliadau priodol yn eu lle.</p>		

Sylwer: Caiff unrhyw gamau gweithredu heb eu cwblhau'n llawn erbyn y dyddiad cwblhau eu cario ymlaen i Gynllun Gweithredu 2022-2023.

6 Cynllun gweithredu y cytunwyd arno ar gyfer materion i'w hystyried yn ystod 2022-2023

Yn sgil gweithredu ac adolygu fframwaith CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance in Local Government (2016)*, nodwyd y materion a ganlyn i'w datrys yn ystod 2022-23:

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
A1.1 Sicrhau bod yr Aelodau a'r Swyddogion yn ymddwyn gydag uniondeb ac yn arwain diwylliant lle maent yn gweithredu'n amlwg	<p>MO i barhau i gynghori Aelodau ymhellach am yr angen i ddatgan am letygarwch/rhoddion.</p> <p>MO i barhau i gynghori'r Prif Swyddogion ymhellach am yr angen i ddatgan:</p>	Ymgorffori ymddwyn gydag uniondeb ymhellach.	EP/LE	Mawrth 2023

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
<p>ac yn gyson er budd y cyhoedd, gan warchod enw da'r sefydliad drwy wneud hynny</p>	<ul style="list-style-type: none"> cysylltiadau personol agos gyda Swyddogion neu Aelodau eraill, Adolygiad parhaus o ddatganiadau busnes Prif Swyddogion MO a CLO Gwasanaethau Democrataidd i barhau i adolygu Aelodau sy'n dal swyddi cyfarwyddwr, ymddiriedolaethau, neu aelodaeth pan gânt eu penodi i gyrff allanol, a phwyllgorau, MO i ystyried adborth gan aelodau a gwerth ychwanegol a pharhau i ddiweddarau'r Cod Ymddygiad i Swyddogion ac Aelodau <p>Diweddarau ffurflenni Goddefebau i Aelodau</p> <p>Stopiwyd yr arfarniadau oherwydd Pandemig COVID-19 ond maent bellach wedi ailgychwyn (fe'u cynhaliwyd ym mis Mai 2021 ac maent yn parhau i gael eu gynnal dan drefniant rhith.)</p> <p>Cyhoeddir y Cod Ymddygiad diwygiedig i Swyddogion ar ôl iddo gael ei ddiweddarau a'i gymeradwyo.</p> <p>Swyddogion i gwblhau modiwl e-hyfforddiant Gorfodol ynghylch Moeseg/Twyll ar ôl iddo gael ei gwblhau a'i gymeradwyo.</p> <p>Camau gweithredu/dogfennau llywodraethu'r Pwyllgor Cynllunio/Rheoli Datblygu wedi'u sefydlu, hyfforddiant i'w roi a chynnydd i'w adolygu yn ystod 2022-2023.</p>			

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
A1.2 Sicrhau bod Aelodau'n cymryd yr awenau wrth sefydlu egwyddorion neu werthoedd gweithredu safonol penodol ar gyfer y Sefydliad a'i Staff a'u bod yn cael eu cyfathrebu a'u deall. Dylai'r rhain adeiladu ar Saith Egwyddor Bywyd Cyhoeddus (Egwyddorion Nolan)	Camau gweithredu/dogfennau llywodraethu'r Pwyllgor Cynllunio/Rheoli Datblygu wedi'u sefydlu, hyfforddiant i'w roi a chynnydd i'w adolygu yn ystod 2022-2023.	Ymgorffori ymhellach Egwyddorion a gwerthoedd Gweithredu Safonol, gan gynnwys eu cyfathrebu.	EP/LE	Mawrth 2023
A1.3 Arwain drwy esiampl a defnyddio'r egwyddorion neu'r gwerthoedd gweithredu safonol hyn fel fframwaith ar gyfer gwneud penderfyniadau a chamau gweithredu eraill	Rhoddir diweddariad i'r Grŵp Arweiniol am e-ddysgu a bydd AD yn adrodd i'r Grŵp Arweiniol.	Ymgorffori'r egwyddorion Gweithredu Safonol ymhellach ac arwain drwy esiampl er mwyn gwneud penderfyniadau'n effeithiol.	GE	Mawrth 2023
A1.4 Arddangos, mynegi ac ymgorffori'r egwyddorion neu'r gwerthoedd gweithredu safonol drwy bolisiau a phrosesau priodol a adolygir yn rheolaidd i sicrhau eu bod yn gweithredu'n effeithiol	Cyhoeddi'r Gofrestr Penderfyniadau Dirprwyedig. Monitro parhaus o'r niferoedd sy'n ymgymryd â'r modiwl e-ddysgu Gorfodol am Chwythu'r Chwiban. Mae'n is na'r hyn sy'n ofynnol ar hyn o bryd. Adolygu Polisi Chwythu'r Chwiban.	Ymgorffori'r egwyddorion Gweithredu Safonol ymhellach a chyfathrebu drwy gyhoeddi dogfennau. Ymgorffori'r egwyddorion Gweithredu Safonol ymhellach ac arwain drwy esiampl. Ymgorffori'r egwyddorion Gweithredu Safonol ymhellach.	EP/ HR	Mawrth 2023
A3.1 Sicrhau bod aelodau a staff yn dangos ymrwymiad cryf i reolaeth y gyfraith yn ogystal â	Hyfforddiant pellach i'w roi i'r holl Aelodau ynghylch eu cyfrifoldebau mewn perthynas ag Egwyddorion Diogelu Data a hysbysiadau	Dangos ymrwymiad cryf i reolaeth y gyfraith a chadw at gyfreithiau a rheoliadau perthnasol	EP/LE	Mawrth 2023

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
chadw at gyfreithiau a rheoliadau perthnasol	preifatrwydd. Hysbysiadau preifatrwydd i Gynghorwyr yn cael eu datblygu ac i'w rhoi.			
B1.1 Sicrhau bod diwylliant agored ar waith, drwy ddangos, cofnodi a mynegi ymrwymiad y sefydliad i fod yn agored	Cwblhau adolygiad o'r Cynllun Cyhoeddi FOI, sy'n mynd rhagddo ar hyn o bryd.	Dangos ymrwymiad i fod yn agored.	LE/AW/MN H	Mawrth 2023
B3.1 Sefydlu polisi clir ar y math o faterion y bydd y sefydliad yn ymgynghori'n ystyrion â dinasyddion unigol, defnyddwyr gwasanaethau a rhanddeiliaid eraill yn eu cylch, neu'n eu cynnwys ynddynt, i sicrhau bod gwasanaeth (neu ddarpariaeth arall) yn cyfrannu at gyflawni'r canlyniadau arfaethedig	<p>Oherwydd pandemig COVID-19, bu'n rhaid i'r Grŵp Rheoli Aur wneud penderfyniadau am resymau brys (dan drosglwyddiad pŵer y swyddogaeth weithredol dros dro sydd mewn grym tan 31.8.2021 ac ar gyfer gweithdrefnau gweithredol dan Ddeddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004), felly mae wedi bod yn amhosibl i nifer o wasanaethau ymgynghori wyneb yn wyneb yn y gymuned ar hyn, felly diwygiwyd y sgorio i adlewyrchu hyn.</p> <p>Parhau i symud ymlaen gyda'r adolygiad o'r Polisi Ymgysylltu Cymunedol a fydd yn cynnwys darpariaethau ynghylch sut yr ymgysylltir gyda rhanddeiliaid yn y dyfodol.</p>	Gwella Ymgysylltu â'r Gymuned.	AW	Mawrth 2023
D2.3 Ystyried a monitro'r risgiau sy'n wynebu pob partner wrth gydweithio gan gynnwys risgiau a rennir	<p>Parhau i ystyried newidiadau deddfwriaethol e.e. Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.</p> <p>Gweithredu newidiadau deddfwriaethol, megis ynghylch Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 ac ystyried/monitro risgiau y mae pob partner yn eu hwynebu wrth gydweithio, gan gynnwys risgiau a rennir.</p>	Rheoli risg a chydymffurfio gyda deddfwriaeth er mwyn dangos ymrwymiad i'r gyfraith.	AW/EP	Mawrth 2023
G3.1 Sicrhau y	Monitro cynnydd camau	Sicrwydd a rheoli risg	EP/AW/SJ	Mawrth

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
gweithredir ar sail argymhellion ynghylch camau cywiro, a wneir gan archwilwyr allanol	gweithredu/argymhellion.			2023

7 Casgliad

Mesurodd yr adolygiad blynyddol o'r fframwaith llywodraethu gynnydd yn erbyn Fframwaith newydd *Delivering Good Governance* (2016) CIPFA/SOLACE a chanfuwyd bod y trefniadau llywodraethu cyffredinol yn dderbyniol neu'n dda.

Mae'r Cyngor wedi gwneud cynnydd da yn ystod y flwyddyn, gan gofnodi llwyddiant yn erbyn pob un o'r saith egwyddor graidd.

Mae datblygu Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol sy'n dod â'r holl godau a'r holl ddogfennau lleol ynghyd mewn un ddogfen yn rhoi sicrwydd bod trefniadau llywodraethu clir ar waith. Galluogodd hynny y Cyngor i ymateb yn gyflym i'r bygythiadau a ddaeth yn sgil pandemig y coronafeirws.

Mae'r Cyngor wedi nodi nifer o fân faterion i'w datrys yn ystod 2022/23 ac mae wedi'u nodi mewn cynllun gweithredu er mwyn eu cwblhau (gweler uchod). Caiff y camau gweithredu a gymrwyd o ganlyniad uniongyrchol i'r pandemig eu cofnodi, fel y bo'n briodol.

8 Ardystio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Dros y flwyddyn nesaf, rydym yn bwriadu cymryd camau i fynd i'r afael â'r materion uchod er mwyn gwella ein trefniadau llywodraethu ymhellach. Rydym yn fodlon y bydd y camau hyn yn mynd i'r afael â'r angen am welliannau a nodwyd yn ein hadolygiad o effeithiolrwydd, trwy gydol 2022/23, a byddwn yn monitro'r modd y caiff y camau eu rhoi ar waith a'r modd y maent yn gweithredu, fel rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf. Cydnabyddir y gallai'r pandemig atal rhai o'r camau hyn, a rhoddir sylw i hynny ac adroddir yn briodol wrth y Cyngor yn ei gylich yn Natganiad Llywodraethu Blynyddol 2022/23.